

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq

Ilmenitisorfik

Misissuinissamut akuersissut 2015/08

AKUERSISSUMMIK PIGISAQARTOQ: DUNDAS TITANIUM A/S

ISN NALUNAARUSIAQ

Imarisai

1	Imaqarniliaq paasiuminarsagaq	4
1.1	Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut sunniutissanik ataatsimut isiginninneq ...	4
1.2	Suliniummik ataatsimut isiginninneq	5
1.3	ISN-imi periaaseq aamma suliap ingerlanera	12
1.4	Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuineq	15
1.5	Iliuusissatut siunnersuutigineqartut (sunnitunik minnerpaatitsiniarneq imaluunniit annerulersitsiniarneq) ataatsimut isigalugit	24
2	Naalisakkanik nalunaarsuiffik	31
3	Aallaqqaasiut	32
3.1	ISN-ikkut anguniagaq	32
3.2	Nunami annertussusia	34
3.3	Oqartussat akisussaasut	34
4	Suliniutip allaaserineqarnera	36
4.1	Suliniutip eqikkarneqarnera	36
4.2	Suliniutip inissisimaffia	38
4.3	Piiaanissat pilersaarutigineqartut	38
4.4	Sulisoqarneq	43
4.5	Suliniuteqarfimmik nunaqqatigiit atuinerat najuussinnaaneralu	43
5	Inuiaqatigiinnut sunniutaasinnaasut	45
5.1	Nalilersuinerup inernera	47
5.2	Suliffeqalernissamut periarfissat	52
5.3	Sulisunik nunaqavissunik ilinniartitsineq aamma piginnaanngorsaaneq	75
5.4	Nunaqavissut suliffeqarfiutaat	78
5.5	Pisortat isertitaat	82
5.6	Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut piujuartitsinermullu tunngasut allat	86
6	Iluaqutinut Sunniutinullu Pilersaarut	113
7	Innuttaasunik peqataatitsineq	121
7.1	Attuumassuteqartunit ilanngussat oqaaseqaatillu	122
8	Suliniuummi periarfissanik allanik misissuineq	139
8.1	Periarfissat allat isumaliutigineqartut eqikkarneqarnerat	139

8.2	Aatsitassarsiorfimmit nioqutissianik tunitsivissat	142
8.3	Periarfissaq alla I: Kalaallit Nunaata avataani imeq atornagu saviup kajungerisaanik immikkoortiterineq	143
8.4	Periarfissaq alla II: Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfimmi titaniumimit aamakunik nioqutissiorniarluni ilmenitimik aatsitsineq	144
8.5	Suliniunni periarfissat allat pillugit inerniliineq	149
9	Sunniutit kattullutik sunniutaat	150
10	Pissutsit atuuttut pillugit paasissutissat eqikkarneqarnerat	151
11	Ilanngussanut takussutissiat	154
11.1	Ilanngussaq 1: Periaaseq	154
11.2	Ilanngussaq 2: Inatsisitigut allaffissornikkullu toqqammaviit	154
11.3	Ilanngussaq 3: Pissutsit atuuttut pillugit paasissutissat aammalu pissutsit atuuttut nassuiarneqarnerat.....	154
12	Najoqqutat.....	155

Ilanngussaq 1: Periaaseq

Ilanngussaq 2: Inatsisitsigut aqutsinermilu killissarititat

Ilanngussaq 3: Tunngaviusumik paasissutissat tunngaviusumillu
allaaserinnineq

1 Imaqarniliaq paasiuminarsagaq

Manna tassaavoq Kalaallit Nunaata avannaata kitaani Moriusap eqqaani Ilmenitisorfiup Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (ISN) pillugu imaqarniliaq paasiuminarsagaq.

Kalaallit Nunaata avannaani Steensby Landip qeqertaasartaata kujammut sineriaani sissami 'sioqqani qernertuni' ilmenitimik piiannissaq Ilmenitisorfiup siunertaraa. Ilmeniti tassaavoq titanium-jernoxidmineral (FeTiO_3), titaniummertaqarnera pillugu piiarneqartartoq aamma suliarineqartartoq. Titandioxid (TiO_2) nioqqutissaavoq pingaarutilik qalipaatinu, plastikini, sikassaatinu, pappialanni pinnersaatinilu aamma assigiinngitsunik saviminernik akuukkanik sananermi qalipaatisatut atorneqartartoq.

Suliniut Dundas Titanium A/S-imit pigineqarpoq, suliffeqarfik Kalaallit Nunaanni nalunaarsorneqarsimavoq. Dundas Titanium A/S-i maannakkut misissuinissamut akuersissummik (normu 2015/08) 100 %-imik piginnittuuvoq aamma ukiut kingulliit pingasut ingerlaneranni sumiiffimmi misissuilluni suliat ingerlanneqarsimasunik tamanut akisussaalluni. Dundas Titanium 100 %-imik Bluejay Mining plc.-mit pigineqarpoq.

Suliniut Avatangiisinut Sunniutaasinaasunik Nalilersuineq (ASN) immikkut suliarineqarsimavoq.

Imaqarniliami paasiuminarsakkami suliniut, ISN-imi periaaseq suliallu ingerlanera aamma sunniutinik nalilersuinerup inerneru allaaserineqarput.

1.1 Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut sunniutissanik ataatsimut isiginninneq

Suliniut, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut sisamanik ataatsimut isigalugu pitsaasunik sunniuteqassaaq:

- Kalaallinut **suliffissanik pilersitsissaaq**, Sanaartornerup nalaani 270-t tikillugit sulisoqassalluni aamma ingerlatsineru killiffimmi 175-t missaannik sulisoqassalluni.
- **Sulisunut nunaqavissunut ilinniartunullu ilinniakkanik piginnaasanillu qaffassaanissamut periarfissiissaaq**, aamma aatsitassarsiornermi misillittagaqalernissamut periarfissiissalluni.
- **Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut periarfissiissaaq**, suliniut nioqqutinik kiffartuussinernillu pilersuinissamik.
- **Pisortanut isertitanik pilersitsissaaq**, nioqqutissiornermut akitsuutit, ingerlatseqatigiiffiup isertitaanit akileraarutit aamma aningaasarsianit akileraarutit aqutugalugit. Pisortat iluanaarutaat tamarmiusut ukiuni qulini ingerlatsinerup nalaani minnerpaamik 592 mio. dkr.-inut amerleriassasut naatsorsuutigineqarput.

Kisianni Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineru inuiaqatigiinnut sunniutissat pitsaangitsut nassaarineqarsimapput. Taakku ilagaat:

- Suliniutip kingunerisaanik **sumiiffimmut akuersissuteqarfiusumut isersinnaatitaaneq killeqalissaaq**. Sumiiffiup ilaa maannakkut sunngiffimmi killilimmik sunngiffimmi aamma sumiiffimmi angalasut unnuisarfiattut atorneqartarpoq.

- Suliniut, **innuttaasunut sullissinermi** soorlu assartuinnermik, nalunaarasuarnermik, politiinik aamma peqqinnissaqarfimmik **atuinerup annertunerulerneranut** sunniuteqassaaq.
- Aatsitassarsiorfimmil sulinnermut attuumassuteqartumik **ajutoorsinnaaneq ilimanaateqarpoq** kiisalu sulisunut pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaanera navianartoqarluni.

Suliniut inuiaqatigiinnut pitsaanngitsumik sunniutit allanut naleqqiullugit annertunngillat aamma annertuumik millisinneqarsinnaapput. Ilmenitimik piiaaneq kiisalu suliareqqiineq suliaapput pisariunngitsut taamaammallu suliffiit amerlasuut sulisunit aqqissuussamik ilinniarsimangitsunit suliarineqarsinnaapput.

Suliniut illoqarfik qaninnerpaaq tassaavoq Qaanaaq. Qaanaami Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqiffiunerpaanut ilaavoq aamma innuttaasut amerlanersaat allanut naleqqiullugit killilimmik ilinniarsimapput. Suliniut suliffeqalernissamut periarfissanut pitsaasumik sunniuteqaratarsinnaavoq tamatumalu kinguneranik sumiiffimmi piginnaasanik qaffassaasussaalluni.

1.2 Suliniutimik ataatsimut isiginninneq

'Ilmenitisiorfik' aatsitassarsiorfiussaaq ukiumullu ilmenitimik 440.000 tonsinik piiaaffiusussaatut naatsorsuutigineqarluni.

Ilmeniti 'sioqqani qernertuni' akuersissuteqarfimmi nunap qaavaniittuni nassaarineqarsinnaavoq. Sioqqat qernertut nunap qaaniipput, taamaammallu sioqqanik piiaanermi nunap iluani piiaasoqarnissaa pisariaqarani.

Akuersissuteqarfimmut ilaavoq sumiiffik 30 km-it takitigisoq aamma 2 km-it missaannik silitsigisoq. Sumiiffik Avannaata Kommuni inissisimavoq, Qaanaap 80 km-it missaani kujataani. Nunaqarfiusimasooq Moriusaq akuersissuteqarfiup iluani inissisimavoq, soorlu Takussutissiaq 1.1-im aamma Takussutissiaq 1.2-mi ersersinneqartoq. Maannakkut piiaanissamut pisinnaasut takorluugaapput, sumiiffik piiaaffissaq tamakkerluni 8.5 km²-iussasoq. Sumiiffik piiaaffissaq taamaallaat sinerissami Ilerlaap avannaani aatsitassarsiornermik ilaqarpoq.

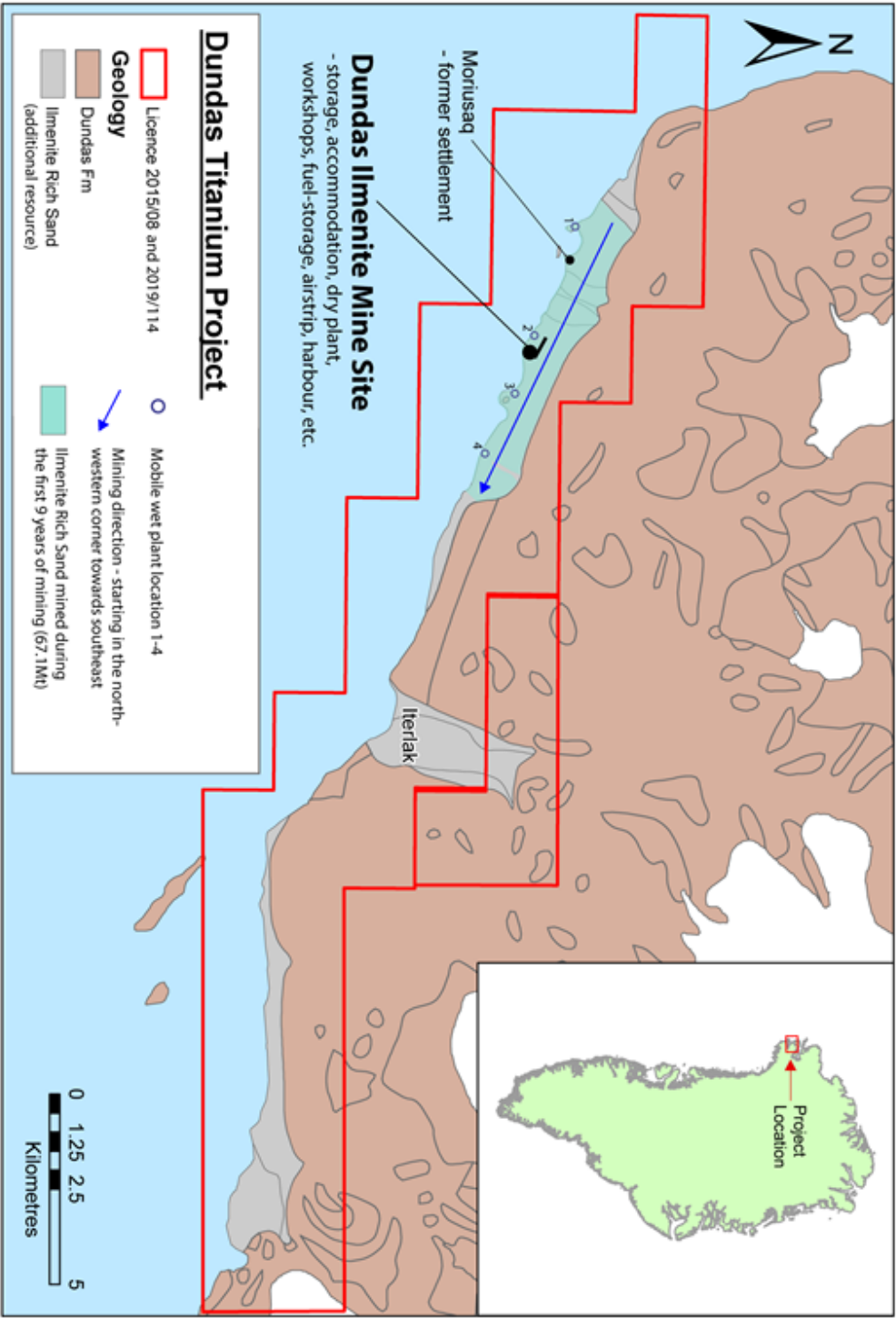
Piiaaneq aamma suliareqqiineq ataatsimut isigalugu suliareqqiinnermik sisamanik ilaqassaaq:

1. **Piiaaneq:** Sioqqat qernertut piiaanermi maskiinanit isumaminnik ingerlasunik ('ingerlaavartumik nunap qaavani piiaassutinik' taaneqartartut) piiarneqassapput, taakku sioqqanik qernertunik 'katersuissapput' nivaataasat kaavittut atorlugit. Qillerinerit imaluunniit qaartitserinerit pisariaqanngillat.
2. **Imeq noqitsinerlu atorlugit immikkoortiterivik:** Imeq atorlugu immikkoortiterivimmi sioqqat immikkortunut marlunnut immikkoortiterineqassapput, aappaat tassa 'aatsitassat oqimaatsut' (piiaanermi annertussutsit 10 %-it miss.) aappaallu tassaallutik 'aatsitassat oqitsut' (piiaanermi annertussutsit 90 %-it miss.). Oqimaassutit naapertorlugit immikkoortiterineq pisariunngitsumik errortuilluni suliareqqiinneruvoq, tassani sioqqat qernertut oqimaassutit naapertorlugit immikkoortiterivinni errorneqartarput. Errortuinnermi imeq atorneqartoq nalinginnaasumik imaaaninngaaniissaaq. Suliap ingerlanerani akoorutissat, aserorterineq imaluunniit aatsitassanik qaartitserineq pisariaqartinneqanngillat. 'Aatsitassat oqitsut' siusinnerusukkut piiaaffinnut utertillugit assartorneqassapput nunniornermilu atorneqassallutik.

'Aatsitassanit oqimaatsunit akuiagaq' (ilmenitimik 88 %-it miss. akulik) imeq atornagu immikkoortiterivimmut assartorneqassaaq.

3. **Imeq atornagu immikkoortiterivimmi saviup kajungerisaa atorlugu immikkoortiterineq:** Imeq atorlugu immikkoortiterivimmiit 'aatsitassat oqimaatsut' panerseqassapput isugutallu tamakkerluni peerneqassalluni. Aatsitassat panerluinnarpata saviup kajungunerisaa atorlugu immikkoortiterutikkut, imeq atornagu immikkoortiterivimmi saviup kajungerisai assigiinngitsut aqqutigalugit ingerlatinneqassapput. Aatsitassat oqimaatsut akuiarneqassapput akoqanngitsunngorlugit 'ilmeniti pitsaalluinnartoq, 'ilmeniti tamanut atugassiaq aamma immikkoortortat piumaneqanngitsut (magnetitiniq, amfibolinik aamma pyroxeniniq ilaqartunik).
4. **Assartuineq aamma toqqortarinninnerlu:** Ilmenitemik tunisassiat aatsitassarsiorfimmi quersarujussuarni toqqortarineqassapput. Sikoqannginnerani nassiusisinnaaffimmi (juuni-oktobari) tunisassiat umiarsuit kuersanik assartuisartut atorlugit nunat assigiinngitsut akornanni sumiiffimmut ukioq kaajallallugu umiartorfusinnaasumi toqqortaasivinnut imaluunniit pisiniartunut toqqaannartumik nassiunneqassapput.

Takussutissiaq 1.1: Dundas Titanium A/S-imut msissuinissamut akuersissuteqarfiup annertussusaa. Piiiaffissatut takorloorneqartut taamaallaat tassaapput sinerissami sissat qaffannikut, Moriusap kitaani avannamut kimmuit isuanit (akuersissuteqarfimmi sinerissap qummut talerpimmi isuani) Iterlaap kuuata akuanut atasut. Sinaani titarnerit aappaluttut Bluejayip misissuinissamut akuersissutaasa annertussusaannik ersersitsipput.

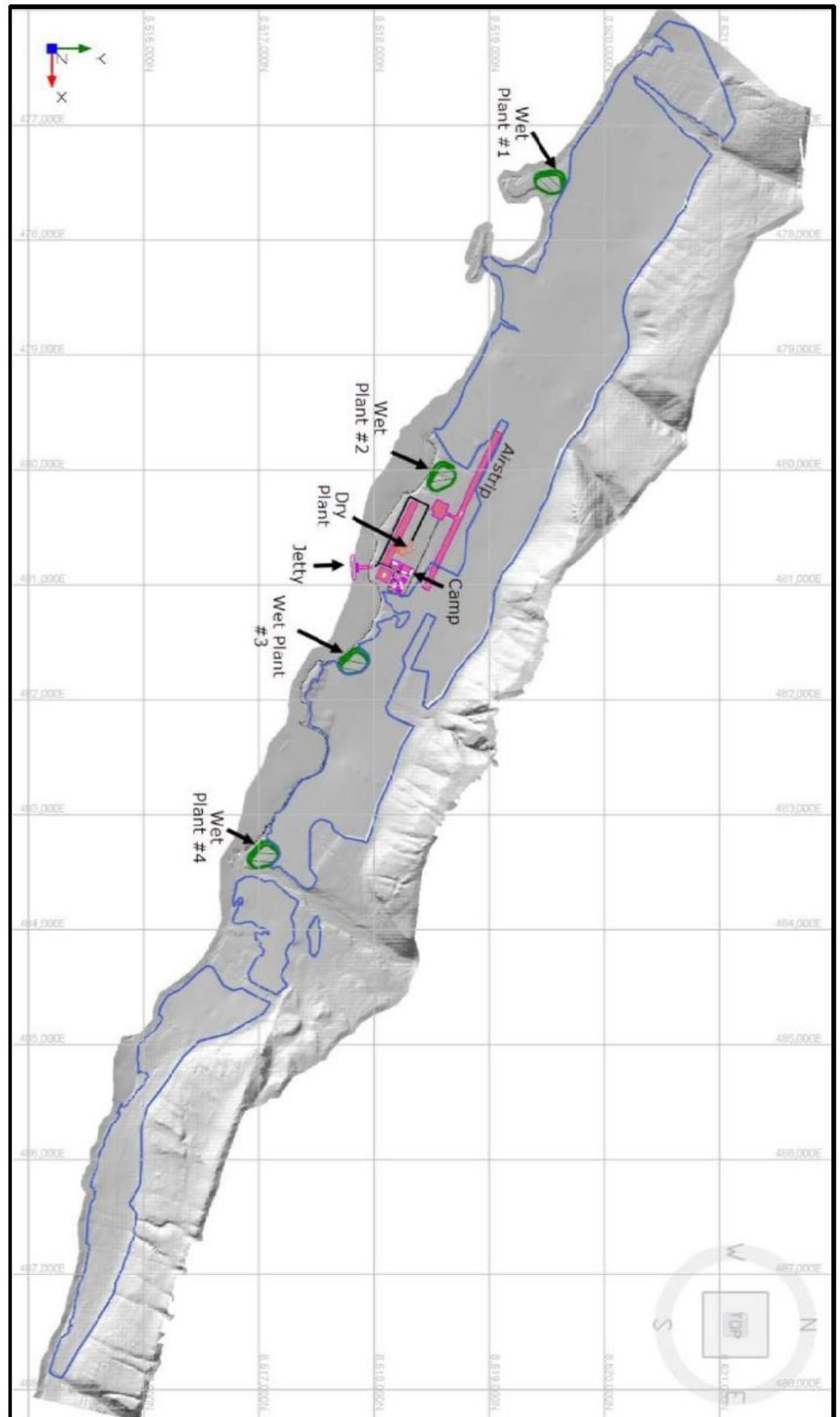

Takussutissiaq 1.2:

Ilmenitisorfikmi attaveqaatit pilersuermilu atortulersuutit titartagartaat. Titarnerit tungujortut maannakkut piiaanermut piffissami pilersaarutigineqartumi piiiaffigineqartussanik ersersit-sivoq. Piiiaaneq avannaata kitaata (qulaani talerperlermi) isuani aallartinneqassaaq kujammullu ingerlaassalluni. Sumiiffiit qorsummik titartarnillit ersersippaat piianerup ingerlanerani imeq atorlugu immikkoortiteriviup inissisimaffissai assigiinngitsut. Sumiiffiit tunguusamik titartarnillit aatsitassarsiorfikmi attaveqaatinik pilersuermilu atortunik allanik ersersisippat (mittarfik, aatsitassarsiorfik/najugaqarfik, imeq atornagu immikkoortiterivik, talittarfik/umiarsualivik/umiarsualinermeri sanaartukkat).

Imeq atorlugu immikkoortiterivik aatsitassarsiornerup ingerlanerani pingasoriarluni nuuttassaaq. Imeq atorlugu immikkoortiteriviup sumiiffissaannut apeqqutaassapput aatsitassaaq, pitsaassutisip qaffasissusaa aamma annerpaamik 1 km-imik assartuermi ungasissuseq. Imeq atorlugu immikkoortiteriviup nuuttarneri imaassapput:

Imeq atorlugu immikkoortiteriviup sumiiffia #1: Ukiuq siullermit ukiut sisamaanni ukiup sisamararterutaanut siullermit. Imeq atorlugu immikkoortiteriviup sumiiffia #2: Ukiut sisamaanni ukiup sisamararterutaanit siullermit ukiut arfinilissaanni ukiup sisamararterutaata sisamaannut. Imeq atorlugu immikkoortiteriviup sumiiffia #3: Ukiup arfinilissaanni ukiup sisamararterutaata sisamaannit ukiup arfineq-pingajussaanni ukiup sisamararterutaata pingajuannut. Imeq atorlugu immikkoortiteriviup sumiiffia #4: Ukiup arfineq-pingajussaanni ukiup sisamararterutaata pingajuannit siumullu.

Suliniummi naatsorsuutigineqarpoq sanaartornerup nalaani sulisut 270-it tikillugit (ulapinnerpaaffimmini) sulisorineqassasut aamma ingertatsinerup nalaani sulisut 175-t (nioqqutissiornermi) sulisorineqassasut. Sulisut 120-t missaat nioqqutissiornerup nalaani qaquguluunniit aatsitassarsiorfimiittassapput, sapaatip akunneri arfinillit aatsitassarsiorfimi aamma sapaatip akunneri pingasut angerlarsimaffimmi paarlagaanq pissutigalugu.

Agguaqatigiissillugu naatsorsuutigineqarpoq sulisut ilinniarsimanngitsut amerlassusaat ingerlatsinerup nalaani sulisut tamakkerlutik 50 %-iisa missaaniissasut. Atorfiit 40 %-iisa missaat sulisunit ilinniarsimasunit inuttaqassapput, massa 10 %-it kingulliit ilinniarsimasunik inuttaqassallutik.

Aatsitassarsiorfik ukioq kaajallallugu ingerlanneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Pilersaarutigineqarpoq sulisut sumiiffimmi sapaatip akunneri arfinilikkutaartumik paarlakaattassasut, kiisalu sapaatip akunneri pingasut aatsitassarsiorfik qimattassagaat. Toqqaannartumik sulisut aatsitassarsiorfimmu Kalaallit Nunaanni angallannermi naapiffimmit timmisartunit attartukkanit ingerlanneqartassapput.

Ingerlaavartumik nunap qaavani piiassutit, imeq atorlugu immikkoortiteriviup, panertunik immikkoortiteriviup aamma akuarneqarsimasunut toqqorsiviup saniatigut, attaveqarnermut pilersuinerullu atortut tulluuttut aatsitassarsiorfimi sananeqassapput: Talittarfik, umiarsuarnik usilersuinermi sanaartuq, mittarfik, innaallagissamik imermillu pilersuineq, najugaqarfik, allaffik, nakorsaqaarnermut isumannaallisaanermullu sanaartukkat aamma sullivittut sanaartukkat.

Sioqqat qernertut nunaqarfiup inuerunnerup ataani inissisimasut piiarneqassapput, tamannalu pissutigalugu illut piiarneqassallutik. Iliveqarfik piiaffigineqassanngilaq.

Isumannaallisaaneq pissutigalugu (s. i. maskiinanik oqimaatsunik ingerlatsinerit), piiaffimmut aamma aatsitassarsiorfimmu isersinnaaneq killeqassaaq nakkutigineqassallunilu. Dundas Titanium A/S-ip eqqarsaatigaa inuit sumiiffimmut aqqusaarlutik angalasut aatsitassarsiorfimi tikeraanut inissiani/inini, najugaqarfimmi imaluunniit Moriusamit illumi ataatsimi imaluunniit illuni marlunni nutarsakkani unnuisarsinnaanerat akueriniarlugu.

Dundas Titanium A/S-i maalaaruteqarfissamik pilersitsiniarpoq, sumiiffimmi innuttaasut suliffeqarfimmik tamatigut attaveqarsinnaanerat aamma saaffiginninnerit tamakku isumagineqarnissaat akineqarnissaallu qulakkeerniarlugit.

Suliniummik kisitsisit najoqqutassat Nalunaarsuiffik 1.1-imi aamma Nalunaarsuiffik 1.2-mi quppernermi tulluuttumi ersersinneqarput.

Nalunaarsuiffik 1.1:
Ilmenitisorfik pillugu kisitsit
pingaarnerit.

Suliniutip ilaa	Immikkuualuttortai	Allaaserinera
Nioqqutissat	Ilmenitimik nioqqutissaq	Ukiumut 440.000 tonsit
Piiaanerup sukkassusaa		Ukiumut 7.4 mio. tonsit
Suliffissuup naammassisinnaasai		Akunermut 965 tonsit (Piiaaffiup ingerlanerani agguaqatigiissinnerat)
Piiaanermi periaaseq		Piiaaffik ammasoq
Sanaartornermi killiffik		Ukiut 2
Piffissaq ingerlatsiviusoq		Ukiut 10
Ingerlatamik unitsitsineq/Matusineq		Ukioq 1
Akuiaavimmi piffissamut pilersaarut		Qaammatit 12-it - 24/7 ingerlatsineri (ukioq ilivitsaq agguaqatigiissinnerat akunnerit 7906-it)
Attaveqaatinut pilersuinerilu Atortunut tapertaasut	Dieselimik nukissiorfik	59 mega watts
Suliniutip immikkoortuisa angisussaat	Naqissusiinerit katillugit (ukiuni 10-ni)	8.5 km ²
Suliniutip immikkoortuisa angisussaat	Piiaaffiit	8 km ²
Iermik atuineq	Iermik tarajoqanngitsumik pisariaqartitat	Imaq 1.046 m ³ /t
Imeq sinneruttoq	Erngup sinneruttup imaanut kuutsinneqarnera	913 m ³ /t
Eqqakkat annertussusaat	Atortut piiaaffimmi ammanermut utertitsinneqartut	Ukiumut 6.6 mio. tonsit
Nioqqutissamik assartuineq	Handy-Max angallat 40,000 DWT	Ukiumut umiarsuit 11-t
Sulisunik assartuussineq	Mittarfik	Aatsitassarsiorfimmi mittarfik
Sulisut	Sanaartorneq	270 tikillugit
Sulisut	Ingerlatsineq	175

Nalunaarsuiffik 1.2:
Ilmenitisorfimmut
anigaasaqarnermi kisitsit
pingaarnerit.
Akilersinnaassutimik
misissueqqaarneq, Juuni 2019
tunngavigalugu.

Suliniutip immikkoortua	Immikkualuttortai	Allaaserinera
CapEx	Anigaasartuutit (CapEx) missingersuutit, piiaaneq, suliareqqiineq, nioqqutissanik naammaseriikkanik panertunik toqqortaqaarneq aamma sissamut qanittumi umiarsuarmut toqqaanartumik usilersuisarfik	245 mio. US\$-it
OpEx	Ukiumut ilmenite katillugit 440.000 tonsit aamma tonsikkaarlugit 112.81\$-it tunngavigalugit ingerlatsineri anigaasartuutitut missingersuut ukiuni qulini	496 mio. US\$-it

		ingerlatsinermini killiffimmi
Piffissaq imminut akilerfissaa	Aatsitassarsiorfiup immini 32,8%-inik iluanaarutaasarnera, massakut pissutsit aallaavigalugit aammalu iluanaarnarnerpaaffia 34% naatsorsuutigalugit aammalu akileraareerluni	Ukiut pingasut

1.2.1 Ilmenitisiorfik suliniutinngorsinnaavoq angisooq

Suliniutinut angisuunut inatsimmit § 1 naapertorlugu anguniarneqarpoq Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissamik siuarsaanissaq aamma inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut aammalu inuussutissarsiortut unammillersinnaassuseqarnerannut siunertaanngitsumik sunniutaanerluttussanik pitsaaliuinissaq killiliinissarlu, kiisalu sanaartorluni ingerlataasinnaasut s. i. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut ikummatissanullu suliffeqarfeqarfimmi inatsimmi pineqartunut ilaasut malitsigisaannik aningaasarsiat aningaasartuutillu nalinginnaasumik amerlassusaasa tulluunngitsumik qaffannissaasa pitsaaliorneqarnissaat.

Suliniutit annertuut pillugit inatsimmi § 1-ikkut siunertaasoq tassaavoq Kalaallit Nunaanni aningaasaliissutit amerlisassallugit, kiisalu nunap tamarmi aningaasarsiornerata suliffeqarfiillu unammillersinnaassusiata pitsaanngitsumik sunnerneqarnissaat pinaveersimatissallugu killilersimaassallugulu, aamma sanaartornerisuaqalernera, soorlu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi, pissutigalugu akissarsiat akillu naleqqutinngitsumik qaffakkiartupiluulernissaat ilanngullugu pinaveersaartinneqasapput.

Taamaammat suliniutinut angisuunut inatsit aatsitassarsiorfiup sanaartorneranut taamaallaat atuuppoq, tamannalu piumasaqaatinut matuma kinguliani taaneqartunut aammalu Suliniutit annertuut pillugit Inatsimmi § 6-imi aalajangersarneqartunut naapertuuppoq:

- a. Suliniummi sanaartornermi aningaasartuutit 1 mia. dkr.-it sinnersimappatigit.
- b. Piumasaqaatitit tulliuttut marluusuni ataaseq:
 - suliniummi sanaartornermik ingerlatanik suliaqarnermi sulisussanik pisariaqartitsineq, sulisinnaasunit suliffeqanngitsunit aammalu Kalaallit Nunaanni pissarsiarineqarsinnaasunit annertunerusimappat, imaluunniit
 - suliffeqarfinni sanaartornermik ingerlatanik suliaqartuni teknikkikkut aningaasaqarnikkullu naammassisaqarsinnaanermut suliniummi piumasaqaataasut, suliffeqarfiit kalaallinit pigineqartut teknikkikkut aningaasaqarnikkullu naammassisaqarsinnaanerannit annertunerusimappata.

Soorlu Nalunaarsuiffik 1.2-mi ersersinneqartoq suliniutip pigisanut nalilinnut aningaasartuutit 1.7 mia. dkr.-it (245 mio. US\$) missaaniittut missingersorneqarput taamalu qulaani killigititami 1 mia. dkr.-init annerulluni Suliniutinut angisuunut inatsimmi § 6 imm. 1-imi aalajangerneqarsimasutut. Taamaammat suliniutitut angisuutut isigineqarnissamut piumasaqaatit Ilmenitisiorfimmit eqqortinneqarput.

Aappaattut, soorlu ISN nalunaarusiami suliffeqalernissamut periarfissanut immikkoortami (Takuuk immikkoortoq 5.2) ersersinneqartoq, sanaartorneq nalinginnaasoq, kiisalu Nuummi, Ilulissani Qaqortumilu mittarfiliorerit pissutigalugit Kalaallit Nunaanni sanaartornermi sulisut ilinniarsimasut aamma piukkunnaateqartut ukiuni aggersuni amigaatigineqalissasut ilimagineqarpoq. Nalunaarusiakkut ersersinneqarpoq ilmenitisorfimmil sanaartornerup nalaani sulisussat pisariaqartinneqartut Kalaallit Nunaanni sulisorineqarsinnaasunit piukkunnaateqartunit allatigut sulisinneqanngitsunit amerlanerussasut. Tamannalu pillugu sanaartornerup nalaani Ilmenitisorfik Suliniutinut Annertuunut Inatsimmi § 6, imm. 2-mik naammassinnittutut isigineqarpoq.

Pinguajuattut, ISN nalunaarusiami immikkoortoq 5.4-mi aamma ersersinneqarpoq suliniutip teknikikkut aamma aningaasaqarnikkut pisariaqartitat nunaqavissut suliffeqarfiutaasa teknikikkut aningaasaqarnikkullu piginnaasaannik qaffasinnerusut

Taamaammat ataatsimut isigalugu Ilmenitisorfik sanaartornermi suliniutitut angisuutut isigineqarsinnaavoq, Suliniutinut angusuunut inatsimmi § 6 naapertorlugu.

1.3 ISN-imi periaaseq aamma suliap ingerlanera

Suliniutip inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutigisinnaasaasa pitsaasut pitsaanngitsullu suussuserneqarnissaat Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineri (ISN) siunertarineqarpoq.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq aamma Ilmenitisorfimmu peqataanermi suliap ingerlanera 'Aatsitassarsiornermi suliniutit ingerlasarnerinut tunngatillugu aamma ISN-imut nalunaarusiamik suliaqartarneq pillugu ilitsersuutit 2016' Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisunit ineriartortinneqarsimasut naapertorlugit suliarineqarsimapput.

ISN, NIRAS Greenland A/S-imit suliarineqarpoq. NIRAS Greenland Dundas Titanium A/S-imut siunnersortaavoq arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsaq.

ISN suliaqartarneq tallimanik pingaarnernik immikkoortortaqaqpoq:

- 1. Suliassap killissalorsorneqarnera aamma Suliniummut piumasaqaatit allattorsimaffiata ineriartortinneqarnera:** Suliassap killissalorsorneqarneranut aamma suliniummut piumasaqaatit allattorsimaffiata ineriartortinneqarneranut siunertaavoq inuiaqatigiinni suliaqaqarfiit suliniummit sunnerneqarsinnaasut suussuserneqarnissaat. Suliassap killissalorsorneqarnerani killiffiup uppersaasaat 'Suliniummut piumasaqaatit allattorsimaffiat' (ToR) kinguneraa, taanna tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanermi saqqummiunneqarsimavoq. Tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerup malittaani, Suliniummut piumasaqaatit allattorsimaffiat nutarterneqarpoq pisortanillu akuerineqarluni. Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq una Suliniummut piumasaqaatit allattorsimaffiat tunngavigalugu suliarineqarsimavoq.
- 2. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut atugaannik misissuineq:** Aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut atugaat pillugit kisitsisit pingaarutillit suliniummit sunnerneqarsinnaasut nassuiarneqarput. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit atugaannik misissuineq taanna sunniutaasinnaasunik

misissueqqissaarnermi atorneqartarpoq kiisalu aatsitassarsiorfimmi pissutsit malinnaavigineqarneranni atorneqarsinnaalluni.

3. **Attuumassuteqartunut tusarniaaneq:** Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerup suliarineqartarnerani pingaarnertut ilaavoq kikkut suliniummut attuumassuteqartut paasissutissinneqarnissaat peqataatinneqarnissaallu.
4. **Inuiaqatigiinnut sunniutissanik misissuineq aamma sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik suussusiineq:** Suliniutip allaaserineqarnera, aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit aningaasaqarnerat aamma attuumassuteqartunut tusarniaaneq tunngavigalugit, sunniutit sakkortussusaat aamma sunniutaat misissorneqarput. Saniatigut, sunniutit minnerpaatinniarlugit iliuusissat sunniutininik pitsaanngitsunik millisaasinnaasut aamma sunniutininik pitsaasunik annertusaasinnaasut suussuserneqarput allaaserineqarlutillu. Nalilersuinerup inerneru matumani Inuiaqatigiinnut Sunniutissat Nalilersuiffineqarneranut nalunaarusiami ersersinneqarput.
5. **Pissarsiassanut sunniutinullu pilersaarummik ineriartortitsineq:** Pissarsiassanut sunniutinullu pilersaarut, Naalakkersuisut, kommunit aamma aatsitassarsiornermi suliffeqarfiup akornanni Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqaatigiissut pillugu isumaqaatiginninniarnermi paasissutissanik tunisivoq.

Sunniutaasinnaasunut ataasiakkaanut tamanut suliniut nunap ilaanut sorlermut sunniuteqarsinnaanera nalilerneqarpoq:

- Nunaqaatigiinnut sunniut: Sunniutit Qaanaami, Siorapalummi, Qeqertani aamma Savissivimmi takuneqaratarsinnaasut
- Nunap immikkoortuanut sunniutit: Sunniutit Avannaata Kommuniani takuneqaratarsinnaasut
- Nuna tamakkerlugu sunniutit: Sunniutit Kalaallit Nunaanni takuneqaratarsinnaasut

Siuliani illoqarfiit nunaqarfiillu taaneqartut eqqarsaatigalugit Ilmenitisorfimmi suliat taakkununga annertuumik sunniuteqassanersut nalilersorneqarsimavoq

Kiisalu, sunniutit suussuserneqarsimasut ilmenitisorfiup sanaartorneqarnerata nalaani, ingerlatsinerup nalaani imaluunniit matusinermi pissanersut nalilersuiffineqarsimapput.

Sunniutaasinnaasut tamakkerlugit pitsaanngitsutut imaluunniit pitsaasutut nalilersuiffineqarsimapput aamma sunniutip sakkortussusaata naviarnera/allanngornera *nalilersorneqarsimavoq* sunniutip piviusunngornissaata ilimanassusaa tunngavigalugu (ilimanangilaq, pisinnaavoq imaluunniit ilimanarpoq) aamma sunniut piviusunngussaguni sakkortussusaa (soqutaanngitsoq, annikitsoq, akunnattoq imaluunniit annertooq), soorlu 3-imi ersersinneqartutut nalilersorneqarsimalluni. Nalunaarsuiffik 1.3: Sunniutininik nalilersuineru malittarisassat.

		Sunniutip sakkortussusaa							
		Pitsaanngitsut				Pitsaasut			
Sunniutip ilim anassusaa		Annertoq	Akunnattoq	Annikitsoq	Soqutaanngitsoq	Soqutaanngitsoq	Annikitsoq	Akunnattoq	Annertoq
		Sunniut qaffasissaq annertuumik sunniutiik	Sunniutit malugineqarput soqutigisaq qaqatigiilu ilaannut sunniuteqarput	Sunniutit takuneqarput	Sunniut piviusunngussappat sunniutit annikitsut, peqassappat	Sunniut piviusunngussappat sunniutit annikitsut, peqassappat	Sunniutit takuneqarput	Sunniutit malugineqarput soqutigisaq qaqatigiilu ilaannut sunniuteqarput	Sunniut qaffasissaq annertuumik sunniutiik
	Ilimanangilaq								
	<i>Sunniutip piviusunngornissaa ilim anangilaq</i>								
Sunniutip ilim anassusaa	Pisinnaavoq								
	<i>Sunniutip piviusunngornissaa pisinnaavoq</i>	Sunniut qaffasissaq	Sunniut akunnattoq	Sunniut appassissoq	Sunniut soqutaanngitsoq	Sunniut soqutaanngitsoq	Sunniut appassissoq	Sunniut akunnattoq	Sunniut qaffasissaq
Sunniutip ilim anassusaa	Ilimanarpoq								
	<i>Sunniutip piviusunngornissaa ilim anarpoq</i>								

1.4 Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuineq

Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuinermit ilanngullugu sammisat arlallit misissorneqarsimapput tamatumanilu qanoq suliniut sammisanut taakkununga sunniuteqarsinnaanersoq pingaernerutillugu nalilersorneqarsimalluni.

Sammisat immikkoortortanut tallimanut avinneqarsimapput:

6. Suliffissaqartitsineq (immikkoortoq 1.4.1)
7. Ilinniartitaaneq aamma piginnaanngorsaaneq (immikkoortoq 1.4.2)
8. Nunaqavissut suliffeqarfiutaat (immikkoortoq 1.4.3)
9. Pisortat isertitaat (immikkoortoq 1.4.4)
10. Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit allat piujuartitsinermilu sammisat (immikkoortoq 1.4.5)

Sunniutininik nalilersuineriup inerneru Nalunaarsuiffimmi 1.4-imi eqikkarneqarput. Sunniutit immikkut ataasiaakkaarlugit immikkoortuni tulluittuni naatsumik allaaserineqarput. Sunniutininut pitsaanngitsunut, sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat sunniutininik pitsaanngitsunik taakkuninnga millisitsisinnaasut suussuserneqarsimapput. Taamaaqataanillu sunniutininut pitsaasunut, iliuusissat sunniutininut pitsaasunut taakkuninnga annertusaasinnaasut suussuserneqarsimapput. Sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissatut sunnersuutigineqarsimasut immikkoortoq 1.5-imi allattorneqarsimapput.

Nalunaarsuiffik 1.4:
Sunniutininik nalilersuinermit
ataatsimut isiginninneq.

Sammisaq	Sanaartornerup nalaani sunniut	Ingerlatsinerup nalaani sunniut	Matusinermi sunniut
Sulisoqarneq			
Sunniutaasinnaasoq 1: Toqqaannartumik sulisunik nunaqavissumik atorfinitsitsineq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq
Sunniutaasinnaasoq 2: Toqqaannanngitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffissanik pilersitsineq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq
Sunniutaasinnaasoq 3: Sunniutaat kattullutik sunniutaat suliffissaqarnermut attuumassuteqartut	Pitsaanngitsoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 4: Aatsitassarsiorfimmi, suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annertoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annertoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annertoq
Sunniutaasinnaasoq 5: Suliffimmi atugassarititaasut sulisullu peqqinnerat	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq

	Sakkortussusaa: Annikitsoq	Sakkortussusaa: Annikitsoq	Sakkortussusaa: Annikitsoq
Ilinniartitaaneq aamma piginnaanngorsaaneq			
Sunniutaasinnaasoq 6: Piginnaasanik ineriartortitsineq	Pitsaasoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaasoq - sunniut qaffassissoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq
Nunaqavissut suliffeqarfiutaat			
Sunniutaasinnaasoq 7: Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut niuernermi periarfissat	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnavaq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnavaq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnavaq Sakkortussusaa: Akunnattoq
Pisortat isertitaat			
Sunniutaasinnaasoq 8: Qalluinnermut akitsuutit akileraarutillu	Pitsaasoq - akunnattumik sunniut Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaasoq - sunniut qaffassissoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Soqutaanngitsoq
Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit allat piujuartitsinermilu sammisat			
Sunniutaasinnaasoq 9: Pisortat suliassaqarfiannut, attaveqaatinik pilersuinnermilu atortunik annertuumik atuineq	Pitsaanngitsoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Pisinnavaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Pisinnavaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 10: Innuttaasut peqqissusaat	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 11: Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffissaqarnermut attuumassuteqanngitsut)	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 12: Aatsitassarsiorfiup sukisaartaarnermut / najugaqartunit atugaanera aammalu kulturikkut kingornussat	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 13: Nuutsitsineq/ inuussutissarsiutit annaaneritut taartisiassat	Pisariaqanngilaq	Pisariaqanngilaq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 14: Eqimattakkaat mianernartut	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq	Pisariaqanngilaq

	Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	
--	---	---	--

1.4.1 Suliffeqarneq

Suliniut Avannaata Kommuniari suliffissanik arlalissuarnik pilersitsissaaq. Atorfiit nunaqavissunit nunaqavissunilluunniit inuttalerneqarsinnaanngikkunik nuna allamiunit inuttalerneqarsinnaapput.

Sanaartornerup nalaani nalaani inuit 270-t tikillugit suliniummi sulissapput. Taakku ilaat suliffissuarmik aamma sumiiffimmi najugaqarfimmik sananissamut suliasanik suliasinneqartartuni suliasinneqarsimasuni sulisuussapput taamaammallu Dundas Titanium A/S-imit toqqaannartumik atorfinitsinneqaratik.

Ingerlatsinerup nalaani inuit 175-t missaat suliniummi atorfeqassapput, taakku 2/3 qaqugukkulluunniit aatsitassarsiorfimiissapput. Atorfiit 50 %-iisa missaat ilinniagaqarsimanngitsunit inuttalerneqarsinnaapput.

Sunniutaasinnaasoq 1: Toqqaannartumik sulisunik nunaqavissumik atorfinitsitsineq

Sanaartornerup nalaani aamma ingerlatsinerup toqqaannartumik atorfinitsitsinerup sunniutaa pitsaasutut nalilerneqarpoq. Suliniut, ukiuni marlunni Sanaartornerup nalaani 270-t tikillugit suliffissanik aamma ingerlatsinerup nalaani suliffissat 175-it missaannik pilersitsissaaq. Sulisartut nunaqavissut amerlasuut atorfeqarpata, sunniut pitsaasoq sulii annertunerussaaq.

Toqqaannartumik sulisut aatsitassarsiorfimmu Kalaallit Nunaanni angallannermi qitiusumut timmisartunit attartukkanit ingerlanneqartassapput taamaammallu sulisoqarnermut sunniutit Qaanaamiinnaq aamma nunaqarfinniinnaq taamaallaat takuneqartassanngillat. Kisiannili eqqaani nunaqatigiinnut aamma suliffeqarfimmu iluaqutaassaaq, eqqaani summiiffimmit sulisartut kajumilersinnissaat immikkut ukkatarineqarpat.

Aatsitassarsiorfik matuneqarpat, sulisut allamik suliffissaqannginnerat pitsaanngitsumik sunniutaasinnaavoq. Aarlerinartoq taanna, suliniutip qaqugu matuneqarnissaa ilisimaneqalerpat suliffeqarfimmit pisortanillu suleqatigiinnikkut nalilersuiffiqineqartariaqarpoq. Taamaattoq sulisut amerlasuut aatsitassarsiornermi misilittagaqalersimassammata aamma piginnaasaqalersimassammata, aatsitassarsiornerup ukiuni qulikkaani aggersuni alliartornissaa ilimagineqarmat, naatsorsuutigineqarpoq aatsitassarsiorfik matuppat sulisut amerlanerit suliffissaminnik nassaarsinnaassasut.

Sunniutaasinnaasoq 2: Toqqaannanngitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffissanik pilersitsineq

Aatsitassarsiorfik Kalaallit Nunaanni toqqaannanngitsunik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffiusinnaasunik pilersitsisnaavoq:

- **Toqqaannanngitsumik suliffissat:** Suliffissat aatsitassarsiorfimmu pilersuisutut pilersinneqartut, nioqqutigisap aamma kiffartuussinerup piumaneqarnerulernera malinnaaffiginarlugu sulisunik atorfinitsitsinerit.

- **Ineriartortitsinerup kinguneranik suliffissat:** Suliffissat aningaasarsiornerulerneq pissutigalugu pilersut, sulisartut Dundas Titanium A/S-imit toqqaannartumik toqqaannangitsumillu sulisorineqartut aningaasarsiaqarnerulernerat suliassaqaqfinnit allanit kiffaartuussinernik nioqqitissanillu pisinermut atorineqartarnerat pissutigalugu pilersussat.

Sanaartornerup aamma ingerlatsinerup nalaanni naatsorsuutigineqarpoq suliassanik suliassinneqartartut nunaqavissut aamma suliffeqarfiit allat suliniummut kiffartuussinernik ingerlatsisinnaassasut. Sanaartornerup nalaani suliassanik suliassinneqartartut aatsitassarsiorfimmi attaveqaatit pilersuinermilu atortut sanaartorneqarnissaannut sumiiffimmilu najugaqarfiup katiterneqarneranut atorfinitsinneqarsinnaapput. Tassani nunaqavissut suliffeqarfiutaat nunat assigiinngitsut akornanni suliassanik suliassinneqartartunut unammillersinnaapput.

Ingerlatsinerup nalaani suliffeqarfiit mikisut aamma akunnattumik annertussusillit, kiisalu nunaqavissut assartuinerneq suliffeqarfiutaat suliniummut kiffartuussisinnaapput. Amerlanaarinaveersaarluni naliliineq tunngavigalugu aatsitassarsiorfiliariniagaq ingerlatsinerup nalaani toqqaannangitsumik aamma ineriartornerup kinguneranik suliffissanik 35-nik pilersitsissasooq naatsorsuutigineqarpoq.

Sunniutaasinnaasoq 3: Suliffeqarnikkut sunniutit kattunnerat

Suliniut Kalaallit Nunaanni sulisitsisunut annerpaanut ilaassammat, aatsitassarsiornermut suliniutinut aamma suliassaqaqfiit allanut sulisartut nunaqavissut kajumilersinnissaannut unammillissaaq. Taamaammat suliassaqaqfinni allani ineriartorneq sulisartut nunaqavissut suliniummi sulerusullutik kajumittut amerlassusaannut sunniuteqarsinnaavoq.

Kalaallit Nunaanni sulisartut ilinniarsimasut, aamma sulisartut aatsitassarsiorfinni misilittagallit amigaatigineqarput taamaammallu suliniut sulisussat kajumilersinniarlugit suliniutinut allanut unammillissaaq.

Suliniut aatsitassarsiorluni suliniutinut allanut aamma suliassaqaqfinnut allanut sulisartut nunaqavissut pillugit unammillertariaqassaaq, ingammik suliassaqaqfinni immikkut piginnaaneqarfiusariaqartuni marlunni:

- Aatsitassarsiorfimmi sulisut ilinniarsimasut aatsitassarsiorfinni allani imaluunniit misissuilluni suliniutini atorfinitsinneqarsinnaasut.
- Sulisartut ilinniarsimanngitsut aamma ilinniarsimasut aatsitassarsiorfimmi sulisinnaasut, kisianni suliassaqaqfinni allani atorfinni sulisinnaasut.

Sulisussat pisariaqartitat sulisussanik pissarsiarineqarsinnaasunit amerlaneruppata tamanna sulisunut iluaqutaassaaq, taakku suliffissanik amerlanernik periarfissaqalissapput tamatumalu kinguneranik aningaasarsianik qaffasinnerusunik imaluunniit sulinerneq atugassarititaasunik pitsaanerusunik neqeroorfigineqarsinnaassallutik.

Sulisussanik amigaateqarneq pissutigalugu suliffeqarfinnik sanaartornermik aatsitassarsiornermillu ingerlataqartunik piginnittut suliassaminnik kinguartitsisariaqalersinnaapput. Kalaallit Nunaanni sanaartornerit amerliartulerpata suliffeqarnikkut ilungersunartorsioqalissaaq.

Qaanaalli eqqaani suliffissaaleqineq Kalaallit Nunaata annersaanut naleqqiullugu qaffasinneruvoq, aamma suliniut sumiiffimmi amerlanngitsunik suliffissalimmi suliffissanik pilersitsissaaq.

Sunniutaasinnaasoq 4: Aatsitassarsiorfimmi, suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu

Aatsitassarsiorfimmik sanaartornerup, ingerlatsinerup aamma matusinerup nalaani ajunaartoqarsinnaaneranut aarlerinartoqarsinnaavoq, ingammik maskiinanik oqimaatsunik ingerlatsinerup attuumassuteqartumik. Suliffeqarfik ingerlaavartumik ajunaarnissamut aarlerinartut millissinniarlugit suliuassaaq. Taamaattoq, ilimanangitsumik annertuumik ajunaartoqassagaluarpas, tamanna annertuumik pitsaanngitsumik sunniuteqassaaq.

Sulisut arlalippasut eqqugaaffigisaanik annertuumik ajutoortoqassagaluarpas peqqissaavinnut annerusunut ungasinnerujussuaq aamma aarlerinartuuvoq.

Taamaammat nioqqutissiuunnginnermut naleqqiullugu suliniut suliffimmi peqqinnissamut isumannaallisaanermullu pitsaanngitsumik sunniuteqarpoq. Sunniut aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi pitsaanngitsuuvoq.

Sunniutaasinnaasoq 5: Suliffimmi atugassarititaasut sulisullu peqqinnerat

Sulisut nalinginnaasumik peqqinnerannut pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaanera aarlerinartoqarpoq. Suliniutip avinngarusimanera aamma sumiiffia tunngavigalugit nappaatit tunillannartut sulisut akornanni siaruarnissaat aarlerinartoqarpoq. Kiisalu, kaperlattarneranut aamma silap pissusiata sakkortuneranut attuumassuteqartumik tarnikkut nappaateqalersinnaaneq aarlerinartoqarpoq. Taamaattoq atorfinitsitsineq sioqqullugu peqqissutsikkut siumut immikkoortiterinikkut aammalu sulisut akornanni peqqissuseq inuusaalerlu pillugit suliniuteqarnikkut navianartoqaratarsinnaanera annikitsuinnaasutut nalilersineqarsinnaanngussaaq.

Suliniut Kalaallit Nunaata avinngarusimanerusortaani inissisimavoq, aamma sulisut sapaatit akunneri arfinillit aatsitassarsiorfimiinnerminni aallarsinnaassanngillat.

Sulisut akornanni kulturikkut assigiinngissuteqarnissaa aarlerinartoqarpoq, Kalaallit Nunaata nunarsuullu ilaannit sumiiffinnit assigiinngitsunit takkunnissaat naatsorsuutigineqarmat. Tamanna inuit akornanni akerleriinnernik kinguneqarsinnaavoq. Taamaammat aatsitassarsiorfimmi aqutsisut akornanni kulturit arlalit akornanni paaseqatigiinnerup sammilluarneqarnissaa pingaaruteqarpoq. Taamaaqataani, assigiinngisitsinerup akuersaanngilluinnarneq pilersinneqartariaqarpoq.

Pituffimmi Sakkutooqarfimmut aamma 1968-imi B-52-ip nakkarfianut qanissuseq pissutigalugu aatsitassarsiorfimmi sioqqat mingutsinneqarsimasinnaanerut aarlerigineqarsimavoq, (itinerusumik paasissutissat pillugit takuuk Ilanngussaq 3: Aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit atugaannik misissuineq). Aarlerineq taanna misissuinnit arlalinnit nalilersuiffigineqarsimavoq, aamma Moriusami aarlerinarsinnaasunik nassaartoqarsimanngilaq. Ilmenitisorfimmut atatillugu

misissuineq nutaaq, Danmarks Teknisk Universitetimit 2019 -mi¹
ingerlanneqarsimavoq suliniummilu sulinerlut atattillugu peqqissutsimut
aarlerinarsinnaataasinnaasunik takussutissanik nassaartoqarsimanngilaq.

1.4.2 **Ilinniartitaaneq piginnaanngorsaanerlu**

Suliniut sulisartut nunaqavissut piginnaasanik pikkoriffinnillu nutaanik, suliniut matuppat suliffinni allani atorineqarsinnaasunik, imaluunniit Ilmenitimik piiaaffimmi aqqissuussaanerilunniit imaluunniit suliffeqarfinnilunniit allani suliffinnut qaffasinnerusunut alloriarnermut atorineqarsinnaasunik pissarsissapput. Piginnaasat aqqissuussamik ilinniartitsinikkut aamma piiaanermi aamma suliareqqiinermi sulilluni misilittagaqarnikkut anguneqassapput.

Sunniutaasinnaasoq 6: Piginnaasanik ineriartortitsineq

Kalaallit sulisussat amerlanerpaat pissarsiariniarlugit sulisuusinnaasut piginnaanerisa aammalu aatsitassarsiorfimmi piginnaanerisariaqakkat assigiinngissuseriumaagaattut naatsorsuutigineqartut annikinnerpaatinniartariaqarput. Tamanna pissaaq aatsitassarsiorfimmi sungiusarnek aqqutigalugu aamma/imaluunniit sulisunik pikkorissaanerit s. i. Kalaallit Nunaanni Aatsitassalerinermik ilinniartitsinikkut, pikkorissarnerni naleqquttuni imaluunniit Kalaallit Nunaata avataani ingerlanneqartut aqqutigalugit.

Sulisunik sungiusaanermit aamma ilinniartitsinermi sunniutit pitsaasuussapput. Sunniutit annertussusaanut apeqquataavoq sulisut qanoq amerlatigisut suliniutimmi suliasaminnut attuumassuteqartumik suliffeqarfiup iluani sungiusarnernik avataanilu ilinniarnernik naammassinninnersut aamma suliffeqarfinnit ilinniarnermut atattillugu suliffimmiinnerit neqeroorutigineqartut amerlassusaat.

1.4.3 **Nunaqavissut suliffeqarfiutaat**

Sunniutaasinnaasoq 7: Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut niuernermit periarfissat

Suliniutit suliat nammeneq suliffeqarfiup iluani akilersinnaasumik suliarisinnaanngisat imaluunniit pikkoriffiginngisat suliffeqarfinnit suliarineqartussanngorlugit isumaqatigiissusiorniarpai. Suliffeqarfiup assersuutigalugu qinersinnaavaa assartuineq, sulisunik assartuussineq, ingeniørut suliaasaat, sanaartorneq, nerisassanik pilersuineq, nerisaqartitsineq, eqqiaaneq, ikummatissanik pilersuineq, innaallagissiorneq aamma nioqqutissat kiffartuussinerillu allarpassuit suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnissaat qinersinnaavaa.

Killiffimmi matumani, suliniutit aqqissuussaaneranut nioqqutissat kiffartuussinerillu sorliit ilaatinneqassanersut, aamma nioqqutissat kiffartuussinerillu sorliit avataani pilersuisunut isumaqatigiissutigineqassanersut sulit aalajangiunneqanngilaq.

¹ Roos, Per (2019). Kalaallit Nunaata avannaata kitani, Thulemi, Moriusami nunami aatsitassarsiornissamat siunnersuutigineqartumut atattillugu plutoniumisotopinit aarlerinarsinnaasunik nalilersuineq.

Attaveqarnermi pilersuinermilu atortulersuutininik, atortussanik, nioqqutissanik aamma kiffartuussinernik pisinermut aamma isumaqatigiissutit neqerooruteqartunut nunaqavissunut tunniunneqassapput. Nunat assigiinngitsut akornannit neqerooruteqartut piumasaqaatinik siumoortumik naammassinnissimasut atorneqarsinnaapput nunaqavissut suliffeqarfiutai teknikikkut imaluunniit niuernikkut unammillersinnaanngikkaangata imaluunniit sanaartornerup nalaani suliniutinut angisuunut akuersissut qinnutigineqarsimappat pissarsiarineqarlunilu.²

Nunaqavissut suliffeqarfiutaat, silaannakkut assartuinermi, angallassinermi, sanaartornermi, issittumi dieselimik pilersuinermi, aatsitassarsiorfimmi nalinginnaasumik aserfallatsaaliuinermilu suliaqarnermi, qangaaniit nerisarineqartartunik aamma nioqqutissanik pilersuinermi, nerisassanik nereriaannarnik pilersuinermi, eqqiaanermi, aqutsinermi aamma tapersersuilluni sullissinerni allani il. il. kiffartuusseratarsinnaapput.

Nunaqavissut suliffeqarfiutaat ilmenitisiorfimmut sullissisinnaasutut nalilernerqarput, taamaammallu sunniut pitsaasuusaaq. Annertussusaannut apeqqutaavoq kiffartuussinerit qanoq amerlatigisut allanit ingerlanneqassasut aatsitassarsiortup qinissanerai.

1.4.4 **Pisortat isertitaat**

Suliniut piviusunngussagaluaruni pisortat iluanaarutaannut tamarmiusunut pitsaasumik kinguneqassasooq naatsorsuutigineqarpoq. Pisortat isertitaat aningaasarsianit akileraarutinit, ingerlatsiviup isertitaminit akileraarutinit aamma qalluinermut akitsuutit aqutugalugit anguneqassapput.

Sunniutaasinnaasoq 8: Qalluinermit akitsuutit akileraarutillu

Qalluinermit akitsuutit akileraarutillu pisortat isertitaannut pitsaasuunissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Ingerlatsinerup nalaani suliniut aningaasarsianit akileraarutininik aamma nioqqutissiorutut akitsuutinik pilersitsissaaq. Suliniut Dundas Titanium A/S-imut iluanaaruteqarfiuppat saniatigut ingerlatsiviup isertitaanit akileraarutit pilersinneqassapput. Akilersinnaassutsimik misissueqqaarnermi (PFS), akileraarutininik aamma nioqqutissiorutut akitsuutinik akiliinerit aatsitassarsiornermi assigiinngitsuni naatsorsorneqarsimapput. Ukiut qulit nioqqutissiornermi aamma aningaasartuutit isertitallu soorlu akilersinnaassutsimik misissueqqaarnermi naatsorsuutinut tunngavigineqartutut, ingerlatsiviup isertitaanit akileraarutininik aamma nioqqutissiorutut akitsuutinik akiliinerit katillugit 346,6 mio. dkr.-iussasut naatsorsorneqarsimapput. Suliniummut piffissarititaaq tallineqassappat, kisitsit taanna qaffassaaq.

Aningaasarsianit akileraarutit amerlassusiinut sulisut aningaasarsiaat aamma sulisut inuiaassusaat apeqqutaassapput. Atorfiit akissarsiallu ilimagineqartut tunngavigalugit suliniummi sulisunit toqqaannartumik atorfeqartunit ukiumut aningaasarsianit akileraarutit 24,6 aamma 26,6 mio. dkr.-it akornanniissapput.

² Namminersorlutik Oqartussat (2009): Aatsitassanut Ikummatissanullu inatsimmi § 18 imm. 2 naapertorlugu.

Sanaartornerup nalaanni matusinermilu sulisut aamma aningaasarsianit akileraaruteqartassapput.

1.4.5 **Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit allat piujuartitsinermullu tunngasut**

Suliffissanik nutaanik pilersitsinerup aamma pisortat isertitaasa pilersinneqarnerisa saniatigut suliniut sumiiffimmi nunaqqatigiinni, inuiaqatigiinni pissutsinut allanut sunniuteqarsinnaavoq.

Sunniutaasinnaasoq 9: Pisortat suliassa qarfiannut, attaveqarnermi pilersuinermilu atortunik kiffartuussinermilu annertuumik atuineq

Suliniut Kalaallit Nunaata avinngarusimanerusortaani inissisimavoq, tamaani attaveqarnermut pilersuinermulu atortut aamma pisortanit kiffartuussinerit killeqarput. Suliniut pisortanit kiffartuussinernut sunniuteqassaaq: Aatsitassarsiorfimmi arlaanik pisoqassappat politiit akisussaassapput, suliniut sullinniarlugu sumiiffimmi nalunaarasuarnermut atassuteqarneq pitsaanerulertariaqarpoq, aamma Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik suli annerusumik tatisimaneqarnerulersinnaavoq. Ataatsimut isigalugu suliniut pisortat kiffartuussinerannut tamaviaarnerulersitsinermik kinguneqartussatut nalilerneqarpoq.

Suliniut sumiiffimmi nunaqqatigiinni pitsaanngitsumik sunniuteqarnissa naatsorsuutigineqanngilaq, aamma assersuutigalugu nalunaarasuarnermi atassuteqaatit pitsanngortinneqarpata Qaanaami nunaqarfinnili inoqutigiinnut toqqaannanngitsumik pitsaasumik sunniuteqarataannaavoq.

Attuumassuteqartut arlallit tikkuarpaat nammineq mittarfiliornermut taarsiullugu suliniummi Qaanaami mittarfik tikittarfittut atorneqarpat Qaanaamut toqqaannartumik pitsaasumik sunniuteqassasoq. Kisiannili suliniummi tamanna periarfissaanngilaq. Taamaattoq, Dundas Titanium A/S-i sulisunik nunaqavissunik aatsitassarsiorfimmut angalasunik aallernermi aamma oqquassinermilu Qaanaamut aqusaartarsinnaanermik nalilersuivoq.

Sunniutaasinnaasoq 10: Innuttaasut peqqissusaat

Suliniutip eqqaani inunnik najugaqartoqanngilaq, aamma inoqutigiit arlaannaalluunniit peqqinnerat suliniutip sunniutiginnaasaannit, soorlu pujoralannit, nipiliornernit imaluunniit mingutsitsinernit sunnerneqassanngilaq.

Sulisorpasuaqartillugu, immaqa nunanit kulturinillu allanik pisunik, aammalu aatsitassarsiorfimmi tamakkiisumik sapaatit akunnerinik najugaqartunik sulisoqartillugu innuttaasut peqqissusiannut navianartorsiortitsinnaasoq annerpaaq tassaaq aatsitassarsiorfimmi nappaammik tunillanneqarsimalluni nunaqqatigiinnut tunillaassuilerneq.

Sunniutaasinnaasoq 11: Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffeqarnermut attuumassuteqanngitsut)

Silap pissusiata allanngoriartorneratigut Qaanaap eqqaani sila sikullu allanngornerat inuussutissarsiutitoqqanut sunniuteqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik uumasut qaqugukkut ingerlaartarnerat allannguuteqarpoq. Taamaannerata kingunerisaanik piniariartarfiit pitsaanerpaat arriitsumik allanngoriartorput. Assersuutigalugu, Siorapaluup eqqaani aaffanniartarnek siornatigutut pitsaatigiunnaarsimavoq. Moriusap eqqaa ukiuni kingullernerit

annikitsuinnarmik piniarnermut aalisarnermullu atorneqartarsimavoq, aatsitassarsiortoqassanngikkaluarp, Moriusap qanoq inissisimanera allanngorsinnaavoq taamaallunilu aalisarfittut piniarfittullu atorneqaqqilersinnaalluni.

Sumiiffimmi imaani angallannerup annertusineranik suliniut kinguneqassaaq. Taamaattoorli allannguut annertugisassaangilaq. Sumiiffimmi KNAPK (Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat) siulittaasuata suliniut sumiiffimmi uumasunut sunniuteqarnissaa naatsorsuutiginnilaa uumasummi Thule Air Basemit nipiliornermik sungiusimasaqareermata.

Oqaatigisariaqarpoq Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineri avatangiisinut sunniutaasinnaasut nalilersuiffiqineqanngimata.

Suliniutip killilimmik annertussuseqarnera pissutigalugu, suliniut Qaanaami nunaqarfinniluunniit aalisarnek piniarnerlu eqqarsaatigalugit inuusaasitoqqamut sunniuteqartussatut nalilerneqanngilaq

Sunniutaasinnaasoq 12: Ilmenitisorfiup eqqaata sukisaarsarfittut atorneqarnera / innuttaasunut atorneqarnera kiisalu kulturikkut kingornussat

Suliniut Qaanaap (avannaani 80 km) aamma Savissiviup (kujataani 120 km) akornanni inissisimavoq. Tamaani inuit suliaannik pisoqanngilluinnangajattarpoq.

Suliniut piviusunngortinneqarpat aamma nunaqarfik matusaq inuerunnerlu Moriusaq peerneqarpat, aatsitassarsioqatigiit suliniuteqarfimmi, Moriusami illunik illuarneqarsimasunik nutartikkani imaluunniit illuni nutaani unnuiffiusinnaasunik periarfissiisaaq, aamma Moriusami iliveqarfimmut alakkaanissaq periarfissaqassaaq. Taamaattoq, akuersissuteqarfiup ilaani suliffeqarfiup suliaqarfigisaani killilimmik isersinnaasoqassaaq, aamma inuit akuersissuteqarfimmi talikkusuttut aatsitassarsioqatigiit atassuteqarfigisariaqassavaat.

Nunatta Katersugaasivia, Eqqissimatitsisarnek aamma allatigut kulturikkut eriagisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut inatsisaata ataani ilaasunik, Ilmenitisorfimmuut akuersissuteqarfimmi sumiiffinnik arfineq-sisamanik nassaarsimavoq. Sumiiffiit taakku aamma piaaaffiqineqassanngillat, taamaassappallu tamakkiivillugit katersugaasivimmit itsarsuarnitsanik misissuilluni assaaffiqineqarnissamut tunniutiinnarneqassapput.

Sunniutaasinnaasoq 13: Nuutsitsineq / inuussutissarsiutit annaanerinit taartisiassat

Akuersissuteqarfimmi inunnik najugaqartoqanngilaq, aamma piniartut imaluunniit aalisartut inuussutissarsiornertik – imaluunniit inuussutissarsiornermik ilaat, suliniuteqarfimmi piniarnikkut imaluunniit aalisarnikkut ingerlatinngilaat.

Tamatum a kingunerisaanik, suliniummik peqquteqartumik nuutitsinissaq pisariaqanngilaq aamma inuussutissarsiutit annaanerinit taartisiassarsisoqassanngilaq.

Sunniutaasinnaasoq 14: inuiaqatigiit ilaat sanngiinnerusut

Sanngiissuseq amerlanertigut pissutsinut soorlu peqqiinnernut, atonerluinnernut, ilinniagaqannginnernut aamma suliffissaaleqinnernut attuumassuteqartarpoq.

Suliniut sumiiffimmi inulimmiinngimmat, toqqaannartumik nunaqqatigiinnut sunniuteqassanngilaq. Tamanna pissutigalugu suliniut toqqaannartumik sanngiinnerusunut sunniuteqassanngilaq.

Toqqaannanngitsumik pitsaanngitsumik sunniutit pisarsinnaapput ilaqutariinni sanngiinnerusuni meeqqanut tunngatillugu, inoqutigiinni inersimasoq ingerlalluarnepaaq suliniummi atorfeqarpat, taamaammallu suliniummi sulinermi nalaani inoqutigiinni najuunnani.

Taamaaqataanik, tikkuarneqarpoq suliniut nunaqqatigiinni mikisuni inunnut sanngiinnerusunut toqqaannanngitsumik pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaasoq, suliniut nunaqarfinnit allanut naleqqiullugit mikisunit sulisussanik arlalinnik atorfinitsitsissalluni iluatsissappat.

1.5 Iliuusissatut siunnersuutigineqartut (sunniutininik minnerpaatitsiniarneq imaluunniit annerulersitsiniarneq) ataatsimut isigalugit

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineri suliap ingerlanerani tamarmi sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat suussuserneqarsimapput. Sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat tassaapput iliuusissat sunniutininik pitsaasunik pitsannguisinnaasut imaluunniit iliuusissat sunniutininik pitsaanngitsunik millisitsisinnaasut.

Sunniutininik pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat suliffeqarfimmit imaluunniit pisortanit aallartinneqarsinnaapput.

Nalunaarsuiffik 1.5: Innarliinaveersaarluni iliuusissatut siunnersuutigineqartunik ataatsimut isiginninneq.

Sammisaq	Innarliinaveersaarluni iliuusissatut siunnersuutigineqartut
Sulisoqarneq	
Sunniutaasinnaasoq 1: Toqqaannartumik sulisunik nunaqavissumik atorfinitsitsineq	- Sulisartunik nunaqavissunik sulisussarsiornermi aamma sulisoqaannarnermi suliffeqarfimmik pilerinartumik pilersitsinissaq sammilluarneqartariaqarpoq. Tassunga ilanngullugu Dundas Titamium A/S-ip kulturikkut, suaassutsikkut, piginnaasatigut aamma nunap ilaani pissutsit pillugit apeqquutit sammisariaqarpai, taakkualu inerneru suliniutip pilersaarusiornernut ilanngullugit (paarlagaannissamut pilersaarutit, angallassinermi aqqissuussinerit aamma aatsitassarsiorfimmi sulineru atugassarititaasut). - Suliniutip aatsitassarsiorfimmi kalaallit kulturiat pingaartittariaqarpaa allanngutsaaliorlugulu, tassunga ilanngullugu aqutsisut kalaallisut oqaluttut pisariaqarput aamma aatsitassarsiorfimmi sumiiffimmi nerisassanik pilersuisoqartariaqarpoq. - Internetimut oqarasuarnermullu attavinnik naammattunik periarfissaqartariaqarpoq sulisut ilaquuttaminnut attaveqartarsinnaaqqullugit. - Siunnersuutigineqarpoq sulisartut nunaqavissut piffissaq sivikinnerusoq atorfininnissamik neqeroorfigineqassasut. Assersuutigalugu, nunaqqatigiinni ukiakkut suliffissaaleqineq qaffasinnerusarpoq, aalisartoqannginnerani aamma piniartoqannginnerani, taamaalilluni ukiup taamaalinera sivikinnerusumik atorfininnissamut periarfissaassaaq pitsaasoq. - Nunaqavissut sulisussarsiarisinnaajumallugit pisariaqarpoq suliffissarsiuussiviit (Majoriaq), ilinniartoqarfiit, illoqarfinni nunaqarfinnilu suliffissarsiornermi siunnersuisut aamma aatsitassarsiornermik suliffeqarfiup akornanni pitsaasumik suleqatigiinnerup qulakkeerneqarnissaa, taamaalilluni qinnuteqartussat toqqarlugit pissarsiariniarumallugit. - Ingerlatsinerup nalaani suliffissat tamarmiusut eqqarsaatigalugit suliassanik nassuiaatit piumasaqaatillu nunaqqatigiinnut, kommuninut, kattuffinnut aammalu teknikkimut ilinniartinnut pissarsiareriaannanngortinneqartariaqarput. Suliassanik nassuiaatit piginnaasassatullu piumasaqaatit suliarineqartariaqarput attuumassuteqartunullut tamanut agguanneqartariaqarlutik. - Sulisartut nunat assigiinngitsuneersut sulisartunik nunaqavissunik taarseriartuaarniarlugit aatsitassarsiorfimmi sulisartunik nunaqavissunik ilinniartitsisoqarnissaa pisariaqarpoq taamaalillutik suliffinnut qaffasinnerusunut qaffattaqqullugit. - Attuumassuteqartut siunnersuutigaat sapinngisamik siunnerpaamik, ajornangippat misissuinerup sanaartornerullu nalaanni suliffeqarfik kalaallinik sulisussarsiorluni aallartissasooq. - Siunnersuutigineqarpoq aatsitassarsioqatigiiffik aatsitassarsiorfimmi sulineq qanoq ittuunersoq takussuserlugu ussassaarutininik takussaasunik (assersuutigalugu videonik naatsunik) suliaqassasooq. Sulisunngoratarsinnaasut video suliffeqarfiup nittartagaani isiginnaarsinnaavaat, ulluinnarni suliat amerlasuut suunersut paasisaqarfiginiaarlugit soorlu ingerlatsisooq nikittarluni suliaartortarnera eqqarsaatigalugu. Taamaaliornikkut allakkatigut sulisussarsiornermut sanilliugu suliffissaq erseqqinnerujussuarmik takutinneqassaaq.
Sunniutaasinnaasoq 2: Toqqaannangitsumik ineriartortitsinerullu	Kalaallit Nunaanni suliffinnik toqqaannanngitsunik pilersitsinerumut apeqqutaassaaq aatsitassarsiorfimmut nioqquutit qanoq annertutigisut nunaqqatigiinnit nioqquutigineqarnersut. Kalaallit suliffeqarfiutaannik sulisitsineq aammalu Kalaallit Nunaani nioqquutissianik ajornartinnagu pisisarnikkut suliffiit toqqaannanngitsumik pilersitat amerlanerussapput.

kinguneranik suliffissanik
pilersitsineq

- Ajornartinnagu suliariumannittussarsiuussinerit nioqqutissanillu neqerooruteqartitsinerit aqqissuunneqartariaqarput suliffeqarfiit kalaallit suliffeqarfiutaat neqeroorsinnaangorlugit, tamatumuunakkut tunammillersinnaallutik neqerooruteqarsinnaanersut takujumallugu.
- Periarfissaqarpat imminullu akilersinnaappat, suliat, nioqqutissanik assartuinnermut sulisunillu assartuussinnermut attuumassuteqartut najukkami suliffeqarfinnut ingerlanneqartussanngortinneqassapput.
- Najukkami periarfissat aporfissallu oqaloqatigiissutigiumallugit najukkami ingerlatsisut qanimut oqaloqatigineqalertariaqarput (Air Greenland aamma Royal Arctic Line).
- Attaveqatigiinnermut kiffartuussinerit suliniummut pisariaqartut erseqqissarniarlugit aamma pilersinniarlugit Tele-Post- imik qanimut oqaloqateqarneq.
- Kiffartuussinnerik (sanaartorneq, ingeniorisut suliassat, innaallagissiorneq, IT-mik kiffartuussinerit, eqqiaaneq, nerisassanik nereriaannarnik pilersuineq, errorsineq assigisaallu) suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnerini, Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit isumaqatigiisummut neqerooruteqaaqqullugit qaaqquneqartariaqarput.
- Kiffartuussinnerut annerusunut isumaqatigiissutit suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnerini, nioqqutissat/kiffartuussinerit ilaat Kalaallit Nunaanni pisiarineqassasut piumasaqaatigineqarsinnaavoq.
- Nunaqqatigiinni piniartut aatsitassarsiorfimmu neqinik Kalaallit Nunaanneersumik pilersuisinnaapput.
- Najukkami inuussutissarsiutit pillugit siunnersuisoqatigiit, nunap immikkoortuani aamma / imaluunniit nuna tamakkerlugu oqartussat kiisalu Sulisitsisut peqatigalugit suleqatigiiffimmik pilersitsisoqarsinnaavoq, tassanilu suliariumannittussarsiuussisarnerit eqqartorneqartassapput taamalu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut toqqarlugit sulisoriniarneqarsinnaallutik.

Sunniutaasinnaasoq 3:
Sunniutit kattullutik
sunniutaat
suliffissaqarnermut
attuumassuteqartut

- Inuit maannakkut suliffeqanngitsut sulisorineqarnissaat isiginiarluartariaqarpoq. Tamanna pisortat, ilinniarfiit aamma suliffeqarfik suleqatigalugit pissaaq.
- Sulisunut ilinniarsimanngitsunut qitiutillugit ilinniartitsinerit ingerlattariaqarput, taamaalillutik suliffinnik inuttaqanngitsunik atorfeqalersinnaaqqullugit aamma siunissami aatsitassarsiorluni suliniutinit sulinissamut piginnaasanut uppersaatinik angusaqarsinnaaqqullugit.

Sunniutaasinnaasoq 4:
Aatsitassarsiorfimmi,
suliffimmi peqqinnissaq
isumannaallisaanerlu

- Sullivimmi avatangiisinik aarlerinartunik nalilersuinerit ingerlanneqassapput kiisalu ingerlaavartumik nutarterneqartassallutik. Nalilersuineq ineriartortitsinnermut, atuutsitsinnermut aamma suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu pillugit pilersaarummik nakkutilliinnermut atorfeqassaaq, taanna aatsitassarsiorfimmi sulisunit tamanit malinneqassaaq
- Sulisunut tamanut suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu aamma aatsitassarsiorfimmi ajornartoortoqartillugu iliuusissat pillugit ilinniarnermi pilersaarutit kalaallisut, tuluttut aamma inoqassappallu oqaatsinik marlunnik taakkunani oqallorinngitsuni oqaatsinik allanik pisariaqassappat ingerlanneqartassapput.
- Suliffimmi peqqinnissamut isumannaallisaanermullu ataatsimiititaliamik aqutsisunik sulisunillu ataatsimut peqataaffigineqartumik pilersitsineq, tassani sulisut aatsitassarsiorfimmi suliffimmi peqqinnissamik isumannaallisaanermillu nakkutilleeqataassapput siunnersueqataallutillu.
- Angallatinik ingerlatsinermik aamma angalanermillu pisortanut naleqquttunut siumut nalunaaruteqarneq.

	- Suliassanik suliassinneqartartunut suliffimmi peqqinnissarlugu pillugit isumaqatigiissutitigut piumasaqaatit, isumannaallisaatit, iliuuseqarnissamut piffissaq, il. il. pillugit, ajunaarsinnaanerit millisinniarlugit, ajunaartoqassagaluarpat eqqortumik aamma piffissarlugu eqqorlugu qisuariarneq, ajornartoortoqartillugu qimarngussineq il. il. - Aatsitassarsiorfimmi ajunaarnernik passussinermut ingerlatseriaatsit aamma ajornartoortoqartillugu qimarngussinermut ingerlatseriaatsit ersarissut pisortallu attuumassuteqartut isumaqatigiissutigineqassapput.
Sunniutaasinnaasoq 5: Suliffimmi atugassarititaasut sulisullu peqqinnerat	- Atorfininnissaq sioqqullugu aaqquissuussamik peqqissutsimik misissuinerit ingerlanerat. Peqqissutsimik misissuineq aamma nappaatinik tunillannartunik aatsitassarsiorfimmi sulisununt allanut tunillaassinnaasunik misissuinerusinnaavoq. - Maskiinani pujoralannik nipiliornernillu nakkutilliineq, s. i. imermik serpalittaatinik aamma nipiliornaveersaatinik. - Pujoralannut illersuutit aamma nipiliornermut illersornermut atortunik (s. i. pujoralannut illersornermi kiinarpaat, qoqernaveeqqutit, niaqorornaveeqqutit) inuit nammineq atugassaannik pissarsineq. - Plutoniumimik mingutsitsisoqarsinnaanerani imaluunniit Thule Air Basemit mingutsitsisoqarsinnaanerani nakkutilliineq. - Sulisunut suliffimmut ilisaritisinerit kulturit assigiinngitsut pillugit paasissutissiinernik ilaqartariaqarput. - Sulisartut nunat assigiinngitsut akornanneersut suliffimmi ilisaritisinermut ilanngullugu Kalaallit Nunaata kulturianik paasissutissinneqartariaqarput. - Najugaqarfimmi inuiaat assigiinngitsut kulturikkut pisariaqartitaasa pigineqarnissaat qularnaarneqartariaqarpoq. - Sulisunik malersuisoqarlunilu nakkarsaasoqartarsimassappat malersuisoqannginnissaanut aamma nakkarsaasoqannginnissaanut politikkit suleriaatsillu piareersimassapput.
Sunniutaasinnaasoq 6: Piginnaasanik ineriartortitsineq	- Ilinniarnermi periarfissat neqeroorutigineqartut Dundas Titanium A/S-imut aamma nunaqqatigiinni inuussutissarsiornermut iluaqutaanissaat qulakkeermallugu ilinniarnermi pisariaqartitanik nalilersuineq najukkami oqartussat suleqatigalugit ingerlanneqarsinnaavoq, aamma kiffartuussisussat aqutsisussallu eqqarsaatigalugit. - Suliffeqalinnginnermi aamma ingerlatsinerup nalaani suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit sapinngisamik piaarnerpaamik ineriartortinneqartariaqarput ajornanngippallu Sanaartornerup nalaani ingerlanneqalereertariaqarlutik. - Suliffeqalinnginnermi aamma suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit najukkami oqartussat, ilinniarsiit aamma sulinerimik inuussutissarsiutillit peqatigiiffii suleqatigalugit ineriartortinneqassapput. - Ilinniarsiit (ingammik aatsitassalerinermik ilinniarsiit) ilinniarnermut atatillugu suliffimmiinnerit aamma ilinniarnermi pilersaarutit qanoq ingerlanneqarsinnaanersut ilinniarsiit suleqatigalugit ingerlaavartumik oqaloqatigiinnittarnerit aallartinneqassapput. Siunnersuutigineqarpoq aatsitassalerinermik ilinniarsiit suliniutillu akornanni qaammatit pingasukkuutaarlugit ataatsiimiittarnerit pilersaarutigineqassasut, suliniutit sanaartornermi killiffiata tamakkerlugu, ilinniarsiit piginnaasat siunissami piumasaqaatigineqartut ilisimassagai qulakkeerniarlugu. - Sulisut qaffasissutsini tamani piginnaasaasa qaffakkiartuaarnissaat tamatigut isiginiarneqartariaqarpoq, sulisut sulisoriinnarniarlugit aamma ineriartortinniarlugit. - Suliffeqarfik ilinniarnermut atatillugu suliiitigaluni ilinniarnermik neqeroortariaqarpoq suliffiit assigiinngitsut iluanni, s. i. suliareqqiinnermi, aqutsinnermi il. il.

Ilinniartitaaneq aamma piginnaanngorsaaneq

Sunniutaasinnaasoq 6:
Piginnaasanik
ineriartortitsineq

- Ilinniarnermi periarfissat neqeroorutigineqartut Dundas Titanium A/S-imut aamma nunaqqatigiinni inuussutissarsiornermut iluaqutaanissaat qulakkeerumallugu ilinniarnermi pisariaqartitanik nalilersuineq najukkami oqartussat suleqatigalugit ingerlanneqarsinnaavoq, aamma kiffartuussisussat aqutsisussallu eqqarsaatigalugit.
- Suliffeqalinnginnermi aamma ingerlatsinerup nalaani suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit sapinngisamik piaarnerpaamik ineriartortinneqartariaqarput ajornanngippallu Sanaartornerup nalaani ingerlanneqalereertariaqarlutik.
- Suliffeqalinnginnermi aamma suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit najukkami oqartussat, ilinniarfiit aamma sulinermik inuussutissarsiutillit peqatigiiffii suleqatigalugit ineriartortinneqassapput.
- Ilinniarfinni (ingammik aatsitassalerinermik ilinniarfik) ilinniarnermut atatillugu suliffimmiinnerit aamma ilinniarnermi pilersaarutit qanoq ingerlanneqarsinnaanersut ilinniarfiit suleqatigalugit ingerlaavartumik oqaloqatigiinnittarnerit aallartinneqassapput. Siunnersuutigineqarpoq aatsitassalerinermik ilinniarfiup suliniutillu akornanni qaammatit pingasukkuutaarlugit ataatsiimiittarnerit pilersaarutigineqassasut, suliniutip sanaartornermi killiffiata tamakkerlugu, ilinniarfiup piginnaasat siunissami piumasaqaatigineqartut ilisimassagai qulakkeerniarlugu.
- Sulisut qaffasissutsini tamani piginnaasaasa qaffakkiartuaarnissaat tamatigut isiginiarneqartariaqarpoq, sulisut sulisoriinnarniarlugit aamma ineriartortinniarlugit.
- Suliffeqarfik ilinniarnermut atatillugu sulitigaluni ilinniarnermik neqeroortariaqarpoq suliffiit assigiinngitsut iluanni, s. i. suliareqqiinnermi, aqutsinnermi il. il.

Nunaqavissut suliffeqarfiutaat

Sunniutaasinnaasoq 7:
Nunaqavissut
suliffeqarfiutaannut
niuernermi periarfissat

- Ajornartinnagu neqerooruteqartitassat Kalaallit Nunaanneersut allameersullu siumoortumik piumasaqaatinik naammassinnissimasut neqeroorusinnaanngorlugit pisiniartarneq sullissinerillu isumaqatigiissutissat aaqqissorneqarlutillu suliariumannittussarsiorneqartariaqarput.
- Nioqqutissanik sulisunillu assartuineq angallassinerlu allanut suliassanngortinneqarsinnaapput. Ajornanngippat akilersinnaappallu najukkami suliffeqarfiit taakkunuuna sullissisuusinnaapput (Air Greenland aamma Royal Arctic Line)
- Najugaqarfimmi kiffartuussineq suliarinnittussarsiuunneqassaaq. Kiffartuussinerit taamaattut ilagaat nerisassanik nereriaannarnik pilersuineq, eqqiaaneq, errorsineq aamma suliassat assingusut. Aatsitassarsiorfimmut nunaqavissunit arlalinnik kiffartuussisoqassaaq soorlu sanasut, ingeniørit, innaallagisserisut aamma IT-mik kiffartuussisut.
- Najukkami periarfissat aporfissallu oqaloqatigiissutigiumallugit najukkami ingerlatsisut qanimut oqaloqatigineqalertariaqarput (Air Greenland aamma Royal Arctic Line).
- Najukkami periarfissat aporfissallu oqaloqatigiissutiginiarlugit najukkami orsussamik pilersuisut (soorlu Polaroil) qanimut oqaloqatigineqalissapput. Orsussap suussusia aammalu orsussamik aatsitassarsiorfimmut assartuinissamut periarfissat immikkut isiginiarneqasapput.
- Kalaaliminernik pilersuinissaq pillugu KNAPK qanimut oqaloqatigineqalissaaq.

- Inuussutissarsiortut siunnersuisoqatigiiffiannik pilersitsineq. Suleqatigiiffik taanna suliariumannittussarsiornerit pillugit paasissutissiisarnissaq erseqqissaasarnissarlugu siunertarlugu suleqatigiiffik taanna atorneqassaaq.

Pisortat isertitaat

- Sunniutaasinnaasq 8: Nioqqutissiornermut akitsuutit akileraarutillu
- Sunniummut tassunga sunniutissanik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik allattuisoqanngilaq.

Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit allat piujuartitsinermilu sammisat

- Sunniutaasinnaasq 9: Pisortat suliaasaqarfiannut, ataqaqatigiimmik aaqqissuussinernut kiffartuussinernullu tamaviaartitsineq
- Dundas Titanium A/S-ip aamma pisortat attuumassuteqartut akornanni, aatsitassarsiorfimmi mittarfimmik pilersitsinissamut suliaaaseq erseqqissarniarlugu aamma mittarfik tikinniarlugu aqqutit atorneqarsinnaasut pillugit oqaloqatigiinneq pisariaqarpoq.
 - Oqartussat qanimut suleqatigalugit Peqqissutsimut Isumannaallisaanermullu Pilersarut suliarineqartariaqarpoq, tassungalu ilaassaaq peqqissutsikkut sullissinerit avataaneersunit atorneqarneranni suleriaasissaq.
 - Najukkami peqqissutsikkut sullissisut oqartussallu attavigineqalissapput suleratigiinnermilu pilersaarutit sillimmataasussat piareersarneqassallutik.
 - Ilanngaaserinermut tunngasut aammalu aatsitassarsiorfimmi politiit qanoq inissisimanissaat pillugu politiit suleqatigalugit pilersaarusiortoqassaaq suleriaasissiorortoqassallunilu.

- Sunniutaasinnaasq 10: Innuttaasut peqqissusaat
- Sunniummut tassunga sunniutissanik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik allattuisoqanngilaq.

- Sunniutaasinnaasq 11: Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffissaqarnermut attuumassuteqanngitsut)
- Sunniummut tassunga sunniutissanik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik allattuisoqanngilaq.

- Sunniutaasinnaasq 12: Suliniuteqarfimmik kulturikkullu kingornussanik sunngiffimmi/nunaqqatigiit atuinerat
- Inuit sumiiffimmi angalasut angallatiminnik talissinnaassapput aamma sumiiffimmi qasuerlerlutik tamaannissinnaassapput.
 - Periarfissaqassappat, nunaqqatigiinnut aatsitassarsiorfimmi ikummatissamik aamma nioqqutissanik nalinginnaasunik pisisinnaaneq iluaqutaassaaq.
 - Nunaqqatigiit tamaaniitillutik aatsitassarsiorfimmi inummut saaffigisinnaasaannut oqarasuaatikkut normu nassaariuminartuussaaq.

- Sunniutaasinnaasq 13: Nunasseqqinneq/
- Sunniummut tassunga sunniutissanik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik allattuisoqanngilaq.

inuussutissarsiutit annaaneritut taartisiassat

Sunniutaasinnaasoq 14: Eqimattakkaat mianernartut

- Aatsitassarsiorfik oqartussanik suleqateqarluni inunnik ilinniarsimanngitsunik aatsitassarsiorfimmi sulinissamut periarfissiiniarluni inunnik taama ittunik nassaarniartariaqarpoq ikiuillunilu, kiisalu qinnuteqarnerini immaqalu pikkorissarneqarnerinut ikiuuttariaqarluni.
- Suliffinnik inuttassarsiuinerit inunnut annikitsumk ilinniagaqarsimasunut massakkullu suliffeqanngitsunut pissarsiariuminartunngortinneqartariaqarput. Assersuutigalugu siunnersuutigineqarpoq suliffinnik inuttassarsiuinerit naqillugit Qaanaami Majoriami nunaqarfinnilu illu sullivinni pissarsiassaatinneqasasut. Aamma siunnersuutigineqarpoq aatsitassarsiorfimmi sulineq pillugu videonik naatsunik paasiuminartunillu aatsitassarsioqatigiiffik suliaqassasoq.
- Najukkami ilinniarsimasut akissarsiaannit qaffasinnerujussuarnik aatsitassarsiorfik neqerooruteqassanngilaq.

2 Naalisakkanik nalunaarsuiffik

Dkr. (DKK)	Qallunaat koruuniat
DWT	Ussinnaasat killingat tonsit
ASN (EIA)	Avatangiisinut Sunniutaasinnaasunik Nalilersuineq
FeTiO ₃	Titanium-jern oxidimik aatsitassaq
H&S	Peqqinnissaq isumannaallisaanerlu
HMC	Aatsitassaq oqimaatsoq akuiagaa
SII (IBA)	Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqaatigiissut
IFC	International Finance Corporation
Aatsitassalerinermik ilinniarfik	Kalaallit Nunaanni Aatsitassalerinermik Ilinniarfik
OHS	Suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu
RAL	Royal Arctic Line
ISN (SIA)	Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq
TiO ₂	Titandioxid
SPA (ToR)	Suliniimmut piumasaqaatit allattorsimaffiat

3 Aallaqqaasiut

Nalunaarusiap matumani Dundas Ilmenitisiorfiup Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (ISN) saqqummiunneqarpoq. Nalunaarusiaq, Dundas Titanium A/S-i sinnerlugu siunnersuisartumit arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumit NIRAS Greenland A/S-imit suliarineqarsimavoq. Aatsitassanut Ikummatissanullu inatsimmi § 76 annerusumik tulliatullu Suliniutinut angisuunut inatsimmi § 9 eqqortinniarlugit suliarineqarsimavoq. Aalajangersakkat taakku marluullutik peqqussuteqarput akuersissutit tunniunneqarsinnaanerit sioqqullugu, ISN nalunaarusiaq Naalakkersuisunut nassiunneqarsimassasoq taakkunanngalu akuerineqarluni.

Suliariniakkap aatsitassarsiorfiunera pissutigalugu Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalunaarusiaq aatsitassarsiorfiup ingerlaneranut tamarmut tunngasuuvoq (sananeqarneranut, ingerlatsinermit aammalu matusinermit), kisiannili Suliniutit annertuut pillugit Inatsit taamaallaat aatsitassarsiorfiup sanaartorneqarneranut tunngassuteqarsinnaalluni.

Dundas Titanium A/S piiaanissamut akuersissummik qinnuteqarpoq, Ilmenitisiorfik ineriartortinniarlugi, taanna Qaanaamit 80 km-it kujamut inissisimavoq, Avannaata Kommuniianiilluni. Akuersissuteqarfik 30 km-it missaannik takissuseqarpoq 2 km-illu tikillugit silitsigaaq, aamma nunaqarfik matusaq aamma inuerunneq Moriusaq tassunga ilaavoq.

Suliniunni pingaarnertut siunertarineqarpoq ilmenitimik piiaanissaq avammullu tunisinissaq. Naatsorsuutigineqarpoq piiaaffik minnerpaamik ukiut qulit ingerlanneqarsinnaassasoq, aamma ingerlatsinermit killiffiup nalaani inuit 175-it missaat sulisorineqarnissaat.

Avatangiisinut Sunniutaasinnaasunik Nalilersuineq (ASN), Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (ISN) una peqatigalugu ingerlanneqarsimavoq.

3.1 ISN-ikkut anguniagaq

ISN-imut nalunaarusiaq aamma ISN-imik suliap ingerlanera pillugit Naalakkersuisunit ilitsersuutit 2016-imi suliarineqarsimasut: Aatsitassarsiornermi suliat ingerlasarnerinut tunngatillugu aamma VSB-imut suliaqartarneq pillugu ilitsersuut (ilitsersuutit) aamma Aatsitassanut Ikummatissanullu Inatsit, ingammik paragraffi 18 (1), paragraffi 18 (2), paragraffi 18 (3) immikkortoq 5 aamma immikkoortoq 18a naapertorlugit ingerlanneqarsimapput.

Ilitsersuutit aatsitassarsiornermi suliniutinut ISN-mi suliaqartarnermi anguniakkat pingaarnerit suussuserneqarput ukununga:

- Kalaallit Nunaata, nunaqqatigiit sunnerneqartut aamma inuit ataasiakkaat suliniunniit iluanaarutigisinnaasaannik illuinnaasiunngitsumik allaaserinninneq Kalaallit Nunaata, najugarisami innuttaasut attorneqartussat innuttaasullu ataasiakkaat suliassaq qanoq pissarsiaqarfigissaneraat, inuiaqatigiinnut kalaallinut ataatsimut isigalugu tamakkiisumik aamma kinaassusersiunngitsumik nassuiarneqarnissaa;
- siusissukkat innuttaasut soqutigisaqartullu attorneqartussat paasissutissinneqarnissaat peqataatinneqarnissaallu.
- Suliniutip aallartinnissaa sioqqullugu inuiaqatigiinni tunngaviusumik paasissutissat (baseline) nalunaarsukkat pissarsiarineqarsinnaasut nutaajunerpaat aallaavigalugit pilersaarusiornermut, piujuannar-

titsinissamut suliniutinut siunissamilu alapernaarsuinissamut tunngaviusussat nassuiarneqarnissaat;

- najukkami, nunallu sinneranut sunniutaasussat pitsaasut pitsaanngitsullu paasinarsisinniarlugit nalilersuinissaq;
- sunniutaasussat pitsaasut annertusarneqarnissaat aamma sunniutissat pitsaanngitsut annikillisinneqarnissaat, taamaaliornikkullu piujuaannartitsisus-samik ineriartortitsinissamik qulakkeerinissaq;
- Illoqarfiit, nunaqarfiit aamma inuiaqatigiit attorneqartussat, toqqaannartumik imaluunniit toqqaannanngitsumik sunnerneqarsinnaasut, suliniutip atuuffissaa tamakkerlugu, najukkami ilisimasat, misilittakkat, piorsarsimassuseq naleqar-titallu atorlugit ataqqillugillu, isumaqarluartumik peqataatinneqarnissaat;
- Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqatigiisummik ineriartortitsineq.

ISN-ip peqataatitsinermut tunngasortaa, tassaavoq suliniutip apeqqutitut pingaarutilinnut tulluuttunut sunniutigisinnaasaanik kalaallinit isigalugu erseqqissarneqarnissaat:

- Sulisartunik nunaqavissunik atuineq.
- Nunaqavissut piginnaasaannik pikkorissarneq ilinniarnertu aqqutigalugit qaffassaaneq.
- Nunaqavissut suliffeqarfiutaat atuineq.
- Kalaallit Nunaanni aatsitassanik suliareqqiineq.

3.1.1 ISN-imik suliaqarnerup ingerlanera

ISN-i una Ilmenitisiorfiup, suliniut pillugu akilersinnaassutsimik misissueqqaarnermi saqqummiunneqartumi, suliniut pillugu allaaserinninnermi naatsorsuutigisatut piviusunngortinneqassappat sunniutigisinnaasaanik misissuivoq.

Suliniutimut ISN-imut suliniutimut piumasaqaatit allattorsimaffiat (ToR) 2017-imi tusarniaareernerup kingorna akuerineqarpoq. ISN-i allaqqitassiaq una sulinermi najoqqutassaq naapertorlugu ineriartortinneqarsimavoq. ISN-i inaarutaasumik saqqummiussaq, suliniutimut ISN-ip aamma ASN-ip tusarniutigineqarnerata kingorna suliarineqarumaarpoq.

ASN-imi suliniutimut avatangiisinut sunniutaasinnaasunik tamakkiisumik misissuineq saqqummiunneqarpoq. ASN aamma ISN ataatsimut atuarneqarsinnaapput, suliniutimut ataatsimut sunniutit paasisaqarfiginiarlugit.

Saniatigut ISN nalunaarusiaq aamma suliarineqarsimavoq Dundas Titanium A/S-i suliniutinut angisuunut inatsimmi § 16 naapertorlugu suliniutinut angisuunut akuersissummik qinnuteqarnissaanik periarfissinniarlugu. Taamaammat ISN-ip suliarineqarneranut ilaavoq Ilmenitisiorfiup sanaartornerup nalaani Suliniutinut angisuunut Inatsimmi § 6 imm. 2 aamma 3 naapertorlugu suliniutitut annertuutut isigineqarsinnaaneramik naliliineq

- *»Suliniutip sanaartornermi ingerlatanik suliaqarnermi sulisunik piukkunnaateqartunik pisariaqartitai, Kalaallit Nunaanni sulisunik allamik atorfeqanngitsunik aamma atorfinitsinneqarsinnaasunik amerlanerupput« tak. Suliniutinut angisuunut inatsimmi § 6 imm. 1, Nr. 2.*
- *»Suliniutip teknikikkut aamma aningaasaqarnikkut pisinnaasaasa, nunaqavissut suliffeqarfiutaasa teknikikkut aamma aningaasaqarnikkut pisinnaasaanik qaangiipput.« tak. Suliniutinut angisuunut inatsimmi § 6 imm. 1, Nr 3.*

3.2 Nunami annertussusia

Suliniutip inuiaqatigiinnut sunniutai nunami killiffinnut pingasunut allaaserineqarsimapput:

- Nunaqqatigiit: Qaanaaq, Savissivik, Siorapaluk aamma Qeqartat
- Nunap ilaani: Avannaata Kommunia
- Nuna tamakkerlugu: Kalaallit Nunaat tamakkerlugu

Nunami sumiissutsit pingasut eqqarsaatigalugit sunniutaasinnaasut tamarmik nalilersorneqarsimapput. Taamaattoq, sunniutit ilaat taamaallaat nunaqqatigiinni sunniuteqartut nalilersuiffigineqarsimapput, s. i. sumiiffimmi aalisarnermut piniarnermullu periarfissat ilanngarneqarnerat, massa allanut sunniut taamaallaat nuna tamakkerlugu sunniuteqartut nalilersuiffigineqarsimasut, s. i. akileraarutitigut isertitat qaffannerat. Sunniutaasinnaasunut ataasiakkaanut tamanut nunami siaruarsimanerit sorliit sunnerneqarsinnaanersut allaaserineqarsimapput, tamatumalu kingorna nunami siaruarsimanermit pineqartumut misissuineq ingerlanneqarsimavoq.

Aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit atugaannik misissuineq ingerlanneqarsimavoq nunaqqatigiit pingaarnertut sammillugit. Suliniutip annertussusaata killeqarnera pissutigalugu, maannakkut inuiaqatigiit atugaat pillugit uuttuutitut sunniutaasinnaasut Qaanaami nunaqarfinnilu malunnarnerpaassasut naatsorsuutigineqarput.

3.3 Oqartussat akisussaasut

3.3.1 Aatsitassarsiornermi suliassaqarfimmi pisortat

Oqartussa qarfiit marluk Kalaallit Nunaanni aatsitassanik aqutsinermit akisussaapput:

- Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfik (MMR)
- Aatsitassalerineri Avatangiisinut Aqutsisoqarfik (EAMRA)

Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfik taassumalu ataaniittoq Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfik (MLSA) akuersissutit aqunneqarnerannut, teknikimut aamma nunarsuup sannaanut tunngasunut akisussaapput. Saniatigut, Naalakkersuisoqarfik ISN-imut aamma Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqqatigiisummut (IBA), aatsitassarsiornermi suliffeqarfinnut ilagalugit aatsitassarsiornermi suliniutit nunaqavissut suliffeqarfiutaannik aamma sulisartunik nunaqavissunik atuinissaannut akisussaapput. Kiisalu aatsitassarsioritseqatigiit kiisalu aatsitassarsiorfiit suliffeqarfinnik sulisunillu Kalaallit Nunaanneersunik atuinerat eqqarsaatigalugu Naalakkersuisoqarfik ISN-mut aammalu Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqqatigiisummut akisussaavoq.

Aatsitassanik Suliassaqqarfinnut Avatangiisinut Aqutsisoqarfik (EAMRA), avatangiisinut tunngasunut aqutsisoqqarfiuvoq, aamma ASN-iliornermut.

3.3.2 **Suliniutitik angisuunik sanaartornermi oqatussaqaarfiit attuumassuteqartut**

Suliniutitut angisuunut inatsimmi aalajangersakkat naapertorlugit suliniummik sanaartornissamut akuersisummik qinnuteqarnissamut oqatussaqaarfik attuumassuteqartoq tassaavoq:

- Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisoqaarfik

4 Suliniutip allaaserineqarnera

4.1 Suliniutip eqikkarneqarnera

Ilmenitisorfiup siunertaraa, Kalaallit Nunaata avannaani Steensby Landip qeqertaasartaata kujammut sineriaani sissaasimasuni qaffakarsimasuni maannalu sulii sissaasuni 'sioqqani qernertuni' ilmenitimik piiaanissaq.

Sioqqat qernertut sissat qaffannikut aammalu sulii sissaasut qaani inissisimapput, taamaammallu suliniut nunap iluani aatsitassarsiornissamik ilaqqanngilaq.

Ilmenitisorfimmii sioqqat qernertut annertuumik titanium-jernoxid aatsitassamik akoqarput Ilmenitimik taaguuteqartumik. Ilmeniti tassaavoq titanium-jernoxidmineral (FeTiO₃), titaniummertaqarnera pillugu piiarneqartartoq aamma suliarineqartartoq. Titandioxid (TiO₂) nioqqutissaavoq pingaarutilik qalipaatinii, plastikini, sikassaatini, pappialanni pinnersaatini aamma assigiinngitsunik saviminernik akuukkanik sananermi qalipaatisatut atornerqartartoq.

Sioqqat qernertut ilmenitimik akullit aamma ilaatigut 'aatsitassanik oqimaatsunik' taaneqartarput pissutigalugu aatsitassaq ilmeniti aatsitassamat oqimaatsoq. Sissami sioqqani unerarsimasuni aatsitassanik oqimaatsunik toqunartunik imaluunniit isotopinik radioaktivinik soqqanngilaq.

Nalunaarsuiffik 4.1:
Aatsitassarsiorniariniagaq
pillugu kisitsisit pingaarnerit.

Suliniutip ilaa	Annikitsortai	Allaaserinera
Nioqqutissat	Ilmenitimik nioqqutissaq	Ukiumut 440.000 tonsit
Piiaanerup sukkassusaa		Ukiumut 7.4 mio. tonsit
Akuiaaviup naammassisinnaasai		Akunermut 965 tonsit (Piiaaffiup ingerlanerani agguaqatigiissinnerat)
Piiaanermi periaaseq		Piiaaffik ammasoq
Sanaartornerup nalaa		Ukiut 2
Ingerlatsinerup nalaa		Ukiut 10
Ingerlatamik unitsitsineq/Matusineq		Ukioq 1
Akuiaaviup ukiumut ingerlaarnera		Qaammatit 12-it - 24/7 ingerlatsinerimi (ukioq ilivitoq agguaqatigiissinnerat akunnerit 7906-it)
Attaveqaatit pilersuinermilu atortut	Dieselimik nukissiorfik	59 mega watts
Suliniutip immikkoortuisa angisussaat	Naqissusiinerit katillugit (ukiuni 10-ni)	8.5 km ²
Suliniutip immikkoortuisa angisussaat	Piiaaffiit	8 km ²
Imermik atuineq	Imermik tarajoqanngitsumik pisariaqartitat	Imaq 1,046 m ³ /t

Imeq sinneruttoq	Erngup sinneruttup imaanut kuutsinneqarnera	913 m ³ /t
Eqqakkat annertussusaat	Sioqqat assakkanut utertitsinneqartut	Ukiumut 6.6 mio. tonsit
Nioqqutissanik assartuineq	Handy-Max angallat 40,000 DWT	Ukiumut umiarsuit 11-t
Sulisunik assartuussineq	Mittarfik	Aatsitassarsiorfimmi mittarfik
Sulisut	Sanaartorneq	270 tikillugit
Sulisut	Ingerlatsineq	175

Nalunaarsuiffik 4.2:
Ilmenitisorfimmut
anigaasaqarnermi kisitsisit
pingaarnerit.
Akilersinnaassutsimik
misissueqqaarnerq, Juuni 2019
tunngavigalugu.

Suliniutip ilaa	Annikitsortai	Allaaserinera
CapEx	Anigaasartit missingikkat (CapEx) missingersuutit, piianeq, suliareqqiineq, nioqqutissanik naammaseeriikkanik panertunik toqqortaqaarnerq aamma umiarsualivimmi toqqaannartumik usilersuinnermut sanaartugaq minillugit	245 mio. US\$-it
OpEx	Ukiumut ilmenite katillugit 440.000 tonsit aamma tonsikkaarlugit 112.81\$-it tunngavigalugit ingerlatsinermi anigaasartuutitut missingersuut	496 mio. US\$-it ukiuni qulini ingerlatsinermi killiffimmi
Taarsigassarsiaasimasunik utertitsilluni akilersuinnermi piffissaq	Aatsitassarsiorfiup immini 32,8%-inik iluanaarutaasarnera, massakkut pissutsit aallaavigalugit aammalu iluanaarnarnerpaaffia 34% naatsorsuutigalugit aammalu akileraareerluni	Ukiut pingasut

Aatsitassarsiorfiiliariniakkami Moriusap kangiani sissami qaffassimasumi aammalu suli sissaasup qaani aatsitassat missingerlugit uuttukkat eqqoriakkallu 101 tonsiusunik ilmenitimik 7,1%-imik akulittut massakkut oqaatigineqarput.

Akilersinnaassutsimik misissueqqaarnerup ersersippaa Ilmenitisorfiup niuernermit pitsaassusaa aamma anigaasaqarnermi kisitsisit pingaarnerit Nalunaarsuiffik 4.2-mut inissinneqarsimapput.

4.1.1 Aningaasartuutit suliniutitut angisuunut inatsimmi killiliussanit qaffasinnerupput

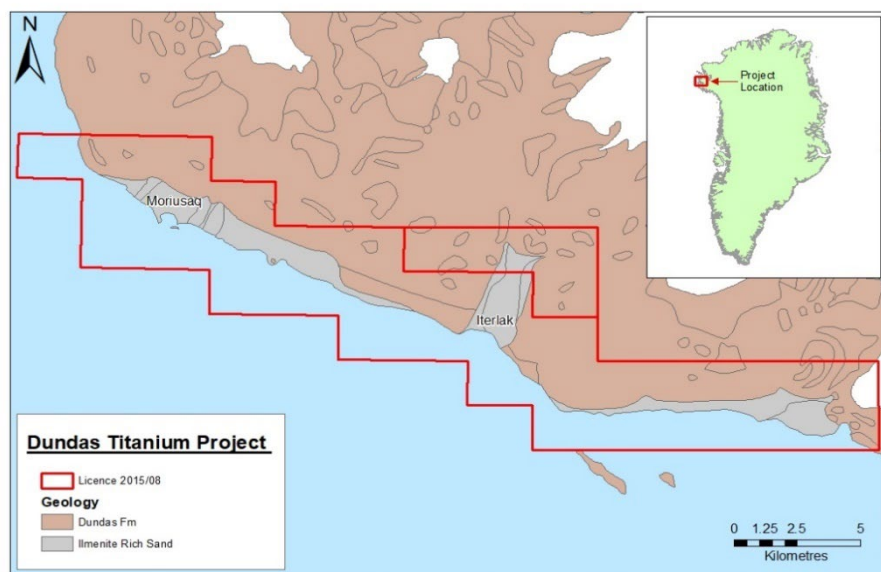
Nalunaarsuiffik 4.2-mi takutinneqartutut suliniummi anigaasartuutissatut missingikkat 2(45 mio. US\$), Suliniutitut angisuunut inatsimmi § 6 imm. 1 Nr. 1 killiliussamit 1 mia. Dkr-iusunit qaffasinnerupput.

4.2 Suliniutip inissisimaffia

Akuersissuteqarfik Avannaata Kommuni, Qaanaamit 80 km-it missaanni kjasinnerusumi inissisimavoq. Nunaqarfiusimasoq Moriusaq akuersissuteqarfiup iluani inissisimavoq.

Misissuinissamut akuersissut matuma kinguliani nunap assingani takutinneqartut sumiiffimmut 30 km-it missaannik takissusilimmut 2 km-illu tikillugit silitsigisumut atuuppoq. Nunami piiannissaq taamaallaat maannakkut piiannissami pisinnaasutut takorluugaavoq.

*Takussutissiaq 4.1:
Ilmenitisiorfimmis
misissuinissamut akuersissutip
annertussusaa. Taamaallaat
sinerissami sissat qaffannikut,
Moriusap kitaani avannamut
kimmut isuanit
(akuersissuteqarfimmi
sinerissap qummut talerpimmi
isuani) Iterlaap kuuata akuanut
maannakkut piiannissami
pisinnaasutut takorluugaapput.
Sinaani titarnerit aappaluttut
Bluejayip misissuinissamut
akuersissutaasa
annertussusaannik
ersersitsipput.*

4.3 Piiannissat pilersaarutigineqartut

Piianeq sissani qaffannikuni ingerlanneqassaaq (sioqqanik qertertunik ilmenitimik 1 km-i sinnerlugu silitsigisumik katersuunertalinni) aamma suli sissaasut qaanni sioqqat ippinguussimasut saarlerni sumiiffik imaanut sammisoq).

Sanaartorneq qaammatit 18-it missaani ingerlassasoq naatsorsuutigineqarpoq, aasakkullu umiarsuaqalerneranit aallartissalluni. Akilersinnaasutsumik misissuinnermi ukiut qulit piiannissaq aalajangiunneqarsimavoq, taamaattoq naatsorsuutigineqarpoq sumiiffimmi suli aatsitassaqaassasoq ukiut qulit sinnerlugit piiaffigineqarsunik.

Suliniutip killiffiini pingasuni suliat Nalunaarsuiffik 4.3-mi allaaserineqarsimapput.

*Nalunaarsuiffik 4.3:
Sanaartornermi, ingerlatsi-
nermi aamma matusinermi
killiffiup nalaani suliat.
Pissarsiffik:
Ilmenitisiorfimmuut ASN-i.*

Killiffik	Piffissaq	Suliat
Sanaartorneq	Qaammatit 18-it	Aallaqqaammut talittarfiugallartoq pramminut talittarfittut atorneqassaaq. Umiarsualivik kingusinnerusukku sanaartorneqassaaq. Atortussat poortornikut sumiiffimmut tikiunneqarumaarput aamma sanaartornermi sulisunit immikkut ilisimasalinnit ikkussorneqarlutik. Silap

		pissusiinut illersorniarluni illut nappakaaneqassapput. Umiarsualivimmit atortorissaarutinik atortussanillu ingerlaavartumik piiiaffimmut aamma suliffissuarmut assartuisoqassaaq.
Ingerlatsineq	Ukiut 10	Ingerlatsinerit aallararteriapata, piiiaffimmi aamma suliffissuarmi ingerlatsineq aalajaatsumik ingerlatsinerup anguneqarnisaata tungaanut annertusiartuaarneqassaaq. Piiiaffigineqartut aallaqqaammut pissusaattut utertikkiartuaarneqarumaarput.
Matusineq aamma ingerlatamik unitsitsineq	Ukioq 1	Illuliat, suliffissuit aamma pilersuinerimi atortorissaarutit piiarneqarumaarput. Piiiafik kingulleq aallaqqaammut pissusaattut utertinneqarumaarpoq.

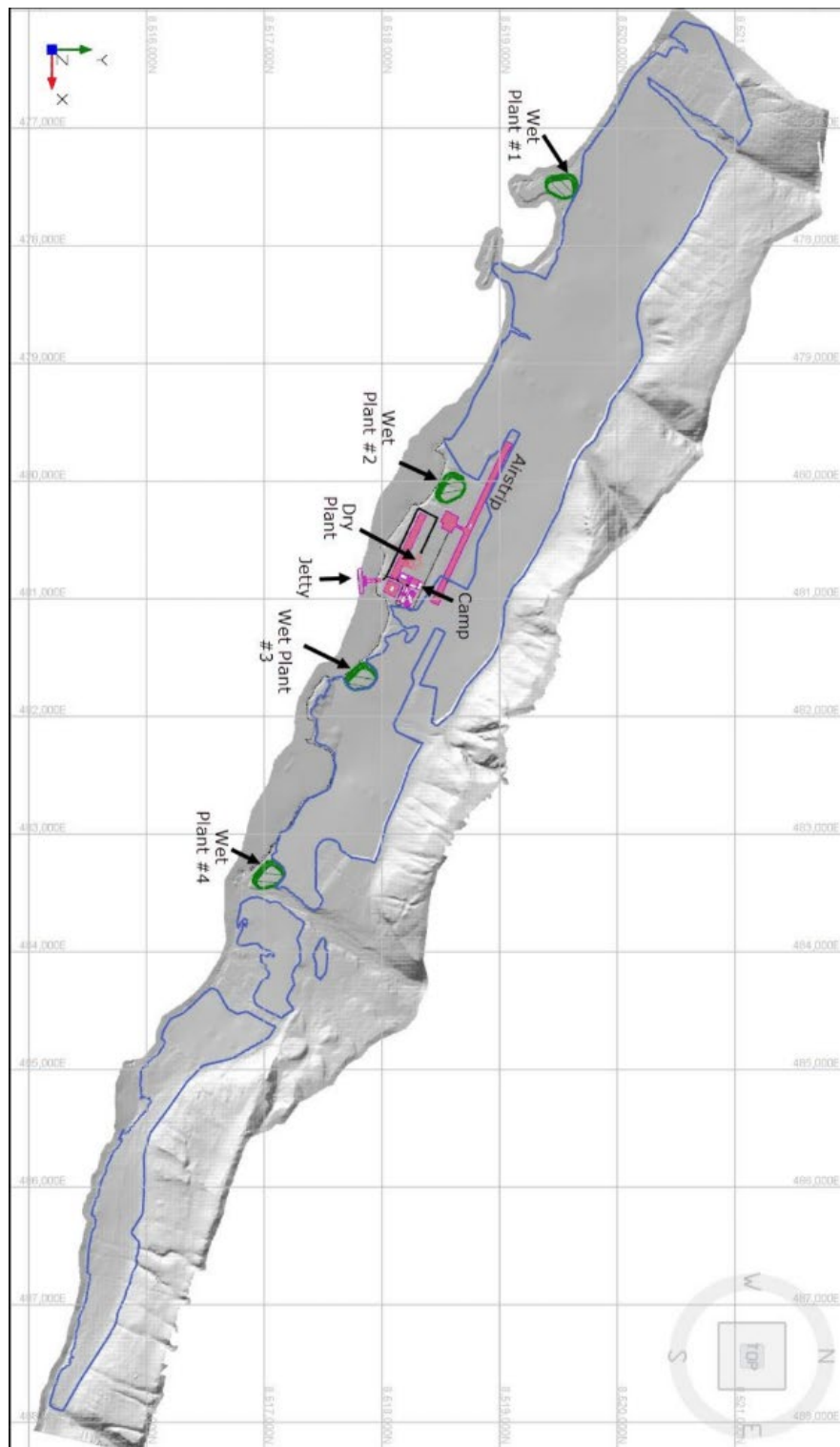
Aatsitassarsiorfimmi attaveqarnermut pilersuinerimullu atortulersuutit pingaarnerit tassaapput ingerlaavartumik nunap qaavani piiiaassutit isumaminnik ingerlasut, imeq atorlugu immikkoortiterivik, imeq atornagu immikkoortiterivik, umiarsualivik anginngitsoq, umiarsuarnik usingiaanermi sanaartukkat, mittarfik, akuiarneqarsimasunut toqqortaasivik, aamma nalinginnaasumik pilersuinerimut atortorissaarutit soorlu innaallagissiorfik aamma imermik pilersuineq.

Piiiaanermi suliareqqiinermilu sanaartukkat saniatigut, najugaqarfissat, allaffiit, peqqinnissamut isumannaallisaanermullu sulliviit kiisalu sulliviit sanaartorneqassapput piiiaffimmi attaveqarnermut pilersuinerimullu atortulersuutitut ilanngullugit.

Attaveqarnermi pilersuinerimilu atortut pilersaarutigineqartut nunap assitai Takussutissiaq 4.2-mi takuneqarsinnaapput.

Takussutissiaq 4.2:

Ilmenitisiorfik
attaveqaatit
pilersuinermilu atorlut
nunap assitai. Titarneq
tungujortoq maannakkut
piiaanissamut pilersaa-
rutigineqartumi sumiif-
finnik piiaaffigineqartus-
sanik ersersitsivoq.
Piiaaneq avannamut
kimmukanneq (qulaani
talerperlermi) isuani aal-
lartinneqassaaq aamma
kujammut kippasissumut
(naqqani isuani saamer-
lermut) ingerlaassaaq.
Sumiiffiit qorsummik
titartarnillit piiaanerup
ingerlanerani imeq
atorlugu
immikkoortiteriviup
inissisimaffissai
assigiinngitsut erser-
sitsipput. Sumiiffiit tun-
guusamik titartarnillit
aatsitassarsiorfik
ataqatigiinnermut aaqqis-
suussinernik allanik er-
sersitsipput (mittarfik,
aatsi-tassarsiorfik/naju-
gaqarfik, panertunut
suliffissuaq, niusarfik/u-
miarsualivik/umiarsualeri
-nermi sanaartukkat).

Aatsitassarsiorfikilariakkami aatsitassarsiorneq iluanaarutissanngortitsiniarluni akuaanerit sulianut sisamanut pingaarnernut avissimassapput: Piiaaneq, imeq oqimaassuserlu atorlugit suliareqqiineq, imeq atornagu saviup kajungerisaa atorlugu suliareqqiineq, naggataatigullu toqqortarinninneq kiisalu assartuineq. Suliap ingerlanerani ataasiakkaarlugit immikkut ataani allaaserineqarput.

4.3.1 Piiaaneq

- Taamaattoqarpat sissat qaffakarsimasut qaavi naannillit piiaarneqassapput taavalu kingorna sioqqat qernertut ilmenitimik piiaaffigineqareerpata imerlu atorlugu akuiaavimmit akuiarnerlukut assakkanut nunniutigineqareerpata iluarsaaqqinnermut atugassanngorlugit toqqorneqassallutik
- Sioqqat qernertut piiaanermi maskiinat isumaminnik ingerlasut atorlugit ('ingerlaavartumik nunap qaavani piiaassutini' taaneqartartut) piiaarneqassapput, taakku sioqqanik qernertunik 'katersuissapput' nuuani qiortaatinit kaavittunit piiaanikkut. Qillerinerit imaluunniit qaartitserinerit pisariaqartinneqanngillat.
- Sioqqat qernertut piiaarneqartut aatsitassarsiornermi usisaatinut immiunneqassaput taakku sioqqat imeq oqimaassuserlu atorlugit suliareqqiivimmut assartussavaat.

4.3.2 Imeq atorlugu immikkoortiterivimmi suliat ingerlasarnerat

- Aatsitassat piiaarneqarneqarsimasut imeq atorlugu immikkoortiterivimmut eqqunnissaat sioqqullugit atorussat angisoortai peerniarlugit misissorneqaaqassapput, taavalu aatsitassat sermiiarniarlugit kissarsuummi kaavittumi kissanneqassapput.
- Imeq atorlugu akuiaavik, nakkartitsiviit aamma kissarsuut kaavittoq ingerlanneqarsinnaasuussapput taamaallutik sumiiffinnut nutaanut nuunneqarsinnaaqqullugit (ukiut 2-3 tamaasa nuunneqartassallutik) aamma nunap qaavani piiaassutit ingerlatsineri sumiiffiat malittuassavaat.
- Imeq atorlugu immikkoortiterivimmi, sioqqat piiakkat nakkartinneqarsimasut immikkoortunut marlunnut immikkoortinneqassapput marloqiusamik oqimaassutit naapertorlugit immikkortiterineq aqutugalugu: immikkoortoq ataaseq 'aatsitassat oqimaatsut' (piiaanermi annertussutsit 10 %-it miss.) aamma immikkoortoq ataaseq 'aatsitassat oqitsut' (piiaanermi annertussutsit 90 %-it miss.). Oqimaassutit naapertorlugit immikkoortiterineq pisariunngitsumik errortuilluni suliareqqiineruvoq, tassani sioqqat qernertut tunngaviusumik oqimaassutit naapertorlugit immikkoortiterivinni errorneqartarput. Errortuineri imeq atorneqartoq nalinginnaasumik imarminngaaniissaaq. Suliaq ingerlanerani akoorutissat, aserorterineq imaluunniit aatsitassanik qaartitserineq pisariaqartinneqanngillat.
- Oqimaassutsit naapertorlugit immikkoortiterineri ima atorneqartoq atorneqareernermi kingorna imaanut immarsarneqartassaaq. Imaq imaanut itisuumut maqinneqassaaq (immami itissutsit 10 m-it missaaanni) aamma sumiiffiit imaarsaaffissat naqqani maqulloqareernerit naapertorlugit qinerneqassapput. Imaq imaanut utertinneqartoq akoorutissanik akoqassanngilaq.
- Oqimaassutsit naapertorlugit immikkoortiterinerup kingorna, 'aatsitassat oqitsut' piiaaffigineqarsimasunut utertillugit assartorneqassapput tassanilu misissuineri atorussanut angisuunut peerneqarnukunut ilanngullugit immiunneqassapput. Naggataatigut, piiaaffiit immerneqarnikut nunap qaavanik naanertalinnik siusinnerusukkut peerneqarsimasunik qallerneqassapput. Nunap qaavisa kingulliit inissinneqaaqqinnerisa aamma sumiiffiup aallaqqaammut pinngortitami pissusiasut utertinneqarnerata kingorna, aallaqqaammut avatangiisinut malunnartumik sunniuteqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq.

- Imeq atorlugu akuiaavimmi oqimaassuseq atorlugu immikkoortiterinerup kingorna, 'aatsitassamik oqimaatsumik akuiaaq' (tassaasut 88 %-it missaannik ilmeniti aamma sinneri 12 %-it annermik magnetitimik aatsitassanillu oqimaatsunik allanik) panertunut suliffissuarmut assartorneqassapput.

4.3.3 Imeq atornagu akuiaavimmi suliat ingerlasarnerat

- Aatsitassat imeq atorlugu akuiaavimmi immikkoortinneqartut imeq atornagu akuiaavimmut eqqunneqarnissaat sioqqullugu panersinneqassapput aamma isugutak tamakkerluni peerneqassaaq.
- Imeq atornagu akuiaavik immikkoortiteriviuvoq aalajangersimasumik toqqavilik aamma toqqortaasiviit umiarsualivimmilu sanaartukkat pilersinneqarsimasut eqqanni inissisimasoq.
- Saviup kajungunerisaa atorlugu immikkoortiterutikkut, imeq atornagu immikkoortiterivimmi saviup kaajungerisai assigiinngitsut aqutugalugit akuierneqassapput >99 % sinnerlugit akoqanngitsunngorlugit 'ilmeniti pitsaalluinnartoq, 'ilmeniti tamanut atugassiaq aamma immikkoortortat piumaneqanngitsut (magnetitini, amfibolinik aamma pyroxeninik ilaqtartunik).

4.3.4 Assartuineq aamma toqqortaarneq

- Ilmenitimik nioqqutissiat aatsitassarsiorfimmi toqqortaasiverujussuarni toqqortaatineqassapput.
- Suliniut, ilmenitimik 327.000 tonsimik toqqortaasivimmik pilersitsissaaq. Taama annertussuseqarnerat taanna ukiumut ilmenitimik 440.000 tonsimik nioqqutissiornermik tunngaveqarpoq. 327.000 tonsinik imaqqortussutsimi sillimaaffineqarpoq ukiup ingerlanerani toqqortaasivimmi nikerarnerit aamma umiarsuaqartarnerata avataani nioqqutissiornermut toqqortaateqarnermut naammappoq.
- Sikoqannginnerani nassiusisinnaffimmi (juuni-oktobari) aatsitassat umiarsuit kuersanik assartuisartut aqutugalugit nunat assigiinngitsut akornanni sumiiffimmut ukioq kaajallallugu toqqortaasivinnut imaluunniit pisiniartunut toqqaannartumik nassinneqassapput. Talittarfik sisannik qalerissaakkanik sinilik ujaqqanillu immigaq aamma umiarsuarnik usilersuinnermi sanaartukkat ataqatigiinnermut aqqissuussinernut ilaassapput. Umiarsuit taamaallaat sikoqannginnerani ingerlaartassapput (poortorsimanngitsunik assartuutitut sikusiutitut pitsaassuseq 1A-nut sikunik aserorterutit ikerseerqarani angallavusinnaasuni). Taamaammat, Ilmenitisiorfik pissutigalugu sumiiffimmi sikunik aserorterutit pisariaqartinneqassanngillat.
- Nioqqutissiornermut pilersaarutigineqartumut, nassiusuinnermi angallatit usinnaasasa killingat tonsit 40.000-inik (DWT Supramax) annertussusillit assingusulluunniit, siumut utimullu angalanerit 10-12 ilaassapput. Saniatigut, umiarsuit sisamat, ingerlatsinnermut ikummatissanik aamma pilersuinnermik allanik sikoqannginnerani nassiusisinnaffimmi pilersuissapput.
- Suliniummit ilmenitimik nioqqutissiat nunat assigiinngitsut akornanni nioqquteqartarfinni isumaqatigiissutini sivisuumik atuuttussani tunngaveqarlutik tunineqassapput.

4.4 Sulisoqarneq

Suliniut, sanaartornerup nalaani 270-t tikillugit suliffissanik aamma ingerlatsinerup nalaani suliffissat 175-it missaannik pilersitsinissaa naatsorsuutigineqarpoq. Sulisut 120-t missaat qaquguluunniit aatsitassarsiorfimmisapput.

Agguaqatigiissillugu naatsorsuutigineqarpoq ingerlatsinerup nalaani sulisartut ilinniagaqanngitsut amerlassusaat 50 %-it missaanniissasut, sulisartut ilinniarsimasut 40 %-it missaannik amerlassuseqassasut kiisalu ilinniarnertuut sinnerinik 10 %-inik amerlassuseqassasut.

Aatsitassarsiorfik naatsorsuutigineqarpoq ukioq kaajallallugu ingerlanneqassasoq. Pilersaarutigineqarpoq sulisut sumiiffimmi sapaatit akunneri arfinilikutaartumik paarlagaattassasut, aamma sapaatit akunneri pingasut sumiiffimmit aallartassasut. Toqqaannartumik sulisut aatsitassarsiorfimmut Kalaallit Nunaanni qitiusumik angallavinnut timmisartunit attartukkanit ingerlanneqartassapput. Mittarfik attaveqaatinut pilersuinermilu atortunutallanut ilanngullugu sananeqassaaq.

Sulisut nunaqavissut salliutinneqassapput piginnaasaat misilittagaallu naammappata. Kalaallinik sapinngisamik amerlanerpaanik sulisoqarnissaq siunertaavoq. Kalaallit annerpaamik peqataanissaat anguniarlugu Dundas Titanium A/S-ip neqeroorutiginiarpai suliffimmi ilinniarnertit aamma ingerlaavartumik sulisunut ilinniartitsinerit. Suliffeqarfiup aamma Aatsitassalerinermik Ilinniarfik suleqatigilluarniarpaa pikkorissaanermut suliitigalunilu ilinniarnermut pilersaarutit suliarinissaat siunertarlugu. Saniatigut, suliassanik suliassinneqartartut nunaqavissut aamma nunaqqatigiinni suliassanik suliassinneqartartut, periarfissaqatillugu, unammillersinnaatillugit aamma naammassineqarsinnaatillugit, salliutinneqartassapput aamma ingerlatsinerimut tapersersuisutut aamma pilersuisutut atorneqartassapput.

4.5 Suliniuteqarfimmik nunaqqatigiit atuinerat najuussinnaaneralu

Moriusaq Savissiviup Qaanaallu akornanni inissisimavoq, aamma Qaanaap Pituffiullu akornanni. Angallanneq piniartut Savissivimmit aamma Qaanaamit uterlugulu angalanerannut attuumassuteqarpoq imaluunniit inoqutigiit ilaqutariilluunniit ataatsimoornerannut attuumassuteqarpoq, pissutigalugu Savissimmi Qaanaamilu innuttaasut akornanni arlalinnik ilaqutariaattoqarmat. Ullumikkut Moriusaq taamaammat inunnit sumiiffimmit sumiiffimmut angalaartunit unnuiffittut atorneqartarpoq. Akuersissuteqarfimmi taamaallaat killilimmik piniartoqartarpoq aalisartoqartarlunilu.

Isumannaallisaaneq pissutigalugu (s. i. maskiinanik oqimaatsunik ingerlatsinerit), piiiaffimmut aamma aatsitassarsiorfimmut isersinnaaneq killeqassaaq aamma nakkutigineqassaaq. Sumiiffimmut isersinnaanermut killiliinerit sullivinnik nalilersuinerimik tunngaveqartinneqassaaq, taanna inummit imaluunniit suliffeqarfimmit immikkut piginnaasalimmit suliarineqassaaq. Dundas Titanium A/S-ip eqqarsaatigaa inuit sumiiffimmut aqqusaarlutik angalasut aatsitassarsiorfimmi tikeraanut inissiani/inini, najugaqarfimmi imaluunniit Moriusamit illumi ataatsimi imaluunniit illuni marlunni nutarsakkani unnuisarsinnaanerit akueriniarlugu.

Sioqqat qernertut nunaqarfiup inuerunnerup ataani inissisimasut piiarneqassapput, taamalu kinguneralugu illut piiarneqarnissaat. Iliveqarfik piiiaffigineqassanngilaq.

Dundas Titanium A/S-i maalaaruteqarfissamik pilersitsiniarpoq, sumiiffimmi innuttaasut suliffeqarfimmik tamatigut attaveqarsinnaanerat aamma saaffiginninnerit tamakku isumagineqarnissaat akineqarnissaallu qulakkeerniarlugit.

5 Inuiaqatigiinnut sunniutaasinnaasut

Inuiaqatigiinni sunniutissatut naatsorsuutigineqartut sanaartornermut, suliniummik ingerlatsinermut aamma matusinermut attuumassuteqartut kapitalimi matumani allaaserineqarput. Suliassap killissalersorneqarneranut killiffimmi sammisat nalilersuinermit naleqquttut sammisanut Nalunaarsuiffik 5.1-imi allattorneqartunut nassuiaaserneqarput.

Nalunaarsuiffik 5.1:
Sunnutaasinnaasut ISN-imi
nalilersuiffigineqartussat,
Suliniummumut piumasaqaatit
allattorsimaffiat (ToR)
naapertorlugu.

*Immikkoortumi, Suliffimmi
peqinnissami
isumannaallisaanermilu
atugassarititaasut
suliniummumut piumasaqaatit
allattorsimaffianni sunniutit
ataatsisut
allaaserineqarsimapput,
taamaattoq, sunniutit
nalilersuiffiginarlugit
suussutsinut marlunnut
avinneqarsimapput.
**Kalaallit Nunaanni
suliareqqiinnissamut
periarfissaq sunniutit
nalilersuiffigineqanngilaq,
kisianni immikkoortumi
(immikkoortoq 8) immikkut
allaaserineqarpoq.

Sunniutip suussusaa	Sunniutit annikitsortaanik ilanngusinerit	Immikkoortortaq
1. Sulisartunik nunaqavissunik toqqaannartumik sulisoqarneq	Sulisartunik nunaqavissunik atorfinitsitsineq	5.2.1
	Toqqaannangitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffiit sunniutaat	5.2.2
	Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffinnut attuumassuteqartut)	5.2.3
	Suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu aamma ajunaarsinnaanermut aarlerinartog *	5.2.4
	Suliffimmi atugassarititaasut sulisullu peqqinnerat*	5.2.5
2. 5. Ilinniartitaaneq aamma piginnaanngorsaaneq	Piginnaasanik ineriartortitsineq	5.3.1
3. Nunaqavissut suliffeqarfiutaat atuineq	Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut niuernissamut periarfissat	5.4.1
4. Aatsitassanik suliareqqiineq	Allat saniatigut suliffissat**	8
	Pisortat isertitaasa annertusinerat**	8
5. Pisortat isertitaat	Nammineq aningaasarsianit akileraarutit	5.6
	Ingerlatsiviup isertitaminik akileraarutaa/Nioqqutissiornermut akitsuutit	5.6
6. Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit allat piujuartitsinermilu sammisat	Pisortat kiffartuussinerannut, ataqatigiinnermut aqqissuussinernut aamma kiffartuussinernut tamaviaartitsineq	5.7.1
	Innuttaasut peqqissusaat	5.7.2
	Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffissaqarnermut sunniutit minillugit)	5.7.3
	Suliniuteqarfimmik kulturikkullu kingornussanik sunngiffimmi/nunaqatigiit atuinerat	5.7.4
	Nunasseqqinneq/ inuussutissarsiutit annaaneritut taartisiassat	5.7.5
	Eqimattakkaat mianernartut	5.7.6

Sammisat tamarmik pitsaanngitsutut imaluunniit pitsaasutut nalilersuiffigineqarput, aamma sunniutip sakkortussusaanut navianartog/allannguut erseqqissarneqarpoq sunniutip piviusunngornissaanut ilimanassusaa tunngavigalugu (ilimananngilaq, pisinnaavoq imaluunniit ilimanarpoq) aamma sunniutip pissaguni sakkortussusaa (soqutaanngitsog, annikitsog, akunnattoq imaluunniit annertoq), soorlu Nalunaarsuiffik 5.2-imi takussuserneqartut: Sunniutininik nalilersuinermit malittarisassat.

Nalunaarsuiffik 5.2:
Sunniutitik
nalilersuinermit
malittarisassat

		Sunniutip sakkortussua							
		Pitsaanngitsut				Pitsaasut			
Sunniutip ilimassuaa		Annertoq Sunniut qaffasissaq annertuumik sunniutit	Akunnattoq Sunniutit malugineqar- put soqutigisa- qaqatigiit ilaannut sunniuteqarpu- t	Minneq Sunniutit takuneqarput	Soqutaanngit- soq Sunniut piviusunniguss- appat sunniutit annikitsut, peqassappat	Soqutaanngit- soq Sunniut piviusunniguss- appat sunniutit annikitsut, peqassappat	Minneq Sunniutit takuneqarput	Akunnattoq Sunniutit malugineqar- put soqutigisa- qaqatigiit ilaannut sunniuteqarpu- t	Annertoq Sunniut qaffasissaq annertuumik sunniutit
	Ilmananngit- laq Sunniutip piviu- sunnigornissaa ilmananngilaq								
	Pisinnaavoq Sunniutip piviu- sunnigornissaa pisinnaavoq	Sunniut qaffasissaq	Sunniut akunnattoq	Sunniut appasissaq	Sunniut soqutaanngit- soq	Sunniut soqutaanngit- soq	Sunniut appasissaq	Sunniut akunnattoq	Sunniut qaffasissaq
	Ilmanarpoq Sunniutip piviu- sunnigornissaa ilmanarpoq								

5.1 Nalilersuinerup inernera

Sanaartornerup nalaani (ukioq siulleq aappaalu) ajornartorsiutaasinnaasut tamakkerlugit nalilersuiffigineqarput, ingerlatsinerup nalaani (minnerpaamik ukiut pingajuannit 12-ianut) aamma matusinerup nalaanut (ukiut 12-it kingorna). Nalilersuinerup suliniutip ilusilersornera Dundas Titanium A/S-imit saqqummiunneqarneratut tunngavigineqarpoq.

Nalilersuinerup kingorna, suliniutit allat (sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat) sunniutininik pitsaasunik annertusaasinnaasut aamma sunniutininik pitsaanngitsunik millisaasinnaasut iliuuserineqarsinnaasut allattorneqarput. Sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat suliffeqarfimmit imaluunniit pisortanit aallartinneqarsinnaapput.

Nalunaarsuiffik 5.3-mi nalilersuinerit inerneri ersersinneqarput. Immikkoortortani tulluuttuni nalilersuinerup tunngavilersuutit immikkualuttortai ilanngullugit allaaserineqarput.

Nalunaarsuiffik 5.3: Sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat atuutisilarsinneqarnerisa kingorna nalilersuinerup ataatsimut isiginninneq.

Kap.	Sammissaq	Sunniutaasinnaasut aallaaviat	Sanaartornerup nala	Ingerlatsinerup nala	Matusineq/Aallaqqaammut pissusaattut utertitsineq
Sulisartuninik nunaqavissuninik toqqaannartumik sulisoqarneq					
5.2.1	Sulisartuninik nunaqavissuninik atorfinitsitsineq	- Suliniut sanaartornerup nalaani suliffinnik 270-t tikillugit aamma ingerlatsinerup nalaani suliffiit 175-t missaannik pilersitsissaaq. - Suliniut matuneqarpat, suliniutimut suliffissat peerutissapput. - Suliffeqarfimmit anguniarneqarpoq suliniutip sukutsitaani tamani sapinngisamik sulisartut nunaqavissut amerlanerpaatinneqarnissaat. Taamaattoq, naatsorsuutigineqarpoq inunnik suliniutimut suliffinnut tamanut soqutiginnittunik aamma piukkunnaatilinnik nassaarnissaq unammillernartoqassasoq.	Pitsaasoq Sunniut akunnattoq	Pitsaasoq Sunniut akunnattoq	Pitsaanngitsaq Sunniut akunnattoq
5.2.2.	Toqqaannanngitsunik ineriartortitsinerup illu kinguneranik suliffiit sunniutaat	- Suliniut Kalaallit Nunaanni toqqaannanngitsunik suliffinnik pilersitsissaaq, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfimmut pilersuisut nioqqutimik aamma/imaluunniit kiffartuussinerup piimaneqarnerulernerannut malinnaaniarlutik sulisunik amerlanerup atorfinitsippata. - Suliniut toqqaannanngitsunik suliffinnik pilersitsissinnaavoq sulisut isertitaasa qaffannerat pissutigalugu, tamannalu aningaasaqarnikkut immikkoortortani allani aningaasanik atuiffiusuni qaffaanerup kinguneqarsinnaalluni.	Pitsaasoq Sunniut akunnattoq	Pitsaasoq Sunniut akunnattoq	Pitsaanngitsaq Sunniut pitsaanngitsaq

5.2.3	Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffinnut attuumassuteqartut)	- Nuna tamakkerlugu sulisussarsiorlut aatsaat taama appasitsigissapput, aamma sanaartornermi aatsitassarsiornermilu suliniutit nutaat arlallit ukiuni aggersuni naatsorsuutigineqarput. Tamanna sulisussarsiornermi unammillernerulernermik kinguneqassaaq, tassani nuna tamakkerlugu sulisinnaasut pisariaqartinneqartunut naleqqiullugit amigassapput. Suliniutitut pilersaarutigineqartunut allanut naleqqiullugu Ilmenitisorfik anginnilaq, aamma suliffissat allanut naleqqiullugit amerlasuut sulisartunut ilinniarsimanngitsunut pilersaarutigineqarput. - Nunaqqatigiinni eqqasuutigineqarpoq inuit pitsaanerpaanik piginnaasallit ilaat suliniummi sulilerpata, taava nunaqqatigiit akornanni maannakkut (aaqqissuussamik ilinniakkat aamma aqqissuussaannngitsumik ilinniakkat) inuttalerneqarsinnaajunnaassasut.	Pitsaanngitsoq Sunniut appassissoq	Pitsaanngitsoq Sunniut appassissoq	Pisariaqanngilaq
-------	---	--	--	--	------------------

Kap.	Sammissaq	Sunniutaasinnaasut aallaaviat	Sanaartornermi killiffik	Ingerlatsineq	Matusineq/ Aallaqqaammut pissusaattut utertitsiner killiffik
5.2.4	Suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu aamma ajunaarsinnaanermut aarlerinartoq	Suliniutip nunat assigiinngitsut akornanni suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu pillugit aarlerinarsinnaasunik nalilersuineri aamma aqutsineri periaatsit pitsaanerpaat eqqortinniarpa. Taamaattoq, suliniutip killiffiini tamani ajunaartoqarsinnaaneranut sulit aarlerinartoqarpoq. Ajunaarnerit annertuut pisinnaanerit appasippaq, kisianni ajunaartoqassagaluarpat, sunniut annertusinnaavoq.	Pitsaanngitsoq Sunniut akunnattoq	Pitsaanngitsoq Sunniut akunnattoq	Pitsaanngitsoq Sunniut akunnattoq
5.2.5	Suliffimmi atugassarititaasut sulisullu peqqinnerat	- Sulineri atukkat (akissarsiat, aatsitassarsiorfimmiinnermi atortorissaasutit, nalliuttut, il. il.) nuna tamakkerlugu inatsit, suliatigut peqatigiiffinnik isumaqatigiissutinik aamma nunat assigiinngitsut akornanni periaatsit pitsaanerpaat malinneqassapput. - Kaperlattarneranut aamma silap pissusiata sakkortuneranut attuumassuteqartumik sulisut ilaannut peqqinnerannut aarlerinartoqarpoq	Pitsaanngitsoq Sunniut soqutaanngitsoq	Pitsaanngitsoq Sunniut soqutaanngitsoq	Pitsaanngitsoq Sunniut soqutaanngitsoq

		Pituffimmi sakkutooqarfiup aamma B-52-ip 1968-imi nakkarfianut qanittumi suliniutinut peqqinnissakkut aarlerinartuusinnaasut misissorneqarsimapput aamma aarlerinartunik suussusiisoqarsimanngilaq.			
Sulisunik ilinniartitsineq aamma piginnaanngorsaaneq					
5.3.1	Piginnaasanik ineriartortitsineq	- Suliniutip nunaqqatigiinni inuit amerlanerusut aatsitassarsiornermi suliassaqaqfimmi ilinniarnissamut aamma pikkorissarnissamut periarfissamik qinnuteqarnissannut kajumissuseqalersitsisinnaavoq. - Sulisut aatsitassarsiorfimmi aaqqissuussamik ilinniartinneqassapput aamma avataanit ilinniartinneqaratarsinnaapput, pikkorissusaannut uppersaammik kinguneqartumik. - Suliniut, ilinniarnermut atatillugu suliffimmiinnissamut aamma ilinniarnermut pilersaarutitik neqerooruteqarniarpoq assersuutigalugu Aatsitassalerinermik Ilinniarnissamik suleqateqarluni.	Pitsaasoq Sunniut appassissoq	Pitsaasoq Sunniut qaffassissoq	Pitsaasoq Sunniut soqutaanngitsoq
Nunaqavissut suliffeqarfiutaannik atuineq					
5.4.1	Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut niuernermut periarfissat	- Nunaqavissut suliffeqarfiutaasa suliniut iluaqutigisinnaavaat nioqutissamik kiffartuussinernillu suliniummut tunisinikkut. - Nunaqavissut suliffeqarfiutaat sanaartukkanik katiterinermi aamma sanaartornermi, piffissamik sivikitsumi sulisartut ilinniagaqarsimasutut sulineri sulisunik, nioqutissamik aamma Ilmenitimik assartuineri kiffartuussisooratarsinnaapput kiisalu kiffartuussinerit soorlu nerisassamik pilersuineq, nerisassamik nereriaannarnik pilersuineq aamma eqqiaaneq.	Pitsaasoq Sunniut akunnattoq	Pitsaasoq Sunniut akunnattoq	Pitsaanngitsoq Sunniut akunnattoq
Pisortat isertitaat					
5.5.1	Nioqutissiornermut akitsuutit akileraarutillu	- Suliniut nioqutissiornermi akitsuutit aqutigalugit pisortat isertitaannik pilesitsissaaq (Ilmenitimik nioqutissat tunisat, tuninerani akit 2.5 %-a), ingerlatsiviup isertitaminit akileraarutaa (sinneqartoortit 30 %-iat). - Suliniut sulisut, suliniut sulineri aningaarsarsianit akileraartassapput (nuna assigiinngitsut akornannit sulisunut 35 %-it aamma sulisartunut nunaqavissunut ilanngaait peereerlugit 42-44 %-it).	Pitsaasoq Sunniut akunnattoq	Pitsaasoq Sunniut qaffassissoq	Pitsaasoq Sunniut soqutaanngitsoq

Kap.	Sammisag	Sunniutaasinnaasut aallaaviat	Sanaartornermi killiffik	Ingerlatsineq	Matusineq/Aallaqqaammut pissusaattut utertitsinermi killiffik
Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit allat piujuartitsinermilu sammisat					
5.6.1	Pisortat kiffartuussinerannut, ataqatigiinnermut aaqquissuussinnermut aamma kiffartuussinnermut tamaviaartitsineq	- Suliniut Kalaallit Nunaanni Politiit aamma peqqinnissaqarfiup suliassaasa amerlanerulerneranik kinguneqassaq, ilagalugit ujarlernerit annaassiniarnerillu. - Suliniutip, sumiiffimmut assartuussinnermik pisariaqartitsinerup qaffanneranik kinguneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, taamaannera nunaqqatigiinnut pitsaasumik sunniuteqarsinnaavoq. - Suliniutip kingunerissavaa sumiiffimmi nalunaarasuarnermi atassuteqaatit piginnaasaat pitsanngortinneqartariaqarnerat, tamannalu nunaqqatigiinni innuttaasunut pitsaasumik sunniuteqarsinnaavoq.	Pitsaanngitsoq Sunniut appassissoq	Pitsaanngitsoq Sunniut appassissoq	Pisariaqanngilaq
5.6.2	Innuttaasut peqqissusaat	- Suliniutip eqqaani innunik najugaqartoqanngilaq, aamma nunaqqatigiit suliniutip sunniutaanik (pujoralaat, nipiliorneq imaluunniit mingutsitsineq) peqqissusaat sunnerneqassanngillat. - Sulisorpassuit nunanit assigiinngitsuneersut aamma kulturineersut, piffissaq tamakkerlugu aatsitassarsiorfimmi sapaatit akunneri arlallit piffissaq tamakkerlugu najugaqartut pissutigalugit, inuiaqatigiit peqqinnerannut sunniutit aarlerinartut annersaat tunillatsinnernit aatsitassarsiorfimmit pissarsiarineqartunit nunaqqatigiinnullu angerlanneqartunit pivoq.	Pitsaanngitsoq Sunniut soqutaanngitsoq	Pitsaanngitsoq Sunniut soqutaanngitsoq	Pisariaqanngilaq
5.6.3	Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffissaqarnermut sunniutit minillugit)	- Silap pissusiata allanngoriartornera Qaanaap eqqaani inuussutissarsiutitoqqanut sunniuteqarpoq, assersuutigalugu siku allanngoriartorpoq. Moriusap eqqaa ukiuni kingullernerit annikitsuinnarmik piniarnermut aalisarnermullu atorineqartarsimavoq, kisianni piaasoqalissanngippat, Moriusap atugaanera allanngorsinnaavoq taamaallilunilu aalisarnermut piniarnermullu atulerneqaaqqilersinnaalluni. - Suliniut sumiiffimmi imaatigut angallannerulernerimik kinguneqassaaq. Taamaattoq, allannguut allanut naleqqiullugu mikissaaq.	Pitsaanngitsoq Sunniut soqutaanngitsoq	Pitsaanngitsoq Sunniut soqutaanngitsoq	Pisariaqanngilaq
5.6.4	Suliniuteqarfimmik kulturikkullu kingornussanik sunngiffimmi/nunaqqatigiit atuinerat	Nunatta Katersugaasivia, Eqqissisimatitsisarneq aamma allatigut kulturikkut eriagisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut inatsisaata ataani ilaasunik, Ilmenitisorfimmut akuersissuteqarfimmi sumiiffinnik arfineq-sisamanik nassaarsimavoq. Sumiiffiit taakku aamma piaaaffigineqassanngillat,	Pitsaanngitsoq Sunniut akunnattoq	Pitsaanngitsoq Sunniut akunnattoq	Pisariaqanngilaq

		taamaassappallu tamakkiivillugit katersugaasivimmit itsarsuarnitsanik misissuilluni assaaffigineqarnissamut tunniutiinnarneqassapput. • Moriusaq aqqummi inissisimavoq, aamma Qaanaap Uummannallu akornanni. Moriusaq inunnit Savissiviup Qaanaallu akornanni angalaartunit unnuiffittut atorneqartarpoq, Qaanamit piniartut Pituffup kujataanut umimmanniarlutik angalatillugit. • Sumiiffik nalinginnaasumik piniarfiusarsimavoq pitsaasoq, kisianni taamaallaat killilimmik aalisarfiusarsimavoq aamma ukiut qulikkaar kingulliit qilalugarniarfiusarsimavoq. Ilaatigut sumiiffimmi nannunniartoqartarsinnaavoq. • Suliniut piviusunngortinneqarpat aamma Moriusaq peerneqarpat, aatsitassarsioqatigiit suliniuteqarfimmi unnuiffiusinnaasunik periarfissiisaaq. Taamaattoq, akuersissuteqarfiusumut killilimmik isersinnaasoqassaaq, suliffeqarfiunera pissutigalugu.			
5.6.5	Nuutsitsineq / inuussutissarsiutit annaernerinut taartisiassat	• Nuutitsisoqassanngilaq. • Sumiiffik inuussutissarsiutigalugu piniartunit atorneqanngilaq aamma sumiiffimmi atuilluni inuussutissarsiortermut atorneqanngilaq. • Moriusami illut ilaat inuinnarnit pigineqarput aamma aasarsiortarfittut/unnisarfittut atorneqartarput. Aatsitassarsioqatigiit illunik maannakkut piginnittunit pisiortorluni aallartereerpoq.	Pisariaqanngilaq	Pisariaqanngilaq	Pisariaqanngilaq
5.6.6	Eqimattakkaat mianernartut	• Suliniut nunaqqatigiinnut annikitsuinnarmik aqqissuussamik ilinniarsimasunut maannakkut suliffeqanngitsunut suliffissanik periarfissiisinnaavoq, inuit taakku ullumikkumit mianernannginnerulersillugit. • Toqqaannanngitsumik pitsaanngitsumik sunniutit pisarsinnaapput ilaqutariinni mianernartuni meeqqanut tunngatillugu, inoqutigiinni inersimasoq ingerlalluarnerpaaq suliniummi atorfeqarpat, taamaammallu suliniummi sulinermi nalaani inoqutigiinni najuunnani. • Taamaaqataanik, tikkuarneqarpoq suliniut nunaqqatigiinni mikisuni inunnut sanngiinnerusunut toqqaannanngitsumik pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaasoq, suliniut nunaqarfinnit allanut naleqqiullugit mikisunit sulisussanik arlalinnik atorfinitsitsissalluni iluatsissappat.	Pitsaanngitsoq Sunniut appassissoq	Pitsaanngitsoq Sunniut appassissoq	Pisariaqanngilaq

5.2 Suliffeqalernissamut periarfissat

Suliniut Avannaata Kommuniani nutaanik suliffeqalernissamut periarfissaqalersitsissaaq. Atorfiit sulisunit nunaqqatigiinnit, nunap ilaanni aamma nunaqavissunit imaluunniit nunaqavissunik sulisartunik pissarsiassaqaanngippat, nunat assigiinngitsut akornannit sulisunit inuttalerneqarsinnaapput³. Suliniutip suliffeqarnissamut periarfissaatai sunniutaasinnaasunik tallimanik kinguneqarput:

- Toqqaannartumik sulisunik nunaqavissunik atorfinitsitsineq (immikkoortoq 5.2.1)
- Toqqaannanngitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffiit sunniutaat (immikkoortoq 5.2.2)
- Sunniutit suliffinnut attuumassuteqartut kattunneri (immikkoortoq 5.2.3)
- Suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu aamma ajunaarsinnaanermut aarlerinartoq (immikkoortoq 5.2.4.)
- Suliffimmi atugassarititaasut sulisullu peqqinnerat (immikkoortoq 5.2.5)

Akilersinnaassutsimik misissueqqaarnermi sanaartornermi aamma ingerlatsinerup nalaani atorfiit atorfigineqarsinnaasut suussuserneqarsimapput, taama tulleriillutik. Sanaartornerup nalaani inuit 270-t tikillugit (ulapinnerpaaffimmi) suliniummi sulissapput, massa ingerlatsinerup nalaani inuit 175-it suliniummi atorfeqarnissaat naatsorsuutigineqartoq, taakku inuit 120-t qaqugukkulluunniit aatsitassarsiorfimiissapput paarlagaalluni sulineq pissutigalugu (Sapaatip akunneri arfinillit aatsitassaarsiorfimmi, sapaatip akunneri pingasut angerlarsimaffimmi). Atorfiit naatsorsuutigineqartut ataani allaaserineqarput.

Sanaartornerup nalaa

Sanaartorneq naatsorsuutigineqarpoq aatsitassarsiorfimmi qaammatit 18-init missaannik sivisussuseqassasoq, juunip nalaani aallartilluni, umiartorfiusinnaalernerani. Sanaartornerup nalaani inuit 270-t tikillugit (sanaartornerup nalaani ulapinnerpaaffimmi) suliniummi sulissapput, ilai suliani sivikitsuinnarmi naammassisassani.

Suliffiit tulluuttut sanaartornermi killiffimmi inuttalerneqartariaqarput.

- Sanaartornermi pisortaq
- Sanaartornermi aqutsisut
- Nunamik uuttortaasartut
- Sanaartornermi aningaasartuutunik isumaqatigiissutinillu nakkutilliisut
- Kiassaatilerinermi saffiuut
- Saviminernik nipititserisarsut (svejserisartut)
- Ikkussuisartut
- Innaallagisserisut
- Sakkuutitut teknikerit
- Sulisartut nalinginnaasut
- Sanasut
- Cementilerisut/Betongilerisut
- Atortussanik angallattakkanik ingerlatsisut
- Kranilerisut

³ Aatsitassanut Ikummatissanullu Inatsimmi § 18 imm. 1: "Ingerlataqarnermulli pisariaqarpat piginnaatitsissummik pigisaqartoq sulisunik Kalaallit Nunaanninngaanneersuunngitsunik nunanit allaneersunik atuisinnaavoq, sulisartut taama piginnaasaqartut Kalaallit Nunaanni pissarsiarineqarsinnaanngippata imaluunniit sulilersinnaanngippata." Namminersorlutik Oqartussat (2009)

- Kiffiutissalerisut
- Qalipaasut
- Innaallagissanut sakkortuunut teknikerit
- Kalittaatinik ingerlatsisut
- Kiliortuutininik ingerlatsisut
- Qarmaasut/Qarmaasut qaffasinnerusumik ilinniarsimasut
- Aatsitassarsiorfimmik pilersaarusiortut

Suliassat ilaannut, suliassanik suliassinneqartartut sanaartornermi siuliassap tamakkiisup ilaannik suliqartussanngorlugit suliassinneqarsinnaapput.

Ingerlatsinerup nalaa

Ingerlatsinerup nalaani suliniummi suliffissat sukumiisumik Nalunaarsuiffik 5.4 takussutissiivoq. Nalunaarsuiffik sulisartut amerlassusaannik ersersitsivoq. Naatsorsuutigineqarpoq sulisut 2/3 piffissaq tamakkerlugu aatsitassarsiorfimmittassasut.

Nalunaarsuiffik 5.4: Sulisartut naatsorsuutigineqartut, atorfiit aamma ilinniarnerup qaffasissusaat naapertorlugit.

Atorfik/Suliffik	Ilinniarsimaneq /ilinniarneq piumasaqaatigineqartoq	Atorfiit/suliffiit amerlassusaat
Piiaaneq		
Piiaaffimmi pisortaq	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	1
Aatsitassarsiorfimmik nikittarlutik sulisartunik aqutsisut	Aqutsisut ilinniarsimasut	3
Ingerlatsisut nikittarlutik sulisartut	Ilinniarsimanngitsut	60
Aserfallatsaaliuineri aqutsisut	Aqutsisut ilinniarsimasut	2
Aserfallatsaaliuisut nikittarlutik sulisartut	Suliassaminut ilinniarsimasut	9
Piiaaffimmi pilersaarusiortornermi ingeniøri	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	1
Piiaanermi ingeniøri	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	1
Piiaaffimmi nunamik uuttortaasartooq	Suliassaminut ilinniarsimasut	2
Piiaaffimmi ujarassiooq	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	2
Piiaanermi piiaaffimmi sulisartut	Ilinniarsimanngitsut	2
Suliareqqiineq		
Suliffissuarmi pisortaq	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	1
Saffiugassat sananeqaataannik paasisimalik	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	1
Laboratoriami kemikeri	Suliassaminut ilinniarsimasut	3
Suliareqqiineri/laboratoriami teknikeri	Suliassaminut ilinniarsimasut	3
Nikittarlutik sulisunik ataqatigiissaarisooq	Aqutsisut ilinniarsimasut	3
Imeq atorlugu immikkoortiterivimmi nakkutilliivimmi ingerlatsisut	Suliassaminut ilinniarsimasut	3
Suliffissuarmi ingerlatsisut	Ilinniarsimanngitsut	3
Aserfallatsaaliuisut nikittarlutik sulisartut	Suliassaminut ilinniarsimasut	3

Aatsitassanut suliareqqitassanut (ROM) toqqortaasivimmik/silamut inissitanik ingerlatsisut	Ilinniarsimanngitsut	3
Ingeniørinut suliat		
Ingeniørinut pisortaq	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	1
Innaallagisserinermit aqutsisoq	Aqutsisut ilinniarsimasut	1
Logik controllerinut programmilornermut/sakkuutinut teknikeri	Suliassaminut ilinniarsimasut	3
Innaallagisserisoq	Suliassaminut ilinniarsimasut	3
Aserfallatsaaliuinermit pilersaarusiortoq	Aqutsisut ilinniarsimasut	1
Maskiinalerinermit aqutsisoq	Aqutsisut ilinniarsimasut	1
Maskiinanik ikkussuisut	Suliassaminut ilinniarsimasut	6
Erroruutikumik minguaavimmi/imeq atorlugu immikkoortiterivimmi/ikuallaavimmi/ dieselimik ingerlatsisut	Suliassaminut ilinniarsimasut	2
Nukissiorfimmi/kiassaateqarfimmi ingerlatsisut	Suliassaminut ilinniarsimasut	3
Ikummatissanut tankini/tunniussinermit ingerlatsisut	Suliassaminut ilinniarsimasut	3
Allaffissorneq		
Greenland generaldirektøri	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	1
Aqutsinermit pisortaq	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	1
Igasut	Aqutsisut ilinniarsimasut	3
Igaffimmi sulisut	Ilinniarsimanngitsut	6
Saqisut/sallaalliinermit sulisut	Ilinniarsimanngitsut	6
Ineqarnermit aqutsisut	Aqutsisut ilinniarsimasut	3
Eqqiaasut	Ilinniarsimanngitsut	6
Umiarsualiviup naalagaa	Aqutsisut ilinniarsimasut	1
Quersuarmit aqutsisut	Ilinniarsimanngitsut	2
Usilersuisut/nioqqutissanik passussinermit/toqqortaasivimi ingerlatsisut	Ilinniarsimanngitsut	6
IT/attaveqaqatigiinnermit teknikerit	Suliassaminut ilinniarsimasut	2
Isumannaallisaaneq, sillimaniarneq, avatangiisit aamma pitsaassuseq		
Isumannaallisaanermut, sillimaniarnermut, avatangiisinut aamma pitsaassutsimut pisortaq	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	1
Nakorsaq/peqqissaasoq	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasoq/iliniagartooq	1
Isumannaallisaanermut/ilinniarnermut aqutsisut	Suliassaminut ilinniarsimasut	2
Avatangiisinut aqutsisut	Suliassaminut ilinniarsimasut	2
Peqqissaasut	Suliassaminut ilinniarsimasut	2

Aatsitassarsiorfiup avataani sulisut

Aatsitassarsiorfiup avataani pisortaq	Sulianut qaffasissumik ilinniarsimasooq/iliniagartooq	1
Sulisoqarnermi aqutsisoq	Aqutsisut ilinniarsimasut	1
Akissarsialerineri aqutsisoq	Ilinniarsimanngitsut	1
Suliffeqarfiup iluani pisortanut kukkuniarsuusoq/naatsorsuusiortoq	Aqutsisut ilinniarsimasut	1
Allanut akiligassat/allanit pisassat	Ilinniarsimanngitsut	1
Aningaasartuutunut naatsorsuusiortoq	Aqutsisut ilinniarsimasut	1
Ingerlasussanik piareersaanermi aqutsoq	Aqutsisut ilinniarsimasut	1
Pisiortortoq	Ilinniarsimanngitsut	1
Assartuineri ataqaqatigiissaarisooq	Ilinniarsimanngitsut	1

Suliniuummi sulineq paarlakaalluni sulinerussaaq, sapaatit akunneri arfinillit aatsitassarsiorfimmi aamma sapaatit akunneri pingasut aatsitassarsiorfik qimattarlugu. Ingerlatsineq ukioq tamaat kaajallallugu ingerlanneqassaaq.

Suliffissat nutaat Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut sunniuteqassapput, immikkoortuni tulliuttuni allaaserineqartutut toqqaannartumik aamma toqqaannanngitsumik suliffeqarlersinnaaneq aqqutigalugu.

5.2.1 Toqqaannartumik sulisunik nunaqavissumik atorfinitsitsineq

Sulisussat piginnaassusiat pissarsiarineqarsinnaassusiallu apeqqutaatillugu tamaani najugallit aammalu kalaallit amerlanerpaat sulisorilernissaat anguniarniarlugu Dundas Titanium A/S oqaaseqarsimavoq.

Kalaallit Nunaanni inatsisini allassimavoq suliffeqarfik sulisartunik nunanit allaneersunik aatsaat atorfinitsitsisinnaasoq sulisartut piginnaasaannut assingusunik Kalaallit Nunaanni nassaasaqanngippat imaluunniit pissarsiarineqarsinnaanngippata. Sulisartut nunanit allaneersut (ilinniarsimanngitsut aamma piginnaasanut uppersaataatillit) atorfinitsinneqassappata, aatsitassarsioqatigiit kommunimut qinnuteqaammik nassiussissasut suliffillu inuttalersinnaanngisartik allaaseralugu, inuttalersinnaasimanngisartik, kommunillu allatut ajornartumik suliffeqarfiup sulisartumik nunanit allameersumik atorfinitsitsisinnissaa akuerisariaqassavaa (Kalaallit Nunaannut suliffissarsiorlut killilersimaarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 27 30. oktober 1992-imeersoq tassungalu kingusinnerusukkat allannguutit).

Attuumassuteqartunik peqataatitsilluni aaqqissuussinerni qaqinneqarsimavoq suliffissat sulisartunit nunaqavissunit tamakkerlugit sulisoqalernissaat ajornarsinnaasoq. Tassunga ilaatigut pissutaapput inuit suliffeqanngitsut aamma aatsitassarsiorfimmi sulianut piginnaasat pisariaqartinneqartut nikinganerat. Saniatigut, suliniutip avinngarusimasumi inissisimanera aamma Kalaallit Nunaat tamakkerlugu aatsitassarsiornermi sanaartornermilu suliniutini sulisussarsiornermi unammillerulernerup sulisartunik nunaqavissunik atorfinitsitsisinnaanermut periarfissanik sunniisinnaapput.

Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit, Kalaallit Nunaanni sulisoqarniarneq 2018-imut ukiumoortumik nalunaarusiaminni allaaseraat: *"Suliffinni immikkut ilisimasaqarnermik pisariaqartitsisut aamma ilinniarsimangitsut iluanni annertuumik sulisinnaasunik amigaateqartoqarpoq, aamma sulisartunik nunanit allaneersunik sulisussarsiorinissamut pisariaqartitsineq annertuvoq annertusiartorlunilu"*. Nalunaarusiap saniatigut aamma eqqaavaa nunami sumiiffimmit sumiiffimmut nuukkasuarsinnaaneq allanut naleqqiullugu appasittoq, aamma sulisartut suliffissat pillugit nunap ilaanut allamut pisariaqavinnngippat nuukkumanavianngitsut: *"Kisitsisit nunap iluani nuukkasuarsinnaanermut takussutissanik annertuumik ersersitsinnngillat. Taamaallaat annikitsuinnarmik illoqarfinnit suliffissaaleqisorpassualinnit illoqarfinnut pitsaannerusumik suliffissalinnut nuuttoqartarneranut takussutissaqarpoq"*⁴. Tamanna aamma aalisakkanik nioqqutissiornermi takuneqartarpoq, tassani aalisakkanik suliffissuit arlallit sulisussanik amerlanerusunik amigaateqarneq misigisarmassuk, taakkulu periarfissatuarilertarlugu sulisartunik nunanit allaneersunik atorfinitsinnissaq. Assinganik, Dundas Titanium A/S-imut nunap ilaanit allamut sulisartunik suliniummi sulinissamut kajumilersitsinissaq ilungersunarsinnaavoq.

Nuna tamakkerlugu suliffissaqanngitsut 2017-imi qaffasissusaat 6-8 %-it akornanniissimavoq, aamma agguaqatigiissillugu inuit 1.858-it 2017-imi⁵ suliffissaaleqisimapput. Inunnit suliffissaaleqisunit, 85 %-it missaat meeqqat atuarfiani soraarummeernermit qaffasinnerusumik aaqquissuussamik ilinniarsimangillat (takuuk ilanngussaq 3-mi Tunngaviusumik paasisutissat tunngaviusumillu allaaserinninneq, immikkoortoq 6.2).

Qaanaami suliffissaaleqisut ukiut kingulliit tallimat ingerlaneranni assut ikileriarsimapput, taamaattoq nunaqqatigiinni suliffissaaleqisut amerlassusaat Kalaallit Nunaanni qaffasinnerpaanut ilaapput, innuttaasut 18-it 65-illu akornanni ukiullit agguaqatigiissillugu 12.9 %-it 2017-imi pisortatigoortumik suliffissaqanngillat (inuit 39-t amerlaqatigalugit). Kisitsisit taakku, taamaattoq, ukiup ilaagut pisartut nalaani annertuumik assigiinngissuteqarput, tassani assersuutigalugu aalisakkanik nioqqutissiorneq ukiuunerani allanut naleqqiullugu innuttaasunik amerlasuunik sulisoqartarmat. Qaanaami aalisakkanik suliffissuaq qaleralinniarfiunerata nalaani 20-nik sulisoqartarpoq (ukiumut qaammatit 6-7), massa aasakkut aamma ukiakkut inuit tallimat ikinnerusulluunniit suliffissuarmi sulisartut.

Qaanaami inuussutissarsiutigalugu 82-inik piniartoqarpoq (nunaqarfiit ilanngullugit) aamma inuit 160-t sunngiffimmi piniarnermut aamma aalisarnermut⁶. allagartaqarlutik. Sunngiffimmi piniarneq aamma aalisarneq taamaammat nunap ilaani ilaqutariinnut amerlasuunut pingaaruteqarpoq. Taassuma aamma kinguneraa innuttaasut ilarparujussui ukiup ilaani attuumassuteqartumi piniariartartut. Qaanaami sulisitsisoq paasisutissiivoq qilalugarniarsinnaaneq aallartikkaangat sulisut sulinngiffeqartinneqartartut. Tamanna sulisitsisut naleqqussarsinnaanissaannik pisariaqartitsivoq, tassami qilalukkat aqqusaartarnerannut sikoqarnera apeqquataasarmat, taamaammallu ukiut tamaasa piffissami aalajangersimasumi pisarani.

⁴ Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnermut Siunnersuisooqatigiit (2018), Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera 2018.

⁵ Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik (2020).

⁶ Kisitsisit Qaanaami kommunip allaffianit paasisutissiissutigineqarsimapput.

*Nalunaarsuiffik 5.5:
Suliffissaaleqisut
procentinngorlugu
amerlassusaat,
ilinniarsimaneq
tunngavigalugu.*

Soorlu tunngaviumik paasissutissat tunngaviumillu allaaserinninnermi allaaserineqartutut, sulisartut piginnaasasa uppersarneqarsinnaasut qaffasissusaat allanut naleqqiullugu appasippoq aamma soorlu nalunaarsuiffimmi ataaniittumi ersersinneqartoq, sanasut ilinniarsimasut aamma sulisut ilinniarsimannigitsut amerlassusaat (%) allanut naleqqiullugu appasippoq.

Ukioq	Sulisut meeqqat atuarfiani naammassisimasut	Sulisut inuussutissarsiornermi ilinniarsimasut ingeniørisut, nioqqutissiornermi aamma sanaartornermi sulinermi
2016	11,6	2,6
2017	11	2,4
2018	9,3	2

Pissarsiffik: Naatsorsueqqissaartarfik

Kalaallit Nunaanni nalinginnaasumik sanaartornermi ingerlatsinerit maannakkut ingerlasut aamma pisussaqaartillugu, soorlu mittarfinnik sanaartornissaq, sanasut ilinniarsimasut aamma sulisut ilinniarsimannigitsut akornanni suliffissaaleqisut amerlannginnerat ukiuni 2-3 tulluuttuni allanngussanngitsutut naliliiffigineqarpoq.

Taamaattorli Kaalaallit Nunaata kitaata avannaani inoqarfinni sulisussat amerlanerpaat pissarsiariumallugit sulisinnaasut ilaasa suliffigiliggassaminut ilinniartinneqarnissaat pisariaqassaaq. Qaanaami inuit teknikkikkut piginnaasaqalersinniarlugit 2019-imi upernaakkut aatsitassarsiornermut ilinniarfimmiit suliniutit aallartinneqareersimasut, tassanilu Qaanaarmiut 12-it maskiarsuarnik ingerlatsinissamut pikkorissarnissaminik neqeroorfigineqarsimallutik. Ilinniartitsineq ilaatigut Majoriaq Qaanaaq aamma Dundas Titanium A/S suleqatigalugit ingerlanneqarsimavoq, aamma PKU-mit aningaasaliiffigineqarsimavoq.

Nunaqavissunik sulisussarsiornermi akimmiffiit

Suliniutip misissuineri killiffiani ornigulluni sulinerup nalaani sulisartunik nunaqavissunik sulisoqarnermi aamma sulisoqaannarnermi misilitakkat, suliniutini assingusuni misilitakkat kiisalu soqutigisaqatigiinnik peqataatitsilluni aqqissuussinerni paasissutissiissutigineqartut tunngavigalugit, sulisartunik nunaqavissunik kajumilersitsinissamut akimmiffiit arlallit paasineqarput:

- Sulisartunik nunaqavissunik atorfinitsitsinissamut piginnaasat pisariaqartinneqartut aamma piginnaasat pissarsiarineqarsinnaasut nikingassusaat akimmiffiussaaq.
- Kalaallit Nunaanni sumiiffinnut allanut naleqqiullugu avinngarusimasumi suliniutip inissisimaneq, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorluni suliniutinut allanut illoqarfinnut anginerusunut qanittumi inissisimasunut naleqqiullugu kajuminnannginnerulersitsissaaq. Takuuk aamma Sunniutit kattullutik sunniutaat pillugit immikkoortorta 5.2.3.
- Sulisunik aatsitassarsiorfimmi sulineri misilittagaqqanngitsunik sulisorinniinnarnermi qaffasissuseq naatsorsuutigineqarpoq allanut naleqqiullugu appasinnissaa, sulineri atugassarititaasunut sungiussiniarnerup ajornakusoornera pissutaalluni. Misissuineri killiffimmi Dundas Titanium A/S-ip aamma misigisimavaa sulisut ilaat suliniummi sivikitsuinnarmik sulisimaneq.
- Paarlagaannerit sivisunerat (aatsitassarsiorfimmiinnerup sivisunera) sulisunik kajumilersitsinissaaq ajornakusooritissinnaavaa.

- Aatsitassarsiorluni ingerlatsinermi annertuumi naleqqussarsinnaassutsip amigaataasinnaanera, nunaqqatigiinni ilitsoqqussaralugu inooriaaseq malillugu inuusinnaanermut naleqqiullugu, akimmiffiusinnaavoq. Assersuutigalugu, qilalugarniarneq aamma aalisarneq sulisorineqaratarsinnaasunut pingaartutut salliutinneqarsinnaavoq.

Sulisartut nunaqavissut kajumilersinniarlugit aamma sulisoriinnarniarlugit suliniutit/ pinaveersaartitsinermi iliuusissat

- Sulisartunik nunaqavissunik sulisussarsiornermi aamma sulisoqaannarnermi suliffeqarfimmik pilerinartumik pilersitsinissaq sammilluarneqartariaqarpoq Tassunga ilaapput Dundas Titamium A/S-ip kulturikkut, suaassutsikkut, piginnaasatigut aamma nunap ilaani pissutsit pillugit apeqqutit sammisariaqarai, taakkualu inerneru suliniutip pilersaarusiorneranut ilanngullugit (paarlagaannissamut pilersaarutit, angallassinermi aaqquissuussinerit aamma aatsitassarsiorfimmi sulineru atugassarititaasut).
- Suliniutip aatsitassarsiorfimmi kalaallit kulturiat pingaartittariaqarpaa ingerlallugulu, ilagalugit aqutsisut kalaallisut oqaluttut aamma aatsitassarsiorfimmi sumiiffimmi nerisassanik pilersuineq.
- Internetimut oqarasuarnermullu attavinnik naammattunik periarfissaqartariaqarpoq, sulisut ilaqtutaminut attaveqartarsinnaaqullugit.
- Siunnersuutigineqarpoq sulisartut nunaqavissut piffissaq sivikinnerusoq atorfininnissamik neqeroorfigineqassasut. Assersuutigalugu, nunaqqatigiinni ukiakkut suliffissaaleqineq qaffasinnerusarpoq, aalisartoqannginnerani aamma piniartoqannginnerani, taamaalilluni ukiup taamaalinera sivikinnerusumik atorfininnissamut periarfissaassaaq pitsaasoq.
- Nunaqavissut suliffissanut qinnuteqartinniarumallugit pisariaqarpoq suliffissarsiuussiviit (Majoriaq), ilinniartoqarfiit, illoqarfinni nunaqarfinnilu suliffissarsiornermi siunnersuisut aamma aatsitassarsiornermik suliffeqarfiup akornanni pitsaasumik suleqatigiinnerup qulakkeerneqarnissaa, taamaalilluni qinnuteqartussanik toraagaqarluni ujarlertoqarsinnaaqullugu.
- Suliassanik nassuiaatit sukumiisut aammalu ingerlatsinerup nalaani suliffinni assigiinngitsuni tamani piumasaqaatit kommuninut, sulineru inuussutissarsiutillit peqatigiiffiinnut aamma teknikikkut ilinniarfinnut tamanut ammasumik saqqummiunneqassapput. Suliamik allaaserinninnerit aamma piginnaasanit piumasaqaatit ineriartortinneqassapput attuumassuteqartunullu tamanut nassiuorneqarlutik. Sulisartut (ilinniarsimanngitsut aamma sulisartut piginnaasanut uppersaataillit) nunanit allaneersut sulisinnaanermut allagartamik pissarsisinnaalernissaat sioqqullugu, inatsisinit piumasaqaataavoq suliffinnik allaaserinninnerit suliglimi saqqummiunneqarnissaat naleqq. Kalaallit Nunaannut suliffissarsiorlut killilersimaarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 27 30. oktober 1992-imeersoq (tassungalu kingusinnerusukkut allannguutit).
- Sulisartut nunat assigiinngitsuneersut sulisartunik nunaqavissunik taarseriartuaarniarlugit aatsitassarsiorfimmi sulisartunik nunaqavissunik ilinniartitsisoqarnissaa pisariaqarpoq, taamaalillutik suliffinnut qaffasinnerusunut qaffassinnaaqullugit.
- Soqutigisaqatigiit suliffeqarfimmut innersuussutigaat sulisartunik nunaqavissunik sapinngisamik siusissukkut sulisoqalernissaq sulissutigissagaa, piumanarnerulluni misissuinnermut aamma sanaartornermut killiffiit nalaanni.
- Siunnersuutigineqarpoq, aatsitassarsioqatigiiffik ussassaarutini takussaasunik (assersuutigalugu videonik naatsunik) suliaqassasoq, aatsitassarsiorfimmi sulineq qanoq ittuunersoq takussuserlugu. Sulisunngoratarsinnaasut taava video suliffeqarfiup nittartagaani

isiginnaarsinnaavaat, ulluinnarni suliat amerlasuut suunersut paasisaqarfiginiarlugit soorlu ingerlatsisoq nikittarluni suliertortartoq. Taanna suliamik pitsaanersumik paasisitsissaaq, suliamik ussassaarummut allasimasumut naleqqiullugu.

Nalilersuineq

Sanaartornermi aamma ingerlatsinerup nalaani toqqaannartumik sulisut sunniutaat pitsaasutut appassisumik sunniutilittut aamma ingerlatsinermi killiffiup nalaani pitsaasutut akunnattumik sunniutilittut nalilerneqarpoq.

Sanaartornerup nalaani Kalaallit Nunaata suliniutip ukiuni tulliuttuni 2-3-ni naleqquttunik aamma piukkunaatilinnik sulisunik pisariaqartitai naammassisinnaassanngikkai nalilerneqarpoq. Taamaammat suliniut nunanit allanit sulisunik atorfinitsitsisariaqassasoq naliliiffigineqarpoq. Nunanit allanit sulisunik pisariaqartitsineq taamaallaat annertusineqassaaq Kalaallit Nunaata avannaata kitaani piffissap sanaartorfiusinnaasup sivikinnerujussua pissutigalugu, taamaalinerani sanaartornermi sulisut aamma sulisut ilinniarsimanngitsut akornanni suliffissaaleqineq ukiumut agguaqatigiissinneranit suli appasinnerusarpoq taannalu qupperneq 56-imi nalunaarsuiffimmi takuneqarsinnaavoq.

Taamaammat Ilmenitisiorfik Suliniutinut angisuunut inatsimmi § 6, imm. 1, nr. 2 naapertorlugu sanaartornerup nalaani suliniutitut angisuutut nalilerneqarnissamut piumasaqaatinik eqqortitsisutut nalilerneqarpoq.

Sulisut aatsitassarsiorfimmu ingerlanneqartassapput taamaammallu sumiiffimmi sulisoqarnermut sunniutit, sumiiffimmi nunaqqatigiinnut taamaallaat iluaqutaassanngillat. Taamaattoq, eqqaani nunaqqatigiinnut aamma suliffeqarfimmu iluaqutaassaaq, eqqaani summiiffimmit sulisartut kajumilersinnissaat immikkut sammeneqarpat.

Aatsitassarsiorfik matuneqarpat, sulisut allamik suliffissaqannginnerat pitsaanngitsumik sunniutaasinnaavoq. Aarlerinartoq taanna, suliniutip qaqugu matuneqarnissaa ilisimaneqalerpat suliffeqarfimmit pisortanillu suleqatigiinnikkut nalilersuiffigineqartariaqarpoq. Taamaattoq, sulisut amerlasuut aatsitassarsiornermi misilittagaqalersimassammata aamma piginnaasaqalersimassammata, suliassaqaarfiup ukiuni qulikkaarani aggersuni alliaartornissaa ilimagineqarmat, naatsorsuutigineqarpoq aatsitassarsiorfik matuppat sulisut amerlanerit suliffissaminnik nassaarsinnaassasut.

Nalunaarsuiffik 5.6:
Sunniutininik nalilersuineq
Sulisartunik nunaqavissunik
toqqaannartumik
sulisoqarneq.

**Sulisartunik nunaqavissunik toqqaannartumik sulisoqarnerup
sunniutaanik nalilersuineq**

Naatsumik allaaserinera:

Suliniut naatsorsuutigineqarpoq sanaartornerup nalaani suliffiit 270-t tikillugit pilersitsissasoq aamma ingerlatsineri suliffinnik 175-inik. Dundas Titanium A/S-imit anguniarneqarpoq suliffissat taakku sapinngisamik amerlanerpaat sulisartunit nunaqavissunit suliffiqeqassasut.

Sulisut nunaqavissut amerlassusiannut apeqqutaassaaq aatsitassarsiorfimmi pisariaqartinneqartut nunaqavissut sulisorineqarsinnaasut pisinnaasaannut naapertuunnarsut. Suliffiit ilaannut, suliffimmi ilinniarnermut pilersaarutit aqqissuunneqassapput, qinnuteqartut suliffimmi piginnaasanut pisariaqartinneqartunut naleqquttunngortinniarlugit.

Aatsitassarsiorfissamik nassuiaammi atuuttumi naatsorsuutigineqarpoq piiaaneq ukiuni qulini ingerlanneqassaaq, naatsorsuutigineqarporli aatsitassarsiorfiup ukiuni qulini ingerlanissaa sinnerlugu qallugassaartoq. Taamaattoq, aatsitassarsiorfik matussappat, tamanna pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaavoq, sulisut allami sulilissallutik periarfissaqanngippata.

Pissutsit taamaaginnarnerat sunnerneqartussaq:

Kalaallit Nunaanni 2017-imi suliffissaaleqisut amerlassusaat 6.8 %-iusimavoq aamma Qaanaami 12.9 %-iusimavoq. Kisitsisit marluullutik ukiut kingulliit tallimat ingerlaneranni annertuumik appariarsimapput.

Ukiuni kingullerni, aatsitassarsiorfiit marluk Kalaallit Nunaanni ingerlatsillutik aallartissimapput, aamma Aatsitassalerinermik Ilinniartik paaissutissiisimavoq ilinniartimmit naammassinnissimasut naammassinermik kinguinngua allanut naleqqiullugit sukkangaatsiartumik atorfinissimasut. Taamaammatt aatsitassalerinermut immikkut piginnaaneqartunik suliffissaaleqisoqanngilaq. Kalaallit Nunaanni sanaartornermik sulisut aningaasarsiaasa qaffannissaat aamma pisinnaasoq "Dutch disease (Nutserlugu: Suliassaqrarfiup aalajangersimasup ataatsip aningaasaqarnikkut qaffakkiartornerata kinguneranik suliassaqrarfinni allani appariartorneq)"⁷ pinngitsoortinniarlugit suliniutip sanaartornermi sulisunik atorfinitsitsinissaa ilimanarpoq.

Nunami sumiiffimmi sunniut:

Suliniutip sulisoqarneq nunaqatigiinni, nunap ilaani aamma nuna tamakkerlugu sunnersinnaavaa. Suliffissat amerlassusaat allanut naleqqiullugit killegarmata, naatsorsuutigineqarpoq sunniutit annertunersaat nunaqatigiinni aamma nunap ilaani takuneqarsinnaassasut, tamaani ilinniarsimanngitsunut ilinniarsimasunillu suliffissat amerlissapput. Suliniut piviusunngussappat, Avannaata kommuniani sulisitsisunngussaq annerpaaq.

Kikkut sunnerneqassappat?:

Inuit suliniummi sulilertussat, maannakkut suliffeqanngikkunik aningaasarsiaqarnerulerneq misigissavaat. Taanna ilaqutariit isertitaannut sunniuteqassaaq.

Inuit maannakkut suliffeqanngitsut suliniummi sulilerpata, tamanna Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisunut akileraarutitigut isertitaqarnerulerannik kinguneqassaaq, ilutugalugulu, inuit suliffeqannginnersiuitinik pissaassapput.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartornermi	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaasoq - sunniut akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq
<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>
<i>Sakkortussusaa: Akunnattoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Akunnattoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Akunnattoq</i>

⁷ ScienceDirect 2019: Dutch Disease – Ataatsimut isiginninneq tuluttut allassimasooq Science Direct Topics <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/dutch-disease>.

5.2.2 Toqqaannangitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffiit sunniutaat

Aatsitassarsiornermi suliniut Kalaallit Nunaanni toqqaannangitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffinnik pilersitsisinnavaoq:

- **Toqqaannangitsumik suliffiit:** Aatsitassarsiorfimmur pilersuisut nioqqutissamik/kiffartuussinermik piumaneqarnerulerneranut malinnaaniarlutik sulisoqalernerasingut suliffissat pilersinneqartut.
- **Ineriartortitsinerup kinguneranik suliffiit:** Suliffiit ataatsimut isigalugu aningaasanik atuinerulernerneq pissutigalugu pilersinneqartut, sulisut aningaasarsiaqarnerulernerat pissutigalugu, suliassaqaqfinit allanit kiffartuussinernik nioqqutissanillu pisinermut atorneqarnerasingut.

Toqqaannangitsumik suliffiit Kalaallit Nunaat tamakkerlugu pilersinneqarsinnaapput, suliffeqarfiit sorliit suliniummur nioqqutissanik kiffartuussinernillu pilersuinissamut isumaqatigiissuteqarfigineqarsut apeqqutaallutik. Nunaqatigiinni suliffeqarfinnik isumaqatigiissuteqarsinnaaneq nalilersuiffigineqarput aamma suliffeqarfinnik isumaqatigiissuteqarnissamut pilersaarut allaaserineqarpoq immikkoortoq 5.4-mi Nunaqatigiit suliffeqarfiutaat.

Ineriartortitsinerup kinguneranik suliffiit suliassaqaqfinni tamani takuneqarsinnaapput. Suliffissaaleqisut amerlassusaat appassappata, Kalaallit Nunaanni inuit aningaasarsiaat nalinginnaasumik qaffassapput. Aningaasarsiat qaffannerat nunap iluanit aamma nunanit allanit nioqqutissanut kiffartuussinernullu atorneqarsinnaapput, akissarsiaqartut pisiortornermi ileqqui aamma salliutitaat apeqqutaallutik. Taanna Kalaallit Nunaanni "Dutch disease (Nutserlugu: Suliassaqaqfiup aalajangersimasup ataatsip aningaasaqarnikkut qaffakkiaartornerata kinguneranik suliassaqaqfinni allani appariaartorneq)"⁷ kinguneqaratarsinnaavoq, taassumalu Kalaallit Nunaani aningaasaqarnermut pitsaanngitsumik sunniutigisinnasai pinngitsoortinniarlugit, sulisunik nunanit allaneersunit tikisitsinissaq pisariaqarsinnaavoq.

Toqqaannangitsumik aamma ineriartortitsinerup kinguneranik suliffinnik pilersitsinerit, suliniutip pilersitsisinnasaata, ataatsimut sunniutai nalilersinnaajumallugit, `suliffinnut amerlisaammik `taaneqartartoq atorneqarpoq. Suliffinnik amerlisaatissatut sunniummik allaaserineqarpoq, suliffiit suli allat qanoq amerlatigisut pilersinneqassanersut naatsorsuutigineqarnersut, suliffimmi toqqaannartumik atorfininninnerit tunngavigalugit. Misilittakkat misissuinikkullu paasisat tunngavigalugit ilisimatusarnerit arlallit ingerlanneqarsimapput, aatsitassarsiorluni suliniutit aallartinnginneranni, suliffinnik amerlisaatissatut sunniutip anenrtussusaa aalajangiunniarlugu.

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik 2013-imi⁸ Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera tunngavigalugu isertitanut-aningaasartuutitut eqqoriaanernik ineriartortitsisimapput. Misissuineri ersersinneqarsimavoq aatsitassarsiornermik suliassaqaqfimmik pilersuineri 1 mio. kr.-imik qaffaaneq, ataatsimut suliffinnik toqqaannangitsunik inuk 0,6-imik qaffaanermik kinguneqassasoq.

⁸ Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik (2017): 2013-imut isertitanut-aningaasartuutitut nalunaarsuiffik

Sverigep avannaanit aatsitassarsiornermi suliniutinit suliffinnik amerlisaatissatut sunniut pillugu ungasinngitsukkut misissuinerimi, ersersinneqarpoq suliffinnik amerlisaatissatut sunniut tassaasoq 0,85 aatsitassarsiornermi kommuninut⁹ qanittut pineqartillugit. Tassa imaappoq, toqqaannartumik suliffiit qulit aatsitassarsiornermik suliaasaqarfimmi pilersinneqarpata, kommunip sinnerani suliffiit sulii 8.5 pilersinneqassapput. Misissuinerimi taamaattoq, suliffinnik amerlisaatissatut sunniummik annertuumik nassaanngilaq, nunami inissisimaffik annerusoq isigalugu suliffinnik amerlisaatissatut sunniummik annerusumik nassaanngilaq, aatsitassarsiornermi suliffissuaqarnermik pilersitsiffiunngitsuni. Canadamit Alaskamillu misilittakkanit suliffinnik amerlisaatissatut sunniut aatsitassarsiornermik suliaasaqarfimmi suliffissat 0,6-mit 1,2-imut sunniuteqarsimapput.

Taamaattoq, Kalaallit Nunaat aatsitassarsiorfimmik ingerlatsinissamut nioqutissanik pisariaqartunik killilimmik nioqutissioramat, nioqutissat taakku ilaat annertooq avataanit eqqunneqartariaqassapput. Suliffinnik amerlisaatissatut sunniut taamaammat Kalaallit Nunaanni appasinnerunissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Suliffinnik amerlisaatissatut sunniutip 0.2¹⁰ mianersortumik atorneratigut, inunnik 175-inik atorfinitsitsinermit toqqaannanngitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffinnik pilersitsineq Kalaallit Nunaanni tassaavoq inuit 35-it.

Ineriartornerup kinguneranik aamma toqqaannanngitsumik suliffinnut akimmiffiit

- Suliffeqarfissuit angisuut nunat assigiinngitsut akornanneersut sulilersinnissat, nioqutissanik kiffartuussinernillu ataatsimoortunik kiffartuussinernik arlalinnik ilaqartunik pilersuisussanngortinnissat ajornannginnerusutut aamma/immaqa akikinnerusutut isigineqarsinnaavoq. Kiffartuussinermi isumaqatigiissutit taama annertutigisut suliarinnittussarsiuunneqarpata, suliarinnittussarsiuunneqartunut nunaqavissut suliffeqarfiutaat neqerooruteqarsinnaanerit ilimananngilaq, tamannalu toqqaannanngitsumik suliffinnik pilersitsinerup appasinneranik kinguneqassaaq.
- Aatsitassarsiorfiup inissisimanera, suliffeqarfinnut mikisunut sumiiffiup avataaneersunut, aatsitassarsiorfimmut kiffartuussinernik pilersuinissamut akimmiffiussaaq.

Toqqaannanngitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffiit sunniutaat anguniarlugit annertusiniarlugillu suliniutit:

- Kalaallit Nunaanni suliffinnik toqqaannanngitsunik pilersitsinermut apeqqutaassaaq aatsitassarsiorfimmut nioqutissat qanoq amerlatigisut nunaqqatigiinnit pisiarinqarnersut. Suliarinnittussarsiuussinermi suleriaaseq pilersinneqassaaq, taamaalilluni nalilersuiffigineqarsinnaaqqullugu qaqugu Nunaqavissut suliffeqarfiutaat niuernikkut teknikikkullu unammillersinnaassanersut. Nunaqavissut suliffeqarfiutaat sulii annerusumik unammillersinnaappata, toqqaannanngitsumik suliffiit amerlanerusut pilersinneqarnissat naatsorsuutigineqarpoq.

⁹ Moritz et al. (2017), The local employment impacts of mining: an econometric analysis of job multipliers in northern Sweden, *Miner Econ* (2017) 30:53–65

¹⁰ Ironbark Zinc Suliniunmut ISN-imi suliffinnik amerlisaatissatut sunniutip atorneqartup assinga

- Periarfissaqartillugu, pisiniarnermi aamma nioqqutissanut kiffartuussinermilu isumaqaatigiissuteqarnermi immikkoortukkaat suliarineqassapput Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit isumaqatigiissutitut neqeroorsinnaangorlugit.
- Periarfissaqarpat imminullu akilersinnaappat suliat nioqqutissanik assartuinnermut sulisunillu assartuussinermut attuumassuteqartut nunaqatigiinni suliffeqarfinnut ingerlanneqartussanngortinneqassapput.
- Najukkami periarfissat aporfissallu oqaloqatigiissutigiumallugit assartuisut qanimut oqaloqatigineqalertariaqarput (Air Greenland aamma Royal Arctic Line) oqallisiginiarlugit.
- Attaveqatigiinnermut kiffartuussinerit suliniummut pisariaqartut erseqqissarniarlugit aamma pilersinniarlugit Tele-Post-imik qanimut oqaloqateqartoqassaaq.
- Kiffartuussinernik (sanaartorneq, ingeniorisut suliasat, innaallagissiorneq, IT-mik kiffartuussinerit, eqqiaaneq, nerisassanik nereriaannarnik pilersuineq, errorsineq assigisaallu) suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnerini, Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit isumaqatigiissummut neqerooruteqaqullugit qaaqquneqartariaqarput.
- Kiffartuussinernut annerusunut isumaqatigiissutit suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnerini, nioqqutissat/kiffartuussinerit ilaat Kalaallit Nunaanni pisarineqassasut piumasaqaatigineqarsinnaavoq.
- Nunaqatigiinni piniartut aatsitassarsiorfimmu neqinik Kalaallit Nunaanneersumik pilersuisinnaapput.
- Najukkami inuussutissarsiutit pillugit siunnersuisoqatigiit, nunap immikkoortuani aamma / imaluunniit nuna tamakkerlugu oqartussat kiisalu Sulisitsisut peqatigalugit suleqatigiiffimmik pilersitsisoqarsinnaavoq, tassanilu suliariumannittussarsiuussisarnertit eqqartorneqartassapput taamalu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut toqqarlugit sulisoriniarneqarsinnaallutik.

Naliliineq

Sanaartornerup nalaani sanaartornermi atortussat amerlanersaat Kalaallit Nunaata avataanit pisarineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Taamaattoq, nunaqavissut kiffartuussineri aamma suliasinneqartartut suliffisuup katiterneqarnissaanut aatsitassarsiorfimmilu sanaartornerup nalaani kiffartuussinissamut atorneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Ingerlatsinerup nalaani suliffeqarfinnut mikisunut akunnattunullu, kiisalu Kalaallit Nunaanni assartuinnermi suliffeqarfinnut, suliniummik kiffartuussinissamut periarfissaqarpoq. Matusinermi, suliffeqarfiit ingerlatsineri kiffartuussisimasut, kiffartuussisariaarutissapput aamma ineriartortitsinerup kinguneranik toqqaannanngitsumillu suliffinnut sunniut taamaammat pitsaanngitsuussaaq.

Naatsorsuutigineqarpoq suliniut Kalaallit Nunaanni inuit aningaasarsiaannik qaffaassasoq, tamatumalu kinguneranik kiffartuussinerit nioqqutissallu piumaneqarnerat qaffassallutik. Taakku sulisut aningaasarsiaat ineriartortitsinerup kinguneranik suliffiit pilersinneqarnerinut tapersiinnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Nalunaarsuiffik 5.7:
Sunniutitik nalilersuineq
Kalaallit Nunaanni
ineriartortitsinerup
kinguneranik aamma
toqqaannanngitsumik suliffiit.

Kalaallit Nunaanni toqqaannanngitsumik aamma ineriartortitsinerup kinguneranik suliffinnik pilersitsineq

Naatsumik allaaserinera:

Toqqaannartumik suliffissanut periarfissat suliniut pissutaalluni pilersinneqartussat saniatigut, suliniut toqqaannanngitsumik aamma ineriartortitsinerup kinguneranik suliffinnik pilersitsinnaavoq.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Qaanaami marlunnik sanasunik namminersortoqarpoq (Kim Petersen aamma Kim Fritze) aamma VVS-ilerinermik suliffeqarfik ataaseq (Morten Jepsen). Qaqortoq Contractors, Qaqortumeersut, Qaanaami umiarsualivimmi nunniukkamik sananissamut (2018-2020 isumaqatigiissuteqarfigineqarsimapput), taamaammallu sumiiffimmi sulissallutik.

Nunami sumiiffimmi sunniut:

Suliniut toqqaannangitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik nunaqqatigiinni, nunap ilaani aamma nuna tamakkerlugu suliffeqalernermut sunniuteqarsinnaavoq. Sunniutimut apequtaavoq suliffeqarfiit sorliit sanaartukkap ilaani suliasinneqarnersut aamma sulisut illoqarfiat/nunaqarfiat.

Naatsorsuutigineqarpoq suliniut, Qaanaami ataatsimut suliffissanik aamma isertitanik qaffatitsinnaasoq, taamaammallu Qaanaami ineriartortitsinerup kinguneranik suliffinnik pilersitsinermik kinguneqarsinnaasut.

Toqqaannangitsumik suliffinnik pilersitsineq, nunami sumiiffimmut nunaqqatigiinni imaluunniit nunap ilaanut killeqassanngilaq, pissutigalugu naatsorsuutigineqarmat nunaqavissut suliffeqarfiutaannit isumaqatigiissutaasinnaasut, Kalaallit Nunaat tamakkerlugu suliffeqarfinneersinnaanerati.

Kikkut sunnerneqassappat?

Suliffeqarfiit aatsitassarsiorfimmut kiffartuussisussat sulisunik amerlanerusunik atorfinitsitsisararsinnaapput.

Nunaqqatigiinni suliffeqarfiit aamma Qaanaami kiffartuussisartut nioqqutimik aamma kiffartuussinermik piumaneqarnerulerneranik aamma Qaanaami ataatsimut isertitat qaffanneranik misigeratarsinnaapput.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartornermi	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaasoq - sunniut akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq
<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>
<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Akunnattoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Akunnattoq</i>

5.2.3 Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffinnut attuumassuteqartut)

Sunniutit kattullutik sunniutaat tassaapput piffissap ingerlanerani, annertusiartortumik aamma/imaluunniit iliuutsimit, suliniummit, suliamilluunniit sunniutit katiguttut, allanut pioreersunut, pilersaarutaasunut aamma/imaluunniit siunissami pisussanut ilimagineqarsinnaasunut ilanngunneqartut¹¹. Ilmenitisiorfik, aamma Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi suliniutinut nalinginnaasunut, nunaqqatigiinni sulisussarsiorneq sunniutit kattullutik sakkortunerulernerannik kinguneqarsinnaavoq.

Ilmenitisiorfik piviusunngissagaluarpas suliniut aatsitassarsiornermik suliniutinik aamma suliasaqqarfinnik allanik sulisut nunaqavissut pillugit unammillertariaqassaaq. Tassunga ilaapput immikkut piginnaaneqarfiit marluk:

- Aatsitassarsiornermi sulisartut ilinniarsimasut aatsitassarsiorfinni imaluunniit misissuineri suliniutini allani atorfeqarsinnaasut.

¹¹ IFC (2017). Sulisaatsinut pitsaasunut najoqqutassaq: Sunniutit sakkortussiartortut nalilersuiffigineri aamma aqunneqarneri - Niuverfinni nutaani namminersorlutik inuussutissarsiortunut ilitsersuut.

- Sulisartut ilinniarsimangitsut aamma ilinniarsimasut aatsitassarsiorfimmi sulisinnaasut, kisianni suliassa qarfinni allani aamma suliffeqarsinnaasut.

Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnermut Siunnersuisooqatigiit 2018-imi ukiumoortumik nalunaarusiaanni, siunnersuisooqatigiit allapput: "*Sulisartunik immikkut paasisimasalinnik aamma ilinniarsimangitsunik suliffinnut annertuumik amigaateqartoqarpoq, aamma sulisartunik nunanit allamiunik sulisussarsiornissamut pisariaqartitsineq annertuvoq aamma alliartorpoq. Taamaammat maanna pisumi, ineriartornerup kinguneranik killiffik suliffissaaleqinermi anguneqarsimavoq aamma suliffissaaleqinermik sulii ataavartumik ikililiinissamut suliffeqarfeqarfinni ineriartornermik pitsanngorsaaneramik pisariaqartitsissaaq.*"¹²

Aatsitassarsiornermi aamma sanaartornermi suliassa qarfinni suliffissat amerlassusaasa ukiuni aggersuni qaffannissaat naatsorsuutigineqarput, sulisunik amigaateqarnermik aamma sulisussanut attuumassuteqartumik unammillernerulernermik kinguneqartumik. Taanna Kalaallit Nunaanni "Dutch disease (Nutserlugu: Suliassa qarfiup aalajangersimasup ataatsip aningaasaqarnikkut qaffakkiartornerata kinguneranik suliassa qarfinni allani appariartorneq)"⁷ kinguneqaratarsinnaavoq, taassumalu Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermut pitsaanngitsumik sunniutigisinnaasai pinngitsoortinniarlugit, sulisunik nunanit allaneersunit tikisitsinissaq pisariaqarsinnaavoq.

Aatsitassarsiorneq

Ullumikkut ulloq Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfiit marluk ingerlapput.

- Greenland Ruby Aappaluttoq (Qeqertarsuatsiaat), sulisut 37-t missaat.
- Anorthosite (Naajat) suliniut Hudson Resources Inc.-imit ingerlanneqartoq, sulisut 34-t missaat.

Taakku saniatigut, misissuineri akuersissutit Ironbark Zinkimit suliniummut Tunup Avannaarsuani inissisimasumut, aamma Isuani saviminissamik annertuumik suliqaarnissamut suliniut Nuup avannaata kangianittumut atulersinneqarsinapput. Kuannersuarnni annertuumik suliqaarnissamut suliniut aamma Kalaallit Nunaata kujataani Tanbreez suliniut, marluullutik piiiaanissamut akuersissummut qinnuteqaat siunissami qaninnermi nassitissallugu pilersaarput.

Aatsitassalerinermik Ilinniarfik paaasissutissiisimavoq ilinniarfimmit naammassinnissimasut naammassinermik kinguninngua allanut naleqqiullugit sukkangaatsiartumik atorfinissimasut, taamaalilluni naammassisimasut piumaneqarnerat paasinarluni.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfiit arlallit ingerlatsilerneris pissutigalugit, suliassa qarfinni suliffissat amerlineri malugineqassapput. Taassuma kingunerisinnaavaa sulisussanik pisariaqartitsinerup sulisuusinnaasunut naleqqiullugu annertunerunera kingunerallugu, immikkoortumi sulisartut amerlanerusut nunanit allaneersuunissaat. Ilutigalugulu, nunaqavissuni sulisuusinnaasut pillugit unammillernerulernerneq, akissarsiat qaffannerannik aamma sulisut taarsaannerulernerannik kinguneqarsinnaavoq. Kalaallit Nunaata aningaasaqarneranut isumalluutit qaffariaaarneranut sunniut

¹² Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnikkut Siunnersuisooqatigiit (2018), Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera 2018.

pinngitsoortinniarlugit, sulisunik nunanit allaneersunit tikisitsinissaq pisariaqarsinnaavoq.

Ilmenitisorfik tassaavoq 'suliniut ajornaatsoq' aatsitassarsiornermi teknologii eqqarsaatigalugu. Taassuma kinguneraa ilinniarsimanngitsunut suliffissat allanut naleqqiullugit amerlanerussammata. Sulisartut taakku suliniummi sulinermik misilittagaqalersinnaapput, siunissamilu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi suliniutini pitsaanerusumik piukkunnaateqalerlutik. Aatsitassarsiorneq siunissami annertusiartussappat tamanna sunniutitut sakkortusiartortutut taaneqarsinnaavoq.

Suliassaqarfinni allani (illuliorneq aamma sanaartorneq) sunniutit kattullutik sunniutaat

Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqineq maannakkut appasippoq, ingammik inuit inuussutissarsiutinut ilinniarsimasut eqqarsaatigalugit. Saniatigut, ukiuni aggersuni attaveqaatigut pilersuinikkullu sanaartugassat annertuut pilersaarutigineqarput, taakkununga ilaapput Nuummi Ilulissanilu mittarfinnik annerusunik sanaartornissat aamma Qaqortumi mittarfimmik nutaamik sanaartortoqarnissaa.

Sulisut ilinniarsimasut amigaataanerat pissutigalugu suliffeqarnikkut annertuumik pisariaqartitsisoqalernissaa attumassuteqartut qassiit tikkuarpaat, taamaalilluni sulisut avataaneersut amerliartussapput, aammalu akissarsiat sulinermilu atukkat suliffeqarfinit angisuunit neqeroorutigineqartut pissutigalugit sulisitsisut minnerusut kiisalu sulitsisut illoqarfiit annerusut avataaniittut sulisussarsiniartarnerat sulisussaminnullu tigumminniinnarniartarnerat ajornakusoornerulissaaq

Tamanna Kalaallit Nunaanni nalinginnaasumik aningaasarsiornerup aamma suliaqanerup qaffannerisa kingunerannik, nunaqavissut Ilmenitisorfimmu kajumilersinnissat ajornakusoornerulersitsissaaq.

Najukkami pissutsit eqqarsaatigalugit, najukkami inuit piginnaaneqarnerpaat najukkaminni suliniunnaarlutik aatsitassarsiorfimmi sulilerpata aatsitassarsiorfik Qaanaami nunaqarfinilu piginnaasaqassusermut sunniuteqarsinnaavoq.

Sunniutit kattunneri pitsaasut pitsanngorsarniarlugit aamma sunniutit kattunneri pitsaanngitsut millisarniarlugit suliniutit

- Inuit maannakkut suliffeqanngitsut sulisorineqarnissat sukumiisumik sammineqartariaqarpoq. Tamanna pisortat, ilinniarsiit aamma suliffeqarfik suleqatigalugit pisariaqarpoq.
- Sulisut ilinniagaqarsimanngitsut sammivimmut aalajangersimasumut piginnaanngorsarnissat sammilluarneqartariaqarpoq suliffissanik nutaanik tiguisinnaaqullugit aammalu siunissami aatsitassarsiorfinni sulinissamut piginnaasaqarnerminnik allagartaqaleqqullugit.

Naliliineq

Sunniut pitsaanngitsutut nalilernerqarpoq, pissutigalugu nunaqqatigiinni sulisartut pillugit unammillernerulerneq pissutsinut naleqqiullugu sulisartut nunat assigiinngitsut akornanneersut amerlanerulernerannik kinguneqarsinnaammat, nuna tamakkerlugu sulisartut amerlassusaat aamma maannakkut suliffissaaleqisukinnera eqqaarsaatigalugu.

Taamaattoq, Ilmenitisiorfikmi suliffissat allanut naleqqiullugu amerlanngillat, taamaammatt suliniutip sunniutai kattuttut – allat tamaasa allanngortinnagit – allanut naleqqiullugit mikissapput.

Nalunaarsuiffik 5.8:
Sunniutiniq nalilersuineq
Suliffeqarfeqarfimmi Sunniutit
kattullutik sunniutaat.

Suliffeqarfeqarfimmi sunniutit kattunnerat

Naatsumik allaaserinera:

Kalaallit Nunaanni sulisartunik ilinniarsimasunik aamma sulisartut aatsitassarsiornermik suliassaqarfimmit misilittagalinnik amigaateqartoqarpoq. Suliniut suliffissanik amerlitsississaaq, taamaammallu suliniut suliniutinut allanut sulisussat pillugit unammillissaaq.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Kalaallit Nunaanni 2017-imi suliffissaaleqisut amerlassusaat 6.8 %-iusimavoq aamma Qaanaami 12.9 %-iusimavoq. Nuna tamakkerlugu, suliffissaaleqisut amerlanersaat tassaapput inuit meeqqat atuarfianik naammasinnissimasut, kisianni allamik ilinniarsimangitsut (11 %). Inunnut siunertamik toraagaqarlutik pikkorissartarsimasunut, suliffissaaleqisut amerlassusaat agguaqatigiissillugu 0.9 %-iusimavoq, aamma inunnut teknikikkut, nioqqutissiornermi aamma sanaartornermi inuussutissarsiornermik ilinniarsimasunut suliffissaaleqisut amerlassusaat 2.2 %-iusimavoq Suliffissaaleqisut amerlassusaat ukiup ilaani piffissani annertuumik allanngorarpur.

Nunami siaruarsimanera:

Sunniut taanna nuna tamakkerlugu takuneqassaaq.

Kikkut sunnerneqassappat:

Sulisussanik pisariaqartitsinerup pissarsiarineqarsinnaasut sinnerpagit tamanna sulisunut iluaqutaassaaq, taakku suliffissaminnik amerlanernik qinigassaqassapput aamma aningaasarsianit qaffasinnerusunik imaluunniit sulineri atugassarititaasunik pitsaanerusunik neqeroorfigineqarsinnaassapput.

Akerlianillu, sanaartornermik imaluunniit aatsitassarsiorluni suliniutiniq pigisaqartut, sulisussaqaqngippat allatut ajornartumik suliniutiminnik kinguartitsisariaqaratarsinnaapput. Taanna Kalaallit Nunaanni sanaartorluni suliniutit amerliartulerpata suliffeqarfeqarfimmut annertuumik tamaviaartitsississaaq.

Sulisut nunanit allaneersut atornissaat nalinginnaasumik aningaasaqarnermut iluaqutaaratarsinnaavoq, pissutigalugu nunanit allanit sulisut tikittussat sanasunik amigaatseqarnermik pitsaaliuisinnaammata, taamaalillutillu Kalaallit Nunaata aningaasaqarnerani "Dutch disease"-ip (Nutserlugu: Suliassaqarfiup aalajangersimasup ataatsip aningaasaqarnikkut qaffakkiartornerata kinguneranik suliassaqarfinni allani appariartorneq) ineriartulernissaa pinngitsoortillugu.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartornermi	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaanngitsoq – sunniut appassissoq	Pitsaanngitsoq – sunniut appassissoq	Pisariaqaqngilaq
<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i> <i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i> <i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Pisariaqaqngilaq</i>

5.2.4 Suliffimmi peqqinnissaaq isumannaallisaanerlu aamma ajunaarnissamut aarlerinartoq

Aatsitassarsioqatigiit, sulisunik aqutsisuminut aamma sulisartuminut tamanut peqqinnissamut isumannaallisaanermullu attuumassuteqartunik pikkorissartitsissaaq. Suliffimmi peqqinnissaaq isumannaallisaanerlu pillugit

najoqqutassat aamma ilitersuutit pitsaassutsit qaffasinnerpaat naapertorlugit ineriartortinneqassapput. Sulisut tamarmik ingerlaavartumik tunngaviusumik ikiueqqaarnermik aamma isumannaallisaanermik aqutsinissamik pikkorissarneqartassapput aamma ilitersorneqartassapput. Peqqinnissamik aamma isumannaallisaanermik nalilersuinerit ullut tamaasa ingerlanneqartassapput aamma misiliinerit aalajangersimasumik pisartumik ingerlanneqartassallutik. Sulisut qinnerneqarsimasut pikkorissarnernik qaffasinnerusunik s. i. isumannaallisaanermik aamma peqqinnissamik aqutsinerup, peqqissumik inuttut atukkatigugt & tarnikkut peqqissumik suliffimmi avatangiiseqarnerup, nakorsaatinik katsorsartinnerup & ikiueqqaarnerup qaffasinnerusup¹³ iluani naleqquttunik aamma sulinerup sulinnigiffiullu akornanni eqqortumik oqimaaqatigiissitsinissaq qulakkeerniarlugu pikkorissarnernik neqeroorfigineqassapput. Pikkorissarnerit qaffasinnerusut naleqquttut allat aamma eqqarsaatigineqassapput.

Peqqinnissamut & Isumannaallisaanermut Aaqqissuussineq pilersinneqassaaq. Aaqqissuussineq taanna suliffimmi peqqinnissamut isumannaallisaanermullu attuumassuteqartunik ulluinnarni nalinginnaasumillu suliasanik akisussaaffeqassaaq. `Peqqinnissamut & Isumannaallisaanermut Aaqqissuussinermi` ilaasortat, sulisitsisup sinniiserissavai, peqqinnissamut isumannaallisaanermullu sinniisq ataseq imaluunniit arlallit, aamma suliffimmi aqutsisut/atorfinni aalajangersimasuni sinniisut ilaassapput. Ilmenitisiorfimmi ingerlatsinermi atorfinnut aalajangersimasunut (s. i. piaaneq, suliareqqiineq, toqqortaasivik, igaffik, sulliviit il. il.) immikkut peqqinnissamut isumannaallisaanermullu eqimattakkaat pilersinneqassapput.

Bluejay Mining PLC aamma taassuma piginneqatigiiffiutaa allanit aqunneqartog Dundas Titanium A/S peqqinnissamut isumannaallisaanermullu pitsaassutsit qaffasinnerpaat malillugit ingerlatseereput. Ajornartoornermi qisuariarnissamut pilersaarutit aamma upalungaarsimanermi pisinnaasutut takorluukkanik sungiusarnerit pilersinneqarsimapput aamma, misissunermi aallaarsimaarfinni ingerlasuni tamani aamma ornigulluni pilersaarutini maannakkut ingerlasuni tamani sungiusarneqartarput, Bluejay Mining PLC-ip iluani aamma piginneqatigiiffiutaani allanit aqunneqartuni 2019-imut ingerlatsinermi ornigulluni ukiup ilaani pisartup nalaani.

Maannakkut Bluejay Miningip "Bluejay Mining PLC Suliffimmi peqqinnissamut aamma isumannaallisaanermut atuagaq najoqqutassaq" misissoqqippaa, taanna maannakkut aatsitassarsiorfinnut ingerlanneqartunut naleqqussarlugu ilusilersorneqarsimavoq, aamma Dundas Titanium A/S, Ilmenitisiorfimmik ingerlatsisuuq eqqarsaatigalugu¹⁴. Taanna ingerlatsineq tamakkerlugu

¹³ Imarsiornermik Ilinniarfik (2018). <https://maritim.gl/da/Kurser/Sygdomsbehandler-medicinkiste-B>

¹⁴ Allagartat uppersaarsaatit tulluuttut Bluejay Mining OLC-mi aamma piginneqatigiiffiutaani allanit aqunneqartuni peqqinnissamut aamma isumannaallisaanermi kulturimut attuumassuteqartut suliarineqarsimapput aamma qinnuteqaateqarluni takuneqarsinnaapput:

- Bluejay Mining PLC Ornigullumi suliasaqarfimmi Ilitersuutit aamma Pitsaassutsinut atuagaq najoqqutaaq 2019
- Bluejay Mining PLC Dundas Titanium A/S ERP usilersuillunermi ingerlatsineq 200819
- Bluejay Mining PLC Dundas Titanium A/S ERP Moriusaq Ilmenitimik Suliniut 2019
- Bluejay Mining PLC-p piginneqatigiiffiutaanut allanit aqunneqartumut Dundas Titanium A/S Dundas Ilmenitimik Suliniutmoortuupput 2019-imut aamma aatsitassarsiorfimmut

ingerlaavartumik nalilersuiffigineqartassaaq, qulakkeerniarlugu tamatigit iluarsarneqartuarsimanissaa aamma pitsanngorsarneqartuarsimanissaa – aamma qulakkeerniarlugu Ilmenitisiorfimmi pissutsit, atuuffiit aamma ingerlatsinerit tamakkerlutik ilanngullugit sillimaffigineqarnissai.

Dundas Titanium A/S-ip suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu (OHS) pillugit suliaannut ilaapput suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu pillugit politikkimik, aqutsinermi aaqqissuussinermik aamma suleriaatsinik ineriartortitsinissaq. Taamaattorli opolitikkitt taakku suliniutip killiffiani matumani suli ineriartortinneqarsimangillat.

Suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu pillugit politikkitt suliarineqassapput Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu inatsisit aamma nunat assigiinngitsut akornanni suleriaatsit pitsaanerpaat tunngavigalugit. Nunat assigiinngitsut akornanni sulisartut kattuffiisa isumaqatigiissutaanni sulisartunut tamanut sulinermi atugassaritisaasunut piumasaqaatit allaaserineqarput. Taassuma saniatigit, nuna tamakkerlugu suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu pillugit inatsit aatsitassarsiornermi sulifissuaqarnermut attuumassuteqartunut inatsisinik immikkut ittunik aalajangersaapput. Suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu pillugit inatsisit naleqquttut Ilanngussaq 2-mi allaaserineqarput: Inatsisitsigut aqutsinermilu killissarititat.

Aatsitassarsiornermik suliassaqarfimmi ajunaarnissamut aarlerinartut suliassaqarfinnut amerlasuunut allanut naleqqiullugit nalinginnaasumik qaffasinnerusarput suli at qanoq ittuussusiat maskiinallu oqimaatsut atornerqarnerat pissutigalugu. Aatsitassarsiorfimmik sanaartornermi, ingerlatsinermi aamma matusinermi killiffiit nalaanni ajunaartoqarsinnaanera aarlerinartoqarpoq, aamma aatsitassarsioqatigiit ajunaartoqarnissaannut aarlerinartut millisarniarlugit ingerlaavartumik sulisariaqarpoq.

Peqqinnissamik isumannaallisaanermillu aqutsinermut pilersaarut

Peqqinnissamik isumannaallisaanermillu aqutsinermut ataqaatigiimmik aaqqissuussinerit, nunat assigiinngitsut akornanni suleriaatsit pitsaanerpaat naapertorlugit pilersinneqassapput. Peqqinnissamik isumannaallisaanermillu aqutsinermut ataqaatigiimmik aaqqissuussineq, ajutoornissamut aarlerinartut millisinneqarnissaannut pingaaruteqarpoq. Peqqinnissamik isumannaallisaanermillu aqutsinermut aataqaatigiimmik aaqqissuussinermut ilaanut pingaanertunut ilaapput:

- Peqqinnissamik isumannaallisaanermilu aarlerinartunik nalilersuineq
- Peqqinnissamik isumannaallisaanermilu nakkutilliinernik pitsanngorsaatinillu ineriartortitsineq aamma atortuulersitsineq
- Peqqinnissamut sunniutinut aamma isumannaallisaanerup qanoq issusaanik nakkutilliineq
- Ajornartorsiutit suussuserneqaraangata aaqqinniarlugit naqqiilluni iliuutsit
- Ingerlatseriaatsinik aamma pilersaarutininik misissuinerup ingerlaannarnissaa ingerlaavartumik pitsannguinerit qulakkeerniarlugit

tungasumik ajornartoornermi qisuariarnermut pilersaarutaavoq Ilmenitisiorfiup usilersuilluni aamma nassiussuilluni ingerlatsinissaanut

Peqqinnissamik isumannaallisaanermillu aqutsinermut ataqatigiimmik aqqissuussinermi pisussaaffiit allaaserineqarsimasut, peqqinnissamik isumannaallisaanermillu aqutsinermi pilersaarutitut tunngavigneqassapput. Peqqinnissamik isumannaallisaanermillu aqutsinermi pilersaarutit, peqqinnissamik isumannaallisaanermilu aarlerinartunut aamma suleriaatsinut aalajangersimasunut pisussaaffinnik aqutsinermilu iliuusissanik killissaliissapput.

Sulisut, suliasanik suliasinneqartartut aamma suliasat ilaannik suliasinneqartartut tamakkerlutik peqqinnissamik isumannaallisaanermillu aqutsinermut ataqatigiimmik aqqissuussinernik aamma suleriaatsinik malinninnissaat qulakkeerneqassaaq.

Ajutoornernik aqutsineq

Aatsitassarsiorfimmi ajutoortoqartillugu qisuariarnissamut pilersaarut, isumannaallisaanermi, peqqinnissamik aamma avatangiisini ajutoornernik assigiinngitsunik tamanik aamma pisunik taamaattunik aqutsinermik ilaqartoq ineriartortinneqassaaq. Ajutoornermi qisuariarnissamut pilersaarutit aamma suleriaatsit tassunga attuumassuteqartut ineriartortinneqarnerini, aarlerinartunik aamma ilimanassutimik misissuineri sakkut atorneqassapput, aamma ajutoornermik aqutsinissamut upalungaarsimanermut pisariaqartunik isumalluutinnillu pisariaqatunik naleqquttunik ilaqassapput.

Sulineri peqqissutsip pitsaasup qulakkeernissaanut aamma ajutoornissamut aarlerinartut millisinnissaannut suliniutit

Aatsitassarsiorfimmi peqqinnissamik isumannaallisaanermillu ataqatigiimmik aqqissuussineq Kalaallit Nunaanni inatsisitigut piumasaqaatinik aamma nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutinik eqqortitsissapput. Ajunaarsinnaanermut aarlerinartut sulii annikillisinnaarlugit aamma peqqinnissamik isumannaallisaanermillu ajoqusertoqannginnissaanik angusaqarniartunik angusaqarniarluni, suliniutit tulluuttut nassaarineqarsimapput:

- Sulivimmi avatangiisinik aarlerinartunik nalilersuinerit ingerlanneqassapput aamma ingerlaavartumik nutarterneqartassapput. Nalilersuineq ineriartortitsinermut, atuutsitsinermut aamma suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu pillugit pilersaarummik nakkutilliinermut atorneqassaaq, taanna aatsitassarsiorfimmi sulisunit tamanik malinneqassaaq.
- Sulisunut tamanut suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu aamma aatsitassarsiorfimmi ajornartoortoqartillugu upalungaarsimaneq pillugit ilinniarnermi pilersaarutit kalaallisut, tuluttut aamma inoqassappallu oqaatsinik marlunnik taakkunani oqallorinngitsuni oqaatsinik allanik pisariaqassappat ingerlanneqartassapput.
- Suliffimmi peqqinnissamut isumannaallisaanermullu ataatsimiititaliamik aqutsisunik sulisunillu ataatsimut peqataaffigineqartumik pilersitsineq, tassani sulisut aatsitassarsiorfimmi suliffimmi peqqinnissamik isumannaallisaanermillu nakkutilleeqataassapput siunnersueqataallutillu.
- Angallatinik ingerlatsinermik aamma angalanermillu pisortanut naleqquttunut siumut nalunaaruteqarneq.
- Suliasanik suliasinneqartartunut suliffimmi peqqinnissarlu pillugit isumaqatigiissutitigut piumasaqaatit, isumannaallisaatit, qisuariarnermut piffissaq, il. il. pillugit, ajunaarsinnaanerit millisinniarlugit, ajunaartoqassagaluarpas eqqortumik aamma piffissarlu eqqorlugu qisuariarneq, ajornartoortoqartillugu qimarngussineq il. il.

- Aatsitassarsiorfimmik ajunaartoqartillugu iliuutsit aamma ajornartoortoqartillugu qimarngussinermut iliuutsit ersarissut pisortallu attuumassuteqartut isumaqatigiissutigineqassapput.

Nalilersuineq

Aatsitassarsiorfimmik sanaartornerup, ingerlatsinerup aamma matusinerup nalaani ajunaartoqarsinnaaneranut aarlerinartoqarsinnaavoq, ingammik maskiinanik oqimaatsunik ingerlatsinermut attuumassuteqartumik. Suliffeqarfik ingerlaavartumik ajunaarnissamut aarlerinartut millisinniarlugit suliuassaaq. Taamaattoq, ilimanangitsumik annertuumik ajunaartoqassagaluarp, tamanna annertuumik pitsaanngitsumik sunniuteqassaaq.

Peqqinnissamut napparsimavinnut amerlasuunik kiffartuussisinnaasunut ungasinneq aamma aarlerinartuuvoq, sulisunik amerlasuunik ilaqartumik annertuumik ajunaartoqassagaluarp.

Taamaammat aatsitassarsiorfiup aallartinneqannginneranut sanilliullugu suliniut suliffimmi peqqinnissamut isumannaallisaaanermullu pitsaanngitsumik sunniuteqarpoq. Sunniut pitsaanngitsuuvoq aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi.

Nalunaarsuiffik 5.9:
Sunniutinik nalilersuineq
Suliffimmi peqqinnissaq isumannaassuserlu.

Suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaaanermut aarlerinartoq

Sunniutip naatsumik allaaserinera:

Aatsitassarsiorneq suliaavoq peqqissutsimut isumannaallisaaanermullu aarlerinartoqartoq, maskiinanik oqimaatsunik sulisoqartarnera pissutigalugu. Taamaammat pingaarteqarpoq sulisut tamarmik maskiinanik ingerlatsinissamut naammattumik pikkorissarsimanissaat aamma sulisut tamarmik isumannaallisarnermut sungiusarsimanissaat. Tamatuma peqatigisaanik pilersaarutit ingerlaavartumik ineriartortinneqassapput ajunaarnissamut aarlerinartut millisinniarlugit, aamma ajunaartoqassagaluarp, isumannaallisarnermi ingerlatsinermut pilersaarutit pinerit tamaasa nutarterneqassapput.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Soqanngilaq. Sumiiffimmi manakkut ingerlatsisoqanngilaq aamma nioqqutissiortoqanngilaq.

Nunami siaruarsimanera:

Sumiiffimmi. Taamaattoq, annertuumik ajunaartoqassagaluarp, suliniutip nunap ilaani aamma/imaluunniit nuna tamakkerlugu peqqinnissaqarfimmut sunniuteqarsinnaavoq.

Kikkut sunnerneqassappat?:

Sulisut.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartornermi

Ingerlatsineq

Matusineq

Pitsaanngitsoq – sunniut akunnattoq

Pitsaanngitsoq – sunniut akunnattoq

Pitsaanngitsoq – sunniut akunnattoq

Ilimanassusaa: Ilimanangilaq Ilimanassusaa: Ilimanangilaq Ilimanassusaa: Ilimanangilaq

Sakkortussusaa: Annertooq Sakkortussusaa: Annertooq Sakkortussusaa: Annertooq

5.2.5 **Suliffimmi atugassarititat sulisullu peqqinnerat** **Sulinermi atugassarititat atorfeqartitaanermilu atugassarititat**

Kalaallit Nunaanni suliffeqarnermi sulisartut kattuffiisa aamma sulisitsisut kattuffiisa akornanni isumaqatigiissutit sunniuteqarnerpaapput. Sulisartut amerlanerpaat SIK-mut ilaasortaapput SIK-millu sinnisoqarlutik. Namminersorlutik sulisitsisut kattuffiini GE-mi aamma NUSUKA-mi ilaasortaapput.

Maannakkut aatsitassanik suliassaqarfimmi sulineq pillugu kattuffinnik isumaqatigiissuteqartoqanngilaq, kisianni SIK paasissutissiivoq isumaqatigiissummik aatsitassarsiornermut naleqquttumik pilersitsiniarluni ingerlaavartumik sulisoqartoq. Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut (GE) aamma Sulinermit Inuutissarsiuqartut Kattuffiata Sanaartortut, VVS, Inaallagisserisut, Entreprenørit Nal. akunnermusiaqarlutik sulisut pillugit isumaqatigiissutaat 2019-2023-imeersup sanaartornerup nalaani atorineqarnissaa ilimanarpoq. Sulisartunut nunanit allaneersunut atugassarititat nuna tamakkerlugu sulisartunut atugassarititanut assingussapput.

Suliniutip, sulinermit atugassarititaasut pillugit nuna tamakkerlugu inatsisit aamma nunat assigiinngitsut akornanni malittarisassat malissavai.

Dundas Titanium A/S Suliniutinut angisuunut akuersisummik qinnuteqassappat sulinermit atugassarititaasut

Dundas Titanium A/S aalajangissappat suliniutinut angisuunut akuersisummik qinnuteqarniarluni, Dundas Titanium A/S-ip qulakkeertariaqarpaa sulisut nunanit allaneersunut akissarsiat, atorfeqartitaanermut aamma suliffimmi atugassarititaasut akuerineqarsinnaasuunissaat, kinaassusersiunnginnissaat aamma naapertuulluartaunissaat, tak. Suliniutinut angisuunut inatsimmi § 10 a, nr. 1-imi tunngavilersorneqarsimasut. Saniatigut, Dundas Titanium A/S-ip aamma qulakkiissavaa pisiortornerup, suliarinnittussarsiuussinerup aamma suliarinnittussamik qinersinerup imaluunniit inaarutaasumik sanaartornissamut isumaqatigiissusiortornerup nalaani, isumaqatigiissuteqartut Suliniutinut angisuunut inatsimmi § 10 a, nr.1-imut naapertuunissaat.

Taakku saniatigut, Suliniutinut angisuunut inatsimmi aalajangersakkat malillugit sulisut nunanit allaneersut sulinnigiffeqarnissamut katersissaaq imaanngitsoq Feriarneq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 10, 12. november 2001-imeersoq malillugu.

Allalu tamatumunnga tunngasoq tassaavoq suliniutinut angisuunut inatsit naapertorlugu akuersisummik pigisaqartup aamma qulakkeertariaqarmagu sulisut nunanit allaneersut, sanaartornermit suliniutini angisuuni suliunnaaraangamik Kalaallit Nunaannit aallarnissaat.

Aatsitassarsiorfimmi sulinermit aamma najugaqarnermit atugassarititaasut immikkut ittut

Aatsitassarsiorfimmi sulisut sapaatit akunneri arfinilikkaarlugit aatsitassarsiorffimmi najugaqartassapput, sumiiffimmi najugaqarfinnik immikkut sinittarfinnik aamma sukisaarsaarfinnik peqassaaq. Suliniut Kalaallit Nunaata avinngarusimanerusortaani inissisimavoq, aamma sulisut sapaatit akunneri arfinillit aatsitassarsiorfimiinnerminni aallarsinnaassanngillat.

Sulisut akornanni kulturikkut assigiinngissuteqarnissaa aarlerinartoqarpoq, Kalaallit Nunaata nunarsuullu ilaannit sumiiffinnit assigiinngitsunit takkunnissaat naatsorsuutigineqarmat. Tamanna inuit akornanni akerleriinnernik kinguneqarsinnaavoq. Taamaammat aatsitassarsiorfimmi aqutsisut akornanni kulturit arlallit akornanni paaseqatigiinnerup isiginiarluarneqarnissaa pingaaruteqarpoq. Assinganik assigiinngisitsinermut akuersaangilluinnarneq pilersinneqartariaqarpoq.

Aatsitassarsiornermi ingerlatsineri minnerpaamik oqaatsit marluk atorineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq, Kalaallit aamma tuluttut oqaatsit. Tamatumunnga tunngatillugu pingaaruteqarpoq aqutsisut, Thulep eqqaani inuit oqaasii Kalaallit Nunaata sinnerani sumiørpaluutitut naleqqiullugit allaanerisut eqqumaffigissagaat, aamma avannaani sumiørpalussuseq aatsitassarsiorfimmi sulineri oqaatsit atorineqarsinnaasoq.

Sukisaarsaarnermi sammisat soorlu akuersissuteqarani piniarnerit aalisarnerillu inerteqqutaapput, aamma sulisut taamaammat piniarsinnaangillat imaluunniit aalisarsinnaanatik.

Aatsitassarsiorfimmi mingutsitsinermut aarlerinartut

Aatsitassarsiorfimmi sioqqat mingutsinneqarsimasinnaanerit aarlerigineqarsimavoq, Pituffimmi Sakkutooqarfimmut aamma 1968-imi B-52-ip nakkarfianut (itinerusumik paasissutissanut takuuk Ilanngussaq 3: Inuiaqatigiinni tunngaviummik killiffiit nalunaarsornerat) qaninnera pissutigalugu.

Aarlerinartoq taanna misissuinerit arlalinnit nalilersuiffigineqarsimavoq, aamma Moriusami aarlerinarsinnaasunik suussusiisoqarsimanngilaq. Ilmenitisorfimmut atatillugu misissuineq nutaaq, Danmarks Teknisk Universitetimit 2019¹⁵-mi (misissuineq ASN-imut ilanngussatut ilanngunneqarsimavoq) ingerlanneqarsimavoq. Misissuineq suliniummi sulineri atatillugu peqqissutsimut aarlerinarsinnaataasinnaasunik takussutissanik nassaartoqarsimanngilaq aamma inerniliisimavoq: Sumiiffimmi misissuineri inernerit aamma siuliini inernerit tunngavigalugit, naleqquttumik suliasat siunnersuutigineqartut nalaanni annertunerusumik nakkutilliisoqarnissaa pisariaqanngitsaq.

Sulisut peqqissusaannut sunniutaasinnaasut pitsaanngitsut millisinniarlugit suliniutit

- Atorfininnissaq sioqqullugu aqqissuussamik peqqissutsimik misissuinerit ingerlanerat. Peqqissutsimik misissuineq aamma nappaatinik tunillannartunik aatsitassarsiorfimmi sulisununt allanut tunillaassinnaasunik misissuinerusinnaavoq.
- Maskiinani pujoralannik nipiliørnerrillu nakkutillineq, s. i. imermik serpalittaatinik aamma nipiliørnaveersaatinik.
- Pujoralannut illersuutit aamma nipiliørnermut illersornermut atortunik (s. i. pujoralannut illersornermi kiinarpaat, qoqernaveeqqutit, niaqorornaveeqqutit) inuit nammeneq atugassaannik pissarsineq.

¹⁵ Roos, Per (2019): Kalaallit Nunaata avannaata kitaani, Thulemi, Moriusami nunami aatsitassarsiorinnissamut siunnersuutigineqartumut atatillugu plutoniumisotopiniit aarlerinarsinnaasunik nalilersuineq.

- Plutoniumimik mingutsitsisoqarsinnaanerani imaluunniit Pituffimmi Sakkutooqarfimmit mingutsitsisoqarsinnaanerani nakkutillineq.

Aatsitassarsiorfimmi inuit akornanni akerleriinnissamut aarlerinartut millissinniarlugit sulinitut/ Sunniutinik minnerpaatitsiniarluni iliusissat

- Sulisunut tamanut aallarniutitut ataatsimiinnerit kulturit assigiinngitsut pillugit paasissutissiilluni immikkoortortamik ilaqartariaqarput.
- Sulisartut nunat assigiinngitsut akornanneersut Kalaallit Nunaata kulturianut ataatsimut isiginninnermik aallarniutitut pilersaarummut ilanngullugu paasitineqartariaqarput.
- Qulakkeerneqartariaqarpoq najugaqarfik inuiaassutsinut assigiinngitsunut najugaqarfimmi najugaqartunut kulturikkut pisariaqartitanik peqarnissaa.
- Malersuisoqannginnissaanut aamma nakkarsaasoqannginnissaanut politikkit ingerlatseriaatsillu piareersimassapput, sulisunik malersuisoqassappat imaluunniit nakkarsaasoqassappat.

Naliliineq

Sulisut nalinginnaasumik peqqinnerannut pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaanera aarlerinartoqarpoq. Suliniutip avinngarusimanera aamma sumiiffia tunngavigalugit nappaatit tunillannartut sulisut akornanni siaruarnissaat aarlerinartoqarpoq. Saniatigut, kaperlattarneranut aamma silap pissusiata sakkortuneranut attuumassuteqartumik tarnikkut nappaateqalersinnaaneq aarlerinartoqarpoq. Taamaattoq, atorfininnginnermi pitsaaliuilluni peqqinnikkut misissortinnerit pilersinneqarpata, sulisut akornanni peqqissutsimut inooriaatsimullu paasisitsiniaanernik akullugit, nalilerneqarpoq aarlerinartoq soqutaanngitsoq.

*Nalunaarsuiffik 5.10:
Sunniutinik nalilersuineq
Suliffimmi atugassarititaasut
sulisullu peqqinnerat.*

Suliffimmi atugassarititaasut sulisullu peqqinnerat

Sunniutip naatsumik allaaserinera:

Suliniut atugassarititaasut aningaasarsiassallu pillugit Kalaallit Nunanni inatsisinik aamma nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutinik eqqortitsiniarpoq.

Aatsitassarsiorfimmi sulineq sulisut peqqissusaannut sunniuteqarsinnaavoq, illersornissamut atortorissaarutit eqqortut atorneqanngippata. Taakku saniatigut suliniutip inissisimanera aamma avinngarusimanera tarnikkut peqqissutsimut sunniuteqarsinnaavoq, tamanna ilanngullugu eqqarsaatigineqanngippat.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Plutoniumip isotopinit aarlerinartut nalilersuilluni misissuineq Danmarkimi DTU-mit ingerlanneqarsimavoq, aamma misissuineq suliniummi sulinnermit plutoniumimut attuumassutilinnik peqqissutsimut aarlerinartunik nassaartoqarsimanngilaq¹⁶.

Siammasissusia:

Aatsitassarsiorfimmut taamaallaat attuumassuteqarpoq.

Nappaatit tuniluussinnaasut, sulisunit ilaqutaannut angerlarsimaffiini inuiaqatigiinnut siaruamissaannut aarlerinartut pillugit takuuk immikkoortorta 0 inuiaqatigiit peqqissusaat.

Kikkut sunnerneqassappat?:

Aatsitassarsiorfimmi sulisut.

¹⁶ Roos, Per (2019). *Kalaallit Nunaata avannaata kitaani, Thulemi, Moriusami nunami aatsitassarsiornissamut siunnersuutigineqartumut atatillugu plutoniumisotopinit aarlerinarsinnaasunik nalilersuineq*. Danmarks Tekniske Universitet

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartornermi	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaanngitsoq – sunniut soqutaanngitsoq	Pitsaanngitsoq – sunniut soqutaanngitsoq	Pitsaanngitsoq – sunniut soqutaanngitsoq
<i>Ilimanassusaa: Ilimananngilaq</i>	<i>Ilimanassusaa: Ilimananngilaq</i>	<i>Ilimanassusaa: Ilimananngilaq</i>
<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>

5.3 Sulisunik nunaqavissunik ilinniartitsineq aamma piginnaanngorsaaneq

5.3.1 Sulisartut nunaqavissut piginnaasaannik ineriartortitsineq

Suliniunni sulisartut nunaqavissut piginnaasanik pikkoriffinnillu nutaanik, suliniut matuppat suliffinni allani atorineqarsinnaasunik, imaluunniit Ilmenitimik piiaaffimmi aqqissuussaanniluunniit/suliffeqarfinniluunniit allani suliffinnut qaffasinnerusunut alloriarnermut atorineqarsinnaasunik pissarsissapput. Piginnaasat ilinniagaqarnikkut aamma sulilluni misilittagaqarnikkut anguneqassapput.

Sulisartut nunaqavissut amerlanerpaat pissarsiariumallugit sulisuusinnaasut aamma suliniunni piginnaasat piumasarineqartut assigiinngissutaasut peerneqartariaqarput. Tamanna pissaaq aatsitassarsiorfimmi sungiusarneq aqqutigalugu aamma/imaluunniit sulisunik pikkorissaanermi s. i. Kalaallit Nunaanni Aatsitassalerinermik ilinniartitsineq, pikkorissarnerni naleqquttuni imaluunni Kalaallit Nunaata avataani.

Ilinniartut inuussutissarsiornermik ilinniagaqarsimasut amerlassusaat, akunnattumik sivilissusilimmik ilinniarsimasut aamma qaffasinnerusunut ilinniarsimasut ukiuni qulini kingullerni amerlisimapput, kalaallinik aqqissuussamik ilinniagaqarsimasunik sulisorisinnasat amerlassusaat amerlillutik.

Taakku saniatigut, aatsitassarsiorfiusinnaasunik misissuineq aamma Rubinemik piiaaffik Aappaluttoq Greenland Ruby A/S-ip aamma Qaqortorsuarmi Anorthositimik piiaaffik Hudson Resources Inc.-ip suliniutaannik sanaartorneq, nuna tamakkerlugu piginnaasat `pissarsiarineqarsinnaasut` amerlisimanerannik kinguneqarsimavoq, massa immikkoortortaqarfimmi suliniutit amerlassusaat aamma piginnaasanik ineriartortitsinermut periarfissat suli killeqaraluartut.

Inuit aqqissuussaasumik ilinniarsimanngitsut amerlanersai, suli aqqissuussaannngitsumik ilinniarsimagaluarlutik piginnaasaqarput suliffeqarfimmi atorluarneqarsinnaasunik. Assersuutigalugu, piniartut aalisartullu, nunap ilaani silami taartumilu sulineramik sungiusimasaqartut aamma avatangiisimik paasisimasaqartut sulisuulersinnaapput pingaartut.

Kalaallit Nunaanni Aatsitassalerinermik ilinniartitsineq, Dundas Titanium A/S-i aamma Qaanaami Majoriaq, 2019-imi innuttaasunik ilinniagaqanngitsunik aqqaneq marlunnik Qaanaami maskinanik ingerlatsinermik pikkorissartitsineq ingerlassimavaat. Inuit 30-t pikkorissartitsinissaq pillugu paasisutissiinermut peqataasimapput, aamma inuit 26-t pikkorissarnernut peqataanissamut

qinnuteqarsimapput. Pikkorissartitsinermit peqataasut aallaqqaammut ingerlatsisinnaanermut allagartaq pisariaqassavaat, tamatumalu kingorna sapaatip akunnera ataaseq Qaanaami atuagarsortariaqarlutik aamma sapaatit akunneri marluk Sisimiuni sulinermit sungiusarlutik. Pikkorissartitsineq PKU-mit aningaasaliiffiqarsimavoq, aamma ilinniartut pikkorissarnermi nalaanni aningaasarsiaqartinneqarsimapput. Siunertarineqarpoq ilinniartut atorfinnut piareersarneqarnissaat, assersuutigalugu Ilmenitisorfimmi¹⁷.

Suliniut, sioqqanik qernertunik piiaanermi aamma suliareqqiinnermit allaanernik, piginnaasaqarfiit allat iluini, atorfinnik neqerooruteqassaaq. Assersuutigalugu aatsitassarsiorfimmi kiffartuussineq (nerisassiornermi, eqqiaanermi, il. il.), aqutsinermit aamma nassiusalerisunik. Kalaallit Nunaata Kujataani INUILI-mi aamma Imarsiornermik Ilinniartut ilinniartunut naammassinikunullu, ilinniarnermiinnut atatillugu misiliinissaat aamma suliasat taaku iluani atorfinnissaat soqutiginaateqarsinnaapput.

Sulisartut nunaqavissut ilinniagaqarnissaannut aamma qaffassarnissaannut periarfissat anguniarlugit suliniutit

- Ilinniarnermi periarfissat neqeroorutigineqartut Dundas Titanium A/S-imut aamma nunaqatigiinni inuussutissarsiornermut iluaqutaanissaat qulakkeerniarlugu ilinniarnermi pisariaqartitanik nalilersuineq najukkami oqartussat suleqatigalugit ingerlanneqarsinnaavoq, aamma suliffiit kiffartuussinermit aqutsinermullu tunngassuteqartut eqqarsaatigalugit.
- Suliffeqalinnginnermi aamma ingerlatsinerup nalaani suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit sapinngisamik piaarnerpaamik ineriartortinneqartariaqarput, sanaartornerullu nalaani ingerlanneqarnissaat pitsaanerutinneqarpoq.
- Suliffeqalinnginnermi aamma suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit najukkami oqartussat, ilinniartut aamma sulinermit inuussutissarsiutillit peqatigiiffii suleqatigalugit ineriartortinneqassapput.
- Ilinniartinnik (ingammik aatsitassalerinermik ilinniartut) ilinniarnermut atatillugu suliffimmiinnerit aamma ilinniarnermi pilersaarutit qanoq ingerlanneqarsinnaanersut ilinniartut suleqatigalugit ingerlaavartumik oqaloqatigiinnittarnerit aallartinneqassapput. Siunnersuutigineqarpoq aatsitassalerinermik ilinniartut suliniutillu akornanni qaammatit pingasukkuutaarlugit ataatsiimiittarnerit pilersaarutigineqassasut, suliniutit sanaartornerup ingerlanera tamakkerlugu, ilinniartut piginnaasat siunissami piumasaqaatigineqartut ilisimassagai qulakkeerniarlugu.
- Sulisut qaffasissutsini tamani piginnaasaasa qaffakkiartuaarnissaat ingerlaavartumik sammineqartariaqarpoq tamatumuunakkut sulisut sulisoriinnarniarlugit aamma ineriartortinniarlugit.
- Suliffeqarfik ilinniarnermut atatillugu suliffimmiinnerit neqeroortariqarpoq suliffiit assigiinngitsut iluanni, s. i. suliareqqiinnermi, aqutsinermit il. il.

Naliliineq

Sulisunik aamma sulisorilersinnaasanik pikkorissaanermi ilinniartitsinermillu sunniutit pitsaapput. Sunniutit annertussusaannut, inuit qanoq amerlatsisut suliniutimmi sulinermit atatillugu sumiiffimmi aamma avataani pikkorissarnermik

¹⁷ Aatsitassalerinermik ilinniartut pikkorissarneq pillugu paasissutissaatai pissarsiarineqarsinnaapput uani: <https://www.kti.gl/da/om/Nyheder/kti-raastofskolen-maskinfoererkursus-i-qaanaaq>

naammassinnittut qassiuneri, aamma suliffeqarfimmit ilinniarnermut atatillugu suliffimmiinnissamut neqeroorutigineqartut amerlassusaat apeqqutaapput.

Sanaartornerup aamma ingerlatsinerup nalaani sunniutit pitsaasutut nalilersuiffigineqarput. Tamanna ingerlatsinerup nalaani annertunerpaavoq, tassani aatsitassarsiorfimmi kalaallit sulisut amerlanerunissaat naatsorsuutigineqarmat, aamma tassani sulisut ukiut arlallit ingerlanerini misilittagaqarlersinnaammata. Sunniutit aamma pitsaasutut nalilersuiffigineqarput, kisianni matusinermi killiffiup nalaani annikitsuinnarmik annertussuseqarlutik.

Nalunaarsuiffik 5.11:
Sunniutiniq nalilersuineq,
Sulisartuni nunaqavissuni
piginnaasanik
ineriartortitsineq.

Sulisartunni nunaqavissuni piginnaasanik ineriartortitsineq

Sunniutit naatsumik allaaserinerat:

Sulisunik ilinniartitsineq aamma pikkorissaaneq suliniummi sulisut akornanni aatsitassarsiornermik suliassaqaarfimmi aqqissuussamik ilinniarsimasut amerlanerulerneranik kinguneqassaaq.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Inuussutissarsiornermik ilinniarneq aamma pikkorissarneq, Kalaallit Nunaanni Teknikimik Ilinniarnimmit (KTI) ingerlanneqartarput, taakku Sisimiuni Nuummilu ilinniarnernik neqerooruteqartarput. Aatsitassalerinermik ilinniarnik KTI-mut ilaavoq, Sisimiuni inissisimasooq. Kalaallit allanut naleqqiullugit amerlanngitsut aatsitassarsiornermik suliassaqaarfimmit misilittagaqarput.

Nunami siaruarsimanera:

Sunniut sulisut najugaqarfianni takuneqarsinnaassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq sunniut annerusumik sumiiffimmi nunallu ilaani takuneqarsinnaassasoq, pissutigalugu kalaallit sulisut Avannaata Kommuniani najugaqarnissaat naatsorsuutigineqarmat.

Kikkut sunnerneqassappat?:

Sulisut aatsitassarsiorfimmi sulinerminni (aamma pikkorissarnermit) misilittagaqalartut.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaasoq – sunniut appassissoq	Pitsaasoq – sunniut qaffassissoq	Pitsaasoq – sunniut soqutaanngitsoq
<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Ilimananngilaq</i>
<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Akunnattoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>

5.4 Nunaqavissut suliffeqarfiutaat

5.4.1 Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut niuernissamut periarfissat

Suliniutip suliat nammineq suliffeqarfiup iluani akilersinnaasumik suliarisinnaangisat imaluunniit pikkoriffiginngisat suliffeqarfinnit suliarineqartussanngorlugit isumaqatigiissusiorniarpai. Suliffeqarfiup assersuutigalugu qinersinnaavaa assartuineq, sulisunik assartuussineq, ingeniørit suliassaar, sanaartorneq, nerisassanik pilersuineq, nerisassanik nereriaannarnik pilersuineq, eqqiaaneq, ikummatissanik pilersuineq, innaallagissiorneq aamma nioqqutissat kiffartuussinerillu allarpasuit suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnissaat qinersinnaavaa.

Massakkorpiaq suliniutip aaqqissuussaanerata iluani nioqqutissat kiffartuussinerillu sorliit aaqqissuuneqassanersut, aamma nioqqutissat kiffartuussinerillu sorliit avataani pilersuisunut isumaqatigiissutigineqassanersut ersarinngilaq.

Aatsitassanut Ikummatissanullu Inatsimmi § 18 imm. 2 naapertorlugu, ataqatigiinnermut aaqqissuussinerni atorulersuutininik, atorussanik, nioqqutissanik aamma kiffartuussinernik pisinnermut aamma isumaqatigiissutit neqerooruteqartunut nunaqavissunut tunniunneqassapput. Nunat assigiinngitsut akornannit neqerooruteqartut akuerisaareernikut atorneqarsinnaapput, nunaqavissut suliffeqarfiutai teknikikkut imaluunniit niuerpalaartumik unammillersinnaangikkaangata.

Aatsitassarsiorfimmik ingerlatsinissamut nioqqutissat aamma atororissaarutit immikkut ittut pisariaqartut Kalaallit Nunaanni nioqqutissiarineqarsinnaangillat, taamaammallu Kalaallit Nunaata avataanit eqqunneqartariaqarput.

Attaveqarnermi pilersuinermilu atorissaarutit, aamma imeq atorlugu kiisalu atorlugu suliareqqiinnermi immikkoortiteriviit, Dundas Titanium A/S-ip aatsitassarsiorfimmit sananiagai (Takuuk immikkoortoq 4.3.2. qulaani) teknikikkut isigalugit atororissaarutaapput pisariusorujussuit. Rubinimik piiaaffimmi Aappaluttumi aamma Hudson Greenlandip piiaaffiani Naajani/Qaqortorsuarmi suliareqqiinnermi atororissaarutit avataanit nunaqavissuunngitsunit pisarisiaqarsimanerat pissutigalugu nunaqavissut suliffeqarfiutaasa imeq atorlugu kiisalu atorlugu suliareqqiinnermi immikkoortiteriviit avataani suliffissuarnik attaveqanngitsumik sanasinnaangikkaat. Taamaattoq, suliffissuarnut marluusunut teknikikkut MLSA-mit piumasaqaatit eqqortinneqarnissaat qulakkeerniarlugu, Titanium A/S-ip nunanit allanit suliassanik suliassinneqartartut nunaqavissut suliffeqarfiutaannik peqateqaqqullugit inanniarpai, taakku aatsitassanik aqutsisoqarfimmit piumasaqaatit eqqortinnissaannut suliassanik suliassinneqartartumut teknikikkut ilitersuisinnaapput. Ilimagineqarsinnaavoq teknikikkut piumasaqaatini MLSA-mit piumasaqaatigineqartuni nalunaarutigineqassasoq, teknikikkut ikkussukkat amerlanerit CE-mut nalunaaqutserneqassasut imaluunniit Kalaallit Nunaanni innaallagissanut pisortaqaqarfimmit akuerineqassasut

Kiisalu, imeq atorlugu kiisalu atorlugu immikkoortiteriviit, aatsitassarsiorfimmi atororissaarutini akisunerpaanut ilaasut, suliarissagaanni aningaasaateqarluartariaqarpoq. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit 10 mio. Kr sinnerlugit akissarsitsisartut amerlassusii tunngavigalugit (takuuk Table 5.12), tassa 20 missaanniittut, suliffeqarfiit nunaqavissunit pigineqartut attaveqaateqarnikkut pilersuinikkullu atorulersuutininik, aamma imeq atorlugu atorlugu immikkoortiterivinnik sananissaq ajornakusoortissagaat

isumaqartoqarpoq. Akuiaaviit aatsitassarsiorfimmi atortorissaarutini pisariusortatuaanngillat; ingerlaartitsissutit, niioraatit, umiarsuarnik usilersuinnermi atortut, toqqorsiverujussuillu aammalu najugaqarfiit immikkoortukkuutaartut, iluarsaassisarfiit kiisalu allaffiit atortulersuutaapput immikkut piginnaaneqarfiusariaqartut.

Nalunaarsuiffik 5.12: Kalaallit Nunaanni sanaartornermik suliffeqarfiit katillugu 10 mio. dkr.-it sinnerlugit akissarsitsitsisartut

Pissarsiffik:
Naatsorsueqqissaartarfik

Kalaallit Nunaanni sanaartornermik suliffeqarfiit katillugu 10 mio. dkr.-it sinnerlugit akissarsitsitsisartut		
2015	2016	2017
18	19	22

Siuliani taaneqartut tunngavigalugit aammalu Ilmenitisiorfiup pilersinnerani aningaasartuutit 1,700 mio. kr-ingajaanerat eqqarsaatigalugu Ilmenitisiorfik sanaartornerup nalaani Suliniutinut angisuunut inatsimmi § 6, imm. 3 naapertorlugu suliniutitut angisuutut isigineqarnissamut piumasaqaatinik naammassinnittutut isigineqarpoq.

Taamaattoq, Kalaallit Nunaanni suliffeqarfeqarpoq aamma ingerlatsisoqarpoq aatsitassarsiorfimmi ingerlatsinnermut kiffartuussinnermik pilersuisinnaasunik. Assersuutigalugu nunaqavissut suliffeqarfiuteqarput timmisartuussinnermik, umiarsuakkut nassiussassalerinnermik, sanaartornermik, issittumi dieselimik pilersuinnermik, aatsitassarsiorfimmi nalinginnaasumik aamma aserfallatsaaliuilluni sulinnermik, kalaallit nerisassaataannik aamma nioqqutissaataannik pilersuisuinnermik, nerisassanik nereriaannarnik pilersuinnermik, eqqiaanermik, aqutsinnermik aamma tapersersuilluni kiffartuussinnermik allanillu isumaginnissinnaasunik.

Qaanaami niuertut namminersortut ikittuinnaapput. Taakkununga ilaapput aalisakkerivik piffissami ulapiffiunerpaami 20-t angullugit sulisoqartartoq, sanasut marluk aamma VVS-ilerisoq ataaseq 1-5-inik sulisulik aamma akunnittarfik mikisoq ataaseq. Qaanaami nunaqarfinnilu inuit 82-it inuussutissarsiutigalugu piniartuupput. Taamaammat Qaanaami suliffeqarfiit kiffartuussinnermut annertuunut amerlasuunik sulisoqarnissamik aamma amerlasuunik atortorissaarutininik pisariaqartitsisunut neqeroornissamut periarfissaanngillat. Suliniummut qaninneq pissutigalugu, sulit suliniummut iluaqutaasinnaavoq Qaanaamit suliassanik suliassinneqartartunik sivikitsumik isumaqatigiissusiornissaq, aserfallatsaaliuilluni sulianut piffissaq tamakkiisoq atorfilinnit suliarineqarsinnaanngitsunut.

Royal Arctic Line, Air Greenland, KNI Engros aamma Polaroil tamarmik Qaanaamik nunaqarfiinillu kiffartuussippat. Taamaammat suliniummut kiffartuussilluni ataqatigiissaarineq suliffeqarfinnit taakkununga periarfissaqassaaq.

Ilmenitimik, atortorissaarutininik aamma sulisunik assartuineq

Ilmenitimik nioqqutissiat aatsitassarsiorfimmi toqqortaatigineqassapput, aamma aatsitassarsiorfimmit aatsitsivilinnut nassiunneqartassapput. Sumut apuunneqartarnissaat ilisimaneqanngikkallarpoq, pissutigalugu ilmenitimik pisisussat maannakkut suliniutip ineriartortinnerani ilisimaneqanngikkallarmata.

Naatsorsuutigineqarpoq toqqaannartumik sulisut aatsitassarsiorfimmut Kalaallit Nunaanni angallannermi naapiffimmit timmisartunit attartukkanit ingerlanneqartarnissaat. Ilimanarluinnarpoq sapaatip akunneranut ataasiarluni

aatsitassarsiorfimmum angallannermi naapiffimmit sulisut taartsissaannik timmisartuussisoqartarnissaa.

Nunaqavissut suliffeqarfiutaat amerlanerusut peqataatinniarliugit suliniutit:

- Aatsitassanut inatsimmi § 18 (2), uppersaasatit piumasarineqartut naammassiumallugit pisiniarnermi sulisitsinermilu sullissinissamik isumaqatigiissut suliarineqassapput piumasaqaatinik siumoortumik naammassinnittunut Kalaallit Nunaanneersunut kiisalu nunanit allaneersunut neqerooruteqarfiusinnaanngortillugit.
- Nioqqutissanik assartuineri sulisunillu assartuussinermilu suliat attuumassuteqartut suliffeqarfinnut ingerlanneqartussanngortinneqarsinnaapput. Periarfissaqarpat imminullu akilersinnaappat, najukkami sullississut atorneqarsinnaapput (Air Greenland aamma Royal Arctic Line).
- Najugaqarfimmik kiffartuussineq suliarinnittussarsiuunneqassaaq. Kiffartuussinert taamaattut ilagaat nerisassanik nereriaannarnik pilersuineq, eqqiaaneq, errorsineq aamma suliasat assingusut. Aatsitassarsiorfimmum nunaqavissunit arlalinnik kiffartuussisoqassaaq soorlu sanasut, ingeniør, innaallagisserisut aamma IT-mik kiffartuussisut.
- Najukkami periarfissat aporfissallu oqaloqatigiissutigiumallugit assartuisut qanimut oqaloqatigineqalertariaqarput (Air Greenland aamma Royal Arctic Line) oqallisiginiarlugit.
- Najukkami periarfissat aporfissallu oqaloqatigiissutigiumallugit najukkami ikummatissamik pilersuisut (soorlu Polaril) qanimut oqaloqatigineqalissapput. Ikummatissap suussusaa aamma ikummatissap sumiiffimmut assartornissaanut periarfissat immikkut isiginiarneqartariaqarput.
- Najugaqarfimmum kalaaliminernik pilersuinissaq pillugu KNAPK qanimut oqaloqatigineqassaaq.
- Inuussutissarsiortut siunnersuisoqatigiiffiannik pilersitsineq. Suleqatigiiffik taanna suliariumannittussarsiornerit pillugit paasisutissiisarnissaq erseqqissaasarnissarlu siunertaralugu suleqatigiiffik taanna atorneqassaaq.
- Suliarinnittussarsiuussinermi suleriaatsimik pilersitsineq, nunaqavissut suliffeqarfiutaat teknikikkut aamma niuernermi unammillarsinnaanngikkaangata uppersaasanneri periaatsit atorneqarsinnaasumik.
- ISN-imi matumani piumasaqaatinik allaaserineqartunik naammassinnissinnaaneq aamma ataqqinnissinnaaneq, suliffeqarfinnik piukkunnartussarsiornermi piumasaqaataassaaq pingaartoq.

Naliliineq

Suliniutip Kalaallit Nunanni niuertunut sunniutaa pitsaasutut nalilernerqarpoq. Suliariumannittussarsiuussinert qanoq annertutiginnissat suliniutip killiffiani massakkut ilisimaneqanngilaq. Taamaattoq naatsorsuutigineqarpoq nunaqavissut suliffeqarfiutaat, sanaartornermi ingerlatsinermilu killiffinni kiffartuussinernut aamma sulianut isumaqatigiissutinut neqerooruteqarnissat.

Ingerlatsinerup nalaani suliffeqarfinnut mikisunut akunnattunullu, kiisalu nunaqavissut assartuineri suliffeqarfii, suliniummum kiffartuussillutik pilersuinissaannut periarfissaqarpoq. Matusinermi killiffimmi, suliffeqarfiit ingerlatsineri kiffartuussisimasut, kiffartuussinissat pisariaarutissaaq, aamma ineriartortitsinerup kinguneranik aamma toqqaannanngitsumik suliffinnut sunniut taamaammat pitsaasuussanngillaq.

*Nalunaarsuiffik 5.13:
Sunniutinik nalilersuineq,
Nunaqavissut
suliffeqarfiutaannut
niuernissamut periarfissat.*

Nunaqavissut suliffeqarfiutaat

Sunniutip naatsumik allaaserinera:

Aatsitassarsiornermik suliniutip piiiaffik ingerlanniarlugu atortussanik aamma kiffartuussinernik pilersorneqarnissani pisariaqartissavaa. Nunaqavissut suliffeqarfiutaat nioqqutissanik aamma kiffartuussinernik taakkuninnga pilersuinissamut periarfissaqassapput.

Pissutsit massakkut atuuttut sunnerneqartussat:

Qaanaami sanasutut suliffeqarfiit namminersortut marluupput aamma VVS-ilerisoq ataaseq 1-5-inik sulisulik. Qaanaami nunaqarfinnilu inuit 82-it inuussutissarsiutigalugu piniartuupput.

Royal Arctic Line, Air Greenland, KNI engros aamma Polaroil tamarmik Qaanaami nunaqarfiinilu kiffartussipput. Taamaammat suliniummut kiffartuussilluni ataqatigiissaarineq suliffeqarfinnit taakkununnga periarfissaqassaaq.

Nunami siaruarsimanera:

Nuna tamakkerlugu: Suliniut atortussanik, suliassanik aamma kiffartuussinernik, nunaqavissut suliffeqarfiutaannit, Kalaallit Nunaat tamakkerlugu pilersorneqarsinnaavoq.

Kikkut sunnerneqassappat?:

Suliffeqarfiit suliniummut kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqarfigineqarsimasut.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartornermi	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaasoq - sunniut akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq
<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>
<i>Sakkortussusaa: Akunnattoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Akunnattoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Akunnattoq</i>

5.5 Pisortat isertitaat

5.5.1 Nioqutissiornermut akitsuutit akileraarutillu

Suliniut piviusunngussappat naatsorsuutigineqarpoq pisortat iluanaarutaannut tamarmiusunut pitsaasumik pilersitsissasoo. Pisortat isertitaat aningaasarsianit akileraarutinit, ingerlatsiviup isertitaminit akileraarutinit aamma nioqutissiornermut akitsuutit aqqutigalugit anguneqassapput.

Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat aamma nioqutissiornermut akitsuutit

Dundas Titanium A/S nioqutissiortutut akitsummik 2,5 %-imik akiliissapput. Tamanna isumaqarpoq, ilmentimit tunisat akiata 2,5 %-iat Kalaallit Nunaannut, avammut tunineqarnerani, akiliutigineqartassasoo.

Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat 30%-iuvoq. Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat suliffeqarfiup iluanaarutaannit akilerneqassapput. Nioqutissiornermut akitsuutit ingerlatseqatigiiffiup akileraarutaannit akilerneqarsimasunit ilanngaatineqartarput.

Nalunaarsuiffik 5.14: Ukiut qulit aamma 15-it ingerlatsinerup nalaani pisortat isertitaasa naatsorsornerisa annertussusaat. Ataatsimut katillugi. Aningaasata nalingi atorneqartut: USD1 = DKK 6.65

Pissarsiffik:
Akilersinnaassutsimik misissueqqaarneq.

Isaatitat	Naatsorsornerata annertussusaa, ukiut qulit ingerlatsinerimi	Naatsorsornerata annerussusaa, ukiut 15-it ingerlatsinerimi
Nioqutissiornermut akitsuutit	DKK 153.5 million	DKK 254.7 million
Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat	DKK 193.1 million	DKK 333.0 million

Akileraarutinit aamma nioqutissiornermut akitsuutit akiliutit naatsorsuutigineqartut, suliffeqarfiup akilersinnaassutsimik misissueqqaarnerani naatsorsorneqarsimapput piffissamilu matumani aningaasartuutinit tunisinermilu akigititanut pitsaanerpaamik missingersuutiniq tunngaveqarput¹⁸.

Isertitanit akileraarutit

Akilersinnaassutsimik misissueqqaarnermi, ingerlatsinerimi killiffimmi atorfiit tassungalu attuumassutilimmik aningaasarsiat allattorneqarsimapput.

Nuna tamakkerlugu sulisut aningaasarsianit akileraarutaat 42 %-ip aamma 44 %-ip akornaniippoq, apeqqutaalluni kommuni aamma ukiumut inuup akissarsiaminit ilanngaattissaa DDK 58.000-iusoo. Avannaata kommuniani aningaasarsianit

¹⁸ Sanaartornerup nalaani, ilmenitimik piiaanissaa aamma avammut tuniniaanissaa maannakkut pilersaarutigineqanngilaq. Taamaammat killiffiup taassuma nalaani nioqutissiortutut akitsuutiniq akiliisoqassanngilaq. Taamaaqataanik, Dundas Titanium A/S-imit sanaartornerup nalaani isertitanik isaasoqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq, taamatullu ingerlatsinerup nalaani nalaani ingerlatseqatigiiffiup isertitaanit akileraarutiniq akiliisoqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq. Taamaattoq, sanaartornermi killiffimmi suliffeqarfinnit sanaqataanissamut isumaqatigiissuteqarfigineqartunit, ingerlatseqatigiiffiit isertitanit akileraarutaannit pilersinneqartunit pisortat isertitaqarsinnaapput.

akileraarut 44 %-iuvoq¹⁹. Nunat assigiinngitsut akornannit sulisut aningaasarsiat tamakkerlugit 35 %-iannik akiliisarput.²⁰

Immikkoortoq 5.2.1-imi nassuiarneqartutut nunaqavissunik sapinngisamik amerlasuunik sulisoqarnissaq Dundas Titanium A/S-ip anguniagaraa.

Nalunaarsuiffik 5.15-mi aningaasarsianit akileraarutit takorluukkanut pingasunut, sulisartut nuna tamakkerlugu aamma nunat assigiinngitsut akornannit katitigaanerit apeqquaatillugit naatsorsorneqarput. Nunanit allaneersuinnavinnik sulisoqarnissaq piviusorsiuinngitsutut isigineqarpoq, kisiannili aningaasarsianit akileraarutit ikinnerpaaffissaat naatsorsorniartulugu atorneqarsinnaavoq.

Naatsorsuutit atorfinnik aamma aningaasarsianik tunngaveqarput, taakku akilersinnaasutsimik misissueqqaarnermi ilanngunneqarsimapput.

*Nalunaarsuiffik 5.15:
Aningaasarsianit
akileraarutit pilersitsineq
takorluukkat pingasut,
sulisartut nuna tamakkerlugu
aamma nunat assigiinngitsut
akornannit katitigaanerit.
Naatsorsuinermit suliniummik
akilersinnaasutsimik
misissueqqaarnermi
aningaasartuutit akissarsia-
nut attuumassuteqartut
tunngavigineqarput.*

Takorluugaq	Ingerlatsinerup nalaani ukiumut aningaasarsianit akileraarutit
Sulisartut nuna allaneersut 100 %-it	DKK 24.6 million/ukiumut
Sulisartut nunaqavissut 50 %-it aamma nunat assigiinngitsut akornannit sulisartut 50 %-it	DKK 25.6 million/ukiumut
Sulisartut nunaqavissut 100 %-it	DKK 26.6 million/ukiumut

Sanaartornerup nalaani aningaasarsianit akileraarutit pilersinneqartut pilersaarusiortnerup maannakkut killiffiani missingersornissaat ajornakusoorpoq. Sanaartornermi inuit suleqataasut amerlassusaannut, pissutsit arlallit aamma ingammik piiaanermi ataqatigiinnermut aqqissuussinerit kiisalu sanaartornermi suliaassanik sukumiisumik pilersaarusiortneq apeqquaatapput. Apeqquataasut allat pingaarutillit tassaapput silap silallu pissusiata qanoq issusii: Aatsitassarsiorfimmi silami sanaartornerup ukiumut qaammatit 4-5 sinnerlugit periarfissaqarnissaa ilimanangilaq²¹. Suli pissut allat, sanaartornermi inuit suleqataasut amerlassusaannut aalajangiisussa qatqaaq sanaartornerup suunera: Aatsitassarsiorfimmi atortulersuutit immikkoortukkuutaarlugit ikkussuineq, aatsitassarsiorfimmi tamakkiisumik sanaartornermut naleqqiullugu sulisunik ikinnerusunik pisariaqartitsivoq.

Sanaartornermi immikkoortut ilaat amerlanersaat, sanaartornerup ingerlanerani katersorneqartussat suliarinnittussarsiuunneqarsimapput. Taamaattumik,

¹⁹ Kalaallit Nunaanni Akileraarnermut Pisortaqarfik (2017):
<https://aka.gl/~media/Skattestyrelsen/Meddelelser%20fra%202008/Nr%20110%20Udskrivningspcter%202018.pdf>

²⁰ Taamaattoq, sulisut nunaqavissut assiginagit sulisartut nunani assigiinngitsuneersut akorlangerit aningaasarsianit akileraarusigassanut ilanngaatiq aalajangersimasup atornissaannut periarfissaqanngillat.

²¹ Sanaartornermi killiffimmi sulinermit piffissaq (ukiumut qaammatit 4-5-t) nioqqutissiornermi killiffimmit allaaneruvoq (ukiumut qaammatit 12-t). Sanaartornermi suliat ukiumi qaammatit 4-5-t ingerlanneqarsinnaapput. Silap pissusia sakkortuallaarpoq ukiup sinnerani silami sanaartorluni suliniissamut aamma ataqatigiinnermut aqqissuussinerit pilersinneqarsimatinnagit ukioq naallugu ingerlatsinissaq periarfissaqanngilaq. Aamma, silami sanaartorluni suliat silamilu nioqqutissiorluni suliat (piiaaffimmik sanaartornerup nalaani) suussusaat assigiinngilluinnarput. Nioqqutissiornermi killiffiup nalaani silami suliaassat tamangajammik maskiinani oqquisimaffinnit ingerlanneqassapput. Sanaartornermut killiffiup nalaani suliffimmi atugassarititaasut allaalluinnarput aamma sulisartut Ummannami silap pissusianut sakkortuumut toqqaannartumik assersimmanatik sulissapput.

sanaartornerup nalaani aningaasarsianit akileraarutitut aamma apeqqutaassapput neqeroorutit aamma iluarsissutit aalajangersimasut suliasat ilaannik suliasinneqartartunit siunnersuutigineqartut, taakkulu suliasamat missingersuutaat akigititaallu.

Aatsitassarsiorfimmi immikkoortut ilaat katersorneqassappata, aningaasarsianit akileraarutitut pilersinneqartunut aamma apeqqutaassapput, Kalaallit Nunaannut eqqussuunneqartunut naleqqiullugu immikkoortut ilaat qanoq amerlatigisut Kalaallit Nunaanni sanaartorneqassanersut. Nunaqatigiinni immikkoortut ilaannik sanaartornerup annertussusaannut nalinginnaasumik apeqqutaasarpog suliasat ilaannik suliasinneqartartut nuna aggerfiat. Suliasat ilaannik suliasinneqartartut Kalaallit Nunaata avataani inissisimappata, ilimanarnerussaaq, immikkoortut ilaanni sanaartornermut avataani nioqqutissiorfimminnik atuinnissaat.

Akilersinnaassutsimik misissueqqaarnermi missingersuutigineqarsimavoq inuit 270-t tikillugit sanaartornerup nalaani sulisorineqarsinnaasut. Malugineqartariaqarpoq missingersuut taanna tassaammat Sanaartornerup nalaani ulapinnerpaaffimmi inuit sulisorineqarsinnaasut amerlanerpaaffii aamma taanna sanaartornerup nalaani sulisoqarnerpaarpaaffiusutut isigineqarnissasoq. Sulisut agguaqatigiissillugu amerlassusaat piffissap ingerlanerani sanaartornermi killiffimmi peqataasut malunnartumik appasinnerussaaq. Soorlu siusinnerusukkut eqqaaneqareersoq, tassa aatsitassarsiorfimmi atortulersuutit sanaartorneqarneranni inuit sulisut amerlassusaat, ukiup ilaani silap atugassarititai, sanaartornermi killiffiit, sanaartornerup suuneri, il. il. naapertorlugit allanngorassapput.

Pisariulluinnartut aamma nalorninartut qulaani taaneqartut pissutigalugit, sanaartornerup nalaani aningaasarsianit akileraarutit pilersinneqartut taamaallaat missingersuutaagallartut ilanngunneqarsimapput. Tulliuttuni, sulisut ataasiakkaarlugit agguaqatigiissillugu akileraarutinit isertitat, ingerlatsinermi killiffiup nalaani sulisut ataasiakkaarlugit akileraarutinit isertitanut missingersuutigineqartunut assingusut, Sanaartornerup nalaani aningaasarsianit akileraarutitut pilersinneqartunut aamma missingersuutaagallartut tunngavigineqarput. Saniatigut, naatsorsuutigineqarsimavoq agguaqatigiissillugu sanaartornermi inuit 135-t qaammammut sulisorineqassasut – aatsitassarsiorfimmi aamma tamatuma avataani. Naatsorsuutigineqartut taakku naapertorlugit, missingersuutigineqarpoq inunnit 135-nit aningaasarsianit akileraarutit qaammammut 1.7 mio. Kr.-nit missaanniissasut.

Kalaallit Nunaanni sanaartornermi qaammammut sulisut 405-it atorneqartarnissaat naatsorsuutigigaanni, taannalu ukiumut qaammatini pingasuni 135-inik sulisoqarluni sanaartortoqarnissaa eqqarsaatigalugu appasippoq, taava ukiut marluk ingerlaneranni aningaasarsianit akileraarutit 10,2 mio kr-inik amerlassuseqassapput. Taamaaqataanik Kalaallit Nunaanni ukiumut sanaartornermi qaammammut sulisut 1.620-iusut naatsorsoraanni, tassa sulisut ukiumut 135-it atorneqarneranni qaammatini 12-ini sanaartornissaq eqqarsaatigalugu amerlanaarlugit, taava ukiut marluk ingerlaneranni aningaasarsianit akileraarutit 40,8 mio. Kr.-inik amerlassuseqassapput.

Pingaarteqarpoq malugissallugu missingersuutaagallartut ilanngunneqarsimasut aningaasarsianit akileraarutit Sanaartornerup nalaani pilersinneqartut annertussusaat missingersorneqarsimammata 10.2 mio. aamma 40.8 mio. kr.-ip akornanni ukiut marluk ingerlaneranni, pilersaarusiornermi killiffimmi matumani annertuumik nalorninartoqarmata.

Sunniutinik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat

Aningaasarsianit akileraarutigut Kalaallit Nunaata karsiata isertitai tamarmiusut suliffeqarfiup ukiut tamaasa nalunaarutigisassavai. Sunniut taanna minnerpaatinniarlugu iliuusissamik allassimasooqanngilaq tassami inatsisit malillugit akileraarutit nioqqutissinermullu akitsuutit akilernerqartassammata.

Naliliineq

Suliniut pisortanut isertitanik akileraarutit aamma nioqqutissiornermut akitsuutit aqutugalugit pilersitsissaaq.

Ingerlatsinerup nalaani, ilmenitimik nioqqutissiap tunisaanerani aamma suliniutip sinneqartooruteqarnerani, pisortat isertitaannut sunniutit nalilernerqarpoq pitsaasutut aamma annertuutut.

Sanaartornermi aamma matusinermi killiffiit nalaanni, sulisut aningaasarsianit akileraartassapput. Sunniutit nalilernerqarput pitsaasussasut, sanaartornerup nalaani akunnattumik sunniutilittut, aamma matusinermi killiffimmi pitsaasutut appassisumik sunniutilittut.

Nalunaarsuiffik 5.16:
Sunniutinik nalilersuineq
Pisortat isertitaat

Pisortat isertitaat**Sunniutip naatsumik allaaserinera:**

Suliniut pisortanut isertitanik pilersitsissaaq, nioqqutissiorutut akitsuutinit, ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaannit aamma aningaasarsianit akileraarutinit.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Aatsitassarsiorfik aallartinneqanngippat, pisortanut isertitaqaatit naatsorsorneqartut pilersinneqassanngillat.

Nunami siaruarsimanera:

Nuna tamakkerlugu. Sulisartunut nunaqavissunut, aningaasarsianit akileraarutit ilaat kommunimut akilernerqartassapput.

Kikkut sunnerneqassappat?:

Pisortanut isertitat inunnik kiffartuussinermut atorineqartarput, aamma taamaammat pisortat isertitaat Kalaallit Nunaanni innuttaasunut iluaqutaassapput.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaasoq - sunniut akunnattoq	Pitsaasoq – sunniut qaffassissoq	Pitsaasoq – sunniut appassissoq
<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavog</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavog</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavog</i>
<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Akunnattoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Soqutaanngitsoq</i>

5.6 Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut piujuartitsinermullu tunngasut allat

5.6.1 Pisortat kiffartuussinerisa, attaveqaatit pilersuinermilu atortut atorneqarnerujussuat

Suliniut Kalaallit Nunaata ilaani avinngarusimasumi inissisimavoq, Qaanaaq illoqarfinni qaninnerpaavoq akuersissuteqarfiup 80 km-nik avannaaniilluni.

Moriusaq aatsitassarsiorfissamiikkaluartoq akuersissuteqarfiup iluani qulimiguulinnut mittarfitoq eqqaasanngikkaani tamaani attaveqaatitigut pilersuinikkullu atortulersuutinik pioreersunik soqanngilaq.

Nalinginnaasumik Kalaallit Nunanni pisortaqaarfinni sullissinerit tamaviaartinneqarput, pingaartumik Avannaata Kommuniiani. Innuttaasunik sullissinernut peqqinnissaqarfik, pisortat allaffissornikkut ingerlatsivii, innuttaasunik sullissiviit (atuarmiit, paaqqinnittarfiit utoqqaallu illui), pisortat inissiaataat kiisalu isumaginnikkut ikiorsiisarnerit.

Pisortat isertitaasa ikiliartornerat tamatumalu peqatigisaanik sullissinerit pisariaqartinneqarnerulersimanerat pissutigalugu pisortat aningaasartuuteqarnerulersimammata pisortat sullissinerat ilungersunartiorsiorfiuvoq. Kalaallit Nunaanni innuttaasut katitigaanerit pissutigalugu pisortat sullissinerisa sulit tatisimaneqarnerulernissaat naatsorsuutigineqarpoq innuttaasut amerlanerusut pisortat sullissinerannik isumalluuteqalersussaammata.

Attaveqaatit pilersuinerillu aamma kiffartuussinerit tulluuttut suliniummit sunnerneqarsinnaapput:

- Timmisartuussinerit
- Assartuinerit
- Naluaarasuartaatikkut atassuteqarneq
- Nakkutilliinermut pisortaqaarfiit (Sulinermit peqqissutsimut upalungaarsimanermullu nakkutilliineq, avatangiisinik nakkutilliineq il.il.)
- Politiit
- Akitsuuserisut kiffartuussinerat aamma Danskit nunat allamiut pillugit aqutsisoqarfiat
- Peqqinnissakkut kiffartuussinerit
- Innaallagissamik aamma imermik pilersuineq

Sammasat tamarmik ataani allaaserineqarput.

Timmisartuussinerit

Qaanaami mittarfeqarpoq kiisalu nunaqaarfinnut Thulemilu sakkutooqarfimmut qulimiguulimmik attaveqarluni Air Greenland sapaatip akunneranut ataasiarluni Ilulissaniit Qaanaamut timmisartuussisarpoq.

Aatsitassarsiorfiup timmisartuussinermut tamanilu inuit atugaannut attuumassuteqartunut toqqaannartumik toqqaannangitsumillu sunniutai immikkoortuani uani ersersinneqarlutillu naliliivigineqarput. Aamma atukkat, atukkat kiisalu atukkanut sunniutit imminnut sunnertarnerisa kattullutik sunniutaat nassuiarneqarput.

Suliniut naatsorsuutigineqarpoq timmisartunik attartortassasoq (timmisartut ilaasartaatit tamanit ilaaffigineqarsinnaasut saniatigut, timmisartut Dundas Titanium A/S-imit attartorneqartut). Timmisartut attartorneqartut taakku sulisunik aatsitassarsiorfimmu angallassisassapput, aatsitassarsiorfimmi mittarfik pilersinneqartussa qqutigalugu. Timmisartut taakku Kalaallit Nunaanni qitiusumik timmisartuussisarfinit utimullu ingerlaartassapput. Qitiusumik timmisartuussisarfik assersuutigalugu tassaasinnaavoq Kangerluassuaq imaluunniit Ilulissat. Ilulissat naleqqutilissaaq mittarfik 2023-mi tallineqarpat, taamalu nunanut assigiinngitsunut timmisartuussinernut atorineqarsinnaalerluni. Tamatuma kingunerisaanik timmisartuussinerit suliniummattuumassuteqartut timmisartut attartukkat atorlugit ingerlanneqartassapput, nunap ilaanut aamma Qaanaamut aalajangersimasumik pisartumik timmisartunik ilaasartaatit tamanit ilaaffigineqarsinnaasunik timmisartuussinerit sulisunik aatsitassarsiorfimmu uterlugulu angalasunit sunnerneqassanngillat. Dundas Titanium A/S-ip, sulisunik nunap ilaanit aatsitassarsiorfimmu uterlugulu timmisartunik attartukkanik angallassinermi Qaanaap aqumminut ilanngunnissaa imaassinnaavoq eqqarsaatigaa. Aaqiinnermut tassunga taarsiullugu tapertaraluguluunniit Qaanaamiit tassungalu sulisunik imaatigut angallassisoqartarsinnaavoq. Pituffiup eqqaani malittarisassat eqqarsaatigalugit aqutit aalajangersimasut oqartussaqaarfiit attuumassuteqartut peqatigalugit pilersaarusioreqassapput.

Suliniummik nioqqutissiornermi killiffiup nalaani sulisut 120-t missaat qaqugukkulluunniit aatsitassarsiorfimiittassapput. Naatsorsuutigineqarpoq sulisut sapaatip akunneri arfinilikkaarlugit aatsitassarsiorfimiittassasut. Sulisut sapaatip akunnikkaartumik taarserneqartassappata tamatuma kingunerissavaa inuit 20-t missaat aatsitassarsiorfimmu sapaatip akunnikkaartumik tikittassasut, aamma inuit 20-t missaat sapaatip akunnikkaartumik aallartassasut. Taassuma kinguerissavaa timmisartoq Dash-8 flight (imaluunniit timmisartoq assingusoq) ataaseq sapaatip akunneranut pisariaqartinneqartassasoq. Siuliani nassuiarneqartut sulisut aatsitassarsiorfimmu timmisartunik attartukkanik toqqaannartumik tikittassasut naatsorsuutigineqarpoq. Inuit taakku ilaat Qaanaami imaluunniit nunaqarfinni najugaqartuussapput aamma taamaammat nunap ilaanit timmisartumik aallartassanatik.

Suliniummik sanaartornerup nalaani sulisut taamatut annerusumik angallanneqartassapput, timmisartunik attartukkanik. Tamatuma kingunerisaanik, aalajangersimasumik pisartumik timmisartunik ilaasartaatit tamanit ilaaffigineqarsinnaasunik timmisartuussinerit ilaasorisinnaasaasa amerlassusaat sunnerneqassanngillat. Sanaartornermi killiffimmi aasarinneqanik ulapinnerpaaffimmi sulisut 270-it tikillugit aatsitassarsiorfimiissasut naatsorsuutigineqarpoq. Najugaqarfiup aammalu attaveqarnermut pilersuinnermullu atorulersuutit ulapinnerpaaffiup nalaani pilersinneqarsimatinnagit ukiumi siullermi sulisut amerlanerpaaffiisa 270-iunissaat ilimanngilaq. Aamma malugineqartariaqarpoq ulapinnerpaaffimmi sulisut amerlassusaat qaffasissumik missingersuutaammat, sukumiisumillu pilersaarusioreq naammassippat tamatuma apparnissaa ilimanarluinnarpoq. Piffissap ulapinnerpaaffiup avataani, kisianni sulit ukiuunerata avataani sanaartornerup nalaani sulisut 100-t tikillugit aatsitassarsiorfimiinnissaat missingersuutigineqarpoq. Ukiuunerata nalaani taanna appassaaq aatsitassarsiorfimmi sulisut 0-mit 25-nut akornannut. Sanaartornerup nalaani sulisut paarlagaannerat naatsorsuutigineqarpoq sivisunerujussuussasoq nioqqutissiornermi killiffiup nalaanut naleqqiullugu – misissuinnermi killiffimmi pissutsinut assingussaaq tassani sulisut amerlanertigut qaammatit 2-nit 5-6-inut aatsitassarsiorfimiittarput angerlamut utertinnatik.

Tamatuma kinguneranik, sanaartornermi killiffiup aallartisarnerani naatsorsuutigineqarpoq qaammammut Dash-8-mik timmisartuussinerit 10-t missaat pisariaqartinneqassasut. Sulisut uteraangata timmisartuussinerit amerlaqataat aamma pisariaqartinneqassapput piffissami sivisuumi, qularnanngitsumik qaammatit 2-6-it.

Sanaartornermi piffissap nalaani timmisartut attartukkat Qaanaap mittarfianik atuissapput aatsitassarsiorfimmi mittarfiup pilersinneqarnissaata pisortanillu akuerineqarnissaata tungaanut. Qaanaamit Moriusamilu sanaartorfimmut angallassineq qularnanngilaq qulimiguulinnik Dundas Titanium A/S-imit attartorneqartunit ingerlanneqarnissaa. Qulimiguullit atorlugit angallassinermut taarsiullugu imaatigut angallassineq eqqarsaatigineqassaaq. Aamma Kalaallit Nunaanni sumiiffinnit allanit umiarsuit atorlugit sulisut amerlasuut angallanneqarsinnaanersut tamannalu akilersinnaanersog isummorsorfigineqassaaq – umiarsuit sanaartornermi atortussanik assartuisut periarfissaaratarsinnaapput.

Dundas Titanium A/S-ip aatsitassarsiorfimmut timmisartuni attartukkani issiaviit atorneqanngitsut, timmisartuussinermik isumaqatigiissuteqarfigineqarsimasog suleqatigalugu tamanit ilaaffigineqarsinnaasunngortinnissaat eqqarsaatiginiarpaa. Aamma Qaanaaq timmisartuussineri aqqutinut aatsitassarsiorfimmi kiffartuussisunut ilanngunneqarsinnaanersog eqqarsaatiginiarpaa. Tamanna Kalaallit Nunaata avannaata kitaanut timmisartumi issiaviit tamanit ilaaffigineqarsinnaasut amerlinerinik kinguneqarsinnaavoq. Aamma sulisut ilaat Nunavummut aamma/imaluunniit Canadap avannaata kangianut uterlugulu timmisartunik attartukkanik timmisaartuunneqarnissamik pisariaqartitsissappata taanna Kalaallit Nunaata avannaata kitaata aamma Canadap avannaata kangiata akornanni aqqummik atatitsinissamik tunisisinnaavoq. Moriusami Ilmenitisiorfiup aammattaq inissat atorneqanngitsut kikkunnnulluunniit atugassanngortinneqarnissaat misissussavaa.

Dundas Titanium A/S-ip sanaartornermi aamma nioqqutissiornermi killiffiit nalaanni pisariaqartitaminnut amerlanertigut timmisartunik attartortarnissaat – aamma timmisartuussinerit aatsitassarsiorfimmi mittarfimmit pilersinneqartumit ingerlanneqartartussaanerit pissutigalugu, annikitsuinnarmik nunap ilaanut timmisartuussinernut tamaviaartitsisoqassaaq aamma aatsitassarsiorfimmut timmisartukkat kiffartuussinerit inuiaqatigiinnut pitsaanngitsumik sunniuteqarnissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

Akerlianik suliniut Kalaallit Nunaata avannaata kitaanut ilaasorineqarsinnaasut amerlineranik kinguneqarsinnaavoq, pissutigalugu Dundas Titanium A/S-imit timmisartuni attartorneqartuni issiaviit atorneqanngitsut tamanit ilaaffigineqarsinnaasunngortinneqarsinnaammata.

Attuumassuteqartut arlallit uparuarsimavaat Qaanaamut toqqaannartumik pitsaasumik sunniuteqassasog, suliniutip Qaanaap Mittarfia sumiiffimmut isaavittut atussappagu, nammineq mittarfiornermut sanilliullugu. Assersuutigalugu, tamanna sapaatip akunneranut arlalinnik Qaanaamit Qaanaamullu timmisartuussinernik kinguneqarsinnaavoq. Kiisalu, attaveqaatinut pilersuermullu attuumassuteqartut allat Qaanaami inuussutissarsiornikkut periarfissanik pilersitsissapput (timmisartut taamaatinnaarpata Qaanaami najugaqarfissat immaqalu Moriusamut tassanngalu angallassineq). Aatsitassarsiornermik suliffeqarfiup suliniut sumiiffimmi mittarfilerlugu ilusilersorsimavaa aningaasartuutit millisinniarlugit, maannakkut Qaanaami timmisartuussineri kinguaattoortoqartarmat. Annertuumik nalorninaateqarpoq,

sulisut Qaanaamut tikittassagaluarpataluunniit, Moriusamut angallannissai silamit peqquteqartumit akornuserneqassammata. Taamaattoq, suliarineqarnissaa aningaasaqarnerlu aallaavigalugit sulisut nunaqavissut assartuussineq qanoq ukiup ingerlanerani assigiinngitsuni sunniuteqarluarnerpaamik ingerlanneqarsinnaanersoq nalilersuiffiqineqarumaarpoq. Tassunga aamma sulisunik nunaqavissunik aallerluni imaluunniit nusiartorluni aatsitassarsiorfimmu ingerlanerani Qaanaami unittarneq nalilersuinnermut ilanngunneqarumaarpoq.

Assartuinerit

Qaanaaq nunaqarfiillu Royal Arctic Line-ip (RAL) umiarsuaanit ukiumut marloriarlutik pajuttorneqartarput. Taakku saniatigut ikummatissaq Qaanaamut nunaqarfinnullu ukiumut ataasiarluni assartorneqartarpoq.

Misissuinnermi killiffiup nalaani RAL suliniummut maskinanik atortussanillu assartuilluni ikiuussimavoq.

Qaanaami attuumassuteqartumit suliniutip Qaanaami suliffeqarfinnit minnerusunit pingaarnerutinneqalersinnaanera ernumassutitut uparuarneqarsimavoq. Ernumassut taanna uparuarneqarsimavoq pissutigalugu RAL-i nalunaaruteqarsimammat umiarsuaq siulleq Qaanaamut upernaq 2019 tikittussaq, Danmarkimit aallarnissaanut pilersaarut ullut marluk sioqqullugit aallartussanngorsimasoq. Taassuma siusinnerusukku aallarnissaanut sivilisunerusumillu angalanissaanut pissutaavoq umiarsuaq ingerlaarnermini saniatigut Moriusamut aqqusaartariaqarnera.

Suliniutip nunaqqatigiinnik suleqateqarneranut pingaaruteqarpoq suliniutip nunaqqatigiinnut kiffartuussunermut pitsaanngitsumik sunniuteqannginnissaa. RAL-i taamaattoq Qaanaamik kiffartuussinissamut isumaqatigissumit pisussaaffeqarpoq.

Suliniutip ingerlatsinnermi killiffimmi RAL-i nioqqutissanik assartuinnermi atussappagu, nioqqutissat sumiiffimmut assartorneqartussat annertussusaasa qaffannerinik kinguneqaratarsinnaavoq, aamma nunaqqatigiinnut pitsaasumik kinguneqaratarsinnaavoq, ukiumut nassitsinerit amerlassusaat qaffassappat.

Nalunaarasuartaatikkut atassuteqarneq

Tele Greenland A/S (TELE-POST) nalunaarasuartaatitsigut atassuteqarnermik pilersuisuusoq Kalaallit Nunaat tamakkerlugu nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut, IT-mut aamma allakkerinnermut akisussaavoq, aamma Kalaallit Nunaata avannaani illoqarfinni, nunaqarfinni kiisalu atuisut allat eqqarsaatigalugit.

TELE-POST naapertorlugu nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut piginnaasat sumiiffimmi killeqarput aamma akisupput²².

Immikkoortumi matumani nalunaarasuarnikkut sullissisinnaassuseq atuuttoq, aatsitassarsiorfiup kiisalu Dundas Titanium A/S-ip tamaani nalunaarasuartaatigut piginnaasanik pitsanngorsaaniarlugu aaqqiissutissatut neqeroorutaasa

²² Takuuk allagaq Tele-Post (2019) 'Moriusami ingerlatat annertusineranni nalunaarasuarnermi piginnaasanik tamaviaartitsineq' Allan Lynge, Tele Greenland A/S-imit allagaq ullulerneqarsimasoq 20-09-2019

toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu sunniutaat sukumiisumik oqaluttuarineqarput.

Dundas Titanium A/S-ip misissuina sioqqullugu Moriusami eqqaanilu oqarasuaatikkut angallattakkakkut aamma nalunaarasuartaatinit allanit attaveqanngilaq.

Misissuinermi killiffiup nalaani Dundas Titanium A/S pisortat nalunaarasuartaatinut ataqatigiinnermut aqqissuussinerannut attavimmik pilersitsisimavoq taanna Pituffimmi (Thule Air Basemi, Moriusamit 40-45 km-it kangianiittumi) pilersinneqarsimavoq. Taamaaliornikkut suliffeqarfik Moriusami eqqaanilu oqarasuaatinut angallattakkanut attavimmik pilersitsisimavoq. Kiisalu, qarasaasiakkut attavik suliffeqarfimmit pilersinneqarsimavoq aamma sulisut misissuinermi killiffimmi peqataasut qarasaasiakkut attavimmi annertussutsinik naleqqussakkanik nammeneq atugassanik tunineqartarsimapput. Qarasaasiakkut attavik pilersinneqarsimavoq (maligaasat mikrobølget atorlugit aallerneq ikkussinerlu 8-9 megabit) pisortat nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi ataqatigiinnermut aqqissuussinerannut attavik aqutugalugu, taanna Pituffimmi pilersinneqarsimavoq.

Kalaallit Nunaata avannaata kitaani illoqarfinnut marlunnut, nunaqarfinnut aamma atuisunut allanut nalunaarasuartaatikkut atassuteqarneq, maannakkut ikkussorneqarnermisut, qaammataasakkut attaveqaatitigut ingerlanneqarpoq. Taamatut ikkussorneqarnermini, nunap ilaani atuisunut tamanut nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi piginnaasat killegartut pissarsiarineqarsinnaapput. Taamaammat Dundas Titanium A/S-imut pingaaruteqarlunnarpoq tamanut atassuteqarnermi piginnaasat illoqarfinni aamma nunaqarfinni aatsitassarsiorluni ingerlatsinermit pitsaanngitsumik sunnerneqannginnissaat.

Nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut atortulersuutit arlallit oqaluussinermut datamullu Ilmenitisiorfimmit pisariaqartinneqassapput. Suliffeqarfiup iluani datamut oqalunermullu attaviit sumiiffimmi oqalunnikkut aamma data atorlugu attaveqaqatigiinneq ataqatigiiaani matoqqasuni ingerlanneqartassapput (illugiillu attaveqaqatigiinnermi radio, VHF radiot aamma sumiiffimmi fiberoptiskimik ataqatigiiaat) taakku aatsitassarsiorfimmi pilersinneqassapput. Aatsitassarsiorfiup iluani attaveqaatit nunap ilaani nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut imaluunniit piginnaasaannut sunniuteqassanngillat – kisianni nunaqavissut sumiiffik aqqusaarlugu angalaneranni il. il. isumannaallisaanermut/ajornartoornermi attaveqaqatigiissinnaanermik periarfissaasapput. Taamaallaat aatsitassarsiorfimmit avammut nalunaarasuartaatikkut atassuteqarneq, oqalunnikkut (oqarasuartaatit) aamma data attaveqarnerup nunap ilaani nalunaarasuartaatikkut atassuteqarneq sunniuteqaratarsinnaavoq.

Sanaartornerup nalaani Dundas Titanium A/S-ip data atorsinnaasat qaammammut 2550 gigabytesut (Gb)²³ annertussusillit pisariaqartissagai naatsorsuutigineqarpoq

²³ Missingersuut taanna tulluittunik tunngaveqarpoq. Dundas Titanium A/S atorsinnaasanik aalajangersimasunik 69 Gb-nik annertussusillinnik 2019-imi aatsitassarsiorfimmi inuit 884-it ullormut sulinerannut atugassinneqarsimavoq. Taassuma kinguneraa, ullormut sulinermut ataatsimut data atorsinnaasat ullormut 80 Mb-iusimanerat. Saniatigut data sulinermut attuumassuteqartumik data atorlugu attaveqaqatigiinneq atorneqarsimavoq. Taamaammat atuinerup taassuma aamma

aasarinnerata nalaani (naatsorsuutigineqarpat sulisut 270-t aatsitassarsiorfimmiiissasut, sulisut amerlanerpaaffiat 270-t ukioq siulleg sanaartornerup ingerlanerani pissasoq ilimanangilluinnarpoq). Piffissap ulapinnerpaaffiup avataani, kisianni suli ukuiunerata avataani sanaartornerup nalaani sulisut 100-t tikillugit aatsitassarsiorfimmiiinnissaat missingersuutigineqarpoq – tassani atorsinnaasat katillugit 937 Gb-ussapput²³. Ukiunerani atorsinnaasat taakku qaammammut 10-240 Gb-nut²⁴ appassapput sanaartornerup nalaani (amerlanerpaamik sulisut 0-mit 25-nut piffissami tassani aatsitassarsiorfimmiiippata attaveqaatit nalinginnaasut, kiffartuussinerit aamma inissat aatsitassarsiorfimmii pilersinneqarsimalerpata – taamaammat tamanna sanaartornermi ukioq siulleg/ukuiunera siulleg ilimanangilaq).

Nioqutissiornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq Dundas Titanium A/S-ip datat qaammammut 4.150-8.300 gigabitinik (Gb)²⁵ annertussusillit pisariaqartissagai.

Oqaatigineqartariaqarpoq sanaartornerup tunisassiornerullu nalaanni attaveqaatinik sulisut namminneerlutik oqarasuaatigut qarasaasiatugullu atugassaannik Dundas Titanium A/S pilersitsissammat.²⁶ Aaqquissuussineq taanna atorlugu aatsitassarsiorfimmii sulisut tamarmik qarasaasiatigut attaveqaammimik aalajangersimasumik angissusilimmik akeqanngitsumik atugassaqartinneqassapput.

Nioqutissiornerup nalaani Ilmenitimik piiaaffimmik ingerlatsinermi sulisut aatsitassarsiorfimmii sapaatip akunneri arfinillit sulisassapput. Nioqutissiornerup nalaani Ilmentimik piiaaffimmik ingerlatsinermi sulisut 120-t aatsitassarsiorfimmiiitsillugit sulisunut data sapaatip akunneranut katilliugu 120

ilanngunneqarnissaa qulakkeerniarlugu qulaani data atorsinnaasat annertussusaat 4-mik ganngerneqassapput. Taassuma kinguneraa, data atorsinnaasat aatsitassarsiorfimmii inummot/sulisumut ataatsimut ullormut 320 Mb-iusimanerat. Dundas Titanium A/S-ip sanaartornerup nalaani data atorsinnaasanut iluarsiissut assingusoq atorniarpaa. Sanaartornerup nalaani annertussuseq assingusoq atorneqassapput qaammammut datamik atuineq ulapinnerpaaffimmii 2550 Gb-t (320Mb x sulisut 270-t x ullut 30-t) missaanniissaaq.

²⁴ Qaammammut 10 Gb-it matumani naatsorsuutigineqarput aatsitassarsiorfimmii sumiiffinnit assigiinngitsunit maluginiutinit datamik nassitsinerup annerpaaffigisinnaagaa– sulisunik aatsitassarsiorfimmiiittoqartinnagu.

²⁵ Data atorsinnaasunik pisariaqartitanik missingersuutitut maannakkut Rubiniimik piiaaffimmii Aappaluttumi qaammammut atuineq tunngavigineqarpoq (2019-imi atuinermik tunngaveqartoq), Dundas Titanium A/S-imut e-mailikkut allaffigeqatigiinnermi tunniunneqarsimasooq. Rubiniimik piiaaffimmii Aappaluttumi datamik atuineq agguaqatigiissillugu qaammammut 830 Gb-iuvoq (tamaasa ilanngullugit, oqarasuarnermi aamma data atorsinnaasat aamma inuttut nammineq – sulinerimullu attuumassuteqartumik Rubiniimik piiaaffimmii Aappaluttumi qarasaasiakkut attaveqatigiinnerit pilersinneqarsimasut aqquigalugit atorsinnaasat). Rubiniimik piiaaffimmii Aappaluttumi inuit 24-iupput. Dundas Titanium A/S-imi nioqutissiornermi killiffimmii inuit 120-t aatsitassarsiorfimmiiittassapput. Taassuma kinguneraa Dundas Titanium A/S-ip qaammammut 4.150 Gb-t pisariaqartissagai. Dundas Titanium A/S-imit suliareqqiinerup ingerlanneqartup annertusineqarnera pissutigalugu annertussuseq taanna qaffassagaluarpat, pisariaqartitanut missingersuut nalunaarutigineqarsimasooq qaammammut 4.150-ip 8.300-llu (marloriaatinngorlugu) akornanniissaaq.

²⁶ Dundas Titanium Rubiniimik piiaaffimmii Aappaluttumi atuisunut iluarsiissummik inuup nammineq datamut aamma oqarasuaatikkut atorsinnaasaanik pilersitsisoqarsimasooq paasissutissinneqarsimavoq. Iluarsiissut taanna tunngavigalugu sulisut aatsitassarsiorfimmiiittut tamarmik immikkut 1 Gb data atorsinnaasanik, inuup nammineq atugassaannik akeqanngitsumik sapaatip akunneri pingasut sumiiffimmiiinnerit tamaasa piasimapput. Dundas Titanium A/S Rubiniimik piiaaffimmii Aappaluttumi qaammammut datamik atuineq 830 Gb-iusooq paasissutissinneqarsimavoq. Kisitsimmi tassani data atorsinnaasat tamakkerlutik ilaapput, sulinerimut attuumassuteqartut aamma inuup nammineq data atortagaat. Taassuma kinguneraa sapaatip akunneranut 208 Gb-ip miss. datamik atuineq. Aatsitassarsiorfimmii sulisut 24-ummata aamma taakku data 1 Gb-imik nammineq atugassamik sapaatip akunneri pingasukkaartumik (tassa qaammammut 1.33 Gb-it) akeqanngitsumik tunineqartarmata taassuma kinguneraa qaammammut 830 Gb-init 32 Gb-it miss. sulisunut namminneq atugassatut tunniunneqartartut.

Gb-it (qaammammut 480 Gb-it) tunniunneqartassapput. Soorlu Rubinimik piiaaffimmi Aappaluttumi sulisut saniatigut data atorsinnaasanik pisinissaannut periarfissaqassaaq²⁷.

Ilmenitisorfikimmi nalunaarasuartaatigut sullissinermi pingaarutilik tassaavoq pisariaqartitsinerup nalunaarsorneqarnissaa, aammalu aatsitassarsiorfiup sanaartorneqarnera sioqqullugu pisariaqartitsineq pillugu oqaloqatigiinnerup aallartereersimanissaa. Tamanna pillugu Dundas Titanium A/S-ilp TELE-POST oqaloqatigalugu aallartereerpaa.

Avammut attaveqarneq eqqarsaatigalugu, tassa oqarasuaatikkut qarasaasiakkullu, aaqqiissutissat qassiit kiisalu aatsitassarsiornermit Kalaallit Nunaata Kitaata Avannaani attaveqaatit innarlerneqatsaaliniarlugit iliuksit Dundas Titanium A/S-imit eqqarsaatersuutigineqarsimapput.

Iluarsiissutit aamma Sunniutinik minnerpaatitsiniarluni iliuksissat pingasut eqqarsaatigineqarput. Siunissami takorluukkat pingasut ataani allaaserineqarput.

1. Dundas Titanium A/S-ip nunap ilaanut maannakkut nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut aqqissuussineq atuinnermut killiliiffigineqanngitsumut atussappagu nunap ilaani illoqarfinnut aamma nunaqarfinnut piginnaasat pitsaanngitsumik sunnerneqarnissaat aarlerinartoqarpoq. Dundas Titanium A/S-ip tamanna periaatsinik arlalinnik innarlernaveersaarniarpaa.

Oqarasuartaatikkut attaveqatigiinnermi (oqarasuartaatit angallattakkat attaveqarnerat) aatsitassarsiorfiup eqqaani (oqarasuartaatinut angallattakkanut attavimmut attaveqarneq, taanna aatsitassarsiorfikimmi Dundas Titanium A/S-imit nakkutigineqassaaq), teknikikkut iluarsiissutit normut aamma datanik atuinerit nakkutigineqassapput (atuinerup annertussusaa killeqartinneqassaaq). Data atorlugu attaveqatigiinnermi teknikikkut iluarsiissut assingusoq (attavimmit aatsitassarsiorfikimmit avataanut attavinnut Dundas Titanium A/S-imit pilersinneqartumit nakkutigineqassaaq) Dundas Titanium A/S-ip atugaanik avammut data atorsinnaasat annertussusaanik ataatsimut killiliisaaq. Aatsitassarsiorfikimmit datanik annertunerusunik nuussinerit naleqqussarneqassapput aamma aqunneqassapput taama tamanut ammasumik ulapinngiffinni ingerlanneqartassallutik (s.i. unnuakkut). Tamatuma qulakkiissavaa Dundas Titanium A/S-iup tamanut ammasumik nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi piginnaasaannut pitsaanngitsumik sunniuteqannginnissaa. Kiisalu, atuisunut iluarsiissut aatsitassarsiorfikimmi sulisunut pilersinneqarsimasooq aatsitassarsiorfikimmiinnermi akeqanngitsumik data nammineq atugassat Dundas Titanium A/S-imut periarfissiisaaq sanaartornermi aamma nioqqutissiornermi killiffiit nalaanni sulisut datanik atuinerannik nakkutilliinissamik.

²⁷ Rubinimik piiaaffik Aappaluttoq paasissutissiivoq taamaallaat sulisut amerlanngitsut saniatigut datamik atugassanik annertunerusunik pisisartut. Taamaammat missingersuutigineqarpoq 480 Gb-it aamma annertussuttip taassuma pingasoriaataata akornanni data 1.448 Gb-t aatsitassarsiorfikimmi sulisunit qaammammut atorineqassasoq. Dundas Titanium A/S-ip arajutsisimanngilaa data atorsinnaasanik/nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermik atuisunut annertussutisunik aalajangersimasunik atuisunut akeqanngitsumik tunisineq akileraarnermut kinguneqartartoq aamma tamanna ilanngullugu eqqarsaatiginiarpaa.

Iluarsiigallarnermut ilanngullugu nunap ilaanut qaammataasiakkut piginnaasat TELE-POST-imit 2023-mi qaffanneqannginneranni (takuuk periarfissaq 2-mik allaaserisaq ataaniittoq), Dundas Titanium paasitinneqarsimavoq utaqqiisaarutaasumik qaammataasiakkut attaveqaqatigiinnermut nunami sakkortusaavik/antenna Moriusami (atuisunut akitigitanut)) s. i. ukioq 2021-mi pilersineeqarsinnaasoq. Attaveqaatitigut periarfissap taassuma atorneratigut Dundas Titanium A/S tamakkiisumik sullissinnaanngussaaq aammalu annertuumik periarfissiissalluni Kalaallit Nunaata Kitaata Avannaani attaveqaateqarnermut sunniuteqanngitsumik.

- 2.** Soorlu taaneqareersutut Dundas Titanium A/S-ip siunissami nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnerup aqqissuunneqarnera aamma piginnaasat pillugit TELE-POST-i atassuteqarfigereersimavaa aamma TELE-POST malillugu maannakkut nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi piginnaasat sumiiffimmi killeqartorujussuupput akisullutillu.

Tele-Post nalunaarpoq avinngarusimasut pitsaanerusumik attaveqalersikkumallugit siunissami qaaammataasatigoortumik attaveqaateqarnissaq sivisuatsiamik isumaliutersuutigisimagitsik, aamma Kalaallit Nunaata kitaata avanna eqqarsaatigalugu. Tele-Postip naatsorsuutigaa ukiuni tulluittuni pingasuni qaammataasat atorlugit nalunaarasuartaatigut atortunut annertuumik aningaasaliissuteqarumaarluni. Tamatumuunakkut Kalaallit Nunaata kitaata avannaani attaveqaatit pisinnaassusiat 2023-mi annertuumik qaffassaaq ²⁸ (quppernerup naqqani nassuiaat takuuk). Tamatuma malitsigisaanik Dundas Titanium A/S-ip pisariaqartitai piffissaagallartillugu isiginiarneqassapput. Piffissaliussaq taanna Ilmenitisiorfimmut naleqqulluarpoq.k Dundas Titanium A/S-ip siunertaraa Namminersorlutik Oqartussaniit piiaanissamut akuersissummik pissarsiguni ukiuni marlunni sanaartornissaq aallartinniarlugu. Tamakkiisumik tunisassiorneq aallartitsinnagu aasat marluk sanaartormut atorneqartariaqassapput.

Sanaartornerup nalaani nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnissamut pisariaqartinneqartut nioqqutissiornerup nalaanut naleqqiullugit annikinnerupput. Aatsitassarsiorfimmit oqarasuaatikkut aamma datamik pisariaqartitanik naleqqussaaneq taamaallaat aasakkut ulapinnerpaaffiup nalaani pisariaqartinneqassaaq. Data atorlugu attaveqaqatigiinneq aatsitassarsiorfimmi sulisunut naleqqussarneqassaaq (s. i. sulisut aatsitassarsiorfimiittut tamaasa attaveqaqatigiinnermut datamullu atugassaasa annertussusaannik killiliinikkut). Datamik atuneq qanimut nakkutigineqassaaq aamma naleqqussarneqassaaq taamatut Kalaallit Nunaata avannaata kitaani illoqarfiit nunaqarfiillu nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi piginnaasaat sunnerneqaqunagit.

Soorlu 'Iluarsiissut 1'-imi allaaserineqartutut, nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut teknikikkut iluarsiissuteqassaaq aamma ataqatigiimmik aqqissuussineri periarfissaqassaaq allanik datamik atuinermik nakkutilliinnermut atorneqarsinnaasunik kiisalu nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi periarfissanik allanik tunisisunik. Tamatuma qulakkiissavaa, Kalaallit Nunaata avannaata kitaani

²⁸ Tele Greenland A/S News - 15/01/2020 Tele Greenland Bedre internet til satellitområder - see <https://telepost.gl/da/nyheder/tele-greenland-bedre-internet-til-satellitomraader>.

nalinginnaasumik nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi piginnaasat suliniummit sunnerneqannginnissaat.

Ukiut marluk (aasat marluk) sanaartornerup kingorna aatsitassarsiorfimmi nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi piumasaqaatit qaffassapput suliniummi nioqqutissinerup aallartissimanagera pissutigalugu. Taanna nunap ilaani nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi ataqatigiinnermut aqqissuussinernut pitsanngornerusimasunut piginnaasaqarnerusunullu TELE-POST-imit 2023-mi naatsorsuutigineqartunut naleqqulluassaaq (takuuk nassuiaat 22). Saniatigut TELE-POST-ip oqaatigaa piffissap taassuma iluani Dundas Titanium A/S-ip pisariaqartitai siunissami iluarsiissutitut aamma piginnaasat qaffannerannut ilanngussinnaallugit.

Malugineqassaaq TELE-POST-ip tikkuarmagu Dundas Titanium A/S suliffeqarfittut, nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermik atuineri piginnaasanut attuumassuteqartunut aningaasartuutitut akilleeqquneqassammat. Taanna isumaqarpoq Ilmenitisiorfik Kalaallit Nunaata avannaata kitaani siunissami nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi piginnaasat ineriartortinneqarneritut aamma qaffanneqarneritut tuniseqataassasoq. Taamaammat Ilmenitisiorfik Kalaallit Nunaata avannaata kitaani siunissami attaveqaatinik pitsanngorsaanneriut suleqataassaaq.

3. Ilimaginngisamik TELE-POST-i nalunaarasuartaatikkut atassutit piginnaasaannik qaffaanngitsoorpat soorlu Dundas Titanium A/S-imit akissummi naatsorsuutigineqartutut aamma allaaserineqartutut, taava aatsitassarsiornermi suliffeqarfik nalunaarasuartaatikkut atassutit ataqatigiimmik aqqissuussinermi periarfissanik allanik atuissaaq, taama nunap ilaani nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnerup pitsaanngitsumik sunnerneqannginnissaa qulakkeerniarlugu.

Sunniutit minnerpaatitsiniut taanna namminerisamik nalunaarasuarnikkut attavilersornikkut pisinnaavoq, soorlu qaammataasakkut attaveqaatit atorineqalerallutinnartut atorlugit, taakkulu ukiuni aggersuni qaammataasakkut attaveqataassapput (tassa TELE-POST aqqutigalugu Kalaallit Nunaata avannaata kitaani qaammataasatigut attaveqaammut taarsiullugu.

Issittumi nalunaarasuartaatikkut attaveqaatit nalunaarusiakkut Issittumi Siunnersuisoqatigiinnit 2017-imi saqqummiunneqartukkut misissuiffigineqarput²⁹ aamma nalunaarusiami taaneqarpoq *"...suliffeqarfii qassiit aqqissuussinernik nutaanik aallarnisaanialersimammata, soorlu qaammataasatigut attaveqaatinik atuinalersimammata taamalu Issittumi annerusumik imaluunniit Issittoq tamakkingajallugu attaveqarfiusussanngormat siunissami Issittumi qaammataasat atorlugit attaveqarneq isumalluarnartoqarsinnaavoq."*

²⁹ Issittumi Siunnersuisoqatigiit Allattoqarfiat, 2017: Issittumi Siunnersuisoqatigiit Issittumi nalunaarasuartaatikkut atassuteqarneq pillugu Suleqatigiissitaat, 2017, Issittumi nalunaarasuartaatikkut atassutit ataqatigiinnermut aqqissuussinernit: Issittumi nalilersuineq. Issittumi Siunnersuisoqatigiit Issittumi nalunaarasuartaatikkut atassuteqarneq pillugu Suleqatigiissitaat (TFTIA). Nalunaarusiaq tuluttut allassimavoq. <https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/1924/2017-04-28-ACSTelecomsREPORTWEB-2.pdf?sequence=1>

Issittumi Siunnersuisoqatigiinnit nalunaarusiami qaammataasiat-aqqutigalugit nalunaarasuartaatikkut aqqissuussinerit nutaat arlallit 2017-imi pilersaarutigineqartut aamma 2021-2022-mi atulertussatut naatsorsuutigineqartut pingaarnersiorlugit eqqartorneqarput.

Issittumi Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaq nutaaq 2019-imi saqqummersippaat, tassani teknologiit pioreersut nutaallu aamma nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi kiffartuussinerit pingaarnersiorlugit eqqartorneqarput³⁰. Nalunaarusiamit tassannga inernerit pingaarnersiorlugit ilaat tassaavoq: *"Ukiuni qassissunni aggersuni attaveqaatit pioreersut saqqummeriartortullu pissarsiariuminarnernissaat naatsorsuutigineqarpoq, tamakkuninnga suliaqartut peqatigalugit ataqatigiissaarineq iluatsinneqarpat issittumi sullissinernut pitsanngorsaataassallutik."*

Issittumi Siunnersuisoqatigiit 2019-imi nalunaarusiaanni teknologiit kiffartuussinerillu allaaserineqartut aamma Dundas Titanium A/S-imut naleqquttutut isigineqartut teknikimut nalunaarusiami Bluejay Mining plc.-mit suliarineqarsimasumi allattorneqarsimapput³¹.

Periarfissani siuliani taaneqartuni 'Aaqqiissutit aappaat' periarfissangoruni atorumaneqarnerussaaq. 'Aaqqiissutit aappaat' atorlugu Kalaallit Nunaata avannaani attaveqaatinik annertusaanermut Dundas Titanium A/S tapersersuissaaq. Sanaartornerup nalaani 'Aaqqiissut siulleg' atussallugu pisariaqarsinnaavoq TELE-POST-ip Kalaallit Nunaata avannaani annertuusanissamik pilersaarutai piviusunngorserlugit. Kisianni ajoqutaaratarsinnaasut siumut eqqoriarneqartut takuneqartulluunniit Dundas Titanium A/S-ip atuinerminik annikillisaaneritigut millisarneqarsinnaapput.

'Aaqqiisut 3'-mi attaveqarnikkut periarfissat allat ilanngunneqarput taakku 2020-2021-mi niuernikkut pissarsiarineqarsinnaalissapput. Taamaammat attaveqaatit taakku sanaartornerup nalaanili eqqarsaatigineqalereersinnaapput.

Siunissami aatsitassarsiorfissamut Moriusamiittumut isiginnaarutikkut (TV) aallakaatitsineq eqqarsaatigalugu, TELE-POST Dundas Titanium A/S-imut paasissutissiisimavoq isiginnaarutikkut aamma radiukku kanalini aatsitassarsiorfimmu attaviliisinnaalluni, attavik Pituffimmi pilersinneqarpat (radiut atassuteqaqatigiiaat/attavik mikisoq)³². Tassunga ilanngullugu, aatsitassarsiorfik nunanit allanit isiginnaarutikkut aamma radiukku kanalinit attaveqarusuppat, siunertamut tassunga qaammataasianut antenna immikkut ittoq sumiffimmi pilersinneqarsinnaavoq. Aqqissuussineq siuliani taaneqartoq Kalaallit Nunaata avannaata kitaani nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut sunniuteqassanngilaq.

³⁰ Issittumi Siunnersuisoqatigiit Allattoqarfiat, 2019: Issittumi Siunnersuisoqatigiit Issittumi attaveqarnerup pitsaanerulersinneqarnissaa pillugu Suleqatigiissitaat (2019). Issittumi atassuteqarnerup pitsanngortinneqarnissaa. Nalunaarusiaq tuluttut allassimavoq. https://oarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/2369/SAOXFI205_2019_RUKA_06_TFICA_Report-3rd-Draft%206%20May.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³¹ Bluejay Mining Teknikikkut Nalunaarusiaa Nalunaarasuartaatikkut atassuteqarneq (Technical Report Telecommunication) 2020

³² TELE-POST-i Dundas Titanium A/S-imut paasissutissiisimavoq radiukku aallakaatitsinermit isiginnaarutini kanalinit atuisut amerlassusaat apeqqutaanngitsoq pissutigalugu aallakaatitsinerummat. (Aallakaatitaq ataaseq atuisunit arlalinnit tiguneqartarmat).

Eqikkaraanni, Ilmenitisorfik Kalaallit Nunaata avannaata kitaani nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut aamma piginnaasanut pitsaasumik sunniuteqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Oqaatigineqareersutut, TELE-POST-ip maannakkut nunap ilaanut siunissami kiffartuunnissamik eqqarsaatersuuteqarpoq, aamma sumiiffimmi aatsitassarsiornermik suliniuniutit ineriartortinneqarsinnaanerit eqqarsaatersuutinnut taakkununga pitsaasumik sunniuteqarput. Dundas Titanium A/S-ip arajutsisimanngilaa nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi piginnaasat tamanit atorneqarsinnaasut, s. i. Kalaallit Nunaata avannaata kitaani illoqarfinni aamma nunaqarfinni qulakkeerneqarnissaat pingaartuusoq, taama nunap ilaani tamat nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnerannut pitsaangitsumik sunniuteqanginnissaq qulakkeerniarlugu iluarsisissutit arlallit eqqarsaatigineqarput. Ataatsimut isigalugu nalilersuiffigineqarsimavoq suliniut nunap ilaani illoqarfinni nunaqarfinnilu innutaasunit nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut pissarsiarineqarsinnaasunut pitaasumik sunniuteqassasoq.

Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik

Kalaallit Nunaanni sulinermi avatangiisit qallunaat inatsissaanit aalajangersagaapput. Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik oqartussa qarfiuvoq suliffeqarfinni sulinermi atugassarititaasut isumannaasut peqqinnartullu pilersinnissannik isumannaarinnittoq. Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik Nuummi allaffeqarpoq. Oqartussa qarfik suliffeqarfinnik nakkutilliinermit akisussaavoq aamma suliffinni avatangiisinut malittarisassanik unioqqutitsisunut³³, suliffeqarfinnut kinguneqartitsisinnaatitaalluni.

Kalaallit Nunaat nammineq Sulliivimmi avatangiisit pillugit inatsiseqarpoq inatsillu taanna malillugu Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik nakkutilliisarpoq ingerlatsisarlungu.

Kalaallit Nunaat Sullivinni isumannaalisaa nermit inatsiseqarpoq, taannalu nunami atuuppoq killilimmillu timmisartornermut, imarsiornermut aalisarnermullu atuulluni. Avataani sulianut atuutinnngilaq.

Suliffissuarmi sulinermit atatillugu ajunaartoqassagaluarpat, sulinermi inissisimaneq, nappaatit suliamik pissutillik aamma sulinermi avatangiisinut pisutsit allat pingaarutillit pillugit Dundas Titanium Danskit Sulinermit Ministeriaqarfianut nalunaaruteqartassaaq³⁴. Taamaaqataanik Dundas Titanium A/S soorunami oqartussat attuumassuteqartut soorlu danskit Imarsiornermik Aqutsisoqarfiat aammalu Danskit Angallannermit, Sanaartornermit Illuiliortitenrmullu Oqartussa qarfiat nalunaaruteqarfigalugillu ataqqissavai.

Suliniut Kalaallit Nunaanni suliffissuaqarfiit annersaannut ilaassaaq, aamma oqartussa qarfiit attuumassuteqartut aatsitassarsiorfimmi nakkutilliissariaqartassapput.

Politiit

Danskit politiivi tassaapput Naalagaaffiup politiivi, kiisalu politeeqarfiit 14-it, taakkunungalu Kalaallit Nunaanni politeeqarfik ilaavoq. Immikkoortortamik pisortaavoq Politimesteri Nuummi inissisimasooq Inatsisinillu atortitsinermit ministeriaqarfiup ataaniittoq.

³³ <https://at.gl/da>

³⁴ Sulisoqarnermit Ministeriaqarfik (2012). Kalaallit Nunaanni sulinermi avatangiisit pillugit inatsit §58. <https://at.gl/regler/love/lov-om-arbejdsmiljoe-i-groenland-uk/#afs12>

Politiit akisussaaffiisa ilagaat: Innuttaasut ajoqusernermit aamma navianartorsiornermit illersorneri, paasiniaanerit, ujaarlernerit annaassiniaanerillu aamma eqqartuussassanngortitsinerit. Kalaallit Nunaata politiivisa pisariaqartippassut, Kalaallit Nunaanni imaluunniit Danmarkimi politeeqarfinnit ikiorserneqarnissamik piumasaqartoqarsinnaavoq.

Kalaallit Nunaanni politiit taakku saniatigut, Kalaallit Nunaanni ujaasisarnermi annaassiniarnermilu (SAR) ataqatigiissaarinnermut akisussaapput.

Kalaallit Nunaanni politiit nunami imaanilu annaassiniarnermut oqartussa qarfittut ingerlapput, aamma suliniummut atatillugu navianartorsiorsinnaanerimut annaassiniarnermut suliasat annertusisinnaapput. Taakku saniatigut politiit sumiiffimmi ajutoornermik/pinartumik soorlu ikuallannermik pisoqarpat ataqatigiissarisuussapput.

Illua-tungaaticut suliniut sumiiffimmi ujaasinnermut annaassiniarnermullu pitsaasumik sunniuteqarsinnaavoq, tassami aatsitassarsiorfik ujaasinnermut annaassiniarnermullu annertunerusumut peqataassinnaassammat.

Aatsitassarsiorfiup sumiissusia isiginiarlugu oqartussanik qanimut suleqateqarluni pinartoqartillugu aqutsinnermut pilersaarummik suliaqartoqartariaqarpoq.

Kalaallit Nunaanni akitsuuserisut kiffartuussinerat aamma Danskit nuna allamiut pillugit Aqutsisoqarfiat

Suliniummummut atatillugu politiit suliaat annertusissasut (aamma akileraaruseriffiup) naatsorsuutigineqarpoq, suliniummummut toqqaannartumik pisut aamma Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit, nunanit assigiinngitsunit sulisunit akileraaruserisunit nakkutilliiffigineqarneri eqqarsaatigalugit. Nunalli allamiut timmisartoqarfiit nunanit allaniit tikiffiusartut atorlugit tikittarnissaat naatsorsuutigineqarpoq, angalasunullu sanilliullugit nuna allamiut sulisut amerlagisassaannginnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Nuna allamiut pillugit aqutsisoqarfiup sullissinerinut sunniutit sanaartornerup nalaani allaanerisinnaapput nioqqutissiornerup nalaanut naleqqiullugu, apeqqutaalluni Dundas Titanium A/S-ip suliniutinut angisuunut akuersissummik qinnuteqarniarluni imaluunniit qinnuteqarniarani aalajangernera.

Nioqqutissiornerup aamma sanaartornerup nalaani, Dundas Titanium A/S suliniutinut angisuunut akuersissummik qinnuteqarniarluni aalajanginngippat, Dundas Titanium A/S-imit sulisunut ilinniarsimanngitsunut aamma ilinniarsimasunut tikisineqartut sulisinnaanermut akuersissutit qinnutigineqartut kommunip suliarisariaqassavai, Kalaallit Nunaannut suliffissarsiortut killilersimaarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 27 30. oktober 1992-imeersoq naapertorlugu. Tamanna kommunimut taassumalu suliffeqarnermut allaffiitut (Majoriaq) soqutaanngitsumik sunniuteqassasutut nalilerneqarpoq. Saniatigut aamma Danks Agentur for International Rekruttering og Integration (SIRI)-imut soqutaanngitsumik sunniuteqassasutut nalilerneqarpoq, taasuma Kalaallit Nunaannut nunanit avannarlerniinngitsunut sulisinnaanermut akuersissutinik qinnuteqaatit suliarisarpai malittaaniillug sulisinnaanermut akuersissut atsortarlugi.

Taamaattoq, Dundas Titanium A/S-ip sanaartornerup nalaani suliniutinut angisuunut akuersissut qinnuteqaatigissagaluarpagu, imaassinnaavoq Dansk Agentur for International Rekruttering og Integration (SIRI)-ip nunanit allanit sanasunut, Kalaallit Nunaanni sanaartornermi suliniummummut angisuumi atorfinittussanut "eqimattakkaanut akuersissut"-eqarsinnaassasooq.

Taamaassappat sulisunut qinnuteqarnermi suliap ingerlasarnera sukanerulissagualarpoq, Dundas Titanium A/S kiisalu Danks Agentur for International Rekruttering og Integration (SIRI)-imi qinnuteqaatinik suliaqartarnek sukanerulerlunermi (SIRI) suliaqartarnek sukanerulerluni.

Peqqissaanikkut kiffartuussinerit

Kalaallit Nunaat peqqinnissaqarfinnut tallimanut agguarneqarpoq. Immikkoortortaqarfiit tamarmik sumiiffinni napparsimaveqarput, taakku nunap ilaani peqqinnissakkut kiffartuussineq qitiusumik akisussaaffigaat. Napparsimaviit saniatigut nunap immikkoortui tamarmik peqqissaaveqarput. Qaanaami peqqissaaveqarpoq, aamma nunap ilaani napparsimavik qaninnerpaaq Ilulissaniippoq³⁵.

Aatsitassarsiorfimmi immikkut nakorsiartarfeqassaaq. Sumiiffimmi piffissaq tamakkerlugu nakorsaqaassaaq. Taamaattoq, sulisumik napparsimavimmi katsorsarneqarnissaminik pisariaqartitsisoqassappat, nalinginnaasumik peqqinnissaqarfinnut artukkiinerussaaq.

Innaallagissamik aamma imermik pilersuineq

Sumiiffimmi maannakkut innaallagissamik aamma imermik pilersuisoqanngilaq. Ujaqqanik qernertunik suliareqqiineq annertuumik imermik kissartumik aamma tarajoqanngitsumik pisariaqartitsivoq. Taakku saniatigut najugaqarfimmi innaallagiala aamma imeq pisariaqartinneqarpoq.

Suliniutit innaallagissamik aamma imermik pisariaqartitsineq naammassiniarlugu, innaallagiala sarfaliuutiniq dieselitortunik pilersinneqassaaq aamma imeq imaanit tarajuiagaassaaq. ASN-ip innaallagissamik aamma imermik atuinerup avatangiisinut sunniutissaattut ilimagineqartunik misissuivoq.

Suliniutit aamma sunniutit pitsaanngitsut annikillisinniarlugit sunniutillu pitsaasut annertusitinniarlugit Sunniutiniq minnerpaatitsiniarluni iliusissat siunnersuutigineqartut

- Dundas Titanium A/S-ip aamma oqartussat attuumassuteqartut akornanni, aatsitassarsiorfimmi mittarfimmik pilersitsinissamut suliarlaaseq erseqqissarniarlugu aamma mittarfik tikinniarlugu aqutit atorneqarsinnaasut pillugit oqaloqatigiinneq pisariaqarpoq. Dundas Titanium A/S-ip aatsitassarsiorfimmut timmisartuni attartukkani issiaviit atorneqanngitsut, timmisartuussinerimik isumaqatigiissuteqarfigineqarsimasoq suleqatigalugu, tamanit ilaaffigineqarsinnaasunngortinnissaat eqqarsaatiginiarpaa.
- Suliffimmi peqqinnissamik isumannaallisaanermillu aqutsinerimut pilersaarut pisortat qanimut suleqatigalugit ineriartortinneqartariaqarpoq, ilagalugu avataani innuttaasut peqqissusaannik isumaginninnermut kiffartuussinerit atornissaannut suleriaatsit. Peqqissutsimut Isumannaallisaanermullu Pilersaarut oqartussanik qanimut suleqateqarluni suliarineqatariaqarpoq, aamma peqqinnissaqarfiup atorneqarnera pillugu suleriaasissat ilanngullugit suliarineqartariaqarput.
- Najukkami peqqinnissaqarfik oqartussallu attavigineqassapput suleqatigiillunilu sillimaniarnermut pilersaarusiortoqassalluni.

³⁵ www.peqqik.dk

- Ilanngaaserisut sunik suliaqarnissaat politiillu aatsitassarsiorfimmi qanoq inissisimanissaat pillugu politiit pilersaarusoqatigalugillu periusissioqatigineqassapput.

Naliliineq

Suliniut Kalaallit Nunaata ilaani avinngarusimasumi inissisimavoq, attaveqaatitigut pilersuinikkullu sullissinerit killegarput. Suliniutip inunnik sullissinerit sunniuteqarfigissavai: politiit sumiiffimmi pisoqarnerani akisussaassapput, sumiiffimmi nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut ingerlatsinerit suliniut kiffartuunnarlugu pitsannguiffigineqartariaqarput, Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik. Ataatsimut isigalugu nalilersorneqarpoq suliniut innuttaasunik sullissinerimut annerusumik artukiinissaa.

Suliniut pitsaangitsunik kiffartuussinerup qaffasissusaanik nunaqqatigiit misilittagaannut sunniuteqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq. Suliniut toqqaannangitsumik Qaanaami nunaqarfinnilu innuttaasunut pitsaasumik sunniuteqarsinnaavoq, assersuutigalugu nalunaarasuartaatikkut atassuteqaatit pitsangussappata aamma pitsanngorpata.

Nalunaarsuiffik 5.17:
Sunniutininik nalilersuineq:
Pisortat kiffartuussinerannut,
ataqatigiinnermut
aaqqissuussinerimut aamma
kiffartuussinerimut
tamaviaartitsineq.

Pisortat kiffartuussinerannut, attaveqaatinut pilersuinerimullu aamma kiffartuussinerimut tamaviaartitsineq

Sunniutip naatsumik allaaserinera:

Suliniut avinngarusimasuni inissisimavoq, tassani maannakkut attaveqaatinik pilersuinikkullu kiffartuussinerimut soqanngilaq. Aatsitassarsioqatigiit taamaammat nammineerluni attaveqaatinik pilersuinerimullu pilersitsisariaqarpoq. Tassunga ilaapput umiarsualivik, mittarfik ataaseq, imermik innaallagissamillu pilersuineq.

Pisortaqarfinnit kiffartuussinerit aatsitassarsiornermi suliniummit nutaamit sunnerneqarsinnasut ilagaat peqqinnissaqarfik, politiit, Suliffinni sullivimmilu nakkutillisoqarfik aamma nalunaarasuartaatikkut atassuteqarneq.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Maannakkut sapaatip akunneranut ataasiarluni Ilulissaniit Qaanaamut timmisartuussisoqartarpoq. Usisaatit marluk aamma ikummatissamut umiarsuaq ataaseq nunaqarfinnut Qaanaamullu pilersuisarput. Sumiiffimmi qaammataasianit atassuteqarneq nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermut pisariaqartinneqarput, aamma maannakkut attaveqaatit sakkortussusaat siunissami suliniummi paasissutissanik atuinermut sakkortussusaat naammanngillat.

Qaanaami peqqissaaveqarpoq, aamma Ilulissani nunap immikkoortuani napparsimaveqarpoq.

Nunami siaruarsimanera:

Nunaqqatigiinni aamma nuna tamakkerlugu.

Kikkut sunnerneqassappat?:

Nuna tamakkerlugu kiffartuussisut, soorlu peqqinnissaqarfik, politiit, ujarlernerim annaassiniarnermilu sullissiviit, akitsuuserisut aamma sullivinnik nakkutillisoqarfik sullissineriminnut annertusisamik artukkerneqarneq misigisinnaavaat.

Aaqqissuussisimanerit sumiiffimmi kiffartuussisut (Qaanaaq aamma nunaqarfiit) kiffartuussineriminnik allannguisariaqarsinnaapput.

Innuttassut sumiiffimmi najugallit, kiffartuussinerim qaffasissuseq allanngorpat sunnertissinnaapput. Naatsorsuutigineqanngilaq sumiiffimmi innuttaasut pisortaqarfinnit imaluunniit attaveqaatitigut sullissinikkullu kiffartuunneqarnerat pitsaannangitsumik sunnerneqassasoq.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaanngitsaq – sunniut appassissoq	Pitsaanngitsaq – sunniut appassissoq	Pisariaqanngilaq
<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavog Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavog Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Pisariaqanngilaq</i>

5.6.2 Innuttaasut peqqissusaat

Aatsitassarsiorfiliariniakkamut qanittummi inunnik najugaqartoqanngilaq, aamma inuiaqatigiit peqqissusaat suliniummit, soorlu pujoralammit, nipiliornermit imaluunniit mingutsitsinermit sunnerneqassanngillat.

Aatsitassarsiorfiliariniakkamut attuumassuteqartumit inuiaqatigiit peqqinnerannut pitsaasumillu inuuneqarnerannut pitsaanngitsumik sunniutit, nunaqqatigiit suliarortullu akornanni attaveqatigiinnernit attuumassuteqakkajuttarput. Nunarsuup ilaani allani aatsitassarsiorfinni kinguaassiuutitigut nappaatit tuniluuttut aamma HIV/AIDS nalinginnaasumik innuttaasut aamma atortittartut akornanni (Desmond N, 2005; Campbell C, 1997) qaffannerannik kinguneqarsimapput. Taamaattoq, aatsitassarsiorfiup eqqaani nunaqarfeqanngilaq illoqarfeqaranilu, aamma taamaallaat inuit suliniummi sulinngitsut ikittuinnaat aatsitassarsiorfimmuut tikeraarnissaat naatsorsuutigineqarput.

Amerlasuunik sulisoqarluni, nunanit piorsarsimassutsinillu assigiinngitsuneersinnaasunit, piffissaq tamakkerlugu aatsitassarsiorfimmu sapaatip akunneri arlallit najugaqartunit, innuttaasut peqqissusaannut sunniutit, aatsitassarsiorfimmu tunillatsinnernit aallaaveqartunik angerlarsimaffimmu nunaqqatigiinnut utermermi nassatarineqarsinnaasut aarlerinartut annersaraat.

Sunniutitik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat

Sunniutit matumunnga sunniutitik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik nalunaarsuisoqanngilaq.

Nalilersuineq

Sunniutit pitsaanngitsutut nalilersuiffigineqarput, kisianni soqutaanngitsutut, pissutigalugu suliniut Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit peqqissusaannut sunniuteqarnissaa ilimananngilluinnarmat.

Nalunaarsuiffik 5.18:

Sunniutitik nalilersuineq

Innuttaasut peqqissusaat.

Innuttaasut peqqissusaat

Sunniutit naatsumik allaaserinera:

Suliniutit qanittuani inunnik najugaqartoqanngilaq, aamma inuiaqatigiit peqqissusaat suliniummit, (pujoralannit, nipiliornermit imaluunniit mingutsitsinermit) sunniutaasinnasunit sunnertinnaviannngillat.

Inuiaqatigiit peqqissusaannut sunniutit, aatsitassarsiorfimmu tunillatsinnernit aallaaveqartunik angerlarsimaffimmu nunaqqatigiinnut utermermi nassatarineqarsinnaasut aarlerinartut annersaraat.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Suliniut Kalaallit Nunaanni nalinginnaasumik peqqissutsimut sunniuteqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq.

Nunami siaruarsimanera:

Nuna tamkkerlugu.

Kikkut sunnerneqassappat?:

Kikkut tamarmik sunnerneqarsinnaapput.

Aatsitassarsiorfiup killiiffiini assigiinningsuni suniutit

Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaanngitsoq – sunniut soqutaanngitsoq	Pitsaanngitsoq – sunniut soqutaanngitsoq	Pisariaqanngilaq
<i>Ilimanassusaa: Ilimanangilaq</i>	<i>Ilimanassusaa: Ilimanangilaq</i>	<i>Pisariaqanngilaq</i>
<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	

5.6.3 Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffeqarnermut sunniutit minillugit)

Misissuinermit killiiffiup nalaani sunniutit kattullutik sunniutaat marluk suussuserneqarsimapput, taakku qangatut pinngortitamik atuinermit, ingammik piniariarsinnaanermut tunngassuteqarput:

- Silap pissusiata allanngoriartornerata Qaanaap eqqaani inuussutissarsiutitoqqanut sunniuteqarpoq, tamaani silami aamma sikumi pissutsit allanngoriartorput. Tassa uumasut qaqugukkut ingerlaartarnerat allanngoriartorpoq. Tamatuma kingunerisaanik piniariartarfiit pitsaanerpaat arriitsumik allanngoriartorput. Assersuutigalugu, Siorapaluup eqqaani aaffanniartarnek siornatigut pisarnermit pitsaatigiunnaarsimavoq. Moriusap eqqaa ukiuni kingullerit annikitsuinnarmik piniarnermut aalisarnermullu atornerqartarsimavoq, kisianni aatsitassarsiortoqassanngippat Moriusap qanoq issusaa allanngorsinnaavoq, taamaalillunilu aalisarnermut piniarnermullu atulernerqaqqilluni. Malugineqassaaq sumiiffik piiaaffittut naatsorsuutigineqartoq 8,5 km²-isut annertussuseqarnissaa naatsorsuutigineqarmat.
- Suliniut sumiiffimmi imaani angallannerup annertusineranik kinguneqassaaq. Taamaattoq, annertugisassaanngitsumilli angallattoqarnerulissaaq. Sumiiffimmi KNAPK siulittaasuata naatsorsuutiginnigilaa suliniut sumiiffimmi uumasunut sunniuteqarnissaa, pissutigalugu taakku Thule Air Basemit nipiliornermik sungiusimasaqareemata.

Maluginiarneqartariaqarpoq nalilersuinerup matuma sumiiffimmi imaani angallannerup annertusinerata avatangiisinut sunniutaanik misissuisimanngimmat. Sunniutit taakku ASN-imi misissuiffigineqarput.

Sunniutit minnerpaatitsiniarluni iliuusissat

Sunniutit tassunga innarlinaveersaarluni iliuusissanik allattuisoqanngilaq.

Naliliineq

Suliniutit annertussusaata killeqarnera pissutigalugu, suliniut Qaanaami imaluunniit nunaqarfinni innuttaasut ilitsoqqussaralugu inooriaatsimik ingerlatsinissaannut, aalisarnek piniarnerlu eqqarsaatigalugit annertuumik sunniuteqassasutut nalilersuiffigineqanngilaq.

Aatsitassarsiorfiliortoqassappat atuutsinneqalerlunilu, sumiiffimmi nunamit piniarnerit periarfissaanaviangillat. Ataatsimut isigalugu sunniut nalilerneqarpoq pitsaanngitsutut soqutaanngitsumik sunniutilittut.

Nalunaarsuiffik 5.19:
Sunniutitik nalilersuineq
Sunniutit kattullutik
sunniutaat
(suliffissaqarnermut
attuumassuteqanngitsut).

Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffissaqarnermut attuumassuteqanngitsut)		
Sunniutip naatsumik allaaserinera: Thulep eqqaani nalinginnaasumik kissassutsip/nillissutsip aamma sikup qanoq issusaata allanngoriartorneranit ilitsoqussaralugu inooriaatsimi piniarnermut sunniuteqassaaq. Tamanna piniartut sumi qaqugukkullu piniartarnerannik allanngueratarsinnaavoq. Nunami sumiiffiit maskiinarsuarnik ingerlatsiviusut aammalu akuiaaviusut aatsitassarfimmit matoqqatinneqassapput. Sumiiffinni taakkunani sillimaniarneq pissutigalugu nunakkut piniarneq inerteqqutaassaaq, inerteqquteqarfiillu aatsitassarsiorfinnit akuiaavinniillu naleqquttumik ungasissuseqartinneqassallutik. Suliniutip ukiumut umiarsuit sumiiffimmut aqqusaartartut amerlitissavai.		
Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat: Pisariaqanngilaq.		
Nunami siaruarsimanera: Nunaqqatigiinni.		
Kikkut sunnerneqassappat?: Aalisartut piniartullu Moriusap eqqaani piniariarusussinnaasut.		
Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit		
Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaanngitsoq – sunniut soqutaanngitsoq	Pitsaanngitsoq – sunniut soqutaanngitsoq	Pisariaqanngilaq
<i>Ilmanassusaa: Ilmananngilaq</i>	<i>Ilmanassusaa: Ilmananngilaq</i>	<i>Pisariaqanngilaq</i>
<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	

5.6.4 Najukkap ator neqarnera najukkamilu sunniutit, aamma kulturikkut eriagisassat ilanngullugit

Suliniuteqarfik illoqarfiup Qaanaap, aamma nunaqarfiup Savissiviup akornanni inissisimavoq (Ilmenitisorfimmit 80 km-it avannaani aamma 120 km-it kujammut kangiani, taama tulleriillutik). Sumiiffimmi taamaallaat anikitsuinnarmik nunaqqatigiinnit ingerlatsisoqarpoq.

Innuttaasunut tusarniaanerit

Kalaallit Nunaanni Aatsitassanut Ikummatissanullu Inatsimmi § 87c-mi allassimavoq: "Naalakkersuisut tusarniaanerup ingerlanneqarnerata nalaani tusarniaanerimut atatillugu illoqarfinni nunaqarfinnilu tamanut ammasumik innuttaasunik ataatsimiisitsisassapput, pingaartumik suliassanut tunngassuteqartunut tunngasunik sammisaqarfiusuni. Suliariniakkallu illoqarfinnut nunaqarfinnullu ungasissuni imaluunniit kommunit killeqarfiisa avataanni ingerlanniarnepata Naalakkersuisut aalajangissavaat illoqarfinni nunaqarfinnilu

sorlerni tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerni ataatsimiitsinerit ingerlanneqassanersut."³⁶

§ 87c tunngavigalugu, sunniut nalunaarusiami matumani allaaserineqartoq aamma Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfimmik Avannaata Kommuniannillu oqaloqateqarnerit tunngavigalugit Dundas Titanium siunnersuuteqarpoq tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerit Qaanaami, Savissivimmi, Siorapalummi aamma Ilulissani innuttaasunut sammitinneqassasut.

Innuttaasunik ataatsimiitsinerit Qaanaami, Savissimmi aamma Ilulissani ingerlanneqassapput.

Siorapalummi innuttaasut arlallit Qaanaami tamanut ammasumik innuttaasunik ataatsimiitsinermut peqataatinniarlugit qulimiguulimmik ingerlanneqassasut siunnersuutigineqarpoq. Tusarniaanerup ingerlanneqarnerata nalaani innuttaasut arlallit qulimiguulimmik ingerlanneqarnissaannik pilersaarusiorneq aqqissuussinerlu aamma suliarinissaa pissuanarpallaarpat kingusinnerusukkt Dundas Titanium A/S-imit paasissutissiilluni ataatsimiitsitsineq Siorapalummi ingerlanneqarumaarpoq.

Nuummi paasissutissiilluni ataatsimiitsitsineq aamma Dundas Titanium A/S-imit eqqarsaatigineqarpoq.

Tusarniaanerup nalaani paasissutissat aamma innuttaasunik peqataatsitsineq

Sumiiffimmi innuttaasut tamarmik paasissutissinneqarsimanissaat aamma isummaminnik eqqasuutiminnillu oqaaseqaateqarnissamut periarfissinneqarnissaat qulakkeerniarlugu, Dundas Titanium A/S tamanut paasissutissiineri nalunaarutit aamma mappersakkat Qaanaap eqqaani illoqarfinnut nunaqarfinnullu agguanniarlugit pilersaaruteqarpoq. Tamatuma saniatigut tusarniaanerimi allakkiat tamanut saqqummiunneqarsimasut aamma tusarniaanerimi tamanut ammasumik innuttaasunik ataatsimiitsitsineri saqqummiussat qarasaasiakkt USB-mut immiullugit Kalaallit Nunaata avannaata kitaani pisortanut/kommuninut agguanneqarumaarput. Mappersakkat aamma tamanut paasissutissiinerit Kalaallit Nunaat avannaata kitaani innuttaasunut paasissutissiissapput allakkiat Kalaallit Nunaata avannaata kitaani sumiiffinni pisortat/kommunit allaffiani pissarsiarineqarsinnaasut. Mappersakkat aamma tamanut nalunaarutit innuttaasunik paasissutissiissapput.

Tamanut paaasissutissiilluni nalunaarutit aamma mappersakkat tusarniaanerimi ingerlatsineri suliap ingerlaneranut peqataanissamut qaaqquissapput, Dundas Titanium A/S-imik suliniutip nittartagaata adressia aamma e-mail adressia (faq@dundas.gl) tusarniaanerup ingerlanneqarneranut pigitinneqarpoq. Tamatuma qulakkiissavaa Qaanaap eqqaani innuttaasut tamakkerlutik suliniut aamma tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerup ingerlanneqarneranik tamakkiisumik paasissutissinneqarnerat. Taassuminnga aamma tamat paasissutissinneqarput qanoq ilillutik suliffeqarfimmut atassuteqarsinnaanerannik, aamma apequtit sumut apequtigisinnaanerannik sumilu sulii paasissutissanik pisinnaanermik.

Qaanaaq aamma Savissivik – innuttaasunut tusarniaanerit

³⁶ Namminersorlutik Oqartussat minnerpaamik ullut 14-t sioqqullugit innuttaasunut tusarniaanerimi ataatsimiitsitsinernut aggersaasarput (Aatsitassanut Ikummatissanullu inatsimmi § 87d).

Qaanaami aamma Savissivimmi innuttaasunut tusarniaanikkut nunaqqatigiinni attuumassuteqartunut aamma innuttaasunut suliniummit sunnerneqartussanut tamanut paasissutissiinissaq qulakkerneqassaaq, taakkulu isummaminnik saqqummiussinissaat aamma suliffeqarfimmik taassumalu siunnersortaanik kiisalu oqartussa qarfinnik politikernillu oqaloqateqarnermut periarfissaqarnissaat qulakkerneqassalluni. Siammasissumik peqataatitsineq suliniullu pillugit oqallittoqarnissaa qitiutinneqarput.

Qaanaaq avanersuarmi inoqarfinni annerpaajuninni, inuussutissarsiornikkut sullisinikkullu, angallannikkut, pilersuinikkut, ilinniartitaanikkut oqartussa qarfeqarnikkullu qitiunni pissutigalugu ingerlatanit sunnerneqarpoq. Qaanaami mittarfik aatsitassarsiorfimmi mittarfimmut periarfissatut allatut mittarfiussaaq aamma sanaartornermi killiffiup aallarteqqaarnerani sulisunik assartuinnermi atorneqassaaq (aatsitassarsiorfimmi mittarfiup sananeqannginnerani). Kiffartuussinerit aamma suliassap ilaanik suliassinneqartut Qaanaameersut aamma suliniummit peqataatinneqassapput sunnerneqarlutillu. Soorlu aamma nunaqqatigiinni sulisartut aamma ilinniartitaanermik ingerlatsisut Qaanaami suliniummut peqataaqqullugit qaaqquneqarumaartut. Soorlu aamma Qaanaami nunallu ilaani nunaqarfinni innuttaasut akornanni amerlasuunik ilaqutariaattoqarpoq.

Savissivik ingerlatanit sunnerneqarpoq nunaqarfiup aatsitassarsiorfimmut qaninnerpaanera pissutigalugu. Aasaanerani qaammatini nunaqqatigiit angalasut aamma piniartut imaani angallattarput ingammik Savissiviup aamma Qaanaap akornanni tassanilu Moriusami illut qimanneqarsimasut akunniffittut atorneqartarput. Imaatigut angallannerit Savissiviup aamma Qaanaap akornanni inuit naapeqtigiinnerannut imaluunniit nunap ilaani piniarnermut attuumassuteqartarput. Dundas Titanium A/S-i nunaqqatigiinnut Moriusami akunnittartariaqarttunut illusiffiusinnasunik allanik, kiffartuussinernik aalajangersimasunik aamma isumannaatsumik kisarfissanik aqqissuussiniarpoq taamaalillunilu pitsaanngitsumik sunniutaasinnaasunik millisaalluni. Savissivimmi tamamut ammasumik ataatsimiitsitsinernut Dundas Titanium A/S tuniseqataaniarluni suli neqerooruteqarpoq, taanna nunaqarfiuvoq ilmenitisiorfimmut qaninnerpaasoq taamaammallu nunaqarfimmi sulisartut aamma kiffartuussinermik suliassinneqartartut imaassinnaavoq suliniummut tuniseqataasinnaasut.

Siorapaluk – innuttaasunik peqataatitsineq

Suliarinissaa aamma pilersaarusiorneq aqqissuussinerlu tunngavigalugit Siorapalummi innuttaasunik paasissutissiinnermut periarfissat marluk eqqarsaatigineqassapput.

Periarfissaq 1: Tusarniaanermik ingerlatsinerup nalaani pilersaarusiornermi aqqissuussinermilu aamma suliarinerani ajornanngippat (tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerpup nalaani sila angallassinermilu iluarsiiisutit aamma inissaqarsinnaaneq apeqqutaallutik) Siorapalummit inuit qulingiluat nunaqarfimmik sinniisutut Qaanaami innuttaasunut tusarniaanermi ataatsimiitsitsinermut qaaqqusaassapput³⁷. 'Periarfissaq 1'-ip ataani innuttaasut qulingiluat Siorapalummit Qaanaamut utimullu angallanneqartussanngorlugit qaaqquneqassapput.

Periarfissaq 2: Tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerup nalaani innuttaasut Siorapalummit Qaanaamut utimullu angallannissaat pilersarusionerat aqqissuunnerat suliarinerallu pissuanarpallaarpat Dundas Titanium A/S-i tassunga taarsiullugu kingusinnerusukkut tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerup ingerlanneqarnerata avataani Siorapalumni paasissutissiillutik ataatsimiitsisiniarput. Ataatsimiinnermi tassani nuna tamakkerlugu aamma nunap ilaani pisortanit aallartitat aamma peqataaqqullugit qaaqquneqassapput. Paasissutissiilluni ataatsimiitsisinnermik siunertarineqarpoq suliniut, suliffissat aamma niuernikkut periarfissat suliniummut attuumassuteqartut pillugit paasissutissiinnissaq.

Innuttaasunut tusarniaanerit aallartinnerani periarfissat Dundas Titanium A/S-imit aamma Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfimmit ataatsimut nalilersuiffigineqassapput. Nalilersuineq taanna tunngavigalugu periarfissaq sorleq naleqqunnersoq aamma piviusunngortinneqarsinnaanersoq aalajangiisoqassaaq.

Periarfissaq 1 piviusunngortinneqarsinnaasoq paasinarsippat, Dundas Titanium A/S-ip inuit qulingiluat Siorapalimmit³⁸ angallanneqarnissaannik neqeroorteqarpoq taakku Qaanaami tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerit aamma nunaqarfittik Siorapaluk ataatsimiinnermi tassani sinniisutut peqataaqqullugit. Innersuussissutigineqarpoq inuit qulingiluat nunaqarfittik sinnerlugu qaaqquneqartut tassaassasut: inuit qinikkat aamma Siorapalumni nunaqarfimmi aqutsisuni ilaasortat, nunaqarfimmi niuertunit sinniisut (s. i. Pilersuisumi/ pisiniarfimmi pisortaq), nunaqarfimmi piniartut (s. i. nunaqarfimmi KNAPP-imi sinniisoq), nunaqarfimmi atuarfik (s. i. Soirapalumni Piitaaqqap Atuarfiata naalagaa), nunaqarfimmi peqatigiiffiit (s. i. nunaqarfimmi arnaq peqatigiit sinniisuat).

Qaanaami tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerit ataatsimiitsitsisoqarnissaanut inuit qaaqquneqartut ulloq taanna (imaluunniit ulloq ataaseq sioqqulugu) Siorapaluup aamma Qaanaap akornanni Dundas Titanium A/S-imit qulimiguulimmik ingerlanneqassapput. Taama Siorapalumni innuttaasut Qaanaami tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerit ataatsimiitsitsinnermi peqataanerat qulakkeerneqassaaq. Tamatuma suliffeqarfimmik, taassuma siunnersortaanik, pisortat aallartitaannik kiisalu politikernik peqataasunik oqaloqateqarnissamik periarfississavai. Malugineqartariaqarpoq massa Siorapalummit inuit qulingiluat sinniisutut Qaanaami tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanerit ataatsimiitsitsinnermit qaaqquneqarluartut aamma ingerlanneqarluartut, Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinnermi Siorapaluk siunissami aatsitassarsiorluni ingerlatsimernit Dundas Titanium A/S-imit ingerlanneqartumit immikkut sunnerneqartussatut naliliiffigineqarsimanngimmat.

Ilulissat – innuttaasunut tusarniaaneq

Innuttaasunut tusarniaanerup Ilulissani ingerlanneqarnissaa aamma Dundas Titanium A/S-ip siunnersuutigaa. Ilulissat Avannaata Kommuniiani qitiusumik oqartussaqaqarfiuvoq, Ilulissanilu ataatsimiititsinikkut nunap immikkoortuani oqartussat, innuttaasut aammalu nunap immikkoortuani inuussutissarsiortut attuumassuteqartut aatsitassarsiorfiliariniagaq pillugu paasisaqassapput

³⁸ Inuit qulingiluat innuttaasut (17-it sinnerlugit ukiullit) 30 %-iisa missaarivaat. Siorapalumni innuttaasut tamakkerlutik amerlassusaat tassaavoq inuit 42-t, taakunanga inuit 12-t 17-it inorlugit ukioqarput, inuit 25-t 17-64-illu akornanni ukioqarlutik aamma inuit tallimat 65-it sinnerlugit ukioqarlutik. Naatsorsueqqissaartarfik – innuttaasut pillugit paasissutissat Juuli 2019: http://bank.stat.gl/pxweb/en/Greenland/Greenland_BE_BE01_BE0140/BEXSTM4.PX/table/tableViewLayout1/?rxid=1dbffa17-f05b-4f69-970d-74eedcf15a30

tusarniaanermullu peqataassallutik. Eqqarsaatigigaanni Ilulissat nuna tamakkerlugu siunissami aatsitassarsiorfimmu uterlugu timmisartuussinnermut naapiffiussinnaasoq, Ilulissat tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanermi ataatsimiitsitsinnermut ilanngunneqarnissaa naleqquttutut isigineqarpoq.

Innuttaasunut paasissutissiisarnit

Dundas Titanium A/S-ip Kalaallit Nunaata avannaata kitaani innuttaasunut tusarniaaneri Nuummi tamanut ammasumik paasissutissiilluni ataatsimiitsitsinnermik ilassuteqarfiginiarpai. Dundas Titanium A/S-ip pingaartippaa tamanut ammasumik paasissutissiilluni ataatsimiitsitsinnerit Nuummi ingerlanneqarnissaat, taamatut nuna tamakkerlugu soqutigisaqatigiit, suliniaqatigiiffiit naalakkersuisutigoortuunngitsut, ilisimatusarnermi aamma ilinniaqqinnermi atuarmi annerusut kiisalu naalagaaffimmi suliffeqarfiit aamma pisortat suliniut pillugu paasissutissinneqarnissaat qulakkeerniarlugu. Siusinnerusukku Dundas Titanium A/S-ip Nuummi paasissutissiilluni ataatsimiitsitsinnerit iluatsilluartut aamma illugiinnut iluaqtaasut ingerlassimavai, tassani soqutigisaqatigiit aamma inuit ataasiakkaat amerlasuut peqataasimapput.

Sumiiffiit eqqaassutissatigut imaluunniit kulturikkut pingaarutillit

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu (NKA), Dundas Titanium A/S-imut attuumassuteqartumik 2018-imi³⁹ aasaanerani itsarsuarnitsanik misissuisimapput.

Akuersissuteqarfik "Kalaallit Nunaannut isaaffik" kujataani sumiiffimmi inissisimavoq. Sumiiffik qanga Canadamit Alaskamillu Kalaallit Nunaannut nuuttarnernik paasinninnissamut annertuumik pingaaruteqarpoq. Sumiiffik matuma siornatigut Kalaallit Nunaanni Eskimuut aamma Inuit kiisalu Qallunaatsiaat pillugit itsarsuarnitsanik assaanermit uppersaatissaqarpoq.

NKA-p misissuinnerminni sumiiffiit/sanaat ullutsinneersut, qanganitsat qangarsuarnitsallu suliffeqarfiup akuersissuteqarfiata iluani nassarisimavaat. Taakkunannga sumiiffiit qulingiluat Eriagissatut kingornussassat inatsisip ataaniittut nalilerneqarsimapput, aamma misissuinikkut inerniliunneqarpoq suliniummi suliat ima iluseqarpata, assaanikkut nassaat aserorneqarnissaat pinngitsoortinneqarsinnaanatik, taava sumiiffinnik taakkuninnga itsarsuarnitsanik assaalluni misissuineq tamakkiisoq ingerlanneqartariaqarpoq.

Aatsitassarsiorinnissamut pilersaarutip, itsarsuarnitsanik assaanikkut misissuineq ilanngullugu eqqarsaatigissavaa, aamma itsarsuarnitsanut pingaaruteqartut eriagissatut kingornussanut ilaasut ingalassimaneqassapput imaluunniit assaalluni misissuinnerit tamakkiisumik sumiiffimmi ingerlanneqarnissaat qulakkeerneqassaaq.

Nunaqatigiit atuinerat

2017-imi ataatsimiinnermi nunaqatigiinni piniartut Qaanaameersut 2017-imi ataatsimiinnermi oqarsimapput akuersissuteqarfik piniarnermut imaluunniit aalisarnermut atornerneq ajortoq. Sumiiffiup Qaanaamut ungasinnginnera ilaatigut tamatumunnga pissutaavoq, ilaatigullu 1968-imi B-52-ip nakkarnertigut uumasut radiup qinngornerinit mingutsitaasimasinnaanerata ersissutigineqarnera

³⁹ Myrup, Mikkel (2018): *Morusami itsarsuarnitsanik misissuineq 2018*. Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu

pissutaaovq. 2019-imi najuakkmi KNAPK-p siulittaasua 2019-mi paasissutissiisimavoq sumiiffik nannunniarnermut atatillugu soqutiginaateqartoq.

Kalaallit Nunaanni qangaaniilli sumiiffiit suulluunniit killeqanngitsumik orminneqarsinnaasarput. Moriusami illut parnaarneqarneq ajorput, angalasut piniartullu Moriusami unnuinissaq qinissappassuk illunut isersinnaaqullugit. Taamaammat, tamanna sumiiffimmi najugaqartunut ajornartorsiutitut isigineqarsinnaavoq, akuersissuteqarfimmut tikissinnaanertik itigartitsissutigineqarpat. Attuumassuteqartut arlallit ataatsikkut tikkuaasimapput tikissinnaatsitsinnginneq ataqqineqarnavianngitsoq, tamatumalu malitsigisaanik suliffeqarfiup namminerisaminik piginnittuunerata illuatungaani pinngortitap kikkunnit tamanit pigineqarneranik paasinnittaasitoqqap akornanni aaqqiagiinngittoqalersinnaavoq.

Moriusaq pinngortitap nammineq pilersitaanik isumannaatsumik umiarsualiveqarpoq, taanna sila ajortillugu angalasunit atorneqartarpoq.

Tamaani najugallit apersorneqarnerat aammalu misissueqqaarnerup nalaani tikittunik nalunaarsukkat naapertorlugit aasaanerani inuit ataasiakkaat / eqimattakkuutaat qulit inorlugit amerlassusillit tamaanga akunnissimapput.

Aatsitassarsioqatigiit pilersaaruteqarpoq najugaqarfimmi unnuinissat akuersissutiginiarlugit, tassani angalasut aamma neriniartarfimmi nerisassanik pisisinnaassapput. Angalasut aamma iliveqarfimmut ornissinnaajumaarpat. Aatsitassarsiorfilli maskiinarsuit atorlugit suliffiummat aatsitassarsiorfiup ilaa sulisunit naleqquttumik sungiusarsimasunit taamaallaat tикиnneqarsinnaassaaq. Tamatuma tикиnneqarsinnaassusianut aaqqissuussineq pitsaanerpaaq, aamma umiarsualivimmi paasissutissat, umiatsiat talittarfiat, qimmiliviusinnaasoq qamutinillu inissiivissat eqqarsaatigalugit, innuttaasut taamaanilu oqartussat peqatigalugit oqaloqatigiissutigineqartariaqassapput.

Akuersissuteqarfimmi tamarmi nunakkut piniarneq ajornassaaq. Imaani aalisarneq piniarnerlu suli ajornassanngillat

Sumiiffimmut ornigussinnaanerup annikillineranik sunniutit pitsaanngitsut killilerniarlugit Sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat

- Inuit sumiiffimmi angalasut angallatiminnik talissinnaasariaqarput sumiiffimmi qasuerserlutik.
- Periarfissaqassappat, nunaqatigiinnut aatsitassarsiorfimmi ikummatissamik aamma nioqqutissanik nalinginnaasunik pisisinnaaneq iluaqutaassaaq.
- Nunaqatigiit tamaaniitillutik aatsitassarsiorfimmi inummut saaffigisinnaasaannut oqarasuaatikkut normu nassaariuminartuussaaq.
- Suliffeqarfiup eqimattakkaat soqutiginnittut suliniummut pulaarnissamut periarfississinnaavai, taamaalilluni sumiiffimmi innuttaasut, suliniummik aamma aatsitassarsiorfimmi suliareqqiinernik ingerlanneqartunik paasinninnissaannut periarfissillugit.

Naliliineq

Akuersissuteqarfimmut killilimmik ornigussinnaaneq pitsaanngitsumik sunniuteqartut nalilerneqarpoq, sumiiffimmut periarfissat killilerneqarnerat pissutaalluni. Taamaattoq, suliffeqarfiup pilersaarutigaa sunniutininik pitsaanngitsunik millisitsinissaq, unnuinissamut periarfissanik pilersitsinikkut, aamma iliveqarfiup ornigussinnaanermut pilersitsinikkut.

Nalunaarsuiffik 5.20:
Sunniutitik nalilersuineq
Suliniuteqarfimmik
kulturikkullu kingornussanik
sunngiffimmi/nunaqqatigiit
atuinerat.

Suliniuteqarfimmik kulturikkullu kingornussanik sunngiffimmi/nunaqqatigiit atuinerat

Sunniutip naatsumik allaaserinera:

Suliniut piviusunngortinneqarpat aamma Moriusaq peerneqarpat, aatsitassarsioqatigiit suliniuteqarfimmi unnuiffiusinnaasunik periarfissiisaaq, aamma Moriusap iliveqarfianut ornigunnissamut periarfissaqassaaq. Taamaattoq, akuersissuteqarfimmut ornigussinnaaneq killeqassaaq, aamma inuit akuersissuteqarfimmut talinnissamik kissaateqartut aatsitassarsiornermik suliffeqarfimmut atassuteqartassapput.

Nunatta Katersugaasivia, Eqqissimatitsisarneq aamma allatigut kulturikkut eriaqisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut inatsisaata ataani ilaasunik, Ilmenitisorfimmut akuersissuteqarfimmi sumiiffinnik arfineq-sisamanik toqqaasimavoq. Sumiiffiit taakku aamma piiaaffigineqassanngillat, taamaassappallu tamakkiivillugit katersugaasivimmit itsarsuarnitsanik misissuilluni assaaffigineqarnissamut tunniutiinnarneqassapput.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Moriusaq inunnit Savissiviup Qaanaallu akornanni angalaartunit unnuiffittut atorneqartarpoq, aamma Qaanamit piniartut Pituffiup kujataanut umimmanniarlutik angalatillugit.

Sumiiffik nalinginnaasumik piniarfiusarsimavoq pitsaasoq, kisianni taamaallaat killilimmik aalisarfiusarsimavoq aamma ukiut qulikkaat kingulliit qilalugarniarfiusarsimavoq. Ilaatigut sumiiffimmi nannunniartoqartarsinnaavoq.

Nunatta Katerugaasivia Allagaateqarfialu, Eqqissimatitsisarneq aamma allatigut kulturikkut eriaqisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut inatsisaata ataani ilaasunik, Ilmenitisorfimmut akuersissuteqarfimmi sumiiffinnik arfineq-sisamanik toqqaasimavoq.

Nunami siaruarsimanera:

Nunaqqatigiinni.

Kikkut sunnerneqassapat?:

Inuit sumiiffimmi angalasut imaluunniit Moriusamut atassuteqartut.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaanngitsoq – sunniut akunnattoq	Pitsaanngitsoq – sunniut akunnattoq	Pisariaqanngilaq
<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>	<i>Ilimanassusaa: Pisinnaavoq</i>	<i>Pisariaqanngilaq</i>
<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	

5.6.5 Nuutitsineq/inuussutissarsiutit annaaneritut taartisiassat

Akuersissuteqarfimmi inunnik najugaqartoqanngilaq aamma inuussutissarsiutigalugu piniartoqaranilu aalisartoqanngilaq – imaluunniit inuussutissarsiutaasa ilaattut pingaaruteqanngilaq – suliniuteqarfimmi aalisarnermit piniarnermilluunniit.

Suliniutimmit peqquteqartumik nuutitsisoqassanngilaq aamma inuussutissarsiutit annaaneritut taartisiassarsisoqassanngilaq.

Moriusamik peersineq

Nunaqarfiusimasoq Moriusaq akuersissuteqarfiup iluani inissisimavoq. Najugaqartoq kingulleq Moriusaq qimallugu aallarsimavoq, Qaanaamullu 2010-mi nuussimalluni. Nunaqarfimmi qimanneqarsimasumi 24-nik illoqarpoq ataatsimillu iliveqarfeqarluni. Illut ilaat siornatigut najugaqartunit imaluunniit kingornussisunit pigineqarput, allat pisortanit aamma illut amerlanngitsut Qaanaami najugalinnit imaluunniit Thule Air Base-imi sulisunit pigineqarput.

Siunertarineqarpoq Moriusami nunap ataani sioqqat piiarneqarnissaat aamma illut piiarneqarnissaat. Taamaattoq, iliveqarfiup eqqaa piiaffigineqassanngilaq, aamma aatsitassariorerup ingerlanerani iliveqarfik orninneqarsinnaassaaq.

Dundas Titanium A/S-ip piginnittut kinaassusersisimavai aamma illut ilai pisiarisimavai, allallu illut akii pillugit isumaqatigiinniarfigineqarput.

Illunik pisineq illut nalinginik tunngaveqassaaq. Piginnittut aamma Dundas Titanium A/S-i isumaqatigiissinnaanngippata, pinngitsaaliissummik taarsiissutitalimmik pigisanik piginnikkunnaarsitsineq inernerisinnaavaa, kisianni tamanna pisortaqaarfinit ingerlanneqassaaq.

Sunniutitik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat

Sunniutit tassunga innarliinaveersaarluni iliuusissanik allattuisoqanngilaq.

Nalillineq

Akuersissuteqarfiup eqqaani najugaqartoqanngilaq aamma piniarnermit, aalisarnermit inuussutissarsiortoqanngilaq aamma sumiiffimmi katersisoqartanngilaq. Taamaammat sunniuteqartoqanngilaq.

Nalunaarsuiffik 5.21:
Sunniutitik nalilersuineq
Nunasseqqinneq/
inuussutissarsiutit
annaaneritut taartisiassat.

Nunasseqqinneq/ inuussutissarsiutit annaaneritut taartisiassat

Sunniutip naatsumik allaaserinera:

Akuersissuteqarfiup eqqaani najugaqartoqanngilaq aamma piniarnermit, aalisarnermit inuussutissarsiortoqanngilaq aamma sumiiffimmi katersisoqartanngilaq. Taamaammat sunniuteqartoqanngilaq. Suliniutit pissuteqartumik nunaseqqittoqassanngilaq aamma inuussutissarsiutit annaaneritut taartisiassarsisoqassanngilaq.

Moriusami illut ilai inuinnarnit pigineqarput aamma aasarsiortarfittut/unnisararfittut atorneqarput. Aatsitassarsioqatigiit illunik maannakkut piginnittunit pisiarinarlugit sulivoq.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Soqanngilaq. Akuersissuteqarfimmi eqqaaniluunniit najugaqartoqanngilaq. Inoqanngilaq piniarnermit, aalisarnermit, inuussutissarsiortoqanngilaq aamma sumiiffimmi katersisoqartanngilaq.

Nunami siaruarsimanera:

Nunaqqatigiit.

Kikkut sunnerneqassappat?:

Soqanngilaq.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartornerq	Ingerlatsineq	Matusineq
Pisariaqanngilaq	Pisariaqanngilaq	Pisariaqanngilaq

<i>Pisariaqanngilaq</i>	<i>Pisariaqanngilaq</i>	<i>Pisariaqanngilaq</i>
-------------------------	-------------------------	-------------------------

5.6.6 Sanngiitsut

Sanngiissuseq soorlu peqqiissutsimut, atuiupilunnermut ilinniarsimannginnermut aamma suliffeqannginnermut attumassuteqakkajuttarpoq.

Suliniut sumiiffimmi najugaqarfiusumi inissisimanngimmat nunaqqatigiinnut toqqaannartumik sunniuteqassanngilaq. Tamanna pissutigalugu, suliniut sanngiitsunut arlaannaannulluunniit sunniuteqassanngilaq.

Qaanaami aamma nunaqarfinni inuit sanngiitsut amerlassusaat Kalaallit Nunaata sinneranut naleqqiullugit amerlanerupput, aamma Kalaallit Nunaanni sanngiitsut Danmarkimut Europallu kitaani nunanut allanut naleqqiullugit amerlanerupput. Misissuinerit, Thulep eqqaani inoqutigiit imigassamik, persuttaanermik aamma atornerluinernik ajornartorsiorteqartut amerlasut ersersitsisimapput⁴⁰.

Suliniutip nunaqqatigiit ilinniarsimanngitsut imaluunniit ilinniagakitsut, maannakkut atorfeqanngitsut atorfinitsersinnaavai. Tamanna sulisartut taakku aamma inoqutaasa inuussutissarsiornerannut pitsannguisinnaavoq.

Suliniut toqqaannanngitsumik inunnut sanngiitsumnut pitsaanngitsumik sunniutinik kinguneqarsinnaavoq, inoqutigiinnut aamma inuiaqatigiinnut. Inoqutigiinni inersimasoq pisinnaanerpaaq suliniummi atorfeqarpat, aamma taamaalilluni suliniummi sulineri nalaani inoqutigiinni najuunnani, tamanna inoqutigiit sinnerinut pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaavoq, aamma meeqqanut.

Taamaaqataani, suliniut nunap ilaani nunaqqatigiinni allanut naleqqiullugit mikisut akornannit arlalinnik atorfinitsitsissappat, aamma taakku sulisut nunaqqatigiit akornanni pingaarutilimmik inissisimappata, tamanna pitsaanngitsumik inuiaqatigiinnut sunniuteqarsinnaavoq.

Inunnut/inoqutigiinnut/inuiaqatigiinnut pitsaanngitsumik sunniutaasinnaasut millisinniarlugit sunniutinik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat

- Inuit ilinniagaqarsimanngitsut annikitsuinnarmilluunniit ilinniagaqarsimasut aatsitassarsiorfimmi sulilernissaat siunertarlugu oqartussanik suleqateqarluni aatsitassarsiorfimit nassaariniarneqartariaqarput kiisalu qinnuteqarnerini immaqalu pikkorissarneqarnerini ikiorneqassallutik.
- Sulisussarsioirneq inunnut annikitsumik ilinniarsimasunut maannakkullu sulinngitsunut paasiuminarsarneqassapput. Suliffissat taakku suligl-imi saqqummiunneqassapput. Aamma siunnersuutigineqarpoq sulisussarsiornerit aniatinneqartassasut Qaanaamilu Majoriami aamma Qaanaallu eqqaani illuni sullivinni tigeriaannanngorneqarlutik. Aamma siunnersuutigineqarpoq aatsitassarsioqatigiit videomik annikitsunnguamik suliaqassasoq oqaatsit nalinginnaasut atorlugit, aatsitassarsiorfimmi sulineq qanoq ingerlasarnersoq takutillugu. Suliffeqarfiup aamma eqqarsaatigaa, akuttunngitsunik innuttaasut ulluinik imaluunniit 'ilmenisiorfiup sinnisui aggerlutit naapikkit' Qaanaami Ilulissanilu pilersinneqarnissaat. Saniatigut suliffeqarfiup pilersaarutigaa

⁴⁰ Suli paasissutissanik annikitsortaanik ilanngussisunik takuuk Ilanngussaq 3: Inuiaqatigiinnik tunngaviumik paasissutissat tunngaviumillu allaaserinninneq.

suliffissanik/ilinniarfissanik nittarsaassinerni aamma pilersaarutini suleqataaniarluni – kiisalu ilinniarfinnik suleqateqarnissamik ineriartortitsiniarluni. Taamaalilluni inuit killilimmik aatsitassarsiornermik suliassaqaarfimmik ilisimasallit suliffissamik paasisaqaarsinnaaqqullugit.

- Suliniut akissarsianik nunaqqatigiit akornanni ilinniarsimasut akissarsiarisinnaasaannit qaffasinnerujussuarnik neqerooruteqassanngilaq.

Naliliineq

Suliniutip sanngiitsunut arlaannaanulluunniit toqqaannartumik sunniuteqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq.

Ilaqutariinni sanngiitsuni meeqqanut tunngatillugu, toqqaannanngitsumik sunniutit pitsaanngitsut pisinnaapput, inoqutigiinni inersimasoq ingerlalluarnerpaaq suliniummi atorfeqarpat, taamaammallu suliniummi sulinermi nalaani inoqutigiinni najuunnani.

Taamaaqataanik, suliniut nunap ilaani nunaqqatigiinni allanut naleqqiullugit mikisut akornannit arlalinnik atorfinitsitsissappat, aamma taakku sulisut nunaqqatigiit akornanni pingaarutilimmik inissisimappata, tamanna pitsaanngitsumik inuiaqatigiinnut sunniuteqarsinnaavoq.

Nalunaarsuiffik 5.22:
Sunniutitik nalilersuineq
Eqimattakkaat mianernartut

Inuit sanngiitsut

Sunniutip naatsumik allaaserinera:

Suliniut nunaqqatigiinnut annikitsuinnarmik aaqqissuussamik ilinniarsimasunut maannakkut suliffeqanngitsunut suliffissanik periarfissisinnaavoq, inuit taakku ullumikkumit mianernannginnerulersillugit.

Toqqaannanngitsumik pitsaanngitsumik sunniutit pisarsinnaapput ilaqutariinni mianernartuni meeqqanut tunngatillugu, inoqutigiinni inersimasoq ingerlalluarnerpaaq suliniummi atorfeqarpat, taamaammallu suliniummi sulinermi nalaani inoqutigiinni najuunnani.

Suliniut nunaqarfinnit allanut naleqqiullugit mikisunit sulisussanik arlalinnik atorfinitsitsissalluni iluatsissappat, aamma taakku sulisut nunaqqatigiit akornanni pingaarutilimmik inissisimappata, tamanna pitsaanngitsumik inuiaqatigiinnut sunniuteqarsinnaavoq.

Pissutsit atuuttut sunnerneqartussat:

Ersarissumik nassuiarneqarsimannngilaq, inuit aamma ilaqutariit mianernartut qanoq amerlatiginersut, suliniummit pitsaanngitsumik sunnerneqarsinnaasut.

Nunami siaruarsimanera:

Nunaqqatigiinni.

Kikkut sunnerneqassappat?:

Suliniutip, inuit suliffissaaleqisut aamma/imaluunniit ilinniarsimannnginneq pissutigalugu mianernartut inuussutissarsiornerat pitsannguiffigisinnaavai.

Inuit sanngiitsut, suliniummi atorfeqanngitsut sunnerneqarsinnaapput ilaqutat pilersuisut, suliniummi suliffeqalerpata taamaalillutillu inunnik mianernartunik isumassuisinnaajunnaarpata.

Aatsitassarsiorfiup killiffiini assigiinngitsuni sunniutit

Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
Pitsaanngitsaq – sunniut soqutaanngitsaq	Pitsaanngitsaq – sunniut soqutaanngitsaq	Pisariaqanngilaq

<i>Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusaa: Annikitsoq Sakkortussusaa: Annikitsoq</i>	<i>Pisariaqanngilaq</i>
---	--------------------------------

6 Iluaqutinut Sunniutinullu Pilersaarut

Iluaqutissat Sunniutillu pillugit Pilersaarut missingiut suliarineqarsimavoq nunat tamalaat akornanni piumasaqaataasartut suleriaatsillu pitsaanerpaat naapertorlugit tulleriaraluni suleriaaseq atorlugu.

Iluaqutissat Sunniutillu pillugit Pilersaarummut (IBA) missingiutikkut siunertaasok tassaaq Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinermi paasisat oqartussanut attuumassuteqartunullu tusarniaassutigissallugit. Sunniutit Pissarsiassallu pillugit Isumaqatigiissutip suliarineqarnerani iluaqutit sunniutinullu pilersaarut IBA-mut ilanngunneqassaaq, kiisalu tusarniaanermi qisuariaataasut ilanngunneqasallutik.

Attuumassuteqartut, Suliniumut piumasaqaatit Allattorsimaffiani (ToR) tunngaviusut naapertorlugit peqataatinneqassapput. Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqatigiissutip (IBA) malittarisassat aamma ingerlatseriaatsit Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfimmit oqaasertalersorneqarsimasut malinniarpai. Attuumassuteqartut peqaatinneqarnerat Kalaallit Nunaanni pisortat attuumassutitit peqatigalugit pilersaarusiorneqassaaq aamma ingerlanneqassaaq.

Pilersaarummi suliniummi sunniutit pingaarnerit allattorneqarsimapput, aamma sunniutinut ataasiakkaanut tulluuttut allaaserineqarput:

- **Pingaarnertut anguniagaq:** Suliniummit sunniutit qanoq ittut anguniarneqarnersut allaaserineqarput.
- **Anguniagaq anguniarlugu suliniutit (sunniutinik minnerpaatitsiniutit siunnersuutigineqartut):** Anguniagaq anguniarlugu suliniutit/iluussissat atorneqarsinnaasutut siunnersuutigineqartut allaaserinneqarput. Iliuussissat, aatsitassarsiornermik suliffeqarfimmit, pisortanit imaluunniit inuiaqatigiinnit aallartinneqarsinnaapput.
- **Aarlerinartok aamma ilimagisaq:** Anguniakkap anguneqanngitsoornissaanut pingaarnertut ilimagisat aamma aarlerinartut allattorsimapput.
- **Uuttuutit uppersarneqarsinnaasut:** Suliniutit anguniakkamik angusilluarnissaa uuttorniarlugu, uuttuutit atorneqarsinnaasut allattorsimapput.

Iluaqutinut Sunniutinullu Pilersaarut allaqqitassiaq Nalunaarsuiffik 5.7-imi takuneqarsinnaavoq.

Nalunaarsuiffik 6.1: Iluaqutinut Sunniutinullu Pilersaarut.

Sunniutip allaaserineqarnera	Pingaarnertut anguniagaq(- kkat)	Anguniagaq anguniarlugu suliniutit (sunniutinik minnerpaatitsiniut siunnersuutigineqartut)	Aarlerinartut ilimagisallu	Uuttuutit uppernarsarneqarsin- naasut
Piiaaffimmi sulisartunik nunaqavissunik sulisoqarneq.	Ukiut marluk Sanaartornerup nalaani sulisut sapinngisamik amerlanerpaat nunaqavissuussapput, apeqqutaallutik pissarsiarineqarsinnaaneri, piginnaasaat, misilittagaat aamma sulisartut nunaqavissut piareersimanagerat. Ingerlatsinerup killiffiup nalaani sulisut sapinngisamik amerlanerpaat nunaqavissuussapput, apeqqutaallutik pissarsiarineqarsinnaaneri, piginnaasaat, misilittagaat aamma sulisartut nunaqavissut piareersimanagerat.	- Sulisunik nunaqavissunik sulisussarsiornermi aamma sulisoqaannarnermi suliffeqarfimmik pilerinartumik pilersitsineq, ilagalugit Dundas Titamium A/S-ip kulturikkut, suaassutsikkut, piginnaasatigut aamma nunap ilaani pissutsit pillugit apeqqutit sammisariaqarai, taakkualu inernerit suliniutip pilersaarusiordernerat ilanngullugit (paarlagaannissamut pilersaarutit, angallassinermi aaqqissuussinerit aamma aatsitassarsiorfimmil sulinerup atugassarititaasut). - Ingerlatsinerup nalaani suliffissani tamani suliamik nassuiaatit sukumiisut piumasaqaatillu innuttaasunut, kommuninut, kattuffinnut teknikkimullu ilinniartinnut saqqummiunneqassapput. Inuttassarsiuinerit tamaani innuttaasunut sammitinneqassapput kiisalu sulianik nassuiaatit inuttassarsiuinerillu kikkut attuumassuteqarsinnaasut peqatigalugit suliarineqartariaqarlutik. - Siunnersuutigineqarpoq aatsitassarsioqatigiit ussassaarutit takussaasunik (assersuutigalugu videonik naatsunik) suliaqassasoq, aatsitassarsiorfimmil sulineq qanoq ittuunersoq takussuserlugu. Sulisunngoratarsinnaasut taava video suliffeqarfiup nittartagaani isiginnaarsinnaavaat, ulluinnarni suliat amerlasuut suunersut paasisaqarfiginiarlugit soorlu ingerlatsisoq	- Ilimagisaq: Sulisartut nunaqavissut pissarsiarineqarsinnaapput aamma aatsitassarsiorfimmil ingerlatsinerup suliniissamik soqutigisaqarput. - Aarlerinartuq: Sulisartunik atorfinitsitsinissamut piginnaasat pissarsiarineqarsinnaasut nikingassusaat akimmiiffiusaaq. - Aarlerinartuq: Kalaallit Nunaanni sumiiffinnut allanut naleqqiullugu avinngarusimasumi suliniutip inissisimanera, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorluni suliniutinut allanut illoqarfinnut anginerusunut qanittumi inissisimasunut naleqqiullugu kajuminnannginnerulersitsissaaq. - Aarlerinartuq: Piffissat suliffigititaasut sivisunerat	- Sulisartut nunaqavissut sumiiffimmeersut, Avannaata Kommunianeersut aamma Kalaallit Nunaata sinneraneersut amerlassusaat. - Suliffiit suussusaat naapertorlugu sulisartut nunaqavissut amerlassusiisa procentinngornerat. - Suliffissarsiornerup ataasiakkaanut qinnuteqartut amerlassusaat.

Sunniutip allaaserineqarnera	Pingaarnertut anguniagaq(- kkat)	Anguniagaq anguniarlugu suliniutit (sunniutinik minnerpaatitsiniut siunnersuutigineqartut)	Aarlerinartut ilimagisallu	Uuttuutit uppernarsarneqarsin- naasut
		nikittarluni suliertortartoq. Taanna suliamik pitsaanersumik paasisitsissaaq, suliamik ussassaarummut allassimasumut naleqqiullugu. • Avannaata Kommuniani sulisussarsiorneq kommuni, suliffissarsiuussisarfiit il. il. suleqatigalugit ingerlanneqartariaqarpoq. • Suliniutip aatsitassarsiorfimmi kalaallit kulturiat pingaartittariaqarpaa allanngutsaalisariaqarlugulu, aamma aqutsisut kalaallisut oqaluttut aamma aatsitassarsiorfimmi sumiiffimmi nerisassanik pilersuineq eqqarsaatigalugit. • Siunnersuutigineqarpoq sulisartut nunaqavissut piffissaq sivikinnerusooq atorfininnissamik neqeroorfigineqassasut. Assersuutigalugu, nunaqqatigiinni ukiakkut suliffissaaleqineq qaffasinnerusarpoq, aalisartoqannginnerani aamma piniartoqannginnerani, taamaallunilu ukiup taamaalinera sivikinnerusumik atorfininnissamut periarfissaassaaq pitsaasoq. • Sulisartut nunat assigiinngitsuneersut sulisartunik nunaqavissunik taarseriartuaarniarlugit, pisariaqarpoq aatsitassarsiorfimmi sulisartunik nunaqavissunik ilinniartitsinerup aallunneqarnissaa, taamaallutik suliffinnut qaffasinnerusunut qaffattaqqullugit.	(aatsitassarsiorfimmiinnerup sivilisunera) sulisunik kajumilersitsinissaq ajornakusoortissinnaavaa. • Aarlerinartut: Aatsitassarsiorluni ingerlatsineri annertuumi naleqqussarsinnaassutsip amigaataasinnaanera, nunaqqatigiinni ilitsoqqussaralugu inooriaaseq malillugu inuusinnaanermut naleqqiullugu, akimmiffiusinnaavoq sumiiffimmi sulisartut nunaqavissut kajumilernissaannut.	
Sulisartut nunaqavissut akornanni ilinniarneq, pikkorissarneq aamma	Inuit sapinngisamik amerlanerpaat piiaaffimmi sulinermit sulinermit pikkorinnerulissapput aamma misilittagaqalissapput.	• Ilinniarnermi pisariaqartitanik nalilersuineq najukkami oqartussat suleqatigalugit ingerlanneqarsinnaavoq, qulakkearniarlugu ilinniarnermi periarfissat neqeroorutigineqartut Dundas Titanium A/S-imut aamma nunaqqatigiinni inuussutissarsiornermut iluaqutaanissaat, kiisalu	• Ilimagisaq: Sulisartut nunaqavissut suliniummi atorfillit suliffimmi ilinniarsinnaasut aamma sulineri misilittagallit.	• Suliffimmi ilinniarnertit naammassineqartut amerlassusaat. • Ilinniarnermut atatillugu

Sunniutip allaaserineqarnera	Pingaarnertut anguniagaq(- kkat)	Anguniagaq anguniarlugu suliniutit (sunniutinik minnerpaatitsiniut siunnersuutigineqartut)	Aarlerinartut ilimagisallu	Uuttuutit uppernarsarneqarsin- naasut
piginnaasanik ineriartortitsineq.	Ilinniartut suliaasaqarfiit assigiinngitsut iluanni ilinniarnernimut atatillugu suliffimmiinnissamut neqeroorfigineqassapput.	kiffartuussinnermut attuumassuteqartunut aqutsinermilu suliffinnut. - Suliffeqalinnginnermi aamma ingerlatsinnermi killiffimmut suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit sapinngisamik piaarnerpaamik ineriartortinneqartariaqarput aamma pitsaanerutinneqassaaq Sanaartornerup nalaani. - Suliffeqalinnginnermi aamma suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit najukkami oqartussat, ilinniarsiit aamma sulinnermik inuussutissarsiutillit peqatigiiffii suleqatigalugit ineriartortinneqassapput. - Ilinniarsinnik (ingammik aatsitassalerinnermik ilinniarsinnik) ilinniarnernimut atatillugu suliffimmiinnerit aamma ilinniarnermi pilersaarutit qanoq ingerlanneqarsinnaanersut ilinniarsiit suleqatigalugit ingerlaavartumik oqaloqatigiinnittarnerit aallartinneqassapput. Siunnersuutigineqarpoq aatsitassalerinnermik ilinniarsiit suliniutillu akornanni qaammatit pingasukkuutaarlugit ataatsiimiittarnerit pilersaarutigineqassasut, suliniutip sanaartornermi killiffiata tamakkerlugu, ilinniarsiit piginnaasat siunissami piumasaqaatigineqartut ilisimassagai qulakkeerniarlugu. - Ingerlaavartumik ukkatrineqartariaqarpoq sulisut qaffasissutsini tamani piginnaasaasa qaffakkiartuaarnissaat, sulisut sulisoriinnarniarlugit aamma ineriartortinniarlugit. - Suliffeqarfik ilinniarnernimut atatillugu suliffimmiinnerit neqeroortariqarpoq suliffiit assigiinngitsut iluanni, s. i. suliareqqiinnermi, aqutsinnermi il. il.	- Ilimagisaq: Ilinniartut pissarsiarineqarsinnaasut aamma ilinniarnernimut atatillugu suliffimmiinnissamut soqutigisaqartut. - Ilimagisaq: Sulisut ilinniarsinnissamut piffissamik atuinnissamik kajumerisaqartut. - Ilimagisaq: Pisortat aamma ilinniarsiit suliffeqarfimmik suleqateqarnissaminut isumalluutaateqarput.	suliffimmiittut aamma ilinniartut ukiumut amerlassusaat. - Qinnuteqarsinnaasut piginnaasaat pitsanngorsarniarlugit it pisortanit aamma kattuffinnit suliniutit aallartinneqartut amerlassusaat. - Aatsitassarsiornermi k suliaasaqarfimmik attuumassuteqartun ut inuit pikkorissarniarlutik qinnuteqarsimasut amerlassusaat.

Sunniutip allaaserineqarnera	Pingaarnertut anguniagaq(- kkat)	Anguniagaq anguniarlugu suliniutit (sunniutitik minnerpaatitsiniut siunnersuutigineqartut)	Aarlerinartut ilimagisallu	Uuttuutit uppersarneqarsin- naasut
		- Piiaaffimmik matusinermi sulisunut atorfinitsitseqqinnermut pilersaarutit suliarineqassapput. - Sulisoqarnermi aqutsisumik, sumiiffimmi aallaaveqartumik, tunniusimasumik, sulisussarsiornermik, ilinniartitsinermik aamma sulisut atorfimminni qaffakkiartornissaannut ineriartortitsinermi sulisunik malittarinnittussamik atorfinitsitsineq.		
Nunaqavissut suliffeqarfiutaannik suliniummi peqataatitsineq.	Sulinermit aamma kiffartuussinermut isumaqatigiissutit sapiingisaik amerlanerpaat nunaqavissut suliffeqarfiutaannut tunniunneqassapput.	- Nunaqavissut suliffeqarfiutaat, suliarinnittussarsiuussinermi suliassap ingerlanneqartarnera aamma aatsitassarsiorfimmit isumaqatigiissutit suussusaat pillugu pimoorussisut aamma ilisimasaqartut. - Periarfissaqartillugu, pisiniarnermi aamma nioqqutissanut kiffartuussinermilu isumaqaatigiissuteqarnermi immikkoortukkaat suliarineqassapput ima, Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit isumaqatigiissutinut neqeroorsinnaanngorlugit, takuniarlugu unammillersinnaasumik neqerooruteqarsinnaanersut. - Periarfissaqarpat imminullu akilersinnaappat, suliat, nioqqutissanik assartuinnermut sulisunillu assartuussinermut attuumassuteqartut nunaqatigiinni suliffeqarfinnut ingerlanneqartussanngortinneqassapput. - Kiffartuussinernik (sanaartorneq, ingeniørisut suliassat, innaallagissiorneq, IT-mik kiffartuussinerit, eqqiaaneq, nerisassanik nereriaannarnik pilersuineq, errorsineq assigisaallu)	- Ilimagisaq: Nunaqavissut suliffeqarfiutaat kiffartuussinermut aningaasaliinissamut naammattumik piginnaanillit. - Aarlerinartog: Nunaqavissut suliffeqarfiutaat suliffeqarfinnut nunanit allaneersunut naleqqiullugit unammillersinnaannginnerat. - Aarlerinartog: Aatsitassarsiorfiup inissisimanera nunap ilaata avataanit suliffeqarfinnut mikisunut aatsitassarsiorfimmut pilersuinissamik akimmiffiusinnaavoq.	- Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut isumaqatigiissutit tunniunneqartut amerlassusaat. - Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut isumaqatigiissutit tunniunneqartut nalingi (USD-inngorlugit aamma isumaqatigiissutit nalingisa ataatsimoortut %-inngornerat). - Nunaqavissut suliffeqarfiutaat suliarinnittussarsiuu ssinermi peqataasut amerlassusaat.

Sunniutip allaaserineqarnera	Pingaarnertut anguniagaq(- kkat)	Anguniagaq anguniarlugu suliniutit (sunniutinik minnerpaatitsiniut siunnersuutigineqartut)	Aarlerinartut ilimagisallu	Uuttuutit uppersarneqarsin- naasut
		suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnerini, Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit isumaqatigiisummut neqerooruteqaqqullugit qaaqquneqartariaqarput. - Kiffartuussinernut annerusunut isumaqatigiissutit suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnerini, nioqqutissat/kiffartuussinerit ilaat Kalaallit Nunaanni pisiarineqassasut piumasaqaatigineqarsinnaavoq. - Nunaqqatigiinni piniartut aatsitassarsiorfimmut neqinik Kalaallit Nunaanneersumik pilersuisinnaapput. - Nunaqavissut inuussutissarsiortut isumalioqatigiissitannut aamma GE-mut oqalliffissaq pilersinneqarsinnaavoq suliarinnittussarsiuussinissap ingerlanissaata oqallisiginarlugu, siunertarlugu nunaqavissut suliffeqarfiutaasa toraarneqarnerat qulakkeerniarlugu.		
Sumiiffimmi innuttaasunut akuersissuteqarfimmut killilimmik ornigussinnaaneq	Innuttaasut nunaqavissut killiliinernik sapinngisamik annikinnerpaamik misigisaqassapput. Innuttaasut nunaqavissut aamma aatsitassarsiornermik suliffeqarfiup akornanni akerliinnerit aamma tatiginninnginnerit ingalassimaneqassapput.	- Inuit sumiiffimmi angalasut angallatiminnik talissinnaassapput aamma sumiiffimmi qasuerserlutik najuussinnaassapput. - Periarfissaqassappat, nunaqqatigiinnut aatsitassarsiorfimmi ikummatissamik aamma nioqqutissanik nalinginnaasunik pisisinnaaneq iluaqutaassaaq. - Nunaqqatigiit tamaaniitillutik aatsitassarsiorfimmi inummut saaffigisinnaasaannut oqarasuaatikkut normu nassaariuminartuussaaq. - Suliffeqarfiup eqimattakkaat soqutiginnittut suliniummut pulaarnissamut periarfississinnaavai, taamaalilluni sumiiffimmi innuttaasut, suliniummik aamma aatsitassarsiorfimmi suliareqqiinnerik	Aarlerinartog: Nunaqqatigiinni innuttaasut sumiiffimmut killilimmik ornigussinnaaneq akuerinngippassuk, aamma aatsitassarsiorfimmi akisussaasoq nalunaarfiginagu sumiiffimmut ornigunniarpata. Tamanna ajunaarnernik annertuunik kinguneqarsinnaavoq. Suliffeqarfimmillu tatiginninnginnermik kinguneqarsinnaalluni, ajornerpaamillu	Dundas Titanium A/S-imit maalaaruteqarfissa mik pilersinneqartoq aqqutigalugu killilimmik ornigussinnaaneq pillugu maalaarutit tigusimasai.

Sunniutip allaaserineqarnera	Pingaarnertut anguniagaq(- kkat)	Anguniagaq anguniarlugu suliniutit (sunniutinik minnerpaatitsiniut siunnersuutigineqartut)	Aarlerinartut ilimagisallu	Uuttuutit uppernarsarneqarsin- naasut
		ingerlanneqartunik paasinninnissaannut periarfissillugit. Innuttaasunut atassuteqarfissamik, tunniusimasumik, sumiiffimmi aallaaveqartumik, atorfinitsitsineq.	aatsitassarsiorfimmik aqutsisut orniguttoqaqqusaajunnaarnermik kinguneqarsinnaalluni.	
Aatsitassarsiorfimmi inuit akoranni akerleriinnerit	Aatsitassarsiorfimmi inuit akoranni akerleriinnerit ingalassimaneqassapput.	- Sulisunut tamanut aallarniutitut ataatsimiinnerit kulturit assigiinngitsut pillugit paasissutissiilluni immikkoortortamik ilaqartariaqarput. - Sulisartut nunat assigiinngitsut akornanneersut Kalaallit Nunaata kulturianut ataatsimut isiginninnermik aallarniutitut pilersaarummut ilanngullugu paasitinneqartariaqarput. - Qulakkeerneqartariaqarpoq, najugaqarfik inuiaassutsinut assigiinngitsunut najugaqarfimmi najugaqartunut kulturikkut pisariaqartitanik peqarnera. - Malersuisoqannginnissaanut aamma nakkarsaasoqannginnissaanut politikkit ingerlatseriaatsillu piareersimassapput, sulisunik malersuisoqassappat imaluunniit nakkarsaasoqassappat.		Inuit akoranni akerleriinneq ingalassimaniarlugu pilersaarutit aamma politikkit piareersimasut.
Aatsitassarsiorfimmi ajunaarnissamut aarlerinartoq	Aatsitassarsiorfimmi ingerlatani attuumassuteqartuni suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu qaffasissumik pitsaassusillit. Aatsitassarsiorfimmi ajunaarnerit	- Aatsitassarsiorfimmi ajutoortoqartillugu suleriaatsit aamma pinartumik angallassisoqartariaqalersillugu suleriaatsit ersarissut oqartussatt attuumassuteqartut peqatigalugit isumaqatigiissutigineqassapput. - Sullivimmi avatangiisinik aarlerinartunik nalilersuinerit ingerlanneqassapput aamma ingerlaavartumik nutarterneqartassapput. Nalilersuineq ineriartortitsinermut, atuutsitsinermut	Ilimagisaq: Najukkami oqartussat qisuariarnissamut pisariaqartumik piginnaasaqarput aamma isumalluutitik immikkoortitsisimapput.	- Sulisut ilinniartinneqarsimasut amerlassusaat. - Piiaaffimmik ingerlatsinermut attuumassuteqartumik ajunaarnerit amerlassusaat.

Sunniutip allaaserineqarnera	Pingaarnertut anguniagaq(- kkat)	Anguniagaq anguniarlugu suliniutit (sunniutinik minnerpaatitsiniut siunnersuutigineqartut)	Aarlerinartut ilimagisallu	Uuttuutit uppernarsarneqarsin- naasut
	ingalassimaneqarnerat (akuersinngivinnee).	aamma suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu pillugit pilersaarummik nakkutilliinermut atorneqassaaq, taanna aatsitassarsiorfimmi sulisunit tamanit malinneqassaaq. - Sulisunut tamanut suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu aamma aatsitassarsiorfimmi ajornartoortoqartillugu upalungaarsimaneq pillugit ilinniarnermi pilersaarutit kalaallisut, tuluttut aamma inoqassappallu oqaatsinik marlunnik taakkunani oqallorinngitsuni oqaatsinik allanik pisariaqassappat ingerlanneqartassapput. - Suliffimmi peqqinnissamut isumannaallisaanermullu ataatsimiititaliamik aqutsisunik sulisunillu ataatsimut peqataaffigineqartumik pilersitsineq, tassani sulisut aatsitassarsiorfimmi suliffimmi peqqinnissamik isumannaallisaanermillu nakkutilleeqataassapput siunnersueqataallutillu. - Angallatinik ingerlatsinermik aamma angalanermillu pisortanut naleqquttunut siumut nalunaaruteqarneq. - Suliassanik suliassinneqartartunut suliffimmi peqqinnissarlu pillugit isumaqatigiissutitigut piumasaqaatit, isumannaallisaatit, qisuariarnermut piffissaq, il. il. pillugit, ajunaarsinnaanerit millisinniarlugit, ajunaartoqassagaluarpit eqqortumik aamma piffissarlu eqqorlugu qisuariarnee, ajornartoortoqartillugu qimarngussineq il. il.		- Aatsitassarsiorfimmi ajunaarnerit amerlassusaat. - Qanittumik ajunaarnernit amerlassusaat.

7 Innuttaasunik peqataatitsineq

Suliniummot misissuinermit killiffiup nalaani soqutigisaqatigiinnik peqataatitsilluni aqqissuussinerit arlallit ingerlanneqarsimapput.

Peqataatitsilluni aqqissuussinernut ilaapput:

- Februaari 2017: Qaanaami tamanut ammasumik paasissutissiineq, Ilulissanilu pissutsit atuuttut paasiumallugit inunnik ataasiakkaanik apersuinerit
- Aprili-Maaji 2017: Suliniummi ISN-imut aamma ASN-imut piumasaqaatit allattorsimaffiat pillugu innuttaasunik tusarniaaneq.
- Oktobari 2017: Nuummi aamma Ilulissani soqutigisaqatigiinnik ataatsimeeqateqarneq.
- Marsi/Apriili 2019: Suliniummot inaarutaasumik allaaserisat pillugit paasissutissat allassimasut aamma soqutigisaqatigiinnut assigiinngitsunut ISN-imut ilanngussassat pillugit siunnersuuteqaqqusilluni qaaqqusineq.

Taakku saniatigut, aatsitassarsioqatigiit akuersissuteqarfimmut inunnik angallattunut unnuisunullu persuarsuunngitsumik oqaloqateqarnerit paasissutissiinerillu ingerlanneqartarsimapput, piffissani ornigulluni sulinerup nalaanni 2016-imi, 2017-imi aamma 2018-imi.

Soqutigisaqatigiinnik peqataatitsilluni aqqissuussinernut siunertaavoq, soqutigisaqatigiit suliniutip killiffianik paasissutissiinissaq aamma killiffimmik malinnaatitsinissaq. Taakku saniatigut soqutigisaqatigiit qinnuigineqarsimapput apeqquteqaqqullugit, suliniummot nunaqqatigiit peqaatannerannik qaffaanissamut suliniutinik siunnersueqqullugit kiisalu suliniummot tunngasunik aarlerigisaminnik qaqitseqqullugit.

Qaanaami paasissutissiilluni ataatsimiinnermit asseq, februaari 2017.

7.1 Attuumassuteqartunit ilanngussat oqaaseqaatillu

7.1.1 Februaari 2017

Februaari 2017-imi Dundas Titanium A/S-i Qaanaami tamanut ammasumik paasissutissiilluni ataatsimiitsitsimavoq. Ataatsimiinnermi suliffeqarfinit aallartitat, ASN-imik siunnersuisut (Orbicon) aamma ISN-imik siunnersuisut (NIRAS) peqataasimapput.

Ataatsimiinnermi Qaanaami najugallit soqutiginnittut, suliniut pillugu 2017-imi aasaanerani akuersissuteqarfimmi ornigulluni suliassanut pilersaarut pillugu, kiisalu akuersissummik qinnuteqarnerup ingerlanera pillugu ASN-i aamma ISN-i qitiutillugit paasissutissinneqarsimapput. Saqqummiinerup nalaani aamma kingorna, innuttaasut apeqquteqarnissamut aamma aarlerinartut pillugit qaqitsinissamut periarfissaqarsimapput. Ataatsimiinneq qallunaatut ingerlanneqarsimavoq kalaallisullu nutserneqarluni. Inuit 14-it ataatsimiinnermi peqataasimapput.

Tamanut ammasumik ataatsimiinnerup saniatigut, soqutigisaqatigiinnik ilaatigut aaqqissuussanik apeqqarissaarnerit arfineq-pingasut ingerlanneqarsimapput, sumiiffimmi pissutsinik tunngaviummik paasissutissanik katersineq ukkataralugu, ilagalugit Moriusap eqqaanik atuineq. Qaanaamiinnermi pingaarnertut ukkatarineqarsimavoq, Moriusami illunik piginnittut kinaassusersineqarnissaat.

Nalunaarsuiffik 7.1: Februaari 2017-imi soqutigisaqatigiinnik peqataatitsilluni aaqqissuussinermi ataatsimut isiginninneq.

Soqutigisaqatigiit suussusaaq	Soqutigisaqatigiit	Ulloq	Periaaseq	Qitiusumik pingaarnertut qaqitat	Oqaaseqaatit allat
Sumiiffimmi najugallit/suliffeqarfiit	Qaanaami najugallit	25. februaari 2017	Innuttaasumik paasissutissiilluni ataatsimiinneq	Ataatsimiinnermi pingasunik saqqummiussisoqarpoq, tassani peqataasut saqqummiussinerup nalaani kingornalu apeqquteqarsinnaasimapput. Saqqummiussanut ilaapput: Suliniut (Hans Jensen, Dundas Titanium A/S) ASN-imik suliap ingerlanera (Flemming Pagh, Orbicon) ISN-imik suliap ingerlanera (Camilla Christensen, NIRAS) Nutserisoq: Navarana Sørensen Apeqqutit arlallit suliniummik pilersaarut, ornigulluni sulineq il. il. pillugit apeqqutigineqarsimapput akineqarlutillu.	Ataatsimiinneq kommunimi, napparsimavimmi aamma pisiniarfimmi pappiaqqatut naqitatut nalunaarutigineqarsimavoq. Sulilu Facebookikkut ataatsimiinneq nalunaarutigineqarsimalluni.
Pisortat ingerlatsivii	Majoriaq Qaanaaq (Johnny Jensen, pisortaq)	23. februaari 2017	Ilaatigut aaqqissuussamik apersuineq	Qaanaami nunaqarfiinilu innuttaasut qaffasissumik procentillit meeqqat atuarfiannik naammissinninneq ajorput	

				• Ilinniartunut Teknikikkut ilinniarnermik aallartikkusuttut ilinniarnermut atatillugu sungiusarfissanik nassaarnissaq ajornakusoortupilussuuvoq • Pitsaasuussaaq Dundas Titanium A/S-i sungiusarnissanik aaqqissuussanik/atorfiniffissanik periarfissanik pilersitsisinnaappat	
Kommuni	Qaasuitsup kommunia, Qaanaami allaffik (Arruttaq Qujaukitsoq–niuernermik siunnersorti, Aatsitassanik, sulinermik ineriartortitsinermi, takornariaqarnermi aamma piniarnermi/aalisarnermi immikkoortortaqaqarfimmi akisussaasuusoq)	24. februaari 2017	Ilaatigut aaqqissuussamik apersuineq	• Avannersuarmi inuussutissarsiutigalugu piniartut 80-it missaaniipput, 40-50-it Qaanaami najugaqarlutik aamma sinneri nunaqarfinni najugaqarlutik • Taassuma ilisimasai naapertorlugit Moriusap eqqaani suliat killeqartorujussuupput • Sumiiffik suliffeqarfinnik periarfissanik amigaateqarpoq, suliniutip sapinngisaq tamaat anguniartariaqarpaa nunaqavissunik sulisoqarnissaq aamma kiffartuussisoqarnissaq	
Sumiiffimmi najugallit/suliffeqarfiit	Qaanaami Sanasoq aamma suliassinneqartartoq (Kim Petersen, piginnittoq)	26. februaari 2017	Ilaatigut aaqqissuussamik apersuineq	• Pituffimmi sakkutooqarfik kiisalu attaveqarnermut pilersuinemullu atortulersuutit atorneqarsinnaaneqarnerat pillugu isorinnippoq • Kim-ip erseqqissarpaa Qaanaami nunap atortulersugaanera atussallugu pingaaruteqartoq (ingammik mittarfik) • Kim-ip erseqqissarpaa Kangerlussuup sunnerneqannginnissaa pingaaruteqartoq, tamanna sumiiffimmi uumasunik nujuartanut aamma aalisarnermut pinarnermullu pitsaanngitsumik sunniuteqassammat. Aalisarluni pilersorneq Qaanaami Qeqertanilu amerlasuunut pingaarnertut isertitaqaataavoq.	Suliffeqarfik Qaanaami suliarinnittartutut annerpaavoq, sisamanik piffissaq tamakkiisoq atorfeqartitsilluni.
Sumiiffimmi najugallit/suliffeqarfiit	Inuussutissarsiutigalugu piniartut aalisartullu (Rasmus Avike, Avigiaq Petersen, Martin Uumaaq aamma Qillaq Danielsen)	28. februaari 2017	Ilaatigut aaqqissuussamik apersuineq	• Inuussutissarsiutigalugu piniartut/aalisartut Qaanaameersut/Savissivimmeersut Moriusap eqqaa piniarnermut/aalisarnermut atorneq ajorpaat • Silap pissusiata allanngoriartarnera piniartut inuuniutaannut annertuumik sunniuteqarpoq • Qalerallit qilalukkallu aalisakkanik tunisassiorfimmuut tunineqartarput. Tuttut/umimmaat/aarrit/puisit nammineq qimminullu nerisassat.	

Sumiiffimmi najugallit/suliffeqarfiit	Moriusami illumik piginnittoq (Juaanna Platou, Qaanaami nunaqarfinnilu palasi)	26. februaari 2017	Ilaatigut aaqqissuussamik apersuineq	Moriusami illut marluk pigai, tassani 1996-imi nuusimavoq aamma ilinniartitsitut sulisimalluni. Taanna ilaqtannilu 2016-imi illumi unnuisimapput.
Sumiiffimmi najugallit/suliffeqarfiit	Moriusami illumik piginnittoq (Regina Kristiansen, soraarneq aamma ikinngutaa qallunaatut oqaluttoq Kista Henson)	27. februaari 2017 & 1. Marsi 2017	Ilaatigut aaqqissuussamik apersuineq	Moriusami illut marluk pigai, ataaseq inunnik ataatsimoortunit Pituffimmut/pituffimmit aqquataani aasaanerani 2016-imi atorneqarsimavoq Regina Moriusami kingulliup tulliulluni najugaqartuusimavoq, maannakkut Qaanaami najugaqarluni. Regina ikiuussimavoq Moriusami illunik piginnittut kinaassusersorlugit.
Kattuffiit	SIK, Qaanaami immikkoortortaarfik (Paulina Kleist, siulittaasoq)	28. februaari 2017	Ilaatigut aaqqissuussamik apersuineq	- SIP-mi ilaasortat ukiuunerani suliffeqanngitsut amerlanerupput, aasaaneranut naleqqiullugit. - Pitsaasunik sunniuteqarnissaa takorloorpaa, suliniut SIP-mi Qaanaami nunaqarfinnilu ilaasortanik suliffissanik pilersitsisinnaappat
Kommuni	Qaasuitsup kommuniani borgmesteri, Ole Dorph	2. marsi 2017	2017-imi februaarimi Qaanaami suliniut pillugu aamma suliat ingerlanneqarsimasut pillugit paasissutissiineq	Ole innersuussivoq kommunimi niuermik ataatsimiititaliaq (Hans Peter Lennert) pingaarnertut soqutigisallit ilaatinneqassasoq.

7.1.2 Oktobari 2017

Oktobari 2017-imi Dundas Titanium A/S, Orbicon aamma Niras, Nuummi Ilulissanilu soqutigisaqatigiit ataatsimiinnernut/isumasioqatigiinnernut pingasunut peqataaqullugit qaaqqusisimapput. Peqataasut aamma ilanngussat ISN-imik ingerlatsinermut attuumassutillit, Nalunaarsuiffik 7.2mi takuneqarsinnaapput.

Nalunaarsuiffik 7.2: Februaari 2017-imi soqutigisaqatigiinnik peqataatitsilluni aaqqissuussinermi ataatsimut isiginninneq.

Soqutigisaqatigiit suussusaat	Soqutigisaqatigiit	Ulloq	Periaaseq	Qitiusumik pingaarnertut qaqitat	Oqaaseqaatit allat
Naalakkersuisut	Aatsitassanik Suliassaqqarfinnut Avatangiiisnut aqutsisoqarfimmit	24. oktobari 2017	Nuummi ataatsimiinneq/workshoperneq	2017-imi akunnerit pingasut ataatsimiinneq/workshoperneq ingerlanneqarsimavoq, suliniutip ilusissaa aamma ornigulluni sulineq ukkataralugit.	Qaaqqusissut ukununga aamma nassiuinneqarsimavoq: Peqqissutsimut

	aamma Aatsitassaqarnermut naalakkersuisoqarfimmit aallartitat		Peqataasut killeqarsimammata apeqqutit oqallissaarinerlu ataatimut ingerlanneqarsimapput. Apeqqutit akissutillu eqikkaanermi allattorneqarsimanngillat, pissutaalluni suliniutip allaaserineqarneranut aamma ingerlanneqarnera pilugu ukkataqarmata	Naalakkersuisoqarfik; Inuussutissarsiornermut, Sulinermit, Niuernermut Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik; Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik; Pinngortitaleriffik; Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu; KANUKOKA; Kalaallit Nunaanni politiit aamma Issittumi Sakkutooqarfik.
Inuiaqatigiit suliffeqarfiillu	KNAPK-mit, WWF-mit, Transparency Greenlandimit, Siemens- imit (Sulisitsisuni ilaasortatut), EY accountants-imit (Sulisitsisuni ilaasortatut), Kommune Kujallermit aallartitat	Nuummi ataatsimiinneq/workshoper	2017-imi akunnerit pingasut ataatsimiinneq/sumasioqatigiinneq ingerlanneqarsimavoq, suliniutip ilusissaa aamma ornigulluni sulineq ukkataralugit. Peqataasut killeqarsimammata apeqqutit oqallissaarinerlu ataatimut ingerlanneqarsimapput. Apeqqutit akissutillu eqikkaanermi allattorneqarsimanngillat, pissutaalluni suliniutip allaaserineqarneranut aamma ingerlanneqarnera pilugu ukkataqarmata. Taamaattorli peqataasunit oqaaseqaatit tulliuttuni ingerlateqqinneqarsimapput: - Citronen Fjordimi suliniummi – umiarsuakkut nassiussinerit pillugit ilaatigut uunga suliniummut assersuunneqarsinnaapput – umiarsuakkut assartuinermit pilersaarutit piareersarneqarsimanngillat aamma innuttaasunik tusarniaanermik ingerlanneqarsimanatik. Ersarissimavoq umiarsuakkut nassitsinerit pillugit akuersissutit 'issiaviit marluk akornanni misigissusaasimasoo' (Qallunaat nunaanni aamma Kalaallit Nunaanni inatsisit). Suliniummut tamanna isorinartumik isiginninnerujussuuvoq, aamma umiarsuakkut nassiussinerit sunniutaannik misissuisoqartariaqarpoq, suliniummut avatangiiisunik misissuinerit ilaattut. - Suliniutip eqqaani kulturikkut kinaassuseq nukittuvoq, aamma ICC taakkulu suleqatai	Qaaqqusissut ukununnga aamma nassiunneqarsimavoq: Visit Greenland, KTI – Aatsitassarsionermik ilinniarfik, ARTEK, AVATAQ, IIC, Imarsionermik Ilinniarfik

(Pikialasorsuaq pillugu Isumalioqatigiissitat) tassaapput tassunga sammisamut pingaarnertut soqutigisaqatigiit. ICC qanittukkut, Inuit inuiaqatigiivisa akimut (Canada, Alaska, Kalaallit Nunaat) nunamik pisinnaatitaaffii aamma nunamik soqutigisat pillugit nalunaarusiamik piareersaasimapput. Nalunaarusiaq takusariaqarpat. • Aatsitassarsiornermi suliniummit kommuunit pissarsiaqarnissaat ajornakusoorpoq, aamma suliniummut ineriartortitsinermit ilaatinneqanngillat. Pingaaruteqarpoq eqqarsaatigissalugu suliniutip qanoq kommuninik sunniuteqassanersoq, aamma kommuunit allaanerumik sunnissanerai. Akerleriilersitsisapoq illit naammagittaalliutinnik tusaaneqanngitsutut misigisimaguit. • Suliniummi ikummatissat oqimaatsut atorneqassanngikkaluarput • Umiarsuakkut nassiussinernit sunniutit qaffasinnerpaaffiisa periarfissaat misissorneqartariaqarput, umiartornermi nipiliornerit aamma usiniarnernit/usilersornernit nipiliornerit immikkut sammillugit. • Ajornakusuusaaq sumiiffimmi KNAPK-mi ilaasortat sulilersinnaasutut kajumitsilissallugit, inuussutissarsiutigalugu piniarnermut allagartaqarpata. Tassunga pissutaavoq piffissaq tamaat atorlugu aalisartut/piniartut allagartatik tigummiinnassagunikkit, minnerpaamik taamaallaat aningaasarsiorsinnaanerat. Tamanna nunaqavissunik sulisunik kajumissaarinermit ajornartorsiutaavoq, naak ingerlatsinermit aamma aalisarnermi ukiut piffissat naleqqukkassinnaagaluartut.				
Pisortat, inuiaqatigiit suliffeqarfiillu	Qaasuitsup kommunianit, Sulisitsisunit, ilulissani KJ Construction-imit aallartitat	Ilulissani ataatsimiinneq/workshopperneq	2017-imi akunnerit marluk ataatsimiinneq/workshopperneq ingerlanneqarsimavoq, suliniutip ilusissaa aamma ornigulluni sulineq ukkataralugit. Peqataasut killeqarsimammata apeqqutit oqallissaarinerlu ataatinut ingerlanneqarsimapput.	Qaaqqusisut ukununnga aamma nassiunneqarsimavoq: Ilulissani politii, KNAPK, SIK

Apeqquutit akissutillu eqikkaanermi
allattorneqarsimanngillat, pissutaalluni suliniutip
allaaserineqarneranut aamma ingerlanneqarnera
pilugu ukkataqarmata

7.1.3 Upernaaq 2019

2019-imi marsimi aamma apriliimi, allaganngorlugit paasissutissat ataatsimoortut suliniummut soqutigisaqaqatigiinut e-mailikkut nassiunneqarsimapput. E-mailimi ilanngunneqarsimapput, teknikituunngitsumik suliniummik allaaserinninneq annikitsortaanik ilanngussisoq, suliniummut akilersinnaassutsimik misissueqqaanermi allaaserisanik tunngavilik. Suliniummik allaaserisat, qallunaatuunngorlugit kalaallisuunngorlugillu nutserneqarsimapput. Attuumassuteqartut kajumissaarneqarsimapput periarfissaqarunik oqarasuaatikkut apeqqarissaarinermi peqataaqqullugit:

- Suliniummik allaaserisanut aamma ISN-imik suliap ingerlaneranut apeqquteqaqqullugit
- Suliniummut aarlerissutit attuumassuteqartut pillugit allaaserinneqqullugit
- Qanoq sumiiffik/Kalaallit Nunaat suliniummit iluaquteqarnerpaasinnaanersoq ilannguseqqullugit

Apersuinerit nalunaarutit, soqutigisaqaqatigiit isummernerinik aamma suliniummut oqaaseqaatit tamakkerlugit allanneqarsimapput, pitsaasut imaluunniit pitsaanngitsut, ilanngunneqarsimapput. Suliniutip allaaserineqarnera tassaammat suliniut allaaserineqarsimasoq, allaaserinninneq akilersinnaassutsimik misissueqqaanermi allaaserineqartutut ataatsimik isiginninnermik tunisivoq, paasissutissat ataatsimoortut suliniummut soqutigisaqaqatigiinut arlalinnut nassiunneqarsimapput, taakku sammisanut qulaani pineqartunut ilanngussaqaarnissaat pisariaqavinngilaq. Attuumassuteqartut arlalilit e-mailimut akisimanngillat, allallu suliniummut aamma/imaluunniit ISN-imut maannakkut oqaaseqaatissaqaratik, imaluunniit avatangiisinut sunniutaasinnaasunik ukkataqartuullutik ilisimatitsisimapput. Attuumassuteqartut, allakkianik tigusaqarsimanerminnik uppersaasimasut, kisianni qulaani immikkoortunut pingasunut ilanngussisimanngitsut, soqutigisaqaqatigiit ilanngussannut ataatsimut isiginninnermi ilanngunneqarsimanngillat.

Nalunaarsuiffik 7.3-mi ersersinneqarpoq soqutigisaqaqatigiit sorliit suliniummut paasissutissat pillugit atassuteqarfigineqarsimanersut.

Nalunaarsuiffik 7.3: Soqutigisaqaqatiginnik, suliniutip allaaserineqarneranik aamma ISN-imi apeqqarissaanermi peqataanissamut qaaqqusisummik nassinneqarsimasunut allattuiffik.

Pinngortitamut, Avatangiisinut	GEUS	Transparency Greenland
Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfik	Politiit - Qaanaaq	ICC – Inuit Circumpolar Conference
Ineqarnermut Attaveqaqatigiinnermullu	Politiit - Nuuk	Vectrus (Thule Airbase)
Naalakkersuisoqarfik	Sulisartut kattuffiat, SIK	Royal Artic Line
Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut	Sulisitsisut	Air Greenland
Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik		

Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik	Visit Greenland	Ataatsimiititaliaq Pikialasorsuaq
Peqqissutsumut Naalakkersuisoqarfik	Greenland Business, Kalaallit Nunaanni nutaaliorneq	Issittumi Sakkutooqarfik
Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik	Aalisarnermut piniarnermullu attumatillugu aaqqissuussat	TelePost
Aatsitassanut, Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik	KNAPK	Kåre Hendriksen, ARTEK (DTU)
Aatsitassanik Suliassaqaqfinnut Avatangiisinut Aqutsisoqarfik	KTI – Aatsitassalerinermik ilinniarfik	Kirsten Hastrup, Københavnp Universitetia
Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik	KTI – Savimminilerinermik ilinniarfik	Demokratit
Avannaata Kommunia	KTI – Sanaartornermik ilinniarfik	Inuit Ataqtigii (IA)
Avannaata Kommuniata – inuussutissarsiornermi immikkoortortaqaarfia	Majoriaq (Qaanaaq)	Suleqatigiissitsisut
Savissivimmit aallartitat	Kalaallit Nunaanni Umiartornermik ilinniarfik	Siumut
Siorapalummit & Qeqertanit aallartitat	Kim Petersen, sumiiffimmi niuertoq	Partii Naleraq
Kalaallit Nunaanni Naalagaaffiup sinniisoqarfia	Morten Jeosen, sumiiffimmi niuertoq	Nunatta Qitornai
Qallunaat imarsiornermik pisortaqaqfiat	Kim Fritze, sumiiffimmi niuertoq	
Pinngortitaleriffik	AVATAQ	
Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu	WWF	
Sulinermi avatangiisinut pisortaqaqarfik		

Nalunaarsuiffik 7.4-imi attuumassuteqartunik apersuineri pingaarnertut sammisat qaqitat allaaserineqarput.

Nalunaarsuiffik 7.4: 2019-imi upernaakkut soqutigisaqaqatigiinnik peqataatsinermi ilanngussanut ataatsimut isiginninneq.

Soqutigisaqaqatigiit suussusaat	Soqutigisaqaqatigiit	Ulloq	Qitiusumik pingaarnertut qaqitat	Oqaaseqaatit allat
Ingerlatsiviit	Aatsitassalerinermik ilinniarfik, Hans Hinrichsen	13. marsi 2019	Hansip suliniut pitsagaa. Piviusunngortinneqassappat, Qaanaami eqqaanilu "allannguutaanissaa" periarfissaassaaq, sumiiffiugami ilungersuasooq, Kalaallit Nunaata sinneranut naleqqiullugu appasinnerusumik innuttaasut inissisimmammata.	Maannakkut ilinniartut 14-it ukiunik sisamanik takitigisumik aatsitassarsiorfinni ilinniarsimasutut

- Pissutsit ilorraap tungaanut ingerlalerannik pilersitsinnaavoq, innuttaasut amerlanerit sulilerpata aamma qaffasinnerusumik isertitaqarnermik kinguneqarluni. Taanna saniatigut isertitaqarnek kingorna sulisut illuinik pitsannguutitut aningaasaliinnermut atorneqarsinnaavoq aamma tamanna imaassinnaavoq sumiiffimmik sulisoqarnermik sulii pilersitseqqittoq.
 - Pingaaruteqarpoq ilinniartut suliniummi atussallugit (maannakkut Hudsonimi rubinanik piiaaffimmi ilinniartoqarpoq).
 - Pingaaruteqarpoq aatsitassarsiorluni suliffeqarfiup ingerlaavaartumik aamma qanittumik aatsitassalerinnermik ilinniarfik attaveqaateqarfigissagaa, taamaalilluni siunertaasinnaasunik pikkorissartitsinissamut piareersaalluni, siunissami aatsitassarsiornermik suliffeqarfiup piimasaqaatai angusinnaallugit.
 - Suliniutini allani ajornartorsiutaasimavoq sulisut sivisunerusumik sulisoriinnassallugit. Hansi isumaqarpoq iluaqutaasoq sapaatip akunneri arfinillit aatsitassarsiorfimmiiinnissaq/sapaatip akunneri pingasut angerlarsimalluni paarlakaanek, pissutaalluni angerlarsimaffimmiiinnermi piffissap annertussusiata aamma ilitsoqqussamik ilaqtutat ilagalugit piniarnerlu periarfissaassammata.
 - Upernaami 2019-imi aatsitassalerinnermik ilinniarfik Qaanaami ilinniartunut maskinanik ingerlatsineq pillugu pikkorissarnernik neqeroorfigai. Aprilimi 2019-imi paasissutissiilluni ataatsimiinnerit ingerlanneqarput, Dundas Titanium A/S-imit aallartitanik ilaqarlutik. Ilinniartunik aqqaneq marlunnut inissaqarpoq, aamma aatitassalerinnermik ilinniarfik qinnuteqaatiginik allakkanik 26-nik tigusiimavoq. Pikkorissartitsinnermi atuagarsorneq Qaanaami ingerlanneqassaaq, kisianni passussinertaa (sapaatip akunneri pingasut) aatsitassalerinnermik ilinniarfimmii Sisimiuni ingerlanneqassaaq. Aningaasartuutit PKU-mit aningaasaliissutinik akilerneqarsimapput, aamma ilinniartut aningaasartuutaat tamarmik qallerneqassapput, aamma ilinniarnermi nalaanni aningaasarsitinneqassapput. Anguniagaavoq ilinniartut piareersassallugit Ilmenitisorfimmii aamma/imaluunnit Alba suliniummut atorfinitsissallugit.
- sulinissamut ilinniarnissamut allatsissimapput. Qulit ukioq siulleg ilinniartut aammt sisamat ukiup aappaa ilinniartut. Ilinniarneq ukiuni marlunni atuagarsornermik ilaqarpoq, ukiuni marlunni suliffimmi misiliilluni ilinniarnermik, naggataatigullu suliffimmi misiliinnermi ilinniarnermi naamassinninnermut misilitsinnermik malitseqarluni. Naatsumik sungiusarluni ingerlatsinerit aamma neqeroorutiigineqarput.
- Maannakkut atuafimmii ilinniartitsisut/atorfillit 11-upput. Tassunga ilassutaalluni, atavaanit ilinniartitsisut atorneqarneri.
- Aatsitassarsiornermik ilinniarfiup pikkorissarfiit tulluuttut iluanni neqeroorutigaat:
 - Qaartitsinnermut tekniki
 - Napparutit allunaasartaallu aamma Kivitsineq
 - Aserorterineq immikkoortiterinerlu
 - Jumbo qillerinnermik pikkorissarneq
 - Pingaarnernik qillerineq
 - Maskiinanik ingerlatsinnermik pikkorissarneq
 - Sajukulaatunik uuttortaaneq
 - Timmisartuaqqanik inuttaqanngitsunik

			teknologi atorlugu qaartiterinermut pilersaarusiorneq
Sumiiffimmi najugallit/suliffeqarfiit	Qaanaami sanasoq aamma suliassinneqartartoq, Kim Petersen	13. marsi 2019	- Aatsitassarsioqatigiit akuersissuteqarfimmi mittarfimmik sananiarnerat akornutaavoq. Mittarfik Qaanaamiittoq atorneqarpat Qaamaamut annermik iluaqutaassaaq. Qaanaami mittarfik atorneqarpat, illugiimmik isertitaqaataassaaq suliffissanillu illoqarfimmi pilersitsilluni, aammattaaq ajornannginnerusussaaq Qaanaamit suliniummi sulisunik pissarsinissaa, suliffeqarfiup sulisuni akuersissuteqarfimmut Qaanaamit timmisartuukkunigit aamma/imaluunniit angallammik angallakkunigit. - Ilulissani mittarfik pilersinneqareerpat, Qaanaami akuttoqatigiinnerunera pitsanngorumaarpoq. Ullumikkut, Qaanaamut/Qaanaamit uniinnartarnerit amerlanersaat Ilulissani mittarfiup naappallaarneranik peqquteqarput, tamatuma kinguneraa tamakkiisumik timmisartut ulikkaarinninnginnerat. Taamaammat timmisartut Ilulissanut utersinnaanngillat, Qaanaami missinnaanngippata. Mittarfiusinnaasunut periarfissaasunut piumasaqaatit pissutaallutik, timmisartuussinerit aammattaaq unitsiinnarneqarsinnaapput, Upernavimmi sila ajorpat, qanorluunniit Ilulissani Qaanaamilu sila ajunngitsigigaluarpat. - Kim-ip aammattaaq nalilerpaa aatsitassarsiorluni suliffeqarfiup mittarfik akuersissuteqarfimmi pilersissappagu akisuupilussuussasoq. Assersuutigalugu, DKK 100 millioningajannik Qaanaap mittarfia akeqarpoq. Taamaammat Qaanaamut timmisartorneq aningaasaqarnikkut silatusaarnerussaaq kingornalu tassannga qulimiguulimmik aamma/imaluunniit angallammik Moriusamut atorluni. - Pingaaruteqarpoq aatsitassarsiornermi suliffeqarfik peqatigalugu, isumaqatigiissummi Qaanaamit sulisunik atorfinitsitsineq pillugu piumasaqaatinik sanasoqarnissaa, kiisalu piginnaasanik ineriartortitsineq pillugu piumasaqaatinik sanasoqarnissaa. - Aatsitassarsiorfiup eqqaanut aqqusaartut isersinnaassapput. Innuttaasut sulisunik nunamukarsinnaassapput – kulturimut attuumassuteqarmat, kisianni aamma pissutaavoq Moriusaq sumiiffiummat angalalusunut unnuiffissanik pilersuineri aamma silap ajornerani oqquiffissatut umiarsualiviusoq. - Kim ernumavoq CBR-imi allattorsimaffinni takusimagamiuk Dundas Titanium A/S-ip ingerlatseqatigiiffik piginnittoq Virgins Islands-imi allattorsimasooq. Pingaartupilussuuvooq suliffeqarfiup Kalaallit Nunaani innuttaasunut tuniseqataannissaa aamma inatsisit malillugit akileraarutit akiligassat akilertassagai. - Kim suliffeqarfimmut akeqqersimasutut inissisimavoq, ingammik aatsitassarsiorfimmik misissuinerup nalaani aatsitassarsiorluni suliffeqarfik Vectrus/Pituffimmi Sakkutooqarfimmut aamma sumiiffimmi innuttaasooqarfiunngitsumi adresseqarsimaneraq pissutigalugu. Assersuutigalugu Vectrusimit isumaqatigiissutaasimavoq tikisitanik sulisoqarnissaa (Kalaallinik sulisunik takooqqaarnani). Suliffeqarfinnut allanut tamanna periarfissaanngilaq aamma isumaqarpoq suliniummi sulisut Amerikamut akileraarutit akiliisartut. Kim-ip ilisimasaatut Qaanaami atorfiit saqqummertinneqarsimanngillat. Taakku saniatigut, Qaanaami najugalimmik Aatsitassalerinermik ilinniarfimmi

			pikkorissarsimasumik ilisimasaqarpoq, aamma taanna atorfimmuq qinnuteqarsimavoq suliffeqarfimmiit tusagaqarnani.
Suliffeqarfiit	Royal Arctic Line	15. marsi 2019	• RAL, Kalaallit Nunaanni suliffeqarfittut suliniummuk peqataatinneqarnissartik annertuumik soqutigaa. • RAL-ip sanaartornermi killiffiusussamut suliarinnittussarsiornermut atatillugu angallassineq pillugu tusarneqarnissartik aamma attavigineqarnissartik kissaatigaa. Soorunami RAL-ip suliarinnittussarsiornermut pissutsit, angallassinermi suliniutini killeqanngitsumik niuernermi unammillernermi atugassarititaasut pioreersut ataqqvai, kisiannili "naggammik itigartitaaneq" periarfissarerusullugu. • Naak RAL-ip Moriusaq akuersissuteqarfigiunnaarsimagaluaraa, RAL-ip 2017/2018-imiillu takutissinnaasimavaa, misissuineri killiffimmi Blue Jay / Dundas Titanium A/S-imut Moriusami akuersissuteqarfimmuq nunamik atorulersuutini pilersuinermillu tuniseqataasinnaalluni. • Taamaammat RAL ingerlatsineri killiffimmi assartuineri kiffartuussineri neqeroornissamik soqutigisaqarpoq, immaqaa aalajangersimasumik kiffartuussineri aqqummik pilersitsilluni.
Kattuffiit	SIK, Jess G. Berthelsen	21. marsi 2019	• Ataatsimut isigalugu, SIK-ip aatsitassorfik aamma Ilmenitisorfik pitsagaa. Taamaattorli pingaartupilussuuvuq pisortaqaarfiit sulineri avatangiisit pillugit inatsisitigut piumasaqaatit qulakkiissagaat, aamma Kalaallit Nunaanut suliniummik akileraarutitigut nioqutissiornermilu akitsuutitigut iluaqutigissagai. • Ullumikkut Kalaallit Nunaanni sammisani eqimattakkaani arlallit ilinniarsimasut tamangajammik sulereerput, s.i. kallerup innilerisut aamma sanasut. Sammisani eqimattakkaani inuit tamakkiisumik atorfeqareersut, aatsitassarsiorfimi atorfinitsinneqarpata, Kalaallit Nunaanni allami amigaataalissapput. • Suliniummuk taamak ittumut "marloriaammik sunniutini" peqarpoq: Aningaasarsianut aamma sulineri atugassaritigaasut kajuminnartuussapput suliniummik sulisunik kajumissaarinnissamut, kisianni aningaasarsiat neqeroorutigineqartut qaffasippallaarpata, sulisut sineriammi maqaasineqassapput. • Kalaallit Nunaanni kuuffinnik sanaartornermi suliniutit arlaqarput, ilaallutik mittarfinnik pingasunik suliniutit, taakku amigaateqalersitsineri pilersitsissapput, aamma tamanna Kalaallinik Ilmenitisorfimi sulisunik kajumissaarineri ajornarnerulersitsissaaq. • Pitsaavoq suliniummik atorfiit amerlanersai ilinniarsimanngitsunuummata aamma ilinniarsimasunut, kalaallinik sulisunik amerlanerik oqinnerusumik kajumissaarinnissaq pissutaalluni. • Suliniut Qaanaamut pitsaasuussaaq, Qaanaami atorfeqanngitsut annertussusaat, nuna tamakkerlugu agguaqatigiisitamut naleqqiullugu qaffasinnerummat. Taamaammat pitsaasuussaaq atorfeqanngitsut ilaannik sulisussumik atorfinitsigaanni aamma tamatuminnaga taakku piginnaasaat pitsanngorsinnaammata. SIK maannakkut ataatsimut aatsitassarsiornermik suliasaqarfimmuk isumaqatigiissuteqanngilaq, kisianni ataatsimut isumaqatigiissummuk suliat ingerlanneqarput, ilaatigut ilagalugit aatsitassarsiornermik suliniuteqarfiit aamma GME. SIK-p pilersaarutigaa suliniut pulaassallugu

			• Pingaartupilussuuvog ukkatarissallugu kalaallit sulisinnaasut piginnaasaanik ineriartortitsinissamut periarfissat, assersuutigalugu Aatsitassalerinermik ilinniarfik suleqatigalugu. • Siunnersuutaasimavog eqqarsaatigineqarsimasog, sumiiffimmi najugalinnut assigiinngitsunik paarlakaannermik aaqqissuussat atorineqarnissaat aamma Kalaallit Nunaata sinnerani/avataani najugalinnuteqqarsaatigineqarsinnaasut. • SIK-p nalilersinnaanngilaa kalaallit qanog amerlatigisut kajumissaarneqarsinnaanersut, apeqqutaammat atugassarititaasut (aninngaasarsiat aamma sulineri avatangiisit) neqeroorutigineqartut, suliniutinut allanut naleqqiullugit unammillersinnaassusaat. SIK neriuppoq ilinniarsimangitsunut atorfiit ussassaarutigineqartut sumiiffimmi innuttaasunit atorfigineqalernissaat, taakku inernerissavaat 80 %-it missaannik kalaallinik sulisoqarneq.	
Pisortat	Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik (APNN)	22. marsi 2019	• Sumiiffimmi misissuiffigineqartumi timmissat ineqarfeqarnerat aammalu killilersuiffiusut atuuttut ataqqineqarnissaat APNN-mit eqqumaffigeqquneqarpoq. • Tamatuma tuttoqarfiunera APNN-ip tikkuarpaa, taamaanilu timmsiartumik angalasoqartillugu malittarisassat atuuttut malinneqassammata, kiisalu timmisartup atsinnerpaaffissaa pillugu piumasaqaatit malinneqassammata. • Piniarnermut, aalisarnermut allanilluunniit allagartaqanngikkaanni aalisarnerup piniarnerullu inerteqqutaanerit erseqqissarneqarpoq. • Moriusap eqqaata aavernit katersuuffiusarnera aammalu aallarfiusarnera kiisalu aarrit akornusersornaveersaartariaqarnerat APNN-imit malugeqquneqarpoq. Kiisalu tikkuarneqarpoq Aarrit illersugaanerit pillugu nalunaarut nr. 20, 27 oktober 2006-imeersog maanna allanngortiterneqarmat, aammalu aarrit qassimasarfiisa illersugaanerit pillugu malittarisassat sukanganerulernissaat naatsorsuutigineqartariaqarmat. • Sumiiffik aaffanniarfittut puisinniarfittullu pingaaruteqarpoq. Taamaammat piniarnermut piffissat ataqqineqassapput. Puisinniarneg ukioq kaajallallugu akuerisaavog, januaarip aallaqqaataaniit decembarip 31-ata tungaanut, Puisinik illersuineq piniarnerlu pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 16, 12. november 2010-meersumi, § 5, imm. 4 naapertorlugu.	APNN allaganngorlugu oqaaseqaateqarsimavog. Apeqqutit avatangiisinut tunngassuteqarnerummata Orbiconimit amma NIRAS-imit Naalakkersuisoqarfimmut toqqaannartumik akineqarsimapput.
Paasisimasallit	Kåre Hendriksen, ilinniartitsisoq, DTU	23. marsi 2019	• Aatsitassarsioqatigiiffiup paasilluartariaqarpaa kulturitoq kiisalu aatsitassarsioqatigiffimi kulturi assorujussuaq assigiinngissuteqarmata. • Suliffeqarfiup innuttaasullu akornanni ataqqeqatigiinneq pilissappat piffissaq naammagittarnerlu atorineqartariaqarput, kiisalu suliffeqarfimmi attaveqarfissaqarneq najukkamilu attaveqarfissaqarnissaa pingaaruteqarput. • Pitsaasumik sunniivigeqatigiinneq anguniarlugu pingaaruteqarluinnarpoq aatsitassarsiorfiup – aamma aatsitassarsiorfiup aqutsisui – sumiiffimmi kulturimik paasinninnissaat; sumiiffimmi inuiaqatigiinnut ammasuunissaat, "kikkut tamarmik tikilluaqqusaapput" ileqqorissagaat, aamma annerusumik nikerarsinnaanermik takutitsinnaanerit, sulisut aamma	Attaveqaatit inuussutissarsiutinillu ineriartortitsinerup ataqatigiinnerat Kårep misissuinerani qitiutinneqarput. Immikkut ilisimasaqarfiisa ilagai avinngarusimasumiittut aamma nunaqarfiit aningaasaqarnikkut ineriartortinnissaannut

ilitsoqqussamik inooriaaseqarnerup akornanni attaveqatigiinneq eqqarsaatigalugit.

- Suliffeqarfiup sumiiffimmi kulturi eqqarsaatigalugu ajornerpaamik iliuuserisinnaasaa tassaavoq akuersissuteqarfimmut killigitap sanerai malillugit ungalulersorunik.
- Pisortanit aamma suliffeqarfimmit kulturimik paasinninneq pingaarutilik tassaavoq sumiiffimmi najugallit sullulluunniit akerleriinneq pinaveersaartarmassuk, taamaammallu, akerleriinnerit toqqaannartumik ingerlanneqartariaqaratik.
- Pingaaruteqarpoq suliffeqarfiup sumiiffimmi pitsaasumik sunniivigeqatigiinnernik pilersitsinissaq ukkatarissagaa. Taamaanngippat, suliniut, ajunnginnerpaaffimmini, qanorluunniit sumiiffiup ineriartorneranut iluaqutaanaviannngilaq, aamma ajornerpaaffimmini ineriartornermut akimmiffiussaaq, s. i. pinarnermut aalisarnermullu periarfissanik killiliinikkut.
- Piniartumut angalasunullu sumiiffimmiittunut suliniummi imaluunniit Moriusami unnuinissaq periarfissaasariaqarpoq. Eqqumaffigeqquneqarpoq eqimattakkaat annertuut ilaatigut ataatsimut angalasarsinnaanerit.
- Unnuinermik periarfissat sianiatigut, sumiiffimmi innuttaasunik pitsaasumik attaveqatigiinnissamik pilersitsissaaq, aqqusaartut ikummatissamik aamma pisariaqartitanik allanik aatsitassarsiorfimmi pisisinnaappata (soorlu toqqortaasivimmi).
- Sulisut Qaanaameersut aamma nunaqarfinneersut kajumissaarniarlugit pisariaqarpoq suliffeqarfik atorfinitsitsinermit allannguisinnaanera (aamma sapaatip akunnerinut arfinilinnut/sapaatip akunnerinut pingasunut paarlakaatitsinermit qerasariaqanngilaq), aamma ilitsoqqussamik inooriaasermik akuersisariaqarpoq.
- Suliniummut sulisut sumiiffimmeersut sapinngisaq tamaat atorlugu amerlasuut kajumissaarniarlugit, pitsaasumik isumassarsiaassaaq sumiiffimmi atorfinitsitsinerit imaappata (septembarip aamma februarip akornanni), aamma nunat assigiinngitsut akornannit sulisut ukiup qaammataasa allat ingerlanerini kingorna atorfinitsitsippata. Tassa imaappoq, atorfinitsitsivinneeq pisariaqassanngitsaq neqeroorutigissallugu, kisianni taarsiullugu aatsitassarsiorfimmi "pinermi" ataatsimi sulineq.
- Pitsaasuusinnaavoq sumiiffimmi sanasut periarfissaqartillugu atorneqarsinnaappata, aamma nioqqutissat sapinngisaq tamaat atorlugu KNI aqutigalugu pisiarineqarsinnaassappata. Tamatuma, aamma sumiiffimmi assartuinnermi aqqissuussat atorneri, ilassutitut atorfinnik pilersitseqataasinnaapput, immaqa sumiiffimmi innuttaasunik pitsaanerpaamik ikorfartuutaallutik, assartuineq killeqarmat akisummallu.
- Sumiiffimmi annerusumik ineriartornermik aamma annerusumik nunap ilaanut ataqatigiinnermik pilersitsinnaassaaq, aatsitassarsiorfiup Qaanaami mittarfik sulisunik suliniummut/suliniunniit timmisartuussilluni assartuinnermut atoruniuk. Naannerusumik 600 m-inik sumiiffimmi mittarfimmik immaqa sanasoqarsinnaavoq, soorlu sulisunik Qaanaamut aamma Qaanaamit sulisunik timmisartuussinernut atorneqarsinnaasumik. Tamanna isumaqassaaq mikinerusumik timmisartuuaqqamik sumiiffimmut inissiinissamik, taassumattaq nunaqarfiit pingasut timmiffigisinnaassavai.

periarfissat. Ukiuni kingulerni immikkut ukkatarisimavaa Kalaallit Nunaata avannaa misissuiffigissallugu.

			• Ullumikkut sumiiffimmik piniarnermut aalisarnermullu atuisut amerlanngikkaluartut, pissutsit illuanut saakkiartorput. Timmisartumit B-52-imit mingutsitsineq pissutaalluni, uumasut sumiiffimmeersut peqqinnannginnerinut ersiorneq tammariartorpoq. Ilanngullugu, piniarfiit allanut nuukkiartorput, sikup allangoriartornera pissutaalluni. Taassuma kinguneraa Siorapalummi pitsaasumik aaffanniarfissanut periarfissaarunneq. Taamaallilluni Moriusap orninnissaa nalinginnaalersimavoq. • Aatsitassarsiorfimmut atatillugu, Moriusap eqqaani nunaqarfimmik atuarfimmik, pisinarfimmik il. il. ilalimmik pilersitseqqittoqarnissaa ornigineqarpoq, tassani innuttaasut aatsitassarsiorfimmi sulisinnaapput aamma piniarlutillu aalisarsinnaapput. • Aalisarneq Qaanaami aningaasaqarnikkut annertusiliinermik pilersitsisimavoq, aamma takornariaqarneq annertusiartorpoq. Kåre isumaqarpoq sumiiffik aatsitassarsiorfimmut "atasariaqanngitsoq", nunap immikkoortua allanik pitsaasunik periarfissaqarmat. Taamaattorli, aatsitassarsiorfik sumiiffimmi suliffissalik tuniseqataasinnaavoq allanngornernit eqqorneqajassutsimik annikillitsisumik il. il.	
Sumiiffimmi najugallit/suliffeqarfiit	MBJ VVS ApS, Morten Bork Jepsen	3. aprili 2019	• Suliniut pissanganartuuvuq aamma atorfinnik assigiinngitsunik periarfissaqarpoq. Mortenip suliniut nalinginnaasumik pitsagaa, kisianni erseqqissarpaa pingaaruteqartoq, aatsitassarsioqatigiit sumiiffimmilu innuttaasut assigiimmik "unammeqataassasut", aamma naatsorsuutigisaa Qaanaap soqutigisaanut akornutaassanngitsoq. • Pingaaruteqarpoq Qaanaap ataqatigiissaarneqarnera suliniummit pitsaanngitsumik sunniuteqannginnissaa, aamma suliniummit salliutitsinnginnissaa, s. i. assartuineq eqqarsaatigalugu. RAL-imit nalunaarutigineqarsimavoq umiarsuaq siulleq Qaanaamut upernaap 2019 tikittussaaq, ullut marluk sioqqullugit aallartussanngorsimasooq, umiarsuaq aqqutimi saniatigut Moriusamut aqqusaartariaqarami. Tamanna isumaqarpoq aatsitassarsiorfimmit assartuussinermut piffissamut pitsaanngitsumik sunniuteqartoq, aamma assartuussinermut aaqqissuussat siusinnerusukkut suliarineqartariaqartut. Ilanngullugu, pingaaruteqarpoq illoqarfiup umiarsuakkut assartugassanik inissaqartineqarnissaanut salliutinneqarnissaa. Itisuumik eqqarsaatigineqassaaq qanoq RAL-ip tulleriiaarinera. • Pingaaruteqarpoq suliniutip sulisut "pitsaasut" kajumitsilissagai, Qaanaamit peersillugit. • Misissuinerup nalaani suliffeqarfimmit paasisutissaqarsimanngilaq, aamma tamanna ajornanngitsumik paasisutissinneqannginnermik misiginermik pilersitsisinnaavoq, imaluunniit allanut ingerlatinneqarmermik. Pingaaruteqarpoq suliffeqarfik illoqarfimmiinnissaa aamma ingerlaavartumik paasisutissanik pilersuinissaa. • Morten-ip tusartarsunavaa piniartut ilaat Moriusamut tikilluaqqusaanatik misigisarsimasut. Taamaattorli paasisinnaavaa sumiiffik suliffiusooq aamma imaaliillaanaq orninneqarsinnaanngitsoq. Naligiinniarnuuvooq, kisianni piniartut isernissamut akuerineqartariaqarput. • Qaanaami inuussutissarsiummik ingerlatalittut naapertuilluanngitsumik pineqartutut misigisimanarpoq aatsitassarsioqatigiiffik misissueqqaarnerup	MBJ Qaanaami inunnut tallimut atorfinnik pilersuivoq.

			nalaani malittarisassat inuussutissarsiortunut atortinneqartunit allaasut atorlugit qinnuteqarsimammat. Assersuutigalugu Vetrus suleqatigineqarpoq, atorfiillu sulit Kalaallit Nunaanni inuttassarsiorneqariannngitsut suliffeqarfiup sulisui sulisussarsiarneqarsimallutik. Sulisut pigiinnarniarlugit, Morten sulisuni piniarfiup nalaani piniariartittarpai. Aatsitassarsiornermi suliffeqarfimmut pisariaqassaaq assingusunik eqqarsaatersorneq, sumiiffimmi sulisut pigiinnarniaraanni.	
Pisortat	Qaanaami niuernermik siunnersorti, Arruttaq Qujaukitsoq	4. aprili 2019	- Arruttap suliniut ataatsimut isigalugu pitsagaa. - Qaanaami innuttaasut akornanni suliniut assut soqutigineqarpoq. - Illoqarfimmi suliffeqanngitsut annertussusaat qaffasippog, aamma taamaammat assut soqutigineqarpoq illoqarfimmut qanittumik annertuumik suliffeqarfeqarnissaq.	Arruttaq Qujaukitsoq aalisakkerivimmi sulisut pillugit, inuussutissarsiutiginagu aamma inuussutissarsiutigalugu qassit Qaanaami nunaqarfinnilu allagartaqarnersut, aamma sumiiffimmi takornariaqarnermut tunngaviumik paasissutissanik pilersuisimavoq.
Suliffeqarfiit	Qaqortoq Entreprenørforretning ApS (QEF), Lars Motzfeldt		- Qaanaami nunniamik nutaamik sananermut QEF akisussaasuvoq, taamaammat Qaanaami annertuunik sanaartukkanik suliaqarneq misilittagaqarfigaa. - QEF-ip nunniamik suliniummi sulisui siornatigut Qaanaameersuusimannngillat. - QEF-ip aatsitassarsiornermi suliffeqarfimmut sanaartornermik suliniutit neqeroorfigissallugit soqutigissavaa. - Aasaanerani taamaallaat nunniorneq ingerlanneqarsinnaavoq. Sulisut aasaanerani qaammatit sisamat missai Qaanaamiissimapput, piffissaanerani angerlamut uternatik. Tamanna sulisut akuerisimavaat aamma taamaammat Larsip naatsorsuutigaa sulisut amerlasuut sumiiffimmi sapaatip akunneri arfinillit taarseqaanneq akuerisinnaassagaat, soorlu Ilmenitisorfiup allaaserineqarnerani siunnersuutaasutut. - Larsip nalunngereersutut ippaa aatsitassarsiornermi suliniummi, soorlu Ilmenitisorfimmi, sanaartorni killiffiup nalaani kalaallinik qassinik atorfinitsisoqarsinnaanera 10 %-it missaaniittoq.	QEF 55-inik sulisoqarpoq aamma pingaarnertut Kalaallit Nunaata Kujataani sanaartornerit ingerlatarei, kisianni Kalaallit Nunaat tamakkerlugu suliniutinut neqeroortarpoq. Annerusumik kalaallinik sulisoqarpoq.
Suliffeqarfiit	Tele-Post, Allan Lynge Tele-Post, Allan Lynge	9. aprili 2019 20. septembari 2019	Maannakkut sumiiffimmi oqarasuaatitigut piginnaasat killeqartorujussuupput. Ullumikkut, qaammataasiat atorlugit attaveqaatit Qaanaami Pituffimmilu ikkussorneqarsimapput aamma raadiukkut attaveqaatit kingorna nunaqarfinnut ingerlatinneqartarput. Pitsaanerpaamik iluarsinerunngilaq aamma akisuupilussuuvog. Akuersissuteqarfik misissuineri killiffimmi pilersussallugu, Pituffimmi	

			sakkutooqarfimmi qaammataasiat atorlugit attaveqaatit atorneqarsimapput. • Maannakkut piginnaasat massakkut pissutsinut pilersuisinnaapput, kisianni aatsitassarsiorfik 175-inik sulisulik pilersorsinnaassanngilaa. • Aatsitassarsiorfinni allani TelePost-ip "raadiukkut attaveqaatit annertusisat" aatsitassarsiorfinnut ikkussorsimavai. Tassani aatsitassarsiorfiup sullissineq (attavilersorneq aamma ingerlatsineq) akilersimavaa, aamma sulisut suliffeqarfillu attaveqaatinut attaveqarsinnaalersimapput. Tamanna kisianni suliniummut matumunnga periarfissaanngilaq, attaveqarsinnaaneq raatiukkut attaveqaasinissamut sakkukippallaarmat. Taamaammat Tele-Post qaammataasat aqutugalugit iluarsiiisutiniq eqqarsaateqarpoq maannakkut nunap ilaani atorneqartunik aamma siunissami piginnaasaat pitsaassusaallu qaffanneqartussanik. • Tele-Postip naatsorsuutigaa sumiiffinni avinngarusimasuni qaammataasat aqutugalugit nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi iluarsiiisutiniq ukiut 1-2 ingerlaneranni annertuumik aningaasaliissuteqarnissartik. Piffissaatitaq taanna Ilmenitisorfimmut aamma nioqutissiornermut killinnermi piginnaasat qaffannissaanut pisariaqartitsinermut naleqqulluarpoq. Tele-Post nalunaarpoq, piffissaatitap iluani Dundas Titanium A/S-ip siunissami iluarsiiisutiniq aamma piginnaasat qaffanneqarnissaannut piumasaqaataat ilanngussinnaallugit. • Suliniut siunissami sumiiffimmi pilersuineq pillugu TelePostip eqqarsaatersuutaasa ilaannut pingaaruteqarpoq. Pingaaruteqarpoq iluarsiiisutit sumiiffimmut tamarmut iluaqataasut nassaarissallugit, aamma minnerpaamik maannakkut pilersuinermit ajomerulersitsinngitsut. TELE-POST-ip uparuarpa, Dundas Titanium A/S suliffeqarfittut, nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermik atuinermi piginnaasanut attuumassuteqartunut aningaasartuutiniq akileeqquneqassammat. Taanna isumaqarpoq Ilmenitisorfik Kalaallit Nunaata avannaata kitaani siunissami nalunaarasuartaatikkut atassuteqarnermi piginnaasat ineriartortinneqarneriniq aamma qaffanneqarneriniq tuniseqataassasoq. • Pingaaruteqarpoq maannakkut TelePostip aatsitassarsiornermillu suliffeqarfiup akornanni oqaloqatigiinnerup ingerlaannarnissaa, naatsorsuutigisat naleqqussarneqarsinnaaniassammata aamma iluarsiiisutit nassaarineqarsinnaallutik.
Inuiaqatigiit	KNAPK, Qaanaami siulittaasoq, Mads Ole	11. aprili 2019	• Mads Olep suliniummut allaaserisat atuarsimavai aamma suliniut pillugu aarlerisuuteqanngilaq, aalisartut sumiiffikkut angalanerminni piniartullu sila ajussagaluarpasit unnuissamut periarsissaqarunik. Taamaammat pingaaruteqarpoq sumiiffiup tamakkiisumik matuneqannginnissaa. Moriusaq pituttorfittu pitsaassuvoq silaluunniit ajoraluaraangat. • Mads Olep nassuiaatigaa sumiiffimmi nannunniarneq soqutigineqarnerulersimasoq, aamma piniartut Moriusaq toqqammavittut atortaraa. Assinganik atuuppoq upernaakkut aaffanniarnerni aamma ukiakkut qilalugarniarnerni. Umimmanniarfik aallartikkaanga, tamanbna aqqusaarlugu angalanermi Moriusaq unnuiffittut atorneqartarpoq.

			- Annertuumik iluaqutaasinnaavoq aqqusaartut aatsitassarsiorfimmi benziinamik petruuliumillu pisisinnaassappata. Ullumikkut angalasut ikummatissamik pissarsiniarlutik ungasissumut angalasarpur. - Mads Ole isumaqarpoq sumiiffimmi uumasut suliniummit akornusersorneqassanngitsut, maannakkut Pituffimmi sakkutooqarfimmi suliat annertuumik nipiliorermata.	
Sumiiffimmi najugallit/suliffeqarfiit	Nunaqarfimmi pisortaq, Savissivik, Mequ S. Hansen	12. aprili 2019	- Nunaqarfinni najugallit ilaat suliniut mingutsitsinermik kinguneqarsinnaanersoq ernummatigalugu oqaaseqareersimapput. - Aasaanerani sulit Savissivimmi suliffeqanngitsut arlaqarput. Siunnersuutigineqarsimavoq aatsitassarsiornermi suliffeqarfiup aammattaaq atorfinnut suugalanulluunniit ussasaarutit nunaqarfinnut nassiuttassagai, aniatillugit nivinngaavinnut nivinngarneqarsinnaaniassammata. Taamaalliluni innuttaasut atorfiusinnaasunut eqqumasinnaatilerlugit.	Suliniummot allaaserisat soqutigisaqatigiinnik peqataatitsinermut atatillugu nassiunneqarsimasut aniatinneqarsimapput aamma nunaqarfimmi nivinngaavimmi nivingapput.
Pisortat	Avannaata kommunia, Niuernermut allattoqarfik, Pisortaaneq Hans Peter Lennart	17. aprili 2019	- Kommuni suliniut annerusumik pitsagaa aamma kommunimi suliffissanut pilersinneqartussanut, suliniut naammassineqassappat. - Pingaarateqarpoq ukkatarissallugu suliffissarsiorunik kommunimut tamarmut kajumissaarinnissaq, aamma Qaanaameersuinnarnuunngitsaq. - Pitsaasuvoq suliniut saniagut kommunimi innuttaasunut ilinniarnernik aamma piginnaasanik pitsannguutini pilersitsisinnaassappat. Aatsitassalerinermik ilinniarnimmi Qaanaami pikkorissartitsinissamut neqeroorneq suliniutaavoq pitsaasoq, aamma soqutiginarsinnaavoq kommunimi illoqarfinni allani assingusunik pikkorissartitsisoqarnissaa. - Suliffissarsiorutit nalinginnaasumik Majoriaq attavigisassavaat, ineriartornermi pilersaarusiartortut [Majoriami sullissiviit atuuffigaat ilinniarniit, suliffeqarfiit aamma suliffeqarfeqarfiit akornanni suliffissarsiorutit innuttaasunullu piginnaasaminnik pitsanngorsarusuttunut atassuteqarnermut attaviunissaq]. Taamaammatt pingaarateqarpoq illoqarfinni assigiinngitsuni Majoriaq Ilmenitisorfikimmi neqeroorutaasut eqqumaffigissagaat. - Pitsaasuvoq aatsitassarsiornermi suliffeqarfik Ilulissani allaffimmik pilersitsisimanera aamma kommunimi suliffeqarfimmik suleqateqarnissaq assut soqutigaa, kommunimut suliniummot iluaqutit annerpaaqqullugit.	
Sumiiffimmi najugallit/suliffeqarfiit	Kim Fritze, Qaanaami sanaartoneramik suliffeqarfik	8. maaji 2019	- Kimmip suliniut ataatsimut isigalugu pitsagaa, sumiiffimmi inuiaqatigiinnut pitsaasumik sunniuteqarnissaa naatsorsuutigamiuk. - Kimip nalilersorpaa aatsitassarsiornermi suliniummim Qaanaameersunik sulisussanik kajumissarineq ajornakusuussasoq. Assersuutigalugu, Pituffimmi amerlangitsumik Qaanaanersunik atorfinitsitsisoqarsimavoq (Kimip isumaqarpoq annerpaamik marlukkaarlutik Qaanaaneersut sulisimasut. Amerlasuut aallartittarsimapput, kisianni piffissap sivikitsup ingerlanerani unittarsimallutik). - Qaanaami sulineri kulturi Kalaallit Nunaata sinneranut/Danmarkimut aamma Europamut naleqqiullugu allaanerujussuavoq. Inuit "taamaallaat maanna pisut eqqarsaatigalugit inuupput" aamma pilersaarutaanngitsumik sulinnigiffeqartarput, s. i. arfeqaraangat aaveqaraangallu.	Kim Qaanaami ukiuni kingullerni 30-ni najugaqarsimavoq. Sanaartornermik suliffeqarfiuteqarpoq aamma nalinginnaasumik sumiiffimmi najugallit sulisorisarpai suliniutinut naammassisaminut.

Assersuutigalugu, akiliilluni ineqarfiullunilu aalajangersimasumik nerisaqarfiusumi ukiumut 100-110-t isumaqatigiissusiorneqartarput, sulisut piffissap sivikitsup kingorna soraarniuteqartarnerat pissutaalluni, aamma kingorna utertarlutik, piffissap annikitsup kingorna suliffissarsioqqillutik.

- Inuit pinngitsaalineqarsinnaanngillat suliffimmiginnarnissaannik piumanngippata.
- Kulturikkut ajornartorsiut alla tassaavoq aappariit akornanni ningarnerujussuaq/ sangiannerujussuaq. Tamatuma kingunerisaanik angerlarsimaffimmit ungasissumi arlamik sulinissaa akuerineq ajorpaat. Assersuutigalugu, Kimi Savassivimmi suliniuteqarnikuusimavoq, tassani sulisua ataaseq ingerlasinnaasimanngilaq taassuma nuliata peqqusimanngimmagu, arnaq allasiornermut ersisimammat.
- Kimi sumiiffimmi pissutsinut naleqqussarsimavoq suliniummi, sumiiffinnut allanut naleqqiullugu, piffissamik atuinerunermigut. Sulisui sulinngiffeqarpata imaluunniit ullormut sivilisuumik sulerusunngippata, suliniut pissutsinut naleqqussartarpaa. Suliniutinut anginernut Qaanaap/Kalaallit Nunaata avataaneersunik sulisunik atorfinitsitsisarpoq.
- Tamaani najugallit ilinniartikkumallugit Aatsitassarsiornermut ilinniarfimmi pikkorissaaniartoqarsimanera, taamalu aatsitassarsiorfimmi suliffissarsiorinissamut piukkunnarsaaniartoqarsimanera pitsaavoq. Kisianni pikkorissarnerit naammassisimagaluarunikkilluunniit sivilisuumik atorneqarnissaminnik kissaateqarnissaat nalunarpaq. Qaanaami mittarfiliortoqarmat assinganik iliortoqarsimavoq. Naak inuit 12-it missaat pikkorissarnernik naammassinissimagaluarlutik mittarfiliornermut ikiuutinngillat ullormut suliffiit sivilisusarnerat atorfeqarnerullu sivilisunerat pissutigalugu erniinaq soraaramik.
- Pitsaasuuvuq aatsitassarsiornermi suliffeqarfiup sumiiffimmi inuiaqatigiit soqutigalugit takutitsinera aamma pitsaasuussaaq Qaanaami ajunngitsuliorluni suliniutinut assigiinngitsumut tapersersuisinnaappata, soorlu meeqqanut sammisassanut, pinngorartarfinnut aamma internet cafenut.
- Suliniut Qaanaamut iluaqutaanerussaaq, inuit suliniummut Qaanaap mittarfianiit timmisartuunneqarpata, toqqaannartumik aatsitassarsiorfimmut timmisartuussinermut taarsiullugu.

8 Suliniummi periarfissanik allanik misissuineq

Aatsitassanut Ikummatissanullu inatsimmi § 18 imm.3-mi allassimavoq:

"Piginnaatitsissummik pigisaqartup § 16 malillugu pianaissamut akuersissuteqartup aatsitassat piarneqarsimasut Kalaallit Nunaanni qanoq suliaritigisinnaatigigai aalajangerneqarsinnaavoq. Suliareqqiinerli Kalaallit Nunaata avataani pisinnaavoq, Kalaallit Nunaanni suliareqqiineq annertuumik aningaasartuuteqarnermik imaluunniit annertuumik pisarissersuutinik kinguneqassappat".

Allaaserinninnerni tulluuttuni suliniummut suliareqqiinerli periarfissat allatut ittunut eqqarsaatersuutit nalilersuiffigineqassapput. Periarfissat allaasinnaasut paasinialugit ilmenititut aamma titaniumimit aamakunut niuerfiit pillugit paasissutissanut ilanngussat saqqummiunneqassapput.

8.1 Periarfissat allat isumaliutigineqartut eqikkarneqarnerat

Aatsitassarsiorfimmi akuiaariaaseq Kalaallit Nunaanni pisussatut takorloorneqartuq tassaavoq ilmeniti kimittorsagaq pissarsiariniarlugu ilmenitip akuisa naleqanngitsut piarneqartarnissaat. Tamanna pingasokuusamik ingerlasarpoq:

1. Suliareqqiineq sioqqullugu immikkuualuttut angisuut peerneqartarput.
2. Aatsitassat 'oqitsut' (imermut naleqqiullugu <2,9-mik oqimaassusillit) imeq oqimaassuserlu atorlugit immikkoortiterneqartarput. Taanna aatsitassamik oqimaatsumik akuiaakkamik (HMC) pilersitsisarpoq ilmenitimik akulimmik.
3. Imeq atornagu saviup kajungerisaanik immikkoortiterut, taava ilmeniti akuiaaq immikkoortiterlugu atorneqartarpoq, sakkortuumik saviup kajungerisaqartumit aamma aatsitassanit saviup kajungerisaqanngitsunit, HMC-mi (ilmeniti akunnattumik saviup kajungerisaqartuq).

Suliniutip nioqqutissat-tuneriaannaat Kalaallit Nunaanni nioqqutissiarineqartut ilusilersorsimasai marluupput, 'Ilmeniti pitsaalluinnartoq' aamma 'Ilmeniti nalinginnaasoq'.

Nioqqutissat 'Ilmeniti pitsaalluinnartoq' aamma 'Ilmeniti nalinginnaasoq' TiO_2 -mik qalipaammik aamma titaniumimit aamakunik⁴¹ 'sulfatip akulerunnera' aqqutigalugu nioqqutissiornermi toqqaannartumik akussatut naleqqulluarput (takuuk (takuuk Takussutissiaq 8.1) aamakunik nioqqutissiornermut naleqquppoq, calciumdioxidimik (CaO) akukinnera aamma magnesiumdioxidip (MgO) akui pissutaallutik. Titaniumimit aamakut TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiornermut aamma titaniumimik saffiukkamut atugassamik titantetrakloridimik atortussiornermut tunineqartarpoq. Ilmenitip akoorutissatut katitigaanerata aalajangertarpaa, aamakunik sananeqarsimasut sulfatinut nioqqutissianut aamma kloridinut nioqqutissianut naleqquttuunersut⁴².

Suliareqqiinerli periarfissat allat misissorneqartut tassaapput:

⁴¹ Titaniumimi aamakut TiO_2 -mik nioqqutissiornermut akussat pingaarnerit ilagaat. Aamma takuuk immikkoortoq 8.4.

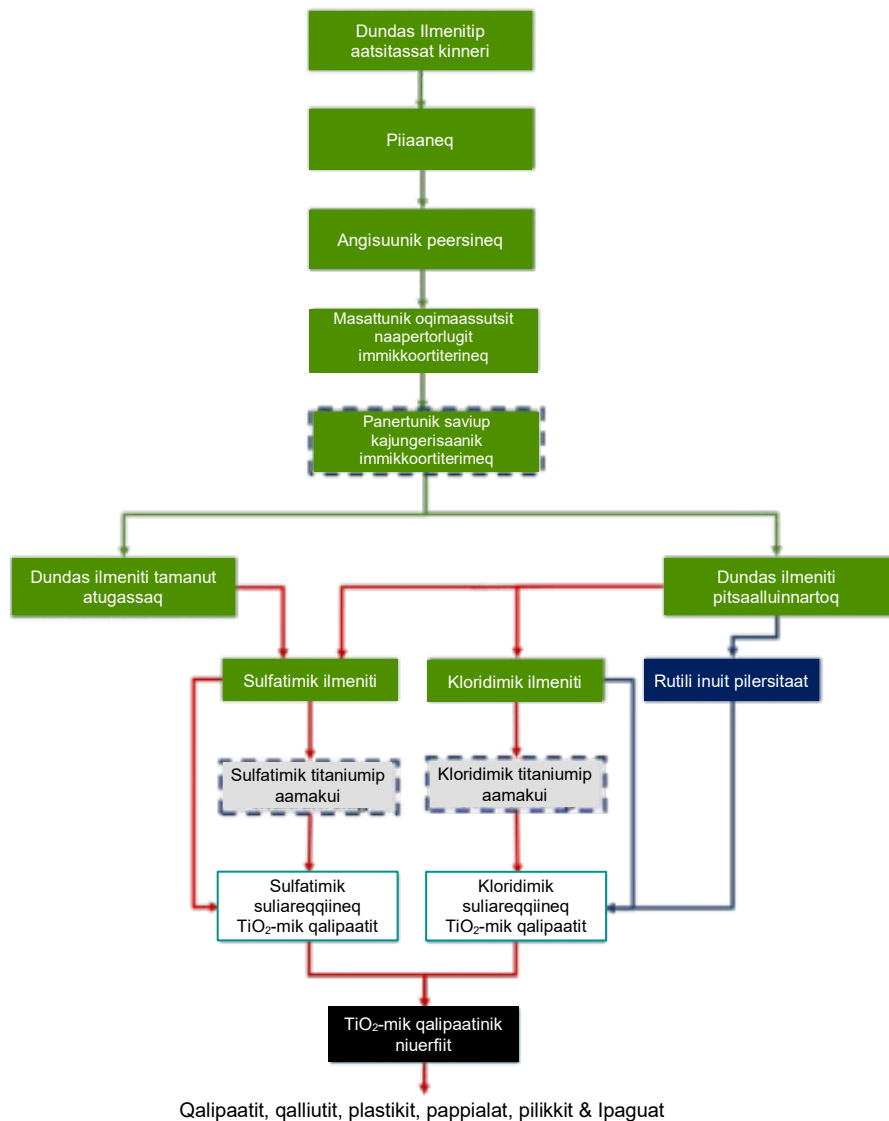
- Periarfissaq alla I: Kalaallit Nunaata avataani imeq atornagu saviup kajungerisaanik immikkoortiterineq
- Periarfissaq alla II: Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfimmi titaniumimit aamakunik nioqqutissiorniarluni ilmenitimik aatsitsineq

Periarfissat allat taakku pillugit inerniliinerit eqikkarneqarsimapput ataani takussutissiaq 8.1-imi. Periarfissat allat tamakkiisumik misissorneqarnerat nassaarineqarsinnaapput immikkoortoq 8.3-mi aamma 8.4-mi.

Takussutissiaq 8.1:
Ilmenitisiorfimmiit nioqqutissiornermi suliap ingerlaarsinnaaneranut najoqqutassaq, TiO_2 qalipaam-mik nioqqutissiorneq. Atortus-sat TiO_2 -mik akullit (ilmenite aamma rutili) nunarsuaq tamakkerlugu piiarneqartut 90 %-ii sinnerlugit TiO_2 -mik qali-paammik nioqqutissiortunit atorneqartarput. Karsit aamma qarsut qorsuit tamarmik nioq-qutissiornernik imaluunniit nioqqutissat Kalaallit Nunaanni nioqqutissiarineqartunik ersersitsipput. Qarsut aappalaartut ilmenitimik nioqqutissanut Ilmenitisiorfimmiit nioqqutissiarineqartunut periarfissaasinnaasunik ersersitsipput. Titarnerit tungu-jortut aatsitassarsiorfiup akuisa katitigaanera kinguneranik aqquutigineqarsinnaanngitsunik ersersitsipput. Ilmenitip akoorutissatut katitigaanerata aalajangertarpaa aqquutissat soorliit aqquataasinnaanersut. Karsit tungujortumik kipe-qattaartumik sinillit tassaapput suliareqqiineri periarfissat eq-qarsaatigineqartut Kalaallit Nu-naanni avataanilu. 'Aatsitassarsiorfimmiit ilmeniti tamanut atugassaq' aamma 'Aatsitassarsiorfimmiit ilmeniti pitsaalluinnartoq' ilmenitimik akuiaqqat nioqqutissiat Ilmenitisiorfimmiit nioqqutissiarineqartussanut pisisussanullu nassiunne-

Kalaallit Nunaanni - aatsitassarsiorfimmi

Kalaallit Nunaata avataani - aatsitassarsiorfiup avataani

qartussanut innersuussissu-
taapput.

Periarfissaq alla I - eqikkaaneq: Kalaallit Nunaata avataani imeq atorlugu saviup kajungerisaanik immikkoortiterineq

Dundas Titanium A/S-i imeq atorlugu saviup kajungerisaanik immikkoortiterinerup Kalaallit Nunaata avataani ingerlannissaanut periarfissaqarnersaq isumaliuteqarsimavoq. Taassuma kingunerissagaluarpaa nioqqutissanut 'Ilmeniti pitsaalluinnartoq' aamma 'Ilmeniti tamanut atugassaq' taarsiullugu aatsitassarsiorfimmi aatsitassamik akuiakkamik oqimaatsumik nioqqutissiornissaq. Pisinnaasutut takorluugaq taanna nalilersuiffigereerlugu, aningaasartuutit aamma ingerlatsinermut attuumassuteqartut isigalugit ilmenitimik akuiakkamik nioqqutissiornissaq iluanaarutaasinnaanerusoq aalajangiunneqarpoq. Isumaliutit taakku immikkoortoq 8.3-mi allaaserineqarput.

Periarfissaq alla II - eqikkaaneq: Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfimmi titaniumimit aamakunik nioqqutissiorniarluni ilmenitimik aatsitsineq

Panertunik saviup kajungerisaanik immikkoortiterinerup Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarnissaata aalajangiunneqarnerata kingorna, aamma Ilmenitisorfimmut Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfimmi ilmenitimik aatsitsilluni titaniumimik aamakunik nioqqutissiortoqarnissaa isumaliutiginninnermi ilaasimavoq. Titaniumimik aamakut tamatuma kingorna Kalaallit Nunaata avataani nunat assigiinngitsut akornanni niuerfinni TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiortunut tunineqassapput.

Ilmenitimit titaniumimik aamakunik nioqqutissiorniarluni, ilmeniti akuiagaq kissartumik saffiugassanik sanaatorluni akulerussuineq nukissamik ingasattumik pisariaqartitsisoq atorlugu suliarineqartariaqarpoq. Akulerussuineq taanna atortussanik soorlu aamarsuarnik qernertunik paaneq ajortunik (ilanngaatitut atorneqartartut), ammoniumkloridimik aamma svovlsyremik (sorujuaatitut atorneqartartut), kiisalu nukissamik imermillu pisariaqartitsivoq. Ingerlatsinerit ilaanni ilmenite akoorutissanik assigiinngitsunik katitigaasunik aamma piginnaasanik akunit assigiinngitsuneersunit akulersorneqarnissaa pisariaqartarpoq, titaniumimik aamakut pitsaanerpaat aamma pitsaassutsit qaffasinnerpaat nioqqutissiariniarlugit. Tamatuma kinguneranik, aatsitsissummik Kalaallit Nunaanni ingerlatsinissamut pisariaqarsinnaavoq ilmenitimik nunarsuaq tamakkerlugu pissarsiffiusinnaasunit eqqussuinissaq taamatut titaniumimik nioqqutissaq sapinngisamik pitsaanerpaaq nioqqutissiariniarlugu.

Ilmenitisorfimmi titaniumimik aamakunngortitsilluni aatsitsinissamut teknologi pisariaqartinneqartoq pisariuvoq, aamma aatsitsivinnut taamaattunut sumiiffiit pingaarnertut akikitsumik aamma tatiginartumik innaallagissamik pilersorneqarsinnaaneq tunngavigalugu qinerneqartarput. Titaniumimik aamakunut aatitsivik suliffissuaqarnikkut sanaartugaavoq annertooq. Nunarsuaq tamaat eqqarsaatigalugu, aatsitsiviit titaniumimik aamakunit nioqqutissiornermi atorneqartut ingerlatsisunit ataasiakkaanik amerlanngitsunit ineriartortinneqarsimapput, ilagalugit taakku ilaat nioqqutissiamik nammeneq suliffeqarfimminni nioqqutissiaatiminnik TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiornermi suliareqqiinnermi atuisut.

Aningaasaatinut aamma ingerlatsinermut aningaasartuutit qaffasinnerujussuat, nukissamik tatiginartumik akikitsumillu peqannginneq, saffiugassanik sanaatorluni akulerussuinnermut silap pissusia sakkortooq avinngarusimasorlu, atortussanik

tikisitsinermut nassiussinermullu killilimmik assartuinissamut periarfissaq, teknologii pigineqartutut illersorneqartoq, avatangiisinut sunniutit annertusisat, aniatitsinerit aamma seerinerit annertusinerat aamma nittarsaassinnermi killigitat kinguneraat suliniummot aatsitsivimmik ilanngussinissap immiut akilersinnaannginnera. Aalajangiinermut matumunnga suliat aamma isumaliuetersuutit itinerusumikingerlanerat immikkoortoq 8.4-mi itinerusumik allaaserineqarput.

8.2 Aatsitassarsiorfimmit nioqqutissianik tunitsivissat

Kalaallit Nunaanni imaluunniit avataani suliareqqiinermut periarfissanut allanut pisinnaasutut takorluukkat assigiinngitsut nalilersuiffigisinnaaniarlugit, pingaaruteqarpoq ilmenitip piumaneqarnera aamma niuerfissat paasinissaat, pissutigalugu suliniummot siunnersuutigineqartumut periarfissanut allanut naleqquttunut sunniuteqartussaammat.

Ilmeniti (FeTiO_3) titaniumimi (TiO_2) pingaarnertut aatsitassaavoq. Ilmeniti nioqqutissiassaavoq taassuma kinguneraa akia tuniniakkanit piumaneqarneranillu aqunneqarnera. Ilmenitip aamma atortussat allat TiO_2 -mik akullit piumaneqarnerat qalipaatinik nioqqutissiornermi akussaatusut niuerfimmit aallaaveqarput. TiO_2 -mik nioqqutissiat 90 %-iisa missaat TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiornermi atorineqartarput, qalipaateqartoq pingaarutit qalipaatinik aamma qallitini, plastikini, pappialanni, pilikkini aamma ipaguanni atorineqartarpoq. Titaniumimik nioqqutissiat sinnera titaniumimik saffugassamik (6%) aamma nioqqutissianik arlalinnik allanik nioqqutissiornermi atorineqartarpoq, soorlu aammartitsilluni nipitsitsissutit imerpalasortatut qalipaatusut (4%).

Maannakkut, TiO_2 -mik nioqqutissiat 90 %-ii sinnerlugit ilmeniti atortarpaat imaluunniit ilmeniti pitsanngorsagaq titaniumimik aamatusut imaluunniit rutilutut inuit pilersitaattut ilusilik. Titaniumimik aamatusut taassuma titaniumimik atortussaq saffugassanik sanaatorluni akulerussuinikkut pitsanngorsagaq, taama ilmenitiinnarmut TiO_2 -mik qaffasinnerusumik aamma savinnermik appasinnerusumik akoqalersillugu. Tamatuma kinguneranik, suliareqqiinermi periaatsinut periarfissanik allanik misissuinnermi ilmenitimik niuerfiit pingaarnertut ukkatarineqarput, taanna taassuma TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiornermi niuerfik aamma titaniumimik aamatusut niuerfik.

TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiornermi qalipaammik nioqqutissiornerminni periaatsit marluk atortarpaat, sulfatimik suleqareqqiineq imaluunniit kloridimik suliareqqiineq. TiO_2 -mik qalipaatinik nioqqutissiornermi sulfatimik suliareqqiineq maannakkut piginnaasat sananeqarsimasut 55 %-iisa missaaniippoq, tassani kloridimik suliareqqiineq sinnerinut 45 %-inut atorineqartarpoq. Taamaattoq, kloridimik suliareqqiineq annertusiartorpoq suliffissuaqarfiit nutaat sanaatorneqarnerat aamma pisoqaanerusut sulfatimik suliareqqiinnermi suliffissuit matuneqarnerat ilutigalugu.

Ilmenitip piukkunnarluartumik akoorutissatut katitigaanera taassuma FeTiO_3 . Ilmeniti nalinginnaasumik TiO_2 -mik 45 aamma 60%-imik atorineqartarpoq, sinnerisalu annerpaartaat taassuma jernoxidit. Ilmeniti Moriusameersaq TiO_2 -mik 46%-ip missaanik atorineqartarpoq, akunik minnernik nikerartumik annertussusillinnik soorlu magnesium, mangan, qeqoq (kalcium) imaluunniit uumassusillinnit-pinggoqqatinit allanit soorlu vanadium, krom, il. il. annikitsuararsuarmik atorineqarluni.

Ilmeniti TiO_2 -mik 46%-ip missaanik akulik, soorlu aatsitassarsiorfimmit ilmeniti, tunngaviatigut TiO_2 -mik qalipaatinik nioqqutissiornermi sulfatimik suliareqqiinnermi

toqqaannartumik atorineqarsinnaavoq. Kisianni atorussiasat TiO_2 -mik akua qaffasinnerusoq TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiortunit salliutinneqartarpoq sulfatimik suliaqqiinnermi atorsinnaanerunera, eqqagassanik minnermik pilersitsisarnera aamma atuisumut nioqqutissamik pitsaanerusumik pilersitsisarnera (akini unammillersinnaasuni minnerusumik sukuloqarnera) pissutigalugu. Nunarsuaq tamakkerlugu TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiortoq ataaseq taamaallaat ilmenitimik pinngortitameersumik toqqaannartumik kloridimik suliaqqiinnermut atuisinnaanermut piginnaasaqarpoq, tassani TiO_2 -mik nioqqutissiassat qaffasinnerusumik akullit piumaneqarnerupput, nalinginnaasumik $\text{TiO}_2 > 85\%$ (qaffasinnerusoq).

Aatsitassat pinngortitami pissusissamisoortumik nassaarineqarsinnaasut qaffasissumik TiO_2 -mik akullit ($\text{TiO}_2 > 85\%$ (qaffasinnerusoq)), soorlu rutili, pissarsiarinissat killeqarpoq, taamaammat suliaqqiinnerit ineriartortinneqarsimapput savimerngup peernerasingut ilmenitip TiO_2 -mik akua qaffatsinniarlugu. TiO_2 -mik akuanik qaffaatsitsineq anguneqartarpoq ilmenitimik pinngortitameersumik allanngortitsineq aqutigalugu (pitsanngortitsineq/iluaqutsiineq) kissartorujussuarmik saffugassanik sanaatorluni akulerussuilluni suliaqqiineq aqutigalugu, tassani ilmenitimit pinngortitamit pissarsiarineqarsinnaasumik atorussiaq titaniumimik akoqarluartoq TiO_2 -mik qaffasinnerusumik akulik nioqqutissiarineqartarpoq. Atorussiaq taanna 'titaniumimik aamakut'-nik taaneqartarpoq.

Titaniumimik aamakut nioqqutissiarineqarsimasut sulfatimik imaluunniit kloridimik suliaqqiinnermut naleqqussarneqarsinnaapput. Titaniumimik aamakut sulfatimik suliaqqiinnermut naleqqussakkat kloridimik suliaqqiinnermi nioqqutissiatut atorineqarsinnaanngillat pissutigalugu ilmenite appasissumik CaO/MgO akulik pisariaqartinneqarmat. Aatsitassarsiorfimmit ilmenitip 85 %-iata missaa kloridimit aamakunut naleqquppoq.

Tamatuma kinguneranik, aatsitassarsiorfimmit ilminiti akuiakkamut niuerfiit pingasut suussuserneqarput (takuuk aamma Takussutissiaq 8.1):

1. Sulfatimik suliaqqiineq aqutigalugu TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiornermi toqqaannartumik atorineqarsinnaasoq, aamma
2. Titaniumimik aamakunik aatsitsilluni nioqqutissiornermi akussaq, sulfatimik suliaqqiineq aqutigalugu TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiornermi nioqqutissiatut atorineqarsinnaasoq, aamma
3. Titaniumimik aamakunik aatsitsilluni nioqqutissiornermi akussaq, kloridimik suliaqqiineq aqutigalugu TiO_2 -mik qalipaammik nioqqutissiornermi nioqqutissiatut atorineqarsinnaasoq.

8.3 Periarfissaq alla I: Kalaallit Nunaata avataani imeq atornagu saviup kajungerisaanik immikkoortiterineq

Suliniutip ineriartortinneqarnerata nalaani aatsitassarsiorfimmi taamaallaat oqimaassutsit naapertorlugit immikkoortiterinissaq isumaliutiginninnermi ilaasimavoq, aatsitassat oqimaatsut akuiakkat Kalaallit Nunaannit nunat assigiinngitsut akornanni sumiiffinnut saviup kajungerisaanik immikkoortiterneqartussanngorlugit nassiunnissaat, ilmenitimik akuikkat titaniumimik aamakunik nioqqutissiortunut tunniunnissaat sioqqullugu, taakku tamatuma kingorna suliaqqiinnermik nutaaliaasumik (ilmeniti akuiakkamik kissartorujussuarmik aatsitsineq) ingerlatsissapput.

Aatsitassanik oqimaatsunik akuiakkanik saviup kajungerisaanik immikkoortiterineq suli Dundas Titanium A/S-imit ingerlanneqarsinnaavoq, taamaallaalli Kalaallit Nunaata avataani nunat assigiinngitsut akornanni sumiiffimmi.

Aatsitassarsiorfimmiit aatsitassat oqimaatsut akuiakkat aamma toqqaannartumik pisisartunut tunineqarsinnaapput, taakku ilmenitimik suliareqqiineq aamma titaniumimik aamakunik aatsitsineq nammineq ingerlattariaqassavaat.

Soorlu qulaani nassuiarneqartoq, aatsitassat oqimaatsut akuiakkat oqimaassutsit naapertorlugit immikkoortiterneqarnermik kingorna panerseqartariaqarput, saviup kajungerisaanik immikkoortiterinerup panertunik suliareqqiinerunera pissutigalugu. Panersiivimmuut orsussamik atuineq, taanna dieselimik ingerlateqassaaq, aallaqqaammut naatsorsuutigineqarsimagaluarpog aatsitassat oqimaatsut akuiakkat nunat assigiinngitsut akornanni sumiiffimmut assartornissaat eqqortumik pinerusoq, s. i. Canadami Quebecimut tamaani akikinnerusunik nukissiuuteqarput (s. i. erngup nukinganik nukissiorfik) panersiinnermut pisariaqartinneqartumik. Kisianni, suliniutip ineriartortinneqarnerani erseqqissisimavoq aatsitassat oqimaatsut akuiakkat piffissani nassiussiviunngitsuni toqqortaatiginnerani, aatsitassat panersernissaat suli pisariaqassasoq ukiuunerani qaammatini qerinissat pinngitsoortinniarlugu. Nalilersuinerup ersersissimavaa teknologimut tunngasutigut periarfissaqartoq aamma suliareqqiinerup Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarnissaa Dundas Titanium A/S-imut ingerlatsinermi iluaqutaassasoq, pissutigalugu tamatuma aatsitassat Kalaallit Nunaannit nassiunneqartariaqartut annertussusaannik malunnaatiliimmik millisissammagit. Aatsitassat oqimaatsut akuiakkat ilmenitimik akuiagangorlugit suliareqqinnerisa aamma nioqqutissanik naleqarnerusunik (s. i. nioqqutissiornissaq Ilmeniti pitsaalluinnartoq/tamanut atugassaq akleria aatsitassat oqimaatsut akuiakkat).

Inerniliineq: Pisinnaasutut takorluukkanut marlunnut aningaasartuutitut missingersuutit ersersippaat, nassiusisinnaanerup aallartinnginnerani toqqortarinnginnerani, ilmenitimik panertumik akuiakkamik nioqqutissiorniarluni oqimaassutsit tunngavigalugit immikkoortiterinerup aamma saviup kajungerisaanik immikkoortiterinerup ingerlannissaat suliniummumut aningaasarsiorniukkut iluaqutaassasut. Tamatuma kinguneranik Dundas Titanium A/S aalajangersimavoq ilmeniti akuiagaq nioqqutissiarinniarlugu – imaangitsoq aatsitassat oqimaatsut akuiakkat kisiisa – Kalaallit Nunaannit aatsitassarsiorfimmi.

8.4 Periarfissaq alla II: Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfimmi titaniumimit aamakunik nioqqutissiorniarluni ilmenitimik aatsitsineq

Eqikkaanermi matumani, maannakkut ilmenitimik akuiakkap titaniumimik aamakunngortinnissaa pillugu suliniutip annertussusaanik allaaserinnerup suli pitsanngorsarnissaanut piumasaqaatigineqartunut ilassutit nalilersuiffigissavai. Teknikikkut, ingerlatsinermi, avatangiisinut aamma aningaasaqarnermi isumaliutiginninnerit pissutigalugit Dundas Titanium A/S aalajangiisimavoq titaniumimik aamakunik nioqqutissiorneq Kalalaallit Nunaanni Ilmenitisiorfimmi periarfissaqanngitsoq aamma periarfissaq taanna suliniummi siunnersuutigineqartumi ilaatinneqanngilaq.

Nalilersuinerup annikitsortaanik allaatigisat teknikikkut nalunaarusiami saqqummersinneqarsimnapput⁴³ taanna Bluejay Mining plc/Dundas Titanium A/S-

⁴³Bluejay Mining PLC (2019). Bluejay Mining Teknikkut Nalunaarusiaq: Kalaallit Nunaanni Ilmenitisiorfiup iluani titaniumimik aamakunik nioqqutissiorfimmi nalilersuineq. qupperneq 17.

imit ineriartortinneqarsimavoq, taannalu misissuinermit matumunnga teknikikkut nalunaarusiatut ilanngunneqarpoq.

Ilmenitimik aatsitsineq titaniumimik aamakunik pilersitsisarpoq, taakku akisunerusumik tunineqartarput, kisianni titaniumimik aamakunut 1 tonsinut ilmeniti 2 tonsingajaat atorineqartarput. Suliareqqiinermit tassannga nalittoriartornerisinnaasaa Nalunaarsuiffik 8.1-imi pingaarnersiorneqarpoq. Nalittoriartornerisinnaasaa 264-379 mio. US \$-it akornanniippoq apeqquataalluni titaniumimik aamakunik tunisinermit akigitinneqartoq (657-721 US\$/tonsimut).⁴⁴

Nalunaarsuiffik 8.1:
Aningaasaqarnikkut kisitsisit
aamma Ilmenitisorfimmu
Kalaallit Nunaanni
suliniummut titaniumimik
aamakunik
nioqqutissiornermik
ilanngussinermit
nalittoriartornerisinnaasaanut
missingersuutit. Naalisaaneq
mio. = millioni.

	Uuttuut	Missingersuut
Ilmenitip tonsimut akia ^{45, 46}	US\$	\$232
Ilmeniti tonsikkaarlugit titaniumimik aamakut tonsit	Tonsi	0,45
Ukiumut nioqqutissiornermi ilmeniti tonsit katillugit (maannakkut pilersaarutaasoq)	Tonsi	440.000
Ukiumut titaniumimik aamakut tonsit maannakkut ilmenitimik nioqqutissiornermik pilersaarutigineqartumit	Ukiumut tonsi	200.000
Titaniumimik aamakut tonsikkaarlugit akia ⁴⁷	US\$	\$657-721
Ilmenitip tonsip ataatsip titaniumimik aamakunut 0,45 tonsinut pitsanngortinneqarnerani nalinganut missingersuut	US\$	\$295-324
Aatsitassarsiorfiup aatsitassarsiorfiusinnaanera (maannakkut pilersaarutigineqartoq)	Ukiut	9
Maannakkut aatsitassarsiorfiup aatsitassarsiorfiusinnaaneratul pilersaarutigineqartumi (ukiut 9) ilmenitimik akuiakkamik nioqqutissiornerup pilersaarutigineqartup katillugu nalingatut missingersuutigineqartoq	US\$	\$919 mio.
Maannakkut aatsitassarsiorfiup aatsitassarsiorfiusinnaaneratul pilersaarutigineqartumi (ukiut 9) titaniumimik aamakunik nioqqutissiornerisap katillugu nalingatut missingersuutigineqartoq	US\$	\$1.183-1.298 mio.
Titaniumimik aamakunik nioqqutissiornermi suliniutip nalittoriartornerisinnaasaa	US\$	\$264-379 mio.

Titaniumimik aamakunik nioqqutissiornermi suliffissaalersinnaasut amerlassusaat sulisunut 150-inut missingersuunneqarput aamma ukiumut aningaasarsianik

⁴⁴ Mio. = millioni; taamaammat, pisumi matumani 264.000.000 uunga 379.000.000 US\$.

⁴⁵ Bluejay Mining PLC (2019). Ilmenitisorfimmu akilersinnaassutsimik misissueqqaarnermi allaaserineqartumik eqikkaaneq. RNS Normu: 5724D.

https://polaris.brighterir.com/public/bluejay_mining/news/rns/story/wk5z7yw/export

⁴⁶ U. S. Geological Survey (2019). USGS National Minerals Information Centerip ukiumoortumik saqqummersitai 2018. <https://prd-wret.s3-us-west-2.amazonaws.com/assets/palladium/production/atoms/files/mcs-2019-timin.pdf> Piffissap 2014-2018-ip ingerlanerani 'Ilmenitimik eqqussinermit, tonsimut dollarsi' tassaavoq ilmenitip tonsimut akiata minnerpaaffia aamma annerpaaffia 142 - 220 US\$-it akornanni, agguaqatigiissillugu 184 US\$-iusoq. Akit taakkua suliniummit allamit agguaqatigiissillugu akigitikkusutanik ersersitsippat. Massa piffissap 2014-2018-ip ingerlanerani titaniumimik aamakunut tonsimut akit, akilersinnaassutsimik misissueqqaarnermi Bluejay Miningimit 2019-imi ingerlanneqarsimasumi nassaat akinut piffissami/ukiuni nikinganeqartut, nalunaarsuiffimmi aamma naatsorsuinermit atorineqarluartut, naleqqunnerpaatut isigineqarput pissutigalugu taakku maannakkut Dundas suliniummi nioqqutissiat akiinut missingersuutaammata pitsaanerpaat.

⁴⁷ U. S. Geological Survey (2019). USGS National Minerals Information Centerip ukiumoortumik saqqummersitai 2018 <https://prd-wret.s3-us-west-2.amazonaws.com/assets/palladium/production/atoms/files/mcs-2019-timin.pdf>. Taanna tunngavigalugu, titaniumimik aamakut ukiuni 2014-2018 tonsimut agguaqatigiissillugu akiata naatsorsornera 657-721 US\$-illu akornaniippoq.

akileraarutinit isertitaaasinnaasut ukiumut 3,4 US\$-inut missingersuunneqarput⁴⁸. Ilmenitimik akuiaakkamik suliareqqiinnermut sanaartukkanut (maannakkut pilersaarutigineqartut aamma suliniummut akilersinnaassutsimik misissuinnermi ineriartortinneqartumi pingaarnersiorneqartut) pigisanut nalilinnut aningaasartuutit (CAPEX) aamma ingerlatsinnermut aningaasartuutit (OPEX).

Titaniumimik aamakunik suliareqqiinnermi suliffissuarmut CAPEX aamma OPEX missingersuutigineqartoq Aatsitassarsiornermik Suliffeqarfimmit sukumiisumik nassuiarneqarpoq Bluejay Mining plc Teknikikkut Nalunaarusiaq 2019 Nr. 01'-imi (takuuk nassuiaat 27). Nalunaarusiami taassani Kalaallit Nunaata kitaata avannaani aatsitassarsiorfimmi titaniumimik aamakunut suliareqqiinnermi suliffissuarmik sanaartornerup teknikikkut sammisortai aamma isumaliutiginninnerit saqqummiunneqarput. Aammalu suliffissuarmut taamaattumut pigisanut nalilinnut aningaasartuutitut aamma ingerlatsinnermi aningaasartuutitut attuumassutilinnut missingersuutit saqqummiunneqarput. Kalaallit Nunaanni ingerlatsinnermi sammisat teknikimut attuumassteqanngitsut aamma nalunaarusiami nalilersuiffigineqarput, soorlu avatangiisinut, inuiaqatigiinnut, niuerfimmut aamma niuernerup ilusaata siunissami ineriartornera.

Nalunaarsuiffik 8.2:

Ilmenitimik akuiaanermt suliffissuarmut attuumas-suteqartunik (maannakkut pilersaarutigineqartut) aamma Kalaallit Nunaanni titaniumimik aamakunik suliareqqiinnermt suliffissuarmut (periarfissatut allatut siunnersuutigineqartut nalilersuiffigineqartoq) pigisanut nalilinnut aningaasartuutit (CAPEX) aamma ingerlatsinnermi aningaasartuutit (OPEX) ataatsimut isiginninneq. Titaniumimik aamakunik suliareqqiinnermi suliffissuarmut CAPEX aamma OPEX missingersuutit Suliffeqarfimmit annikitsortaanik ilanngussiffigineqarpoq Bluejay Mining plc Teknikikkut Nalunaarusiaq 2019-01-imi'49. Ilmenitimik akuiaakkamik suliareqqiinnermt suliffissuarmut CAPEX aamma OPEX akilersinnaassutsimik misissuinnermi Ilmenitisorfimmi piiaanermt aamma suliareqqiinnermt pilersaarutigineqartumut Bluejay Mining plc/Dundas Titanium A/S-imit ineriartortinneqarsimasumit pissarsiarineqarsimapput.

	CAPEX-it missingersuutit (\$USD)	OPEX*-it missingersuutit (\$USD)
Kalaallit Nunaanni ilmenitimik akuiaakkamut suliareqqiinnermi suliffissuaq	245 mio. \$	296 mio. \$
Kalaallit Nunaanni titaniumimik aamakunik nioqqutissiornermi suliffissuaq (pissinnaasutut takorluugaq soorlu Kalaallit Nunaanni suliffissuaq aningaasartuutini)	972 mio. \$**	355,5 mio. \$**

⁴⁸ Bluejay Mining PLC (2019). Bluejay Mining Teknikikkut Nalunaarusiaq: Kalaallit Nunaanni Ilmenitisorfiup iluani titaniumimik aamakunik nioqqutissiornermt suliffissuarmik nalilersuineq. Qupperneq 10

Issittumi amerlisaassut ⁴⁹ ilanngunnagu, annikitsortai aamma takukkit 'Bluejay Mining plc Teknikikkut Nalunaarusiaq 2019-01-imi)		
Kalaallit Nunaanni titaniumimik aamakunik nioqqutissiornermi suliffissuaq (pisinnaasutut takorluugaq soorlu Kalaallit Nunaanni suliffissuaq aningaasartuutini Issittumi amerlisaassut ilanngullugu, annikitsortai aamma takukkit 'Bluejay Mining plc Teknikikkut Nalunaarusiaq 2019-01-imi)	2.093 mio. \$ – 3.122 mio. \$	422,1 – 540,9 mio. \$
Kalaallit Nunaanni ilmenitimik akuiakkamik aamma titaniumimik aamakunik nioqqutissiornermi suliffissuaq aningaasartuutit katilugit (aningaasartuutitut Issittumi amerlisaassut ilanngullugu)	2.338 \$ – 3.367 mio. \$	890,8 – 989,6 mio. \$

* Aatsitassarsiorfiup aatsitassarsiorfiusinnaanera ingerlatsinerimi aningaasartuutit (ukiut 9-t).

** CAPEX aamma OPEX missaingersuutitut Issittumi amerlisaassut ilanngunnagu.

Tunisassiorfimmi titaniumimik aamakunik nioqqutissiornermi suliffissuaq ilanngunnagu maannakkut pilersaarutigineqartut ilmenitimik akuiakkamik piiiaffik aamma suliareqqiineq katillugit CAPEX 245 mio. US\$-iussapput (Dansk it koruuniinut allanngortillugu 1.7 mia. dkr.).

Kalaallit Nunanni titaniumimik aamakunik nioqqutissiornermi suliffissuaq missingersuutigineqarpoq CAPEX 972 mio. UD\$-it missaannik akeqassasoq. Taanna kisimi maannakkut suliniummit pilersaarutigineqartup CAPEX

⁴⁹ Nalinginnaasumik issittumik pigisanut nalilinnut aamma ingerlatsinerimi aningaasartuutit US Department of Defense mit misissuiffigineqarsimapput aamma nalilersuiffigineqarsimapput (takuum US Department of Defense (2011): Issittumi ingerlatsinerit aamma Nordvest Passage pillugu Kongressimut Nalunaarusiaq https://archive.defense.gov/pubs/pdfs/Tab_A_Arctic_Report_Public.pdf) aamma Canadami issittup avannaat pillugu The Mining Association of Canadamit (takuum The Mining Association of Canada (2015): Assigiimmik periarfissaqalersitsineq https://www.pdac.ca/docs/default-source/priorities/securities/levelling-the-playing-field---final.pdf?sfvrsn=8b46a798_2 aamma The Mining Association of Canada (2014): Canadap avannaani aatsitassarsiornermik ineriartortisinermi aningaasartuutit assigiinngissutaanik kisitsisinngortitsineq: Siumut alloriarnissap tullianut tunngavissaliineq. 2014 Nunavut Mining Symposium <https://static1.squarespace.com/static/527e42c4e4b0aea5e0569d9b/t/5356c8dce4b05f484022a063/1398196444905/3+-+Marshal+Mining+Association.pdf>). Canadami Mining Associationip avannaani ingerlatsinerimi (avannaani avinngarusimasuni/Canadap issittortaani) pigisanut nalilinnut aningaasartuutit (CAPEX) kujataaningilerlatsinerinut naleqqiullugit gultisiorfinnut marloriaataat missaanik aamma aatsitassarsiorfinnut suliarinneqanngitsunut 2,5-imik qaffasinnerusut paasisimavaa. The US Department of Defense misissuinerminni nalunaarsimapput: "Issittumi sanaartornermut aningaasartuutit, najoqqutakkuminartut, pingasoriaammittallimariaammut annerusartut allorniusani sanimukartuni sanaartukkanut assingusunut naleqqiullugit." Malugineqartariaqarpoq, pigisanut nalilinnut aningaasartuutit uani nalilersuiffigineqartut nalinginnaasumik ataqatigiinnermut aaqqissuussinerinut attuumassuteqarmata imaanngitsoq suliffissuaqarnermi sanaartukkat annertuumik katitigaasut. Canadami Mining Associationip aamma avannaani suliniutinut ingerlatsinerimi aningaasartuutit nalilersuiffigai nalunaaruteqarlunilu taakku 30-60%-imik qaffasinnerusartut, allorniusat sanimukartuni appasinnerisuni suliniutinut naleqqiullugit.

sisamariaatigaa. Titaniumimik aamakunik nioqutissiornermi suliffissuarmut CAPEX 972 mio. US\$-it missaaniittoq Danskit koruuniinut allanngortillugu 6.56 mia. dkr.-it missaaniippoq. Malugineqassaaq, 972 mio. US\$-ini Issittumi amerlisaassut ilanngunneqanngimmat⁵⁰. Issittumi amerlisaassut ilanngullugu CAPEX aningaasartuutit 2.093 mio. US\$-imit 3.122 mio. UD\$-inut qaffassammat (14.13 mia. dkr.-init 21.1 mia. dkr.-inut).

Titaniumimik aamakunik nioqutissiornermut suliffissuarmik maannakkut suliniummut pilersaarutigineqartumut ilanngussinerup, Issittumi amerlisaassut eqqarsaatiginagu, CAPEX katillugit akia 245 mio. US\$-imit 1.214 mio. UD\$-imut qaffatsissavaa. Taanna suliniummut pigisanut nalilinnut aningaasartuutitut tallimariaammik qaffaaneruvoq. Issittumi amerlisaassut pigisanut nalilinnut aningaasartuutitut ilanngunneqarpat taava suliniummut CAPEX annertussusaa katullugu 2.338 mia. US\$-imit 3.367 mia. US\$-inut qaffassaaq, taassuma quleriaammit aqqaneq-sisamariaammut CAPEX katillugu nalinganik qaffaassasoq paasisariaqarpoq.

Taamaattumik, soorlu Nalunaarsuiffik 8.1-imi pingaarnersiorneqartoq, titaniumimik aamakunik nioqutissiornermik ilanngussinerup suliniummut nalittoriartornerisinnaasaa taamaallaat katillugit 264-379 mio. US\$-iupput, taamalu Kalaallit Nunaanni suliniummut titaniumimik aamakunik nioqutissiornermut suliffissuarmik ilanngussinissaq aningaasarsiornikkut imminut akilersinnaanani. Pigisanut nalilinnut aningaasartuutit aamma ingerlatsinermi aningaasartuutit annertuut ingerlatsinermi matumuni nalittoriartornerisinnaasaanik naligiilersitsipput. Taamaammat, aatsitassarsiorfimmi titaniumimik aamakunik nioqutissiorinnissaq aningaasarsiornikkut imminut akilersinnaanngilaq.

Saniatigut, CAPEX aamma OPEX Nalunaarsuiffik 8.2-mi missingersuutigineqartuni taamaallaat aatsitsivimmik sanaartornermi angaasarsiornikkut kingunerisinnaasai erseqqissarneqarput. Arlalinnik avatangiisinut kiisalu inuiaqatigiinnut, niuerfinnut isersinnaanermut, suliniutip aningaasaliiffigineqarnissaanut aamma Kalaallit Nunaanni titaniumimik aamakunik nioqutissiornermut suliffissuarmut piffissaatitamut isumaliutiginninnissaq pisariaqarpoq taakku nangaanartoqarsinnaapput aamma suliniutip ineriartorteqqinnissaanut akornutaasinnaapput. Pissutsit aamma isumaliutiginninnerit taakku teknikikkut nalunaarusiami Bluejay Miningimit suliarineqartumit qulaani taaneqartumi allaaserineqarsimapput (takuuk nassuiaat 27 aamma 32).

Ataatsimut isigalugu, Kalaallit Nunaanni aatssitassarsiorfimmi titaniumimik aamakunik nioqutissiorinnissaq aningaasaqarnikkut, teknikikkut, ingerlatsinermi aamma avatangiisilerinermi imminut akilersinnaanngilaq, aamma Dundas Titanium A/S-imit eqqarsaatigeqqinneqassanngilaq. Naliliinerup taassuma sukumiinerusortai aamma teknikikkut nalunaarusiamut taaneqareersumut ilanngunneqarsimapput.

Massa Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfimmi titaniumimik aamakunik nioqutissiorinnissaq aningaasaqarnikkut, teknikikkut, ingerlatsinermi aamma avatangiisilerinermi imminut akilersinnaanngitsoq uppersarsarneqarsimagaluartoq akileraarutinit isertittanut, suliffinnut aamma sunniutitut pitsaasunut allanut missingersuutit ataani ilanngunneqarput.

⁵⁰ Issittumi amerlisaassut aamma pigisanut nalilinnut aamma ingerlatsinermi aningaasartuutit kingunerisinnaasat Bluejay Mining PLC (2019)-imi immikkoortoq 3.7-mi allaaserineqarput, Bluejay Mining Teknikikkut Nalunaarusiaq: Kalaallit Nunaanni Ilmenitisorfiup iluani titaniumimik aamakunik nioqutissiornermi suliffissuarmik nalilersuineq.

Titaniumimik aamakunik nioqqutissiorneq imminut akilersinnaasimagaluarpat missingersuutigineqarsimavoq sulisut 150-it (takuuk naqqani nassuiaat 43) aatsitsivimmi pisariaqartinneqassasut. Sulisut ataasiakkaarlugit akileraarutinit isertitat agguaqatigiissinnerat, Ilmenitisorfimmi piiaanissamut maannakkut pilersaarutigineqartumut assinguppat, taava sulisunut 150-inut ukiumut akileraarutinit isertitat naatsorsuutigineqarput ukiumut 23 mio. dkr.-iussasut (3.4 mio US\$-it). Aatsitsivimmik ingerlatsineri aamma ingerlatsineri nammineq sulisut 150-it tapersorsorneqarnissaat aamma kiffartuunneqarnissaat pisariaqassaaq. Tassunga sulisut 50-t peqataassasut naatsorsuutigineqarpoq. Tamatuma sulisut katillugit 200-t missaannut amerlisissavai aatsitsineri ingerlatsineri, Dundasimi akilersinnaasisutut inerneqarsimagaluarpat. Isertitanit akileraarutinit isertitat taamaammat 30.1 mio. dkr.-iusmassaluarput.

Titaniumimik aamakunik nioqqutissiorneri suliniummut nalittoriartorneq ilanngunneqartoq ukiut qulingiluat ingerlaneranni 264-379 mio. US\$-it aamma CAPEX-imut aningaasartuutit 2.093 mio. - 3.122 mio. US\$-it akornanniinnerat aamma OPEX-imut 422.1 - 540.9 mio. US\$-it akornanniinnerat pissutigalugu taassuma inernerissavaa annertuumik amigartooruteqarnera. Tamatuma kingunerani ingerlatseqatigiiffimmit akileraarutini isertitassaqaanngilaq. Tamatuma aamma ersersippaa titaniumimik aamakunik nioqqutissiorinissat Dundasimi imminut akilersinnaanngitsoq.

Ilmenitisorfimmi titaniumimik aamakiunik nioqqutissiorinissaq imminut akilersinnaasimagaluarpat sunniutit pitsaasut allat isumaliutigineqarsinnaasut tassaapput: suliffissuaqarneri ingerlatsineri imminut atasuni naleqalersitsisuni nioqqutissamik atuisuni suliffiit nutaat, suliffiit nutaat piginnaasanik qaffasinnerusunik piumasaqaatillik, kiffartuussineri nioqqutissanut il. il. suliasap ilaani suliasinneqartunik annerusumik pisariaqartitsineq. Malugineqassaaq, maannakkut piiaaneri pilersaarutigineqartumi pisinnaasut takorluukkani sunniutit pitsaasut taakku ilanngunneqareermata aamma maannakkut suliniutip Kalaallit Nunaanni sulisut tamarmi pissusissamisoortumik amerliartornissaannik periarfissiimmat, taamatut siunissami ilimanarneruluni sulisut ilinniarsimasut amerlanerulernissaat. Taassuma aamma kingunerissavaa nioqqutissamik atuisunut suliffissuaqarneq aamma suliareqqiineq suli katitigaanerusoq Kalaallit Nunaanni sumiiffinni tikikkuminarnerusuni isumaliutigineqarsinnaasoq naammassineqarsinnaasutullu isigineqarsinnaasoq.

8.5 Suliniummi periarfissat allat pillugit inerniliineq

Aatsitassarsiorfimmi ilmenitimik akuiaakkamik nioqqutissioriarluni oqimaassutit naapertorlugit immikkoortiterinerup aamma saviup kajungerisaanik immikkoortiterinerup ingerlanneqarnissaat suliniummut aningaasaqarnikkut iluanaarutaasinnaavoq. Titaniumimik aamakunik aatsitassarsiorfimmi nioqqutissiorinissaq aningaasaqarnikkut, teknikikkut, ingerlatsineri aamma avatangiisilerineri imminut akilersinnaanngilaq, aamma Dundas Titanium A/S-imit eqqarsaatigeqqinneqassanngilaq.

9 Sunniutit kattullutik sunniutaat

Sunniutit kattullutik sunniutaat tassaapput piffissap ingerlanerani, annertusiartortumik amma/imaluunniit iliuutsimit, suliniummit, suliamilluunniit sunniutit katiguttut, allanut pioreersunut, pilersaarutaasunut aamma/imaluunniit siunissami pisussanut ilimagineqarsinnaasunut ilanngunneqartut⁵¹.

Ilmenitisiorfimmit sunniutit kattunermikkut sunniutaat kapitali 5-imi allaaserineqarsimapput, suliffeqarfeqarfimmut Sunniutit kattullutik sunniutaat (immikkoortortaq 5.2.3) aamma Sunniutit kattullutik sunniutaat suliffeqarfeqarfinnut attuumassuteqanngitsut (immikkoortortaq 5.6.3) immikkut sammillugit.

⁵¹ IFC (2017). *Sulisaatsinut pitsaasunut najoqqutassaq: Sunniutit sakkortussiartortut nalilersuiffigineri aamma aqunneqarneri - Niuerfinni nutaani namminersorlutik inuussutissarsiortunut ilitsersuut.*

10 Pissutsit atuuttut pillugit paasissutissat eqikkarneqarnerat

Kapitali una pissutsit massakkut atuuttut pillugit eqikaanernik imaqarpoq, tassanilu pissutsit massakkut atuuttut pillugit paasissutissat sunniutininik naliliinermi atorneqartut sammineqarnerupput. Inuiaqatigiit massakkut atugaannik sukumiinerusumik nassuiaatit ilanngussa 3-imi saqqummiunneqarput.

Suliniutip killilimmik annertussuseqarnera pissutigalugu, suliniut nalilersuiffiqarsimavoq annerusumik Thulep eqqaani innuttaasunik sunniissasutut, taamaammat tunngaviusumik paasissutissanik eqikkaanerup sumiiffik taanna ukkataraa.

Ilmenitisorfik Avannaata kommuniani inissisimavoq, Qaanaamit 80 km-inik kujataani. Kalaallit Nunaanni Qaanaaq illoqarfinni avannarpassinnerpaavoq, inissisimanera aamma kulturikkullu pissutsinut sanilliullugu nunap sinneranut assut avinngarusimavoq.

Innuttaasut isertitallu

Avannaata kommuuniani januaarip aallaqqaataani 2018-imi innuttaasut 10.584-iusimapput, aamma Kalaallit Nunaanni kommunit inoqarnerasaasa aapparaat. Innuttaasut amerlanersaat kommunip kujasinnerusortaani najugaqarput, Ilulissani inuit 4.563-it najugaqarlutik. Inuit 628-it Qaanaami najugaqarput, inuit 60-it Savissivimmi najugaqarlutik, inuit 42-t Siorapalummi najugaqarlutik aamma inuit 23-t Qeqertani najugaqarlutik. Qaanaami innuttaasut ukiuni kingullerni qulini⁵². ikiliartorsimapput. Qaanaami innuttaasut utoqqaat amerliartorput, aamma innuttaasut ilaat amerlasuut 15-it inorlugit ukioqarlutik.

Avannaata kommuniani innuttaasunit 10.584-iusunit, 519-it Kalaallit Nunaata avataani inunngorsimapput, taanna 5 %-it missaat assigai. Kalaallit Nunaata avataani inunngorsimasut amerlanersaat, Ilulissani najugaqarput. Qaanaami innuttaasut 24-t Kalaallit Nunaata avataani inunngorsimapput. Taanna Qaanaami innuttaasut 3 % missaat assigai.

Thulep eqqaani innuttaasut Inughuarnik taagorneqartarput (inuit tulluusimaartut) aamma sumiiffimmi ilitsoqqussatut kulturi ileqqut soorlu qilaatersorneq aamma qajartorneq innuttaasut kulturikkut inooriaasaannut pingaaruteqarput. Innuttaasut amerlanersaat avanersuarmiutut oqaaseqarput, taakku kalaallisut oqaatsinit allaanerupput. Kalaallisut qallutaatullu oqaatsit aamma annertuumik oqalulluni atorneqarput.

Ilulissat, kommunimi qitiusumik illoqarfiusoq, Qaanaamit 1.000 km-nik kujasinnerulluni inissisimavoq. Qaanaamut Ilulissanit timmisartumik assartuineq sapaatip akunneranut ataasiartarpoq aamma ukiumut marloriarluni umiarsuarnik pilersuisoqartarpoq.

Qaanaap illoqarfiani inoqutigiit agguaqatigiissillugu isertitaat aalajaatsumik annertusiartorsimapput aamma 2017-imi DKK 300.000-t missaaniissimapput. Qaasuitsup kommuniusimasumi⁵³ inoqutigiit isertitaat, Kalaallit Nunaanni inoqutigiit isertitaasa agguaqatigiissillugit DKK 50.000-t missaannik

⁵² Qaanaamut ilaapput Qaanaap illoqarfia aamma Savissiiq, Siorapaluk kiisalu Qeqartat

⁵³ Qaasuitsup Kommunia kommuninut marlunnut avinneqarsimavoq 1. januaari 2018: Avannaata Kommunia aamma Kommune Qeqertalik

appasinnerupput. Qaanaami inoqutigiit isertitaat Kalaallit Nunaanni aamma Qaasuitsup kommuniani agguaqatigiissillugu isertitanut naleqqiullugit annertusiarortigisimangillat.

Inuussutissarsiorneq

Qaanaami suliffeqarfiit namminersortut amerlassusaat killeqarput. Piniarneq aalisarnerlu suliaapput pingaarutillit, aamma Qaanaami aalisakkanik tunisassiorfeqarpoq. Sumiiffimmi killilimmik takornariaqarnermi ingerlatsoqarpoq. Illoqarfik ataatsimik mikisumik akunnittarfeqarpoq aamma sulinngiffiup nalaani amerlanngitsunik illoqarpoq, ataatsimik VVS-ilerisoqarpoq, ataatsimik biilini iluarsaasarfeqarpoq, ataatsimik ulluinnarni nioqqutissanut pisiniarfeqarpoq, marlunnik sanasoqarpoq aamma ataatsimik qalipasogarpoq. Qaanaami suliffeqarfik annerpaaq tassaavoq aalisakkerivik Inughuit Seafood A/S-imit pigineqartoq, taanna 15-19-nik sulisoqarpoq⁵⁴. Aalisakkerivimmi sulisut amerlassusaat ukiiuunerani annerpaasarpoq. Piniarneq aalisarnerlu innuttaasunut amerlasuunut innussutissarsiutaapput pingaarutillit.

Qaanaami inuit suliffillit 50 %-init amerlanerusut pisoqartarfiit immikkoortortaqarfiini sulipput, 16%-ii aalisarnerup, piniarnerup aamma nunalerinerup iluanni immikkoortortaqarfinni aamma 15 %-ii pisiniarfeqarfinni atorfeqarput. Qaanaami innuttaasunit atorfillit 5 %-inik ikinnerit immikkoortortaqarfiit sinnerini qulingiluani sulipput, aamma maannakkut Qaanaaq aatsitassarsiornermut aamma ujaqquerinnermut, imaluunniit nioqqutissiornermut immikkoortortaqarfeqanngilaq.

Suliffeqarneq

Qaanaami suliffissaaleqisut amerlassusaat nuna tamakkerlugu suliffissaaleqisut amerlassusaannit qaffasinneruvoq. Qaanaaq, Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqisut amerlanerppaat ilaaniipput⁵⁵. Pingaaruteqarpoq maluginiassallugu Qaanaami innuttaasut Kalaallit Nunaanni innuttaasunut naleqqiullugit ikinnerujussuummata taamaammallu sumiiffimmut kisitsisinnguilluni naatsorsuineq allanngorarsinnaavoq kukkuneqarnerusinnaallunilu. Suliffissaaleqisut amerlassusaat Qaanaami arnat inuusuttut akornanni qaffasinnerpaavoq. Arnanut 18-24-it akornanni ukiulinnut suliffissaaleqisut amerlassusaat 33 %-iuvoq, taanna Kalaallit Nunaata sinneranit marloriaatit missaannik qaffasinneruvoq.

Qaanaami suliffissaaleqisut 2014-imiit 2017-imut ikilisimapput, kisianni allanut naleqqiullugu allanngorarsinnaavoq, aamma 10-18 %-it akorniippoq, apeqqutaalluni ukiup sisamararterutaani sumiinneq, ukiup ilaatigut suliffissat amerlassuut pissutaallutik. Tamanna pissutigalugu, ukiuunerani suliffissaaleqineq aasaanernut naleqqiullugu nalinginnaasumik qaffasinnerusarpoq⁵⁶. 2017-imi Qaanaami suliffissaaleqisut amerlassusaat, ukiut sisamararterutaasa pingajuanni appasinnerpaasimavoq.

Taartigiinnermik tunngaveqarluni "aningaasaqarneq" Qaanaami pingaarutilimmik inissisimavoq, ingammik nunaqarfinni. Piniarneq ilaqutariit nerisassanik atuineranut annertuumik tuniseqataasarpoq. Taassuma saniatigut, ilaqutariinnut saniatigut allattorsimangitsumik, pisortatiguungitsumik attaveqaatitigut tunisinikkut isertitaqaataasarpoq.

⁵⁴ Royal Greenland A/S (2019)

⁵⁵ Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik (2020)

⁵⁶ Aningaasaqarnermut Akileraaruteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik (2017)

Ilinniarneq

Avannaata kommuniani ilinniarnertuunngorniarluni atuarfeqanngilaq. Tamanna pissutigalugu inuusuttut angerlarsimaffitik qimallugit ilinniarnertuunngorniarnermik naammassinnittariaqartarput. Avannaata kommuniani ilinniakkamik naammassinninnerit, nuna tamakkerlugu agguaqatigiissinneranut naleqqiullugu appasinneruvoq.

Qaanaami inuusut aaqqissuussamik ilinniarsimasut kommunimut naleqqiullugit appasinnerupput. Qaanaaq Majoriaqarpoq, taanna inuussutissarsiornermik ilinniarnernik pikkorissarnernillu neqerooruteqarpoq. Qaanaami inuit najugallit 79 %-ii ilinniarnertuunngorniarfimmit qaffasinnerusumik ilinniagaqarsimanngillat. Ilinniarnertuunngorniarfik qaninnerpaaq Aasianniippoq.

Peqqinneq aamma inuiaqatigiinni inissisimaneq

Qaanaap illoqarfiani nakorsiartarfeqarpoq, massa nunaqarfiit pingasut peqqissaaveqartut. Qaanaami toqqutinut kræfti nalinginnaanerpaavoq aamma agguaqatigiissillugu imminut toqunneq ukiumut ataaseq nalaanneqartarpoq.

Oktobari 2018-imi, Qaanaaq imminut toquttarneq pinaveersaartinniarlugu nutaamik namminerisamik suliniummik pilersitsisimavoq. Suliniut inuusuttunut sammisuuvoq aamma inuusuttunit 14-22-it akornanni ukiulinnit ingerlanneqassaaq.

Qaanaami inuit atugaat ajornartorsiutaapput, ilagalugit aalakoornartunik annertuumik atuinerit, ikiaroornartumik atornerluinerit, aamma kinguaassiutitigut innarliinerit. Qaanaaq aamma allanut naleqqiullugu inissaaleqinerujussuarmik ilungersuuteqarpoq. Taamaammat kinguaariit pingasut marlunnik inilimmi najugaqartarnerat⁵⁷ nalinginnaavoq. Qaanaami inersimasut sisamararterutaasa missaat angerlarsimaffeqanngitsusuut aamma allatut ajornartumik kammalaatiminni ilaqtutaminniluunniit sinittariaqartartut naatsorsuutigineqarpoq⁵⁸.

2017-imi, inatsisinik unioqqutitsinerit 39-t Qaanaami nalunaarutigineqarsimapput. Inatsisinik unioqqutitsinerit nalinginnaanerpaat tillinniarnerusimapput, 17-it suliassiissutigineqarlutik. Inatsisinik unioqqutitsinerit nalinginnaanerpaat tulliat nakuusernerusimavoq, 12-it suliassiissutigineqarlutik. 2017-imi aamma arfineq-marlunnik kinguaassiutitigut pinerluuteqartoqarsimavoq, taakkunannga pingasut pinngitsaaliilluni atoqateqarnerusimallutik, pingasut meeqqanik 15-it inorlugit ukiulinnik kinguaassiutitigut atoqateqarnerusimallutik aamma ataaseq innuttaasut akornanni kannguttaatsuliornerusimalluni. Qaanaaq 2017-imi aamma inuafiusimavoq.

⁵⁷ Henriksen & Hoffmann (2016)

⁵⁸ Sæhl, Kirk & Veihe (2018) aamma soqutigisaqatigiinnik apeqqarissaafinninnerit

11 Ilanngussanut takussutissiat

11.1 Ilanngussaq 1: Periaaseq

Ilanngussaq 1-imi ASN-imut periaaseq aamma suliniummut malittarisassat atorineqarsimasut saqqummiunneqarput.

11.2 Ilanngussaq 2: Inatsisitigut allaffissornikkullu toqqammaviit

Ilanngussaq 2-mi Kalaallit Nunaanni inatsisit aamma malittarisassat, suliniummut sunniuteqartussat saqqummiunneqarput. Taakku saniatigut nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutit suliniummut attuumassutillit allattorneqarsimapput.

11.3 Ilanngussaq 3: Pissutsit atuuttut pillugit paasissutissat aammalu pissutsit atuuttut nassuiarneqarnerat

Ilanngussaq 3-mi tamakkiisumik inuiaqatigiit pillugit tunngaviusumik paasissutissat sumiiffimmi, nunap ilaani aamma nuna tamakkerlugu saqqummiunneqarput. Pissutsit atuuttut pillugit nalunaarusiami pingaarnermi saqqummiunneqartuniit sukumiinerusunik ilanngussani pissutsit atuuttut nassuiarneqarput, taakkulu kingusinnerusukkut pissutsit malinnaavigineqarneranni atorineqarsinnaaput.

12 Najoqqutat

- 13 Arctic Council Secretariat (2017) *Arctic Council Task Force on Telecommunications Infrastructure in the Arctic, 2017, Telecommunications infrastructure in the Arctic: a circumpolar assessment. Arctic Council Task Force on Telecommunications Infrastructure in the Arctic (TFTIA)*. <https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/1924/2017-04-28-ACSTelecomsREPORTWEB-2.pdf?sequence=1>
- 14 Arctic Council Secretariat (2019) *Arctic Council Task Force on Improved Connectivity in the Arctic (2019). Improving Connectivity in the Arctic*. https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/2369/SAOXFI205_2019_RUKA_06_TFICA_Report-3rd-Draft%206%20May.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 15 Avannaata Kommunia (2020). *Fakta om kommunen*. Avannaata Kommunia. https://www.avannaata.gl/Emner/Om_kommunen/Fakta%20om%20kommunen?s_c_lang=da
- 16 Bjerregaard, P. & Aidt E.C. (2010). *Levevilkår, livsstil og helbred. Befolkningsundersøgelse 2005-2009*, Statens Institut for Folkesundhed. https://www.sdu.dk/sif/-/media/images/sif/sidste_chance/sif/udgivelser/2010/levevilkaar_livsstil_og_helbred_befolkningsundersogelse_i_groenland.pdf
- 17 Bjerregaard, P. og Dahl-Petersen I.K (2010). *Sundhedsundersøgelse i Avanersuaq*. SIF's, Grønlandsskrifter 23. Statens Institut for Folkesundhed. https://www.pegqik.gl/-/media/Files/Publikationer/Rapporter_og_redegoerelser/2010/Sundhedsunders%C3%B8gelsen_i_Avanersuaq_2010_DK.pdf?la=da-DK
- 18 Bluejay Mining PLC (2019). *Bluejay Mining Technical Report: Assessment of Titanium Slag production complex in Greenland within the Dundas Ilmenite Project*. Bluejay Mining PLC.
- 19 Bluejay Mining PLC (2019). *Summary of Pre-Feasibility Study for the Dundas Ilmenite Project*. RNS Number: 5724D. https://polaris.brighterir.com/public/bluejay_mining/news/rns/story/wk5z7yw/export
- 20 Bluejay Mining (2020), *Bluejay Mining Technical Report: Telecommunication, Bluejay Mining PLC*.
- 21 BWSC (2018). *Project Development and Investments: Independent Power Producer (IPP)*. BWSC. https://www.bwsc.com/Files/Files/PDF/Brochures/Turnkey%20contractor/BWSC_Independent-power-producer_10-0202.pdf
- 22 Desmond, N, C. F. Allen, S. Clift, B. Justine, J. Mzugua, M. L. Plummer, D. Watson-Jones, D. A. Ross (2005). *A typology of groups at risk of HIV/STI in a gold mining town in north-western Tanzania*. Social Science & Medicine vol. 60 (2005), pp. 1739-1749
- 23 Government of Greenland (2009). *The Mineral Resources Act*. Government of Greenland. Retrieved from: <https://govmin.gl/wp-content/uploads/2020/01/Unofficial-translation-of-unofficial-consolidation-of-the-Mineral-Resources-Act-2.pdf>.
- 24 Government of Greenland (2016). *Social Impact Assessment (SIA) – Guidelines on the process and preparation of the SIA report for mineral projects*. Government of Greenland. https://govmin.gl/wp-content/uploads/2019/09/SIA_guideline.pdf.
- 25 Government of Greenland (2017). *Sektorplan for Energi- og Vandforsyning*. Government of Greenland. <https://www.nukissiorfiit.gl/wp-content/uploads/2018/07/Sektorplan-for-energi-og-vandforsyning-DA.pdf>
- 26 Hendriksen, K & Hoffmann B. (2016). *Qaanaaq Distrikt- Infrastruktur og erhvervsgrundlag*. Center for Arktisk Teknologi.

- https://backend.orbit.dtu.dk/ws/portalfiles/portal/123613803/Qaanaaq_Distrikt_in_frastruktur_og_erhvervsgrundlag.pdf
- 27
- 28 (2019). *Iridium ends legacy satellite service, switches all traffic to Next fleet*. Space News. <https://spacenews.com/iridium-ends-legacy-satellite-service-switches-all-traffic-to-next-fleet/>.
- 29
- 30 IFC (2017). *Good practise handbook: Cumulative Impact Assessment and Management –Guidance for the Private Sector in Emerging Markets*. IFC. https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/58fb524c-3f82-462b-918f-0ca1af135334/IFC_GoodPracticeHandbook_CumulativeImpactAssessment.pdf?MOQD=AJPERES&CVID=kbnYqI5
- 31
- 32 Imarsionermik Ilinniarfik (2018). *Sygdomsbehandler medicinkiste B. Maritim*. <https://maritim.gl/da/kurser/sygdomsbehandler-medicinkiste-b/>.
- 33 Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU). (2017). *Nyt højeffektivt kraftværk øger elforsyning i Mali*. IFU. Retrieved from: <https://www.ifu.dk/news/nyt-hoejeffektivt-kraftvaerk-oeger-elforsyning-i-mali/>
- 34 Iridium (2020). *Construction and Mining*. Iridium. <https://www.iridium.com/solutions/enterprise/construction-mining/>
- 35 Ironbark Zinc Limited & Grontmij A/S (2015). *Social Impact Assessment Citronen Base Metal Project*. Grontmij A/S. https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Hearings/2015/Ironbark_SIA_EIA_NSI/Hvidboeger%20og%20godkendte%20redegoerelser/Citronen%20SIA%20ENG.pdf
- 36 Ministry of Finance and Taxes. (2017). *Political and Economic Report 2017*. Ministry of Finance and Taxes. https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Finans/ENG/POB%202017%20English%20web%20final%202017_07_07-1.pdf
- 37 Moritz et al. (2017). *The local employment impacts of mining: an econometric analysis of job multipliers in northern Sweden*. *Miner Econ* 2017:30, 53–65
- 38 Myrup, Mikkel. (2018). *Moriusaq Archaeological Survey 2018*. The Greenland National Museum & Archives.
- 39 Nielsen, S.P & Roos, P. (2011). *Thule-2007 - Investigation of radioactive pollution on land*. Technical University of Denmark <https://backend.orbit.dtu.dk/ws/portalfiles/portal/6305377/ris-r-1781.pdf>
- 40 NIRAS GREENLAND A/S (2017). *Terms of Reference for Social Impact Assessment. Pituffik Titanium Project*. NIRAS GREENLAND, Nuuk.
- 41 Orbicon, (2019). *Draft: Environmental Impact assessment for the Dundas Titanium Project*. Orbicon.
- 42 Roos, Per (2019). *Assessment of risk from plutonium isotopes in connection with the proposed onshore mining activities at Moriusaq, Thule, Northwest Greenland*. Technical University of Denmark.
- 43 Royal Greenland A/S. *Annual Report 2018*. Royal Greenland A/S. Retrieved from: <https://www.royalgreenland.com/globalassets/annual-report-2018/annual-report-2018.pdf>
- 44 RTFT (2019). *Locations*. RioTinto. Retrieved from: <https://www.riotinto.com/canada/rtft/locations-15134.aspx>
- 45 Statistics Greenland (2017). *Input-output tabel for 2013*. Statistics Greenland. Retrieved from: <http://www.stat.gl/publ/da/NR/201702/pdf/Input-output%20tabel%20for%202013.pdf>
- 46 Statistics Greenland (2020). *Unemployment rate among permanent residents aged 18-65 years by time and district*. Statistics Greenland. http://bank.stat.gl/pxweb/en/Greenland/Greenland_AR_AR40/ARXLED4.px?rxid=ARXLED428-01-2020+06%3a39%3a18
- 47 Sundhedsstyrelsen (2011). *Undersøgelse af radioaktiv forurening på landjorden ved Thule og vurdering af stråledoser*. Technical University of Denmark.

https://www.nutech.dtu.dk/-/media/Andre_Universitetsenheder/Nutech/Om-DTU-Nutech/Radiooekologi/Produkter/Thule-rapporter/116695_Sammenfatning_DK_2K.ashx?la=da&hash=D4985F25F0B0F9F86BE3D06458A5423DE7CEBABF

- 48 Sæhl, M., Kirk, T., & Veihe, B. (2018). *Hans er hjemløs i Grønland: Det er verdens værste sted at være hjemløs*.
<https://www.dr.dk/nyheder/indland/valgigroenland/hans-er-hjemloes-i-groenland-det-er-verdens-vaerste-sted-vaere>
- 49 Greenland (2017). *Udskrivningsprocenter for indkomståret 2018*. Government of Greenland.
<https://aka.gl/~media/Skattestyrelsen/Meddelelser%20fra%202008/Nr%20110%20Udskrivningspcter%202018.pdf>
- 50 Tele-Post (2019) Kapacitetsudfordringer i telekommunikationen ved øget aktivitet i Moriusaq' letter from Allan Lynge, Tele Greenland A/S dated 20-09-2019
- 51 The Economic Council of Greenland. (2018). *Grønlands Økonomi 2018*. The Economic Council.
<https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Finans/ENG/2018%20-%20economic%20council%20report%20eng.pdf>
- 52 The Mining Association of Canada (2014). *Quantifying the Cost Differential of Mineral Development in Northern Canada: Grounding the Next Step Forward*. 2014 Nunavut Mining Symposium. The Mining Association of Canada. Retrieved from:
<https://static1.squarespace.com/static/527e42c4e4b0aea5e0569d9b/t/5356c8dce4b05f484022a063/1398196444905/3+-+Marshal+Mining+Association.pdf>
- 53 The Mining Association of Canada (2015). *Levelling the Playing Field. Supporting Mineral Exploration and Mining in Remote and Northern Canada*. Prospectors & Developers Association of Canada. https://www.pdac.ca/docs/default-source/priorities/securities/levelling-the-playing-field---final.pdf?sfvrsn=8b46a798_2
- 54 The Ministry of Employment (2012). *The Greenland Working Environment Act*. Kalaallit Nunaanni Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik. <https://at.gl/regler/love/lov-om-arbejdsmiljoe-i-groenland-uk/-afs12f>
- 55 U. S. Geological Survey (2019). *USGS National Minerals Information Center Annual Publications 2018*. USGS. <https://prd-wret.s3-us-west-2.amazonaws.com/assets/palladium/production/atoms/files/mcs-2019-timin.pdf>